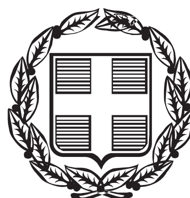

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 2734**

25 Οκτωβρίου 2013

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. απόφ. 554*/VII/2012

Λήψη απόφασης επί της αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού για διαπίστωση τυχόν παράβασης των άρθρων 1 του Ν. 703/1977, ως ίσχυε, 1 του Ν. 3959/2011 και 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ΣΛΕΕ) από ιδιοκτήτες και ενώσεις ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 23η Ιουλίου 2012, ημέρα Δευτέρα και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης.
Αντιπρόεδρος: Δημήτριος Λουκάς.
Μέλη: Ιωάννης Μπιτούνης (Εισηγητής),
Εμμανουέλα Τρούλη,
Βικτωρία Μερτικοπούλου,
Δημήτριος Δανηλάτος, και
Ιωάννης Αυγερινός.
Γραμματέας: Παρασκευή Α. Ζαχαριά.

Θέμα της συνεδρίασης: Αυτεπάγγελτη έρευνα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού για διαπίστωση τυχόν παράβασης των άρθρων 1 του Ν. 703/1977, ως ίσχυε, 1 του Ν. 3959/2011 και 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ΣΛΕΕ) από ιδιοκτήτες και ενώσεις ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών.

Στη συνεδρίαση τα νομίμως κλητευθέντα μέρη παραστάθηκαν ως εξής: α) ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ με τον νόμιμο εκπρόσωπό του, [...] μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων, Φώτη Χατζηφώτη και Ηλία Κολλύρη, β) ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ με την νόμιμο εκπρόσωπό του, [...], γ) ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ με την νόμιμο εκπρόσωπό του [...] μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Κωνσταντίνου Μαμέλη, δ) ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ με τον νόμιμο εκπρόσωπο του, [...] μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Ιωάννη Δρυλλεράκη, Εμμανουήλ Δρυλλεράκη και Κλεομένη

---

* Από την παρούσα απόφαση έχουν παραλειφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 7 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54/Β΄/16.1.2013), τα στοιχεία εκείνα, τα οποία κρίθηκε ότι αποτελούν επιχειρηματικό απόρρητο. Στη θέση των στοιχείων που έχουν παραλειφθεί υπάρχει η ένδειξη [...]. Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλείφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

Γιαννίκα και Φώτη Χατζηφώτη, στ) ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ με τους νομίμους εκπροσώπους της […] και […] μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Ιωάννη Λιναρίτη και Αρετής-Αικατερίνης Παντελή.

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ καίτοι κλητεύθηκε νομίμως, δεν παραστάθηκε, όπως άλλωστε ο πληρεξούσιος δικηγόρος αυτού, Μαν. Ιωσ. Βασιλαντωνάκης, ενημέρωσε εγγράφως την Επιτροπή, με την από 17/7/2012 Ενημέρωση-Δήλωση, η οποία έλαβε αριθ. πρωτ. οικ. 309/17.7.2012.

Με τη σύμφωνη γνώμη των μερών, στην ακροαματική διαδικασία συμμετείχε χωριστά κάθε ενδιαφερόμενο μέρος κατά το μέρος που το αφορά, χωρίς την παρουσία των υπολοίπων κλητευθέντων μερών.

Κατά την ακροαματική διαδικασία προς επίρρωση των ισχυρισμών των μερών προσήλθαν προκειμένου να εξετασθούν ενόρκως ως μάρτυρες για λογαριασμό α) του ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, η […], β) της ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ο […] και γ) του ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ο […].

Με απόφαση του Προέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κλητεύθηκαν νομίμως προκειμένου να συμμετάσχουν στη συζήτηση, σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 3 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΚΥΑ 8275/15.12.2006, ΦΕΚ 1890/Β΄/29.12.2006), η […], ο […], ο […] και ο […]. Εκ των ανωτέρω αναφερομένων προσήλθε και εξετάστηκε ενόρκως ο […].

Αρχικά, η Επιτροπή εξέτασε τις προτεινόμενες δεσμεύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 13 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που υπέβαλαν με τα υπομνήματά τους τέσσερεις ενώσεις ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών, και συγκεκριμένα οι:

(α) Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών («PALSO»),

(β) Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών («EUROPALSO»),

(γ) Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας, και

(δ) Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου.

Ειδικότερα, στην αρχή της συζήτησης, το λόγο έλαβε ο αρμόδιος Εισηγητής, Ιωάννης Μπιτούνης, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 5954/18.7.2012 εμπιστευτική έκθεσή του επί των προτεινόμενων δεσμεύσεων της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών (PALSO) και, λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην έκθεση αυτή, πρότεινε την απόρριψη αυτών.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι της ως άνω Ομοσπονδίας, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως για τις δεσμεύσεις, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α.

Ακολούθως, το λόγο έλαβε ξανά ο αρμόδιος Εισηγητής, Ιωάννης Μπιτούνης, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 5955/18.7.2012 εμπιστευτική έκθεσή του επί των προτεινόμενων δεσμεύσεων του Πανελληνίου Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών (EUROPALSO) και, λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην έκθεση (η οποία κατά το διατακτικό αυτής πρότεινε την απόρριψη των προτεινομένων δεσμεύσεων, ελλείψει ακριβούς χρονικού ορίου πραγματοποίησης τους και παράλληλα καλούσε το Σύνδεσμο να προβεί στην συμπλήρωση/τροποποίηση των προτεινόμενων δεσμεύσεων σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην Έκθεση), καθώς και τα όσα αναφέρονται στην υπ΄ αριθ. πρωτ. 322/20.7.2012 Προσθήκη-Συμπλήρωση Προτεινομένων Δεσμεύσεων του Συνδέσμου, πρότεινε την αποδοχή τους.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι του ως άνω Πανελλήνιου Συνδέσμου, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α.

Στη συνέχεια, το λόγο έλαβε πάλι ο αρμόδιος Εισηγητής, Ιωάννης Μπιτούνης, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 5953/18.7.2012 εμπιστευτική έκθεσή του επί των προτεινόμενων δεσμεύσεων του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας και, λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην έκθεση αυτή, πρότεινε την απόρριψη αυτών.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι του ως άνω Συλλόγου Βόρειας Ελλάδας, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α.

Ακολούθως, το λόγο έλαβε πάλι ο αρμόδιος Εισηγητής, Ιωάννης Μπιτούνης, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 5952/18.7.2012 εμπιστευτική έκθεσή του επί των προτεινόμενων δεσμεύσεων του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου και, λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην έκθεση αυτή, πρότεινε την απόρριψη αυτών.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι του ως άνω Συλλόγου, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α.

Κατά την ως άνω συνεδρίαση, η Επιτροπή προχώρησε σε διάσκεψη για λήψη απόφασης επί των δεσμεύσεων που προτάθηκαν από τις ακόλουθες τρεις (3) ενώσεις επιχειρήσεων [1]:

(α) Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου,

(β) Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας και

(γ) Πανελληνίου Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών (EUROPALSO).

[1] Η εξέταση των δεσμεύσεων που προτάθηκαν από την τέταρτη προαναφερθείσα ένωση, ήτοι από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών («PALSO»), διαχωρίστηκε και συνεχίστηκε σε μεταγενέστερη συνεδρίαση (βλ. κατωτέρω), στη βάση αναθεωρημένων δεσμεύσεων που υποβλήθηκαν από αυτήν.

Σημειωτέον ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού, όπως και οι αντίστοιχες αρχές ανταγωνισμού σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, χαίρει ευρείας διακριτικής ευχέρειας κατά την επιλογή άσκησης των σχετικών εξουσιών που της απονέμει ο νόμος και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούται στην αποδοχή των δεσμεύσεων που προτείνουν οι επιχειρήσεις, αλλά προβαίνει στην αποδοχή τους μόνον όταν κρίνει ότι αυτό αρμόζει ενόψει όλων των περιστάσεων[2]. Συναφώς, όπως προκύπτει από τη διατύπωση των σχετικών διατάξεων του νόμου, η αποδοχή ή μη των προτεινόμενων δεσμεύσεων ανήκει στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής και, επομένως, η σχετική απόφασή της μπορεί να ελεγχθεί δικαστικώς μόνο για παράβαση των άκρων ορίων της διακριτικής αυτής ευχέρειας[3].

Ειδικότερα, η Επιτροπή, αφού έλαβε υπόψη τις προαναφερόμενες εισηγήσεις του για καθεμία από τις σχετικές προτάσεις δεσμεύσεων, τα όσα προφορικώς κατά την ακροαματική διαδικασία και εγγράφως με τα υπομνήματά τους ανέφεραν τα ενδιαφερόμενα μέρη, τις μαρτυρικές καταθέσεις, τις απόψεις που ανταλλάχθηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία και το ισχύον νομικό πλαίσιο αποφάσισε σε φανερή ψηφοφορία, χωρίς τη συμμετοχή του αρμοδίου Εισηγητή της υπόθεσης:

(α) Ομόφωνα, αναφορικά με το Σύλλογο Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου, την απόρριψη των προτεινομένων δεσμεύσεων, δεδομένου ότι η αποδιδόμενη στον εν λόγω Σύλλογο παράβαση, η οποία αφορά σε (άμεσο ή έμμεσο) καθορισμό τιμών, αξιολογείται, κατά πάγια ενωσιακή και εθνική πρακτική και νομολογία, ως ιδιαιτέρως σοβαρό (και εξ΄ αντικειμένου) περιορισμό του ανταγωνισμού, και ως εκ τούτου ανάγεται στον σκληρό πυρήνα του δικαίου του ανταγωνισμού. Στις περιπτώσεις αυτές, η αποδοχή δεσμεύσεων δεν κρίνεται πρόσφορη, και για τον πρόσθετο λόγο ότι – σε περίπτωση διαπίστωσης της παράβασης – η επιβολή προστίμου κρίνεται παγίως αποτελεσματικότερη από απόψεως πολιτικής ανταγωνισμού, καθώς η επιβαλλόμενη αυτή κύρωση διαθέτει αποτρεπτικό χαρακτήρα όχι μόνο έναντι των αποδεκτών της εκάστοτε απόφασης της Ε.Α., αλλά και έναντι κάθε άλλης ένωσης επιχείρησης, η οποία θα υιοθετούσε παρόμοια συμπεριφορά. Σε κάθε περίπτωση, οι προταθείσες δεσμεύσεις δεν κρίνονται επαρκείς, αφορούν δε πρακτικές που έχουν ήδη παύσει (κατά την εισήγηση). Δεν συντρέχει, περαιτέρω, υπέρτερος λόγος αποτελεσματικότητας της διαδικασίας που να δικαιολογεί τον τερματισμό αυτής εκ μέρους της Επιτροπής.

(β) Ομόφωνα, αναφορικά με το Σύλλογο Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας την απόρριψη των προτεινομένων δεσμεύσεων, δεδομένου ότι η αποδιδόμενη στον εν λόγω Σύλλογο παράβαση, η οποία αφορά σε (άμεσο ή έμμεσο) καθορισμό τιμών, αξιολογείται, κατά πάγια ενωσιακή και εθνική πρακτική και νομολογία, ως ιδιαιτέρως σοβαρό (και εξ΄ αντικειμένου) περιορισμό του ανταγωνισμού, και ως εκ τούτου ανάγεται στον σκληρό πυρήνα του δικαίου του

[2] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 2265/2010 σκ. 9. Σχετικά με την ευρεία διακριτική ευχέρεια των αρχών ανταγωνισμού στις περιπτώσεις αποδοχής ή μη δεσμεύσεων προς παύση πιθανολογούμενων παραβάσεων, βλ. κατ' αναλογία απόφαση ΔΕΕ, υπόθ. C-441/07 P, Επιτροπή κατά Alrosa Company Ltd, παρ. 59-69, 94 & 115, καθώς και τις Προτάσεις Γενικής Εισαγγελέως Juliane Kokott επί ίδιας υπόθεσης της 17ης Σεπτεμβρίου 2009, σκ. 80-90 .

[3] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 547/2012, σκ. 7 και ΔΕφΑθ 2265/2010 σκ. 9.

ανταγωνισμού. Στις περιπτώσεις αυτές, η αποδοχή δεσμεύσεων δεν κρίνεται πρόσφορη, και για τον πρόσθετο λόγο ότι – σε περίπτωση διαπίστωσης της παράβασης – η επιβολή προστίμου κρίνεται παγίως αποτελεσματικότερη από απόψεως πολιτικής ανταγωνισμού, καθώς η επιβαλλόμενη αυτή κύρωση διαθέτει αποτρεπτικό χαρακτήρα όχι μόνο έναντι των αποδεκτών της εκάστοτε απόφασης της Ε.Α., αλλά και έναντι κάθε άλλης ένωσης επιχείρησης, η οποία θα υιοθετούσε παρόμοια συμπεριφορά. Σε κάθε περίπτωση, οι προταθείσες δεσμεύσεις δεν κρίνονται επαρκείς, αφορούν δε πρακτικές που έχουν ήδη παύσει (κατά την εισήγηση). Δεν συντρέχει, περαιτέρω, υπέρτερος λόγος αποτελεσματικότητας της διαδικασίας που να δικαιολογεί τον τερματισμό αυτής εκ μέρους της Επιτροπής.

(γ) Κατά πλειοψηφία, αναφορικά με τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών, με ψήφους 4 έναντι 2, την απόρριψη των προτεινομένων δεσμεύσεων, δεδομένου ότι η αποδιδόμενη στον εν λόγω Σύλλογο παράβαση, η οποία αφορά σε (άμεσο ή έμμεσο) καθορισμό τιμών, αξιολογείται, κατά πάγια ενωσιακή και εθνική πρακτική και νομολογία, ως ιδιαιτέρως σοβαρό (και εξ΄ αντικειμένου) περιορισμό του ανταγωνισμού, και ως εκ τούτου ανάγεται στον σκληρό πυρήνα του δικαίου του ανταγωνισμού. Στις περιπτώσεις αυτές, η αποδοχή δεσμεύσεων δεν κρίνεται πρόσφορη. Και τούτο, ανεξαρτήτως των ιδιαιτεροτήτων της κρινόμενης περίπτωσης, και ιδίως του ότι οι επίμαχες καταστατικές ρυθμίσεις είχαν υιοθετηθεί σε χρόνο προγενέστερο της εφαρμογής του Ν. 703/77 περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού. Δεν συντρέχει, εξάλλου, υπέρτερος λόγος αποτελεσματικότητας της διαδικασίας που να δικαιολογεί τον τερματισμό αυτής εκ μέρους της Επιτροπής. Δύο μέλη της Επιτροπής, η Εμμανουέλα Τρούλη και ο Ιωάννης Αυγερινός, τάχθηκαν υπέρ της αποδοχής των δεσμεύσεων, δεδομένου ότι οι προαναφερθείσες ιδιαιτερότητες της κρινόμενης υπόθεσης θα δικαιολογούσαν επαρκώς, εν προκειμένω, την κατ' εξαίρεση αποδοχή δεσμεύσεων παρά την αποδιδόμενη φύση της παράβασης.

Μετά την ολοκλήρωση της ανωτέρω διαδικασίας, προχώρησε στην κατ΄ ουσίαν εξέταση της υπόθεσης.

Με μόνη την παρουσία του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Κιλκίς, στην αίθουσα συνεδριάσεων, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 4718/28.5.2012 Έκθεσή του με διακριτικό τίτλο Έκδοση για το Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς και πρότεινε, για τους λόγους που αναλυτικά αναφέρονται σ΄ αυτή:

1. Να διαπιστωθούν οι παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, αναφορικά με τον περιγραφόμενο στο ως άνω σκεπτικό καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του Συλλόγου, καθώς και αναφορικά με τους περιορισμούς στη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών του, για το διάστημα από 24/10/1998 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011,

2. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να παύσει τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις και να παραλείπει αυτές στο μέλλον,

3. Να επιβληθεί πρόστιμο στο Σύλλογο για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις, υπολογιζόμενο επί του συνολικού κύκλου εργασιών αυτής ή των μελών της,
4. Να απειληθεί ο Σύλλογος με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη των διαπιστωθεισών παραβάσεων,
5. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να απαλείψει από τα καταστατικά του έγγραφα τις περιγραφόμενες στο ως άνω σκεπτικό σχετικές ρήτρες που αντίκεινται στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011 και να τροποποιήσει προς αυτή την κατεύθυνση τυχόν εκδοθείσες συστάσεις/ανακοινώσεις προς τα μέλη της, και
6. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας πέντε (5) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτή της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και εκπρόσωποι του ενδιαφερόμενου μέρους, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α. και κατόπιν αποχώρησαν από την αίθουσα.

Με μόνη την παρουσία του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Σερρών, στην αίθουσα συνεδριάσεων, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 4718/28.5.2012 Έκθεσή του με διακριτικό τίτλο Έκδοση για το Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών και πρότεινε, για τους λόγους που αναλυτικά αναφέρονται σ΄ αυτή:

1. Να διαπιστωθούν οι παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, αναφορικά με τον περιγραφόμενο στο ως άνω σκεπτικό καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του Συλλόγου για το διάστημα από 26/8/1997 έως και 1/9/2010, καθώς και αναφορικά με τη ρήτρα μη συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που περιλαμβάνεται στις αποφάσεις των καταστατικών οργάνων του Συλλόγου για το διάστημα από 14/10/2008 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011,
2. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να παύσει τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις και να παραλείπει αυτές στο μέλλον,
3. Να επιβληθεί πρόστιμο στο Σύλλογο για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις, υπολογιζόμενο επί του συνολικού κύκλου εργασιών αυτής ή των μελών της,
4. Να απειληθεί ο Σύλλογος με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη των διαπιστωθεισών παραβάσεων,
5. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να απαλείψει από τα καταστατικά του έγγραφα τις περιγραφόμενες στο ως άνω σκεπτικό σχετικές ρήτρες που αντίκεινται στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011 και να τροποποιήσει προς αυτή την κατεύθυνση τυχόν εκδοθείσες συστάσεις/ανακοινώσεις προς τα μέλη της, και

6. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας πέντε (5) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτή της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και εκπρόσωποι του ενδιαφερόμενου μέρους, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις, που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α. και κατόπιν αποχώρησαν από την αίθουσα.

Με μόνη την παρουσία του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας, στην αίθουσα συνεδριάσεων, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 4718/28.5.2012 Έκθεσή του με διακριτικό τίτλο Έκδοση για το Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας και πρότεινε για τους λόγους που αναλυτικά αναφέρονται σ΄ αυτή:

1. Να διαπιστωθούν οι παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, αναφορικά με τον περιγραφόμενο στο ως άνω σκεπτικό καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του Συλλόγου, καθώς και αναφορικά με τη ρήτρα μη συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που περιλαμβάνεται στις καταστατικές προβλέψεις του Συλλόγου, για το διάστημα από 4/9/1993 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011,
2. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να παύσει τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις και να παραλείπει αυτές στο μέλλον,
3. Να επιβληθεί πρόστιμο στο Σύλλογο για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις, υπολογιζόμενο επί του συνολικού κύκλου εργασιών αυτής ή των μελών της,
4. Να απειληθεί ο Σύλλογος με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη των διαπιστωθεισών παραβάσεων,
5. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να απαλείψει από τα καταστατικά του έγγραφα τις περιγραφόμενες στο ως άνω σκεπτικό σχετικές ρήτρες που αντίκεινται στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011 και να τροποποιήσει προς αυτή την κατεύθυνση τυχόν εκδοθείσες συστάσεις/ανακοινώσεις προς τα μέλη της, και
6. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας πέντε (5) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτή της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και εκπρόσωποι του ενδιαφερόμενου μέρους, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις, που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α. και κατόπιν αποχώρησαν από την αίθουσα.

Η συζήτηση της υπόθεσης συνεχίστηκε στις 24/7/2012, ημέρα Τρίτη και ώρα 9:30, στην ίδια αίθουσα συνεδριάσεων.

Με μόνη την παρουσία του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου στην αίθουσα συνεδριάσεων, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 4718/28.5.2012 Έκθεσή του με διακριτικό τίτλο Έκδοση για το Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου και πρότεινε για τους λόγους που αναλυτικά αναφέρονται σ΄ αυτή:

1. Να διαπιστωθούν οι παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε, αναφορικά με τον καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του Συλλόγου, καθώς και αναφορικά με τις λοιπές παραμέτρους της εμπορικής πολιτικής των μελών του, κατά τα περιγραφόμενα στο ως άνω σκεπτικό, για το διάστημα από 8/9/2000 έως και 20/3/2011,

2. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να παύσει τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις και να παραλείπει αυτές στο μέλλον,

3. Να επιβληθεί πρόστιμο στο Σύλλογο για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις, υπολογιζόμενο επί του συνολικού κύκλου εργασιών αυτής ή των μελών της,

4. Να απειληθεί ο Σύλλογος με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη των διαπιστωθεισών παραβάσεων,

5. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να απαλείψει από τα καταστατικά του έγγραφα τις περιγραφόμενες στο ως άνω σκεπτικό σχετικές ρήτρες που αντίκεινται στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011 και να τροποποιήσει προς αυτή την κατεύθυνση τυχόν εκδοθείσες συστάσεις/ανακοινώσεις προς τα μέλη της, και

6. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας πέντε (5) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτή της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και εκπρόσωποι του ενδιαφερόμενου μέρους, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις, που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α. και κατόπιν αποχώρησαν από την αίθουσα.

Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 4718/28.5.2012 Έκθεσή του με διακριτικό τίτλο Έκδοση για το Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων και πρότεινε για τους λόγους που αναλυτικά αναφέρονται σ΄ αυτή:

1. Να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, αναφορικά με τον περιγραφόμενο στο ως άνω σκεπτικό καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του Συλλόγου, για το διάστημα από 17/10/1991 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011,

2. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,

3. Να επιβληθεί πρόστιμο στο Σύλλογο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση, υπολογιζόμενο επί του συνολικού κύκλου εργασιών αυτής ή των μελών της,

4. Να απειληθεί ο Σύλλογος με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης,
5. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να απαλείψει από τα καταστατικά του έγγραφα τις περιγραφόμενες στο ως άνω σκεπτικό σχετικές ρήτρες που αντίκεινται στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011 και να τροποποιήσει προς αυτή την κατεύθυνση τυχόν εκδοθείσες συστάσεις/ανακοινώσεις προς τα μέλη της, και
6. Να υποχρεωθεί ο Σύλλογος να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας πέντε (5) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτή της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Με μόνη την παρουσία του Πανελληνίου Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών στην αίθουσα συνεδριάσεων, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 4718/28.5.2012 Έκθεσή του με διακριτικό τίτλο Έκδοση για τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών («EUROPALSO») και πρότεινε για τους λόγους που αναλυτικά αναφέρονται σ΄ αυτή:

1. Να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, αναφορικά με τον περιγραφόμενο στο ως άνω σκεπτικό καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του Συνδέσμου, για το διάστημα από τη θέση σε ισχύ του Ν. 703/77 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011,
2. Να υποχρεωθεί ο Σύνδεσμος να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,
3. Να επιβληθεί πρόστιμο στο Σύνδεσμο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση, υπολογιζόμενο επί του συνολικού κύκλου εργασιών αυτής ή των μελών της,
4. Να απειληθεί ο Σύνδεσμος με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης,
5. Να υποχρεωθεί ο Σύνδεσμος να απαλείψει από τα καταστατικά του έγγραφα τις περιγραφόμενες στο ως άνω σκεπτικό σχετικές ρήτρες που αντίκεινται στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011 και να τροποποιήσει προς αυτή την κατεύθυνση τυχόν εκδοθείσες συστάσεις/ανακοινώσεις προς τα μέλη της, και
6. Να υποχρεωθεί ο Σύνδεσμος να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας πέντε (5) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτή της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και εκπρόσωποι του ενδιαφερόμενου μέρους, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις, που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α. και κατόπιν αποχώρησαν από την αίθουσα.

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας και την εξέταση των μαρτύρων οι

πληρεξούσιοι δικηγόροι των ανωτέρω μερών ζήτησαν και ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού χορήγησε προθεσμία τριών (3) εργάσιμων ημερών μετά την παραλαβή των απομαγνητοφωνημένων πρακτικών από τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να υποβάλουν τα συμπληρωματικά υπομνήματά τους.

Τη 12η Οκτωβρίου 2012, ημέρα Παρασκευή και ώρα 13:30, συνεχίστηκε η διαδικασία εξέτασης ανάληψης δεσμεύσεων από μεριάς της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών, η οποία είχε προηγουμένως διαχωρισθεί. Ειδικότερα, η Ολομέλεια εξέτασε το υπ΄ αριθ. πρωτ. οικ. 6271/2.8.2012 έγγραφο με τις αναθεωρημένες και συμπληρωμένες δεσμεύσεις της Ομοσπονδίας και ζήτησε από αυτήν την εκ νέου τροποποίηση αυτών. Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών μέσω των πληρεξουσίων δικηγόρων αυτής, κατέθεσε εν συνεχεία το υπ΄ αριθ. πρωτ. 456/16.10.2012 έγγραφο με τις τροποποιημένες δεσμεύσεις που είναι διατεθειμένη να αναλάβει.

Ακολούθως, η Επιτροπή, αφού έλαβε υπόψη την σχετική πρόταση του εισηγητή, τα όσα προφορικώς κατά την ακροαματική διαδικασία και εγγράφως με τα υπομνήματά τους ανέφερε η Πανελλήνια Ομοσπονδία, τις μαρτυρικές καταθέσεις, τις απόψεις που ανταλλάχθηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία και το ισχύον νομικό πλαίσιο, αποφάσισε σε φανερή ψηφοφορία, χωρίς τη συμμετοχή του αρμοδίου Εισηγητή της υπόθεσης, ομόφωνα να αποδεχθεί, δυνάμει του άρθρου 25 παρ. 6 του ν. 3959/2011, τις δεσμεύσεις που προτάθηκαν από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών (PALSO) αναφορικά με την τροποποίηση του όρου 7 παρ. 2 του Καταστατικού της Ομοσπονδίας, όπως τελικά αυτές συμπληρώθηκαν. Και τούτο, δεδομένου ότι η αποδιδόμενη στην Ομοσπονδία παράβαση που αφορά σε ρήτρα μη ανταγωνισμού, βάσει της οποίας τα μέλη της απαγορεύεται να προωθούν τους μαθητές τους σε εξετάσεις που διοργανώνουν ανταγωνιστικοί φορείς[4], δεν αξιολογείται άνευ ετέρου ως ιδιαίτερα σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού κατά τις κείμενες διατάξεις. Επομένως, η κρινόμενη περίπτωση διακρίνεται από τις περιπτώσεις των υπολοίπων Συλλόγων, ιδίως λόγω της φύσης της υπό εξέταση παράβασης. Περαιτέρω, οι προταθείσες δεσμεύσεις κρίνονται επαρκείς προς παύση της πιθανολογούμενης παράβασης, ενώ συντρέχουν, περαιτέρω, λόγοι αποτελεσματικότητας της διαδικασίας που να δικαιολογούν τον τερματισμό αυτής εκ μέρους της Επιτροπής. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η Επιτροπή ομόφωνα αποδέχθηκε τις ακόλουθες επικαιροποιημένες δεσμεύσεις, ως προαναφέρθηκε:

> «*Οι ενώσεις-μέλη της Ομοσπονδίας και τα μέλη τους δεν έχουν το δικαίωμα να διοργανώνουν μόνα τους εξετάσεις, να εκδίδουν ξενοφανείς τίτλους σπουδών ή να συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα σε εξεταστικές δραστηριότητες, άλλες από τις κρατικές,*

---

[4] Στη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 του ισχύοντος, αλλά και των προγενέστερων Καταστατικών (της 21/11/1999 και 30/11/2003), προβλέπεται, μεταξύ άλλων, απαγόρευση συμμετοχής (άμεσης ή έμμεσης) σε εξετάσεις πλην των κρατικών, των αναγνωρισμένων από το κράτος και των εξετάσεων που διοργανώνει η ίδια η Ομοσπονδία. Σύμφωνα με την εισήγηση, η εν λόγω ρύθμιση έχει ως συνέπεια, στην πράξη, τη στέρηση πελατείας από ανταγωνιστικούς της Ομοσπονδίας φορείς και τη διαφύλαξη της θέσης αυτής στην αγορά παροχής πιστοποιητικών γλωσσομάθειας. Στο πλαίσιο αυτό, περιορίζει τουλάχιστον εκ του αποτελέσματός της τον ανταγωνισμό, αφενός γιατί δύναται να δυσχεράνει την αποτελεσματική είσοδο και πρόσβαση ανταγωνιστικών φορέων εξετάσεων και αφετέρου γιατί επηρεάζει την ελευθερία του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών των Συλλόγων και έναντι των τρίτων.

τις αναγνωρισμένες από το Κράτος, σύμφωνα με την εκάστοτε κείμενη νομοθεσία, ή από τον αρμόδιο φορέα διαπίστευσης της οικείας χώρας προέλευσης, και τις εξετάσεις που διοργανώνει η Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ.

Ειδικά για τα επίπεδα γλωσσομάθειας Α1 και Α2, οι ενώσεις-μέλη της Ομοσπονδίας και τα μέλη τους έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα σε διεξαγόμενες εξεταστικές δραστηριότητες του εν λόγω επιπέδου φορέων που τυχόν χορηγούν ή θα χορηγούν αναγνωρισμένα από το Κράτος ή από τον αρμόδιο φορέα διαπίστευσης της οικείας χώρας προέλευσης, πιστοποιητικά επιπέδου άριστης ή πολύ καλής ή καλής ή μέτριας γνώσης της οικείας γλώσσας.

Ερμηνευτικά, σημειώνεται ότι τα ανωτέρω δεν αποκλείουν σε καμία περίπτωση την δυνατότητα συμμετοχής των ενώσεων-μελών της Ομοσπονδίας και των μελών τους σε άλλες (πλην αυτών της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ.) εξεταστικές δραστηριότητες, που φέρουν τα ανωτέρω ποιοτικά χαρακτηριστικά. Ούτε και αποκλείουν σε καμία περίπτωση την δυνατότητα επί ίσοις όροις συμμετοχής των ενώσεων-μη μελών μας, των μελών τους και τυχόν ανεξάρτητων υποψηφίων στις εξετάσεις που διοργανώνει η Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ.»

Οι ως άνω δεσμεύσεις καθίστανται υποχρεωτικές για την εν λόγω ένωση επιχειρήσεων (βάσει του άρθρου 25 παρ. 6 του ν. 3959/2011). Σε περίπτωση παράλειψης συμμόρφωσης με τις ως άνω αναληφθείσες δεσμεύσεις, οι οποίες έχουν καταστεί υποχρεωτικές, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δύναται να επιβάλει τα πρόστιμα που προβλέπονται στο άρθρο 25 παρ. 1 περιπτ. δ) και στ) και παρ. 2 περιπτ. α) και β) του ν. 3959/2011.

Τα πρακτικά της ακροαματικής διαδικασίας χορηγήθηκαν την 18η Οκτωβρίου 2012 και τα μέρη κατέθεσαν, εμπροθέσμως, συμπληρωματικό υπόμνημα την 23η Οκτωβρίου 2012.

Κατόπιν, συνήλθε σε διάσκεψη την 18η Δεκεμβρίου 2012, ημέρα Τρίτη και ώρα 12:00 στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου των Γραφείων της με τη συμμετοχή του Εισηγητή, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία, και αφού έλαβε υπόψη την Έκθεση του αρμοδίου Εισηγητή, τις απόψεις που διατύπωσαν τα ενδιαφερόμενα μέρη προφορικώς κατά τη συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματα τα οποία υπέβαλαν, αρχικά και συμπληρωματικά, τα όσα κατέθεσαν οι μάρτυρες και οι κατ΄ άρθρο 21 παρ. 3 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού κλητεύθεντες κατά την ακροαματική διαδικασία, όλα τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης και το ισχύον νομικό πλαίσιο,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

Α.1 ΠΕΔΙΟ ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής Γ.Δ.Α.), με αφορμή υποβληθείσα αναφορά πολίτη[5], διεξήγαγε αυτεπάγγελτη έρευνα για ενδεχόμενη παράβαση των άρθρων 1 του Ν. 703/1977 και 1 του Ν. 3959/2011 από ιδιοκτήτες και ενώσεις ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών.

2. Η έρευνα της Γ.Δ.Α. επικεντρώθηκε στην Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών – PALSO (εφεξής και Ομοσπονδία ή Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ.) και σε επιλεγμένους Συλλόγους Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών που ανήκουν στο δίκτυο των εγγεγραμμένων μελών της πρώτης. Συγκεκριμένα εξετάστηκαν:

   α) ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας (εφεξής και Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας),

   β) ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου (εφεξής και Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου),

   γ) ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Χανίων (εφεξής και Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων),

   δ) ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Σερρών (εφεξής και Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών) και

   ε) ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Κιλκίς (εφεξής και Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς).

   Επίσης, στο πλαίσιο της έρευνας της Γ.Δ.Α., εξετάστηκε και ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών, νυν EUROPALSO (εφεξής και EUROPALSO), ο οποίος υπήρξε από τα ιδρυτικά μέλη της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών – PALSO, από την οποία, ωστόσο, διεγράφη το 2003 και έκτοτε ακολουθεί διακριτή πορεία.

3. Η έρευνα της Γ.Δ.Α. επικεντρώθηκε στην αξιολόγηση των ακόλουθων πρακτικών εκ μέρους των εξεταζόμενων συλλόγων:

   - καθορισμός του επιπέδου των διδάκτρων, περιλαμβανομένης και της υιοθέτησης ελάχιστων τιμών αυτών,
   - καθορισμός του επιπέδου των χορηγούμενων εκπτώσεων επί των διδάκτρων,
   - καθορισμός της διάρκειας του έτους φοίτησης διαμέσου συμφωνημένων ημερομηνιών έναρξης και λήξης,
   - παρεμβάσεις επί της διαφημιστικής δραστηριότητας των μελών των ενώσεων επιχειρήσεων,
   - συμφωνίες περί αποκλεισμού των ανταγωνιστών σε επίπεδο ανταγωνιστικών πιστοποιητικών γλωσσομάθειας,

---

[5] Πρόκειται για το υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 4985/10.8.2010 ηλεκτρονικό μήνυμά με θέμα «Εναρμόνιση τιμών σε φροντιστήρια […]» του κ. […]. Στο εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα γίνεται αναφορά στην ύπαρξη προτεινόμενης κλίμακας ελαχίστων αμοιβών σύμφωνα με τα οριζόμενα στον […]

- λοιπές πρακτικές συντονισμού της συμπεριφοράς των μελών των ανωτέρω ενώσεων επιχειρήσεων έναντι των πελατών τους[6].

4. Η έρευνα της Γ.Δ.Α. διεξήχθη αρχικώς με την πραγματοποίηση αιφνίδιων επιτόπιων ελέγχων στην Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών και σε τρεις επιλεγμένους Συλλόγους – μέλη αυτής. Ειδικότερα, στις 2 Φεβρουαρίου 2011, έλαβαν χώρα ταυτόχρονοι επιτόπιοι έλεγχοι στα γραφεία της Ομοσπονδίας, καθώς και των Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. των Νομών Ηρακλείου, Χανίων και Σερρών. Επιπλέον, στις 23 Μαρτίου 2011 ταυτόχρονοι επιτόπιοι έλεγχοι διεξήχθησαν στα γραφεία των Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας και του Νομού Κιλκίς που αποτελούν μέλη της Ομοσπονδίας, καθώς και στον EUROPALSO. Σε συνέχεια των επιτόπιων ελέγχων, τον Αύγουστο του 2011, στάλθηκαν ερωτηματολόγια στα ελεγχθέντα μέρη, καθώς και σε επιλεγμένους ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών, που τυγχάνουν στην πλειονότητά τους μέλη των ανωτέρω Συλλόγων. Επιπρόσθετα, το Νοέμβριο του 2011, η Γ.Δ.Α. απηύθυνε ερωτηματολόγια και στις αλυσίδες κέντρων ξένων γλωσσών[7] «ΑΛΥΣΙΔΑ 1», «ΑΛΥΣΙΔΑ 2», «ΑΛΥΣΙΔΑ 3», «ΑΛΥΣΙΔΑ 4» και «ΑΛΥΣΙΔΑ 5». Η Γ.Δ.Α. απευθύνθηκε στη Στατιστική Υπηρεσία καθώς και στο Τμήμα Φροντιστηρίων της Διεύθυνσης Ιδιωτικής Εκπαίδευσης του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, προκειμένου να αντλήσει ποσοτικά στοιχεία του κλάδου.

Α.2 ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

Α.2.1 Ένσταση έλλειψης εισήγησης επί των ποινών και ακυρότητας της προδικασίας

5. Ο Σύλλογος Ηρακλείου ισχυρίζεται ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης και άμυνάς της, καθώς η εισήγηση δεν περιλάμβανε – κατά την άποψή της – εισήγηση ως προς στο ύψος του προτεινόμενου προς επιβολή προστίμου, και δεν έδωσε έτσι τη δυνατότητα για πλήρη αντίκρουση του κατηγορητηρίου[8].

6. Η εν λόγω ένσταση είναι απορριπτέα ως αβάσιμη. Η σχετική εισήγηση περιλάμβανε όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία για τον υπολογισμό του προστίμου (συμπεριλαμβανομένων στοιχείων για τη σοβαρότητα και διάρκεια της παράβασης), τα

[6] Επισημαίνεται, επίσης, ότι στο σύνολο σχεδόν των Καταστατικών των συλλόγων που ερευνήθηκαν (με την εξαίρεση [...]) υπήρχε ρήτρα βάσει της οποίας δεν γίνονται δεκτές αιτήσεις υποψήφιων μελών, εφόσον αυτά έχουν στην κατοχή τους περισσότερα από τρία κέντρα ξένων γλωσσών ή εφόσον είναι μέτοχοι σε περισσότερα από έξι κέντρα ξένων γλωσσών ή εφόσον ανήκουν σε αλυσίδα κέντρων ξένων γλωσσών. Ωστόσο, σύμφωνα και με την πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *«οι κανόνες που αφορούν τα μέλη μιας επαγγελματικής ένωσης* […] *δεν δύνανται εκ φύσεως να περιορίσουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου* {101} *παράγραφος 1 της* {ΣΛΕΕ}. […] *Οι ενώσεις αυτές δεν μπορούν, βάσει του άρθρου* {101} *παράγραφος 1 της* {ΣΛΕΕ}, *να υποχρεωθούν να δέχονται μέλη παρά τη θέλησή τους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για ενώσεις* […] *των οποίων η θέση στην αγορά δεν τους επιτρέπει να εξαλείψουν τον ανταγωνισμό* […]. *Εάν υπάρχουν τρίτοι που επιθυμούν να δημιουργήσουν παρόμοιες ενώσεις είναι ελεύθεροι να το πράξουν» (βλ,* ενδεικτικά απόφαση Ε.Ε, 2000/400/ΕΚ *Eurovision*, ΕΕ 2000 L151/18, παρ. 68). Επομένως, τυχόν αντίστοιχες ρυθμίσεις εκτιμάται ότι δεν δύνανται να αποτελέσουν τροχοπέδη στην επιχειρηματική ανάπτυξη οποιουδήποτε υποψήφιου μέλους, δεδομένων της θέσης των Συλλόγων στην αγορά και της δυνατότητας οποιωνδήποτε κέντρων ξένων γλωσσών να δημιουργήσουν άλλους συνδέσμους που θα εκπροσωπούν τα συνδικαλιστικά τους συμφέροντα. Παρέλκει, ως εκ τούτου, η αξιολόγησή τους για τους σκοπούς της κρινόμενης υπόθεσης

[7] Επισημαίνεται ότι οι επωνυμίες των αλυσίδων που ερωτήθησαν αναφέρονται υπό κωδική ονομασία. Η επωνυμία που αντιστοιχεί στην κωδική ονομασία της κάθε αλυσίδας παρατίθεται στο Παράρτημα Ι.

[8] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 2-4.

οποία, σε συνδυασμό με τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, ήταν επαρκή για να επιτρέψουν στα εμπλεκόμενα μέρη να προσδιορίσουν το ενδεχόμενο ύψος του επαπειλούμενου προστίμου και το βαθμό έκθεσής τους σε αυτό, και ακολούθως να προετοιμάσουν την άμυνά τους. Εξάλλου, τα σχετικά οικονομικά στοιχεία ήταν πρωτίστως στη διάθεση των ίδιων των εμπλεκόμενων μερών. Πράγματι, στα υπομνήματα και στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής, οι συμπράττουσες εταιρίες τοποθετήθηκαν εκτενώς και λεπτομερώς έναντι όχι μόνο της ενδεχόμενης διαπίστωσης της παράβασης, αλλά και έναντι της ενδεχόμενης επιβολής του προστίμου. Περαιτέρω, γνώριζαν ότι η επιμέτρηση τυχόν προστίμου μπορεί να βασισθεί στους κύκλους εργασιών των μελών του Συλλόγου κατά τις κείμενες διατάξεις του νόμου, δεδομένου ότι η Γ.Δ.Α διεξήγαγε εκτενή έρευνα για τη συλλογή των εν λόγω στοιχείων. Ο δε Σύλλογος Ηρακλείου επέδειξε πνεύμα συνεργασίας προς την κατεύθυνση αυτή, γεγονός που αναγνωρίζεται ως ελαφρυντική περίσταση κατά την επιμέτρηση του τελικού προστίμου (βλ. ενότητα Η κατωτέρω).

7. Καθόσον η εισήγηση περιείχε τα κύρια πραγματικά και νομικά στοιχεία που μπορούσαν να επισύρουν πρόστιμο στην υπό κρίση υπόθεση, δεν υφίσταται πλημμέλεια, εξαιτίας της οποίας παραβιάστηκε το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης της εν λόγω ένωσης επιχειρήσεων[9]. Πολλώ δε μάλλον, όταν η εισήγηση στην κρινόμενη υπόθεση εντόπιζε επιπλέον και ελαφρυντικές περιστάσεις για το συγκεκριμένο Σύλλογο, στη βάση των οποίων θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η επιβολή μειωμένου προστίμου.

Β. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

Β.1 ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ - PALSO

8. Η «Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών (Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ.)», πρώην «Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Φροντιστηρίων Ξένων Γλωσσών», αποτελεί δευτεροβάθμια επαγγελματική οργάνωση, η οποία εδρεύει στην Αθήνα και ιδρύθηκε το 1981[10]. Το πλέον πρόσφατο Καταστατικό της ψηφίστηκε κατά τη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης που πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιουνίου 2008, και εκδόθηκε κατά την ίδια ημερομηνία[11]. Επί του παρόντος, η Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. έχει μέλη 40 Συλλόγους Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών σε όλη την Ελλάδα, οι οποίοι με τη σειρά τους εκπροσωπούν 2.577 ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών[12].

---

[9] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 888/2010, σκ. 9, ΔΕφΑθ 3008/2009, σκ. 21, ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 16, καθώς και Αποφάσεις ΔΕΚ 322/81 Michelin κατά Επιτροπής, σκ. 19-20, ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/02P έως C-208/02P και C-213/02P Dansk Rørindustri κλπ. κατά Επιτροπής, σκ. 428-429, και ΔΕΚ C-328/05P SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 56.

[10] Η επωνυμία της Ομοσπονδίας στην αγγλική γλώσσα είναι: «PANHELLENIC FEDERATION OF LANGUAGE SCHOOL OWNERS (PALSO)».

[11] Το Καταστατικό της 28ης Ιουνίου 2008 αποτελεί τη συνέχεια των προγενέστερων Καταστατικών τα οποία ψηφίσθηκαν κατά τις Γενικές Συνελεύσεις των μελών της Ομοσπονδίας που έλαβαν χώρα στις ημερομηνίες 30/11/2003 και 21/11/1999 και εκδόθηκαν κατά τις ίδιες ημερομηνίες.

[12] Ο συνολικός αριθμός των μελών των Συλλόγων της Ομοσπονδίας δηλώθηκε από την τελευταία στην υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5277/19.8.11 υποβολή στοιχείων και αντικατοπτρίζει το σύνολο των μελών κατά την 2/8/2011.

9. Σύμφωνα με το άρθρο 3 (παρ. 1) του Καταστατικού της Ομοσπονδίας: *«[μ]έλη της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. γίνονται οι πρωτοβάθμιες επαγγελματικές οργανώσεις - σωματεία (ενώσεις) ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών, που λειτουργούν νόμιμα σ' όλη την Ελλάδα. Μόνο μία ένωση από κάθε νομό μπορεί να είναι μέλος της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ., Νομός θεωρείται και κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα του νομού Αττικής ή άλλου νομού της χώρας»*. Στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου ορίζεται, επίσης, ότι: *«[ο]ι ενώσεις - μέλη της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. πρέπει να προσαρμόσουν τα Καταστατικά τους στο παρόν Καταστατικό»*[13].

10. Οι καταστατικοί σκοποί της Ομοσπονδίας περιγράφονται στο άρθρο 2 του Καταστατικού της και οι δραστηριότητές της είναι ποικίλες: ενδεικτικά, και συναφώς με την εξέταση της υπό κρίση υπόθεσης, η Ομοσπονδία διεξάγει τις δικές της εξετάσεις LAAS (LANGUAGE ATTAINMENT ASSESSMENT SYSTEM) και, κατ' αποκλειστικότητα, τις εξετάσεις PEARSON TEST OF ENGLISH GENERAL (PTE GENERAL) (παλαιότερα γνωστές ως LONDON TESTS OF ENGLISH, LTE) του οργανισμού EDEXCEL. Η Ομοσπονδία έχει την αποκλειστικότητα της διεξαγωγής των εξετάσεων, με την υποχρέωση διαφύλαξης του απορρήτου των θεμάτων και του αδιάβλητου της διεξαγωγής τους. Οι εξετάσεις LAAS της Ομοσπονδίας και PTE του EDEXCEL διεξάγονται πανελληνίως και αφορούν στις γλώσσες και επίπεδα που αναφέρονται στον ακόλουθο Πίνακα:

Πίνακας 1

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ PALSO – LAAS				ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ PTE GENERAL ΤΟΥ EDEXCEL
ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	ΓΑΛΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	ΙΤΑΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΕΠΙΠΕΔΟ Pre A1	ΕΠΙΠΕΔΟ Pre A1	ΕΠΙΠΕΔΟ Pre A1	ΕΠΙΠΕΔΟ A2	LEVEL 2 (ΕΠΙΠΕΔΟ B1 - μέτρια γνώση)
ΕΠΙΠΕΔΟ A1	ΕΠΙΠΕΔΟ A2	ΕΠΙΠΕΔΟ A2	ΕΠΙΠΕΔΟ B1	LEVEL 3 (ΕΠΙΠΕΔΟ B2 - καλή γνώση)
ΕΠΙΠΕΔΟ A2	ΕΠΙΠΕΔΟ B1			LEVEL 4 (ΕΠΙΠΕΔΟ C1 - πολύ καλή γνώση)
				LEVEL 5 (ΕΠΙΠΕΔΟ C2 - άριστη γνώση)

11. Η Ομοσπονδία ξεκίνησε με την ίδρυσή της το 1981τη διεξαγωγή εξετάσεων γλωσσομάθειας PALSO σε τέσσερις γλώσσες. Στόχος των εξετάσεων LAAS - PALSO είναι η αξιολόγηση των γνώσεων των σπουδαστών ξένων γλωσσών με αντικειμενικό και αδιάβλητο τρόπο βασισμένο σε σύγχρονα επιστημονικά κριτήρια. Στόχο επίσης έχουν να επιβραβεύσουν τη θετική και προοδευτική εκμάθηση της ξένης γλώσσας, να ενθαρρύνουν τους μαθητές και να παρέχουν στοιχεία στα Κέντρα Ξένων Γλωσσών (εφεξής και Κ.Ξ.Γ.) για την απόδοση των μαθητών τους. Οι εξετάσεις LAAS αναγνωρίζονται από το I.C.C., International Certificate Conference, καθώς πληρούν όλες τις προϋποθέσεις διεθνών προτύπων και διενεργούνται

[13] Επισημαίνεται ότι στο άρθρο 3 των προγενέστερων Καταστατικών της Ομοσπονδίας που ψηφίσθηκαν και εκδόθηκαν κατά τις ημερομηνίες 21/11/1999 και 30/11/2003, περιλαμβάνεται ο ίδιος όρος περί υποχρέωσης προσαρμογής των Καταστατικών των μελών με βάση το Καταστατικό της Ομοσπονδίας.

δύο φορές το χρόνο (Μάιο και Δεκέμβριο) στην αγγλική γλώσσα και μία φορά το χρόνο (Μάιο) στις υπόλοιπες γλώσσες.

12. Τα πιστοποιητικά του EDEXCEL στόχο, επίσης, έχουν να αξιολογήσουν και να επιβραβεύσουν τη θετική και προοδευτική εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας. Οι εξετάσεις έχουν σχεδιαστεί ώστε να ενθαρρύνουν του μαθητές και μπορούν να παρέχουν σχόλια για την απόδοσή τους σε σχολεία, γονείς και καθηγητές. Οι εν λόγω εξετάσεις διενεργούνται δύο φορές το χρόνο, Μάιο και Δεκέμβριο. Σημειώνεται, ότι τα πιστοποιητικά γλωσσομάθειας του EDEXCEL είναι αναγνωρισμένα από το ΑΣΕΠ ως απαιτούμενα προσόντα για την απόδειξη του επιπέδου της γνώσης ξένης γλώσσας στο πλαίσιο διαδικασίας διορισμού σε θέσεις φορέων του δημοσίου τομέα. Ως ανταγωνιστικά των ανωτέρω πιστοποιητικών γλωσσομάθειας η Ομοσπονδία κατατάσσει τα αντίστοιχα των λοιπών φορέων που αναγνωρίζονται από το ΑΣΕΠ[14].

Β.2 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

13. Ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας αποτελεί μέλος της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ισχύοντος Καταστατικού του Συλλόγου, το οποίο ψηφίσθηκε και εκδόθηκε στις 18/1/2004, η έδρα του βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη. Το εν λόγω σωματείο ιδρύθηκε το 1975.

14. Με βάση το άρθρο 3 του ανωτέρω Καταστατικού: *«Α. Μέλος του σωματείου μπορεί να γίνει κάθε φυσικό πρόσωπο – ιδιοκτήτης κέντρου ξένων γλωσσών που βρίσκεται στη Βόρεια Ελλάδα μετά από αίτηση του και σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Σωματείου. Β. Μέλη του Συλλόγου παραμένουν οι ασχολούμενοι με κατ' οίκον διδασκαλία (οικοδιδάσκαλοι με άδεια) ξένων γλωσσών εφόσον διετέλεσαν τακτικά μέλη του Συλλόγου ως ιδιοκτήτες ή μέτοχοι επί δεκαπέντε (15) έτη τουλάχιστον. Μέλη που έχουν τις παραπάνω ιδιότητες μπορούν να επανεγγραφούν στο Σύλλογο ως τακτικά μέλη με αίτησή τους και απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Γ. Δεν γίνεται δεκτή αίτηση υποψήφιου μέλους αν έχει περισσότερα από τρία (3) κέντρα ή είναι μέτοχος σε περισσότερα από έξι (6) κέντρα ξένων γλωσσών»*. Επί του παρόντος ο Σύλλογος απαριθμεί 198 μέλη-ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών στους Νομούς Θεσσαλονίκης και Πέλλας[15].

Β.3 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

15. Ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου αποτελεί μέλος της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ισχύοντος Καταστατικού του Συλλόγου, το οποίο ψηφίστηκε στις 8/8/2002 από την καταστατική συνέλευση, αλλά εκδόθηκε στις 8/2/2004, η έδρα του βρίσκεται στην πόλη του Ηρακλείου.

16. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ανωτέρω Καταστατικού: *«1. Τακτικά μέλη του σωματείου γίνονται μόνο φυσικά πρόσωπα που έχουν άδεια διδασκαλίας μίας τουλάχιστον από τις ξένες γλώσσες που διδάσκονται στα Κέντρα Ξένων Γλωσσών, έχουν άδεια ίδρυσης αντίστοιχου*

[14] Σύμφωνα με την υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5277/19.8.11 υποβολή στοιχείων της Ομοσπονδίας.

[15] Βλ. υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5331/23.8.11 υποβολή στοιχείων εκ μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας.

Κέντρου Ξένων Γλωσσών στο όνομά τους και το Κέντρο τους λειτουργεί νόμιμα σε Δήμο ή Κοινότητα του Νομού Ηρακλείου. Εκτός από τα ανωτέρω προσόντα τα μέλη του Συλλόγου πρέπει να γνωρίζουν άπταιστα την Ελληνική γλώσσα. Μπορούν ακόμη να γίνουν μέλη του σωματείου ιδιοκτήτες Κέντρων Ξένων Γλωσσών που συγκεντρώνουν τις υπόλοιπες προϋποθέσεις αλλά το κέντρο τους λειτουργεί σε γειτονικό ή τον πλησιέστερο χιλιομετρικά προς την περιφέρεια του σωματείου Νομό, εφόσον στο Νομό τους δεν λειτουργεί άλλο σωματείο – μέλος της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. και μέχρι να ιδρυθεί και να γίνει μέλος της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. νέο σωματείο στο Νομό τους. Τα μέλη του σωματείου δεν πρέπει να συμμετέχουν σε άλλο σωματείο με τον ίδιο σκοπό, ενώ πρέπει να έχουν την απαιτούμενη από το νόμο ηλικία και να μην έχουν καταδικασθεί για πράξεις που συνεπάγονται στέρηση του δικαιώματός τους να συνδικαλίζονται». Επί του παρόντος, ο Σύλλογος απαριθμεί 166 ενεργά μέλη[16].

Β.4 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

17. Ο Σύλλογος Καθηγητών Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Χανίων ιδρύθηκε το 1975 και το 1981 έγινε μέλος της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ισχύοντος Καταστατικού του Συλλόγου, το οποίο εκδόθηκε στις 30/1/2004, η έδρα του βρίσκεται στην πόλη των Χανίων Κρήτης.

18. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ανωτέρω Καταστατικού: *«[τ]ακτικά μέλη της ένωσης γίνονται μόνο τα φυσικά πρόσωπα που έχουν τα προσόντα για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, και είναι μόνιμοι κάτοικοι της* Ελλάδας, *έχουν άδεια ίδρυσης και λειτουργίας του κέντρου ξένων γλωσσών στο όνομά τους και το κέντρο τους λειτουργεί σε Δήμο ή Κοινότητα του νομού Χανίων. Η άδεια λειτουργίας πρέπει να έχει χορηγηθεί και ελεγχθεί από τις αρμόδιες Ελληνικές Αρχές. Το Κέντρο πρέπει να έχει λειτουργήσει νόμιμα για χρονικό διάστημα ενός τουλάχιστον ημερολογιακού έτους. Είναι αυτονόητο ότι όλα τα μέλη της ένωσης θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συνεννοούνται με ευχέρεια στην ελληνική γλώσσα. Τα μέλη πρέπει να έχουν τη διπλή ιδιότητα του καθηγητή και του ιδιοκτήτη. Τακτικά μέλη θεωρούνται και οι οικοδιδάσκαλοι εφόσον επί 15 τουλάχιστον χρόνια διετέλεσαν ιδιοκτήτες ή μέτοχοι κέντρων ξένων γλωσσών και ήταν τακτικά μέλη του Συλλόγου».* Επί του παρόντος, ο Σύλλογος απαριθμεί 112 ενεργά μέλη[17].

Β.5 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ

19. Ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Σερρών αποτελεί μέλος της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ.. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ισχύοντος Καταστατικού του Συλλόγου το οποίο εκδόθηκε στις 26/4/2002, η έδρα του βρίσκεται στις Σέρρες.

20. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ανωτέρω Καταστατικού: *«1. Μέλη του σωματείου (ένωσης) γίνονται τα φυσικά πρόσωπα που έχουν τα προσόντα για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, έχουν άδεια ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου ξένων γλωσσών στο όνομά τους και το κέντρο τους λειτουργεί σε Δήμο ή Κοινότητα της περιφέρειας του Νομού. 2. Τακτικά μέλη του σωματείου (ένωσης) γίνονται επίσης τα φυσικά πρόσωπα που έχουν τα προσόντα για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών και είναι ομόρρυθμοι εταίροι, ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης*

[16] Βλ. υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 6910/2.11.11 και 8432/20.12.11 υποβολές στοιχείων εκ μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου.

[17] Βλ. υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5940/23.9.11 υποβολή στοιχείων εκ μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων.

εταιρίας, η οποία έχει σκοπό και ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα Κέντρου Ξένων Γλωσσών σε Δήμο ή Κοινότητα της περιφέρειας του Νομού του σωματείου. Στην περίπτωση αυτή τακτικά μέλη στο σωματείο γράφονται μέχρι τρεις (3) ομόρρυθμοι εταίροι από κάθε Ε.Ε. ή Ο.Ε. 3. Κατ' εξαίρεση, μέλη του σωματείου (ένωσης) γίνονται και ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών που συγκεντρώνουν τις λοιπές πιο πάνω προϋποθέσεις αλλά το κέντρο τους λειτουργεί σε όμορο ή τον πλησιέστερο χιλιομετρικά προς την έδρα του σωματείου (ένωσης) νομό, εφόσον στο νομό τους δεν λειτουργεί άλλο σωματείο - μέλος της κλαδικής ομοσπονδίας (Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών) και μέχρι να ιδρυθεί και γίνει μέλος της ομοσπονδίας σωματείο στο νομό τους». Επί του παρόντος ο Σύλλογος απαριθμεί 74 μέλη[18].

Β.6 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ

21. Ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Κιλκίς αποτελεί μέλος της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ.. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ισχύοντος Καταστατικού του Συλλόγου, το οποίο εκδόθηκε στις 20/4/2004 από τη Γενική Συνέλευση του Συλλόγου, η έδρα της πρωτοβάθμιας επαγγελματικής οργάνωσης – ένωσης βρίσκεται στο Κιλκίς.

22. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ανωτέρω Καταστατικού: *«1. Μέλη του Συλλόγου γίνονται τα φυσικά πρόσωπα που έχουν τα προσόντα για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, έχουν άδεια ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου ξένων γλωσσών στο όνομά τους και το κέντρο τους λειτουργεί σε Δήμο ή Κοινότητα του Νομού. 2. Κατ' εξαίρεση, μέλη του Συλλόγου γίνονται και ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών που συγκεντρώνουν τις λοιπές πιο πάνω προϋποθέσεις αλλά το κέντρο τους λειτουργεί σε όμορο ή στον πλησιέστερο νομό, εφόσον στο νομό τους δεν λειτουργεί άλλο σωματείο – μέλος της κλαδικής ομοσπονδίας (Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών) και μέχρι να ιδρυθεί και γίνει μέλος της ομοσπονδίας σωματείο στο νομό τους. Επίσης τα φυσικά πρόσωπα που έχουν τα προσόντα για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών και είναι ομόρρυθμοι εταίροι, ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας, η οποία έχει σκοπό και ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα Κέντρου Ξένων Γλωσσών σε Δήμο ή Κοινότητα του Νομού. Στην περίπτωση αυτή τακτικά μέλη εγγράφονται μέχρι τρεις (3) ομόρρυθμοι εταίροι από κάθε ομόρρυθμη ή ετερόρρυθμη εταιρία. Οικοδιδάσκαλοι ξένων γλωσσών που επί δέκα πέντε (15) τουλάχιστον χρόνια διετέλεσαν, ως ιδιοκτήτες ή μέτοχοι κέντρων ξένων γλωσσών, τακτικά μέλη Συλλόγου ή Ένωσης μέλους της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Κέντρων Γλωσσών (Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ.) μπορούν να εγγράφονται ως τακτικά μέλη του Συλλόγου».* Επί του παρόντος ο Σύλλογος απαριθμεί 28 μέλη[19].

Β.7 ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ – EUROPALSO

23. Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών αποτελεί πρωτοβάθμια επαγγελματική οργάνωση η οποία ιδρύθηκε από ιδιοκτήτες φροντιστηρίων ξένων γλωσσών το έτος 1956 με έδρα την Αθήνα για αόριστο χρόνο.

---

[18] Βλ. υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5297/22.8.11 υποβολή στοιχείων του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών.

[19] Βλ. υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 6431/11.10.11 και 6471/12.10.11 υποβολές στοιχείων εκ μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς.

24. Το ισχύον Καταστατικό του Συνδέσμου τροποποιήθηκε για τελευταία φορά κατά τη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 20η Απριλίου 1975. Ωστόσο, όπως διευκρινίζεται από τον EUROPALSO[20], κάποια από τα άρθρα του έχουν περιπέσει σε αχρηστία λόγω νομοθετικών μεταβολών. Περαιτέρω, ο Σύνδεσμος υπέβαλε, κατά τη διαδικασία, τις προτάσεις τροποποίησης όρων του Καταστατικού (συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 2 περί σκοπού) οι οποίες είχαν κατατεθεί προς ψήφιση στη Γενική Συνέλευση της 27/1/2008 αλλά δεν είχαν εγκριθεί «[…]»[21].

25. Το άρθρο 4 του ανωτέρω ισχύοντος Καταστατικού ορίζει ότι τα μέλη του Συνδέσμου διακρίνονται σε Επίτιμα, Τακτικά και Έκτακτα. Επί του παρόντος ο Σύνδεσμος απαριθμεί 1131 μέλη (εκ των οποίων ταμειακώς ενήμερα είναι τα […] περίπου), ενώ ο βασικός κορμός των μελών του βρίσκεται στο Νομό Αττικής. Ο Σύνδεσμος EUROPALSO υπήρξε από τα ιδρυτικά μέλη της Ομοσπονδίας, από την οποία ωστόσο διεγράφη το 2003[22].

26. Ο EUROPALSO διοργανώνει και διεξάγει τις εξετάσεις γλωσσομάθειας EUROPALSO μία φορά το χρόνο, το Μάιο. Σύμφωνα με διευκρινίσεις του Συνδέσμου, οι εν λόγω εξετάσεις δεν έχουν επίσημη αναγνώριση, πράγμα το οποίο γνωρίζουν τα κέντρα ξένων γλωσσών και οι γονείς των μαθητών που συμμετέχουν. Πρόκειται για ένα απλό τεστ αξιολόγησης των γνώσεων των μαθητών, βασισμένο σε σύγχρονα επιστημονικά κριτήρια, το οποίο έχει σαν στόχο την ενθάρρυνση και επιβράβευση των μαθητών για την πρόοδό τους, καθώς και την εξοικείωσή τους στις εξετάσεις σε μη οικείο περιβάλλον (εκτός του κέντρου ξένων γλωσσών). Οι εξετάσεις EUROPALSO διενεργούνται στα ακόλουθα επίπεδα: i) STARS 1, ii) STARS 2, iii) BEGINNERS, iv) ELEMENTARY και v) BASIC.

27. Στις συγκεκριμένες εξετάσεις έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν όλα τα κέντρα ξένων γλωσσών (είτε μέλη, είτε μη μέλη του Συνδέσμου) καθώς και μεμονωμένοι υποψήφιοι με τα ίδια εξέταστρα και τους ίδιους όρους. Αναφορικά με τους μεμονωμένους υποψηφίους ο Σύνδεσμος δηλώνει: *«[η] συμμετοχή τυχόν μεμονωμένων υποψηφίων στις εξετάσεις δεν απαγορεύεται και πραγματοποιείται ως εξής: Τυχόν μεμονωμένοι υποψήφιοι μπορούν να συμμετάσχουν στις εξετάσεις μέσω οποιουδήποτε Κ.Ξ.Γ. (λ.χ. της περιοχής τους ή άλλης, μέλους μας ή μη) τους δηλώσει. Απευθείας από τον ίδιο το Σύνδεσμό μας δεν γίνονταν, μέχρι πρόσφατα, συμμετοχές μεμονωμένων υποψηφίων, λαμβανομένου υπόψη του πρόσθετου λειτουργικού κόστους και πόρων που απαιτούνται για τη ξεχωριστή διαχείριση εκάστης υποψηφιότητας. Ταυτόχρονα, είχαμε αξιολογήσει ότι η χρέωση πρόσθετου ποσού εξέταστρων στους μεμονωμένους υποψήφιους για την κάλυψη του εν λόγω πρόσθετου λειτουργικού κόστους δεν ενδείκνυται, γιατί οι εξετάσεις αυτές (EUROPALSO) δεν έχουν επίσημη αναγνώριση. (Πρόκειται για επίπεδα κατώτερα του επιπέδου Β1)»*.

28. Ως ανταγωνιστικές των ανωτέρω, ο EUROPALSO αναφέρει τις εξετάσεις του Πανεπιστημίου Cambridge στα επίπεδα Starters, Movers, Flyers, Ket (τις οποίες διοργανώνει και ο EUROPALSO και στις οποίες συμμετέχουν οι μαθητές των μελών του,

[20] Βλ. σχετ. την υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5343/23.8.11 υποβολή στοιχείων. Συμπληρωματικά επισημαίνεται από το Σύνδεσμο: «[…]).

[21] Βλ. σχετ. την υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5343/23.8.11 υποβολή στοιχείων.

[22] Όπως αναφέρει ο κ. […].

παρόλο που είναι ανταγωνιστικές), καθώς και τις εξετάσεις LAAS – PALSO στα επίπεδα Pre A1, A1, και A2 (οι οποίες, όπως αναφέρει ο Σύνδεσμος, διεξάγονται κυρίως στην περιφέρεια).

29. Επιπλέον, ο EUROPALSO διοργανώνει εξετάσεις για την απόκτηση πιστοποιητικού γλωσσομάθειας από Πανεπιστημιακά Ιδρύματα του Εξωτερικού. Ο Σύνδεσμος διενεργούσε παλαιότερα τις εξετάσεις του UNIVERSITY OF EAST LONDON και του UNIVERSITY OF CENTRAL LANCASHIRE, ενώ επί του παρόντος διενεργεί τις εξετάσεις για το ENGLISH SPEAKING BOARD (ESB) και το CAMBRIDGE ESOL.

Γ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Γ.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

30. Στην Ελλάδα παρατηρείται μία θετική στάση στην εκμάθηση ξένων γλωσσών. Ειδικότερα, με βάση στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε., νυν Ελληνική Στατιστική Αρχή) για το 2007, το 56,7% των Ελλήνων μεταξύ 25 και 64 ετών δηλώνει ότι γνωρίζει τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα. Στην Ελλάδα, οι ξένες γλώσσες, κατά πάγια αντίληψη, εμπίπτουν σε δύο κατηγορίες:

- Βασικές γλώσσες: αγγλικά, γερμανικά, γαλλικά, ισπανικά και ιταλικά και
- Εξωτικές γλώσσες: ρώσικα, κινέζικα, αραβικά, γιαπωνέζικα, τούρκικα, σουηδικά, πορτογαλικά κ.ά.

31. Από τις εκτιμήσεις των εκπροσώπων της αγοράς των κέντρων ξένων γλωσσών[23], προκύπτει ότι η πλειοψηφία των μαθητών συνδυάζει τη διδασκαλία δύο γλωσσών, με τους πιο δημοφιλείς συνδυασμούς να είναι αγγλικά-γαλλικά και αγγλικά-γερμανικά. Ειδικά για τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παρατηρείται ότι επιλέγεται ως δεύτερη γλώσσα εκμάθησης στα φροντιστήρια αυτή που διδάσκονται στο σχολείο τους (γαλλικά ή γερμανικά). Επιπλέον, σημειώνεται ότι τα γερμανικά εμφανίζονται, σε αντίθεση με το παρελθόν, πιο δημοφιλή από τα γαλλικά, ενώ τα ισπανικά προτιμώνται συγκριτικά με τα ιταλικά. Οι εξωτικές γλώσσες προσελκύουν κυρίως ενήλικες μαθητές, ενώ η επιλογή τους επηρεάζεται σε υψηλό βαθμό από τη μόδα και εξωγενείς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων επαγγελματικών παραμέτρων.

Γ.2 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

32. Ο βασικός παράγων που καθορίζει τη ζήτηση για υπηρεσίες εκπαίδευσης, είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής, είναι ο πληθυσμός, ιδίως αυτός των νέων. Την τελευταία δεκαετία, ο πληθυσμός της χώρας αυξάνεται με χαμηλούς ρυθμούς, με το νεανικό πληθυσμό να ακολουθεί φθίνουσα πορεία.

33. Εκτιμάται ότι 900 χιλιάδες περίπου μαθητές διδάσκονται σε κέντρα ξένων γλωσσών. Ο σχολικός πληθυσμός της Ελλάδας καταλαμβάνει τη συντριπτική πλειοψηφία στο πελατολόγιο των κέντρων ξένων γλωσσών. Στον ακόλουθο πίνακα απεικονίζεται η εξέλιξη

[23] Βλ. ενδεικτικά ανάλυση αγοράς της Hellastat του Φεβρουαρίου 2010 η οποία αφορούσε στον κλάδο της Ιδιωτικής Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στους τομείς της Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης, της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης (Ι.Ε.Κ. & Ε.Ε.Σ.) και των κέντρων ξένων γλωσσών.

της διάρθρωσης του σχολικού πληθυσμού της χώρας κατά την περίοδο των ετών 2001 – 2009.

Πίνακας 2

Σχολικός πληθυσμός πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (2001-2009)								
Βαθμίδα εκπαίδευσης / Σχολικό έτος	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Νηπιαγωγεία	144.055	141.010	140.535	141.501	143.401	142.666	148.529	156.629
Δημοτικά	647.041	647.642	655.369	646.505	639.685	639.083	634.207	635.804
Σύνολο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	**791.096**	**788.652**	**795.904**	**788.006**	**783.086**	**781.749**	**782.736**	**792.433**
Γυμνάσια	349.397	338.355	331.059	335.548	334.359	342.025	342.605	340.580
Γενικά Λύκεια	240.272	238.258	236.765	238.984	235.528	231.098	239.242	240.384
Τ.Ε.Ε. (Υπ. Παιδείας)	138.131	130.824	121.107	111.267	102.243	63.870	458	Μη Διαθέσιμο
Επαγγελματικά Λύκεια	-	-	-	-	-	22.677	76.135	76.444
Επαγγελματικές Σχολές	-	-	-	-	-	-	12.416	11.682
Λοιπή Δευτεροβάθμια	23.091	23.315	23.127	21.425	21.193	20.819	17.892	19.065
Σύνολο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	**750.891**	**730.752**	**712.058**	**707.224**	**693.323**	**680.489**	**688.748**	**688.155**
Σύνολο μαθητών Δημοτικού & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	**1.397.932**	**1.378.394**	**1.367.427**	**1.353.729**	**1.333.008**	**1.319.572**	**1.322.955**	**1.323.959**
Γενικό Σύνολο	**1.541.987**	**1.519.404**	**1.507.962**	**1.495.230**	**1.476.409**	**1.462.238**	**1.471.484**	**1.480.588**

34. Από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, προκύπτει ότι κατά τα σχολικά έτη 2006/2007 έως 2008/2009 σημειώθηκε αμελητέα αύξηση του συνολικού μαθητικού πληθυσμού. Εξετάζοντας την εξέλιξη του αριθμού των μαθητών του δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου (δηλαδή δημοτικού και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), οι οποίοι διαμορφώνουν κυρίως τη ζήτηση για εκμάθηση ξένων γλωσσών, διαφαίνεται ότι το μέγεθος του εν λόγω αριθμού, με αφετηρία το σχολικό έτος 2001/02 (1,40 εκ.) βαίνει μειούμενο έως το σχολικό έτος 2006/07 κατά το οποίο εμφανίζεται να σταθεροποιείται (στα 1,32 εκ.) όπως και κατά τα επόμενα δύο έτη. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι ο αριθμός των μαθητών νηπιαγωγείου κατά το σχολικό έτος 2008/2009 παρουσιάζεται αυξημένος κατά 9% σε σχέση με το 2001/02 και κατά 5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, γεγονός που αναμένεται να επηρεάσει θετικά τη ζήτηση για εκμάθηση ξένων γλωσσών σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

35. Αναφορικά με τη γεωγραφική διάρθρωση του σχολικού πληθυσμού, σημειώνεται ότι ένας στους τρεις μαθητές σχολείου διαμένει στην Περιφέρεια Αττικής. Συνεπώς, η προσφορά υπηρεσιών ιδιωτικής εκπαίδευσης αναμένεται να είναι αντίστοιχα συγκεντρωμένη στην εν λόγω περιφέρεια, ώστε να καλυφθούν οι σχετικές ανάγκες. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται η διάρθρωση του σχολικού πληθυσμού (αποτελούμενου από μαθητές δημοτικού, γυμνασίου και ενιαίου λυκείου) ανά Περιφέρεια της χώρας όπως εκείνες ήταν διαμορφωμένες κατά το σχολικό έτος 2007/08.

Πίνακας 3

Διάρθρωση σχολικού πληθυσμού ανά Περιφέρεια		
Περιφέρεια	**Μαθητές**	**% μαθητών επί του συνόλου**
Αττική	413.729	34,02%
Κεντρική Μακεδονία	219.129	18,02%
Θεσσαλία	81.959	6,74%
Δυτική Ελλάδα	79.074	6,50%
Κρήτη	77.828	6,40%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	67.976	5,59%
Πελοπόννησος	62.037	5,10%
Στερεά Ελλάδα	57.934	4,76%
Νότιο Αιγαίο	39.726	3,27%
Ήπειρος	35.362	2,91%
Δυτική Μακεδονία	34.269	2,82%
Ιόνια Νησιά	25.180	2,07%
Βόρειο Αιγαίο	21.851	1,80%
Σύνολο	**1.216.054**	

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Γ.3 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

36. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας έχει υιοθετήσει την εκμάθηση ξένων γλωσσών, τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η διδασκαλία αγγλικών ξεκινά από τη Γ΄ τάξη Δημοτικού, ενώ από την Ε΄ τάξη εντάσσονται στο πρόγραμμα τα γερμανικά ή τα γαλλικά. Η διδασκαλία δύο ξένων γλωσσών συνεχίζεται σε όλες τις τάξεις του γυμνασίου και του λυκείου. Ωστόσο, κύριο χαρακτηριστικό της εγχώριας αγοράς είναι το γεγονός ότι οι μαθητές σχολείου (ή, ορθότερα, οι γονείς τους) επιλέγουν κέντρα ξένων γλωσσών ή ιδιαίτερα μαθήματα για την εκμάθηση των ξένων γλωσσών, καθώς θεωρούν ότι η διδασκαλία στο σχολείο δεν είναι ικανοποιητική, εξαιτίας ιδίως των περιορισμένων διδακτικών ωρών, μεγάλων τμημάτων κ.άλ.

Γ.3.1 Βασικές Κατηγορίες Κέντρων Ξένων Γλωσσών

37. Σύμφωνα με τη μελέτη της Hellastat, τα κέντρα ξένων γλωσσών διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες με βάση τον αριθμό των ενεργών μαθητών ανά έτος: α) μικρού μεγέθους, τα οποία έχουν έως 100 μαθητές, β) μεσαίου μεγέθους, τα οποία έχουν από 100 έως 500 μαθητές και γ) μεγάλου μεγέθους, τα οποία έχουν περισσότερους από 500 μαθητές. Σημειώνεται, ότι η πλειοψηφία των κέντρων ξένων γλωσσών που λειτουργούν στην εγχώρια αγορά ανήκουν στην πρώτη κατηγορία, καθώς και στο κάτω άκρο της δεύτερης (μέχρι 150 μαθητές). Τα φροντιστήρια μεγάλου μεγέθους είναι λίγα σε πλήθος και βρίσκονται στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη), όπου και η ζήτηση είναι υψηλότερη.

38. Επίσης, τα κέντρα ξένων γλωσσών διακρίνονται και με βάση τις προσφερόμενες γλώσσες, καθώς υπάρχουν φροντιστήρια που διδάσκουν μικρό αριθμό ξένων γλωσσών, είτε γιατί εξειδικεύονται σε αυτές, είτε γιατί επιλέγουν να επικεντρωθούν στις πιο βασικές/δημοφιλείς γλώσσες, και φροντιστήρια που διδάσκουν πάνω από 10 γλώσσες.

39. Τα τμήματα που οργανώνουν τα κέντρα ξένων γλωσσών καθορίζονται με βάση συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως:

- το σκοπό των μαθημάτων (π.χ. απόκτηση διπλωμάτων, εισαγωγή σε Α.Ε.Ι, πραγματοποίηση σπουδών στο εξωτερικό, εξάσκηση προφορικού λόγου κ.ά.),
- την ηλικία των μαθητών (π.χ. παιδιά, μαθητές γυμνασίου και λυκείου, ενήλικες),
- το μέγεθος των τμημάτων (π.χ. γκρουπ 2-3 μαθητών, τμήματα 6-8 μαθητών κ.ά.) και
- τη συχνότητα και τις ώρες των μαθημάτων (π.χ. εντατικά μαθήματα κ.ά.).

40. Τέλος, σημειώνεται ότι τα κέντρα ξένων γλωσσών αποτελούν επιχειρήσεις, οι οποίες στη συντριπτική πλειοψηφία τους λειτουργούν με νομική μορφή Ο.Ε., Ε.Ε. ή ατομικής επιχείρησης.

Γ.3.2 Βασικά Χαρακτηριστικά Λειτουργίας ενός Κέντρου Ξένων Γλωσσών

41. Τα κέντρα ξένων γλωσσών, προκειμένου αφενός να προσελκύσουν όσο δυνατόν περισσότερους μαθητές και αφετέρου να οργανώσουν τον τρόπο λειτουργίας τους με τον πιο αποδοτικό και προσοδοφόρο τρόπο, δίνουν έμφαση σε ορισμένους παράγοντες, όπως:

- *Τιμολογιακή πολιτική*: Τα κέντρα ξένων γλωσσών υιοθετούν διάφορες τιμολογιακές πολιτικές με σκοπό να προσελκύσουν περισσότερους μαθητές. Οι συνηθέστερες πρακτικές περιλαμβάνουν εκπτώσεις για την εγγραφή σε δεύτερη γλώσσα, εκπτώσεις σε γκρουπ μαθητών που εγγράφονται μαζί, εκπτώσεις σε άλλα μέλη της ίδιας οικογένειας και ευκολίες πληρωμής. Επιπλέον, παρατηρείται ότι σε ορισμένες γλώσσες και σε ορισμένα επίπεδα οι διαφορές μεταξύ των διδάκτρων είναι αμελητέες (π.χ. στα αγγλικά η τάξη Pre-Junior προσφέρεται δωρεάν σχεδόν από το σύνολο των κέντρων ξένων γλωσσών).

- *Διδακτικό προσωπικό*: Η ποιότητα των καθηγητών (σε επίπεδο γνώσεων, μεταδοτικότητας και επικοινωνίας με τους μαθητές) εξασφαλίζει την απόκτηση καλής φήμης, η οποία είναι καταλυτική για την επιτυχή λειτουργία ενός κέντρου ξένων γλωσσών. Η διοίκηση ενός φροντιστηρίου οφείλει να προσφέρει ικανοποιητικές αμοιβές ανά ώρα διδασκαλίας (20-25 €/ώρα περίπου), καθώς και να εξασφαλίζει εβδομαδιαίο πρόγραμμα που να αποτελείται από 20 κατά μέσο όρο ώρες, σε συνεχόμενα τμήματα, ώστε να μην δημιουργούνται κενά.

- *Κτιριακές εγκαταστάσεις*: Οι καλές κτιριακές εγκαταστάσεις αποτελούν αξιόλογο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Κατά συνέπεια, η διοίκηση ενός κέντρου ξένων γλωσσών οφείλει να παρέχει αίθουσες διδασκαλίας και κοινόχρηστους χώρους σε ικανοποιητικό μέγεθος αναλογικά με τον αριθμό των μαθητών, με αισθητική και καθαριότητα, ώστε να προσελκύουν τους μαθητές και να εξασφαλίζουν ένα ιδανικό περιβάλλον μάθησης.

- *Τοποθεσία*: Η επιλογή του σημείου εγκατάστασης του κέντρου ξένων γλωσσών αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας του. Η διοίκηση οφείλει να λάβει υπόψη της παραμέτρους, όπως η εύκολη πρόσβαση από τους μαθητές και η επιλογή σε κεντρικό σημείο που να εξασφαλίζει τη μέγιστη προβολή. Επισημαίνεται ότι η εγγύτητα του κέντρου ξένων γλωσσών στην οικία του υποψήφιου μαθητή αποτελεί συχνά καθοριστικό κριτήριο επιλογής.

- *Μέγεθος και οργάνωση τμημάτων*: Το μέγεθος του κάθε τμήματος είναι σημαντικό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία και η αποδοτικότερη διδασκαλία. Για το λόγο αυτό η πλειοψηφία των κέντρων ξένων γλωσσών επιδιώκει να δημιουργεί τμήματα 5 έως 8 ατόμων.

- *Αξιοποίηση διαθέσιμων χώρων*: Καθότι το κτιριακό κόστος αποτελεί σημαντικό τμήμα των εξόδων ενός κέντρου ξένων γλωσσών, είναι σημαντικό να επιδιώκεται η αξιοποίηση, όσο το δυνατόν περισσότερων αιθουσών, και περισσότερων ωρών την εβδομάδα. Προς αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί κύριο παράγοντα της επιτυχίας ενός φροντιστηρίου η επέκταση σε πρωινές ώρες διδασκαλίας, οι οποίες απευθύνονται κυρίως σε φοιτητές και σε εργαζόμενους με απογευματινό ωράριο. Τέλος, κρίσιμη είναι η αξιοποίηση της περιόδου του Ιουλίου και Αυγούστου, κατά την οποία μπορεί να οργανωθεί η πραγματοποίηση ενισχυτικών μαθημάτων και η λειτουργία εντατικών τμημάτων.

- *Επικοινωνία από στόμα σε στόμα (word of mouth)*: Οι καλές συστάσεις που ενδέχεται να κάνει για ένα κέντρο ξένων γλωσσών ένα γνωστό πρόσωπο σε κάποιο άλλο αποτελούν καθοριστικό κριτήριο επιλογής. Επιπλέον, η φήμη ενός κέντρου ξένων γλωσσών

ενισχύεται από την επίτευξη υψηλών ποσοστών επιτυχίας στις εξετάσεις απόκτησης των σχετικών πτυχίων.

- *Καινοτομία και διαφοροποίηση*: Η καινοτομία και η διαφοροποίηση αποτελούν παράγοντες που μπορούν να συμβάλλουν στην προσέλκυση περισσότερων μαθητών και στην επιτυχή λειτουργία ενός φροντιστηρίου. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η χρήση νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία (π.χ. διαδραστικοί πίνακες και προβολές) η εξασφάλιση πιο ευχάριστου και αποδοτικού τρόπου διδασκαλίας, η εξάσκηση μαθητών με την πραγματοποίηση "on-line" εξετάσεων από το σπίτι, η οργάνωση τμημάτων για την εξάσκηση αποκλειστικά του προφορικού λόγου κ.ά.

- *Προωθητικές ενέργειες*: Προκειμένου να προσελκύσουν μαθητές τα κέντρα ξένων γλωσσών υιοθετούν προωθητικές ενέργειες, οι οποίες είναι στοχευμένες στο μαθητικό, φοιτητικό και γενικότερα νεανικό κυρίως πληθυσμό της ευρύτερης περιοχής τους. Οι συνηθέστερες από αυτές είναι η διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων στα σχολεία και τις κατοικίες της περιοχής, οι καταχωρίσεις σε τοπικά/δημοτικά έντυπα, ο σχεδιασμός ιστοσελίδας και η οργάνωση ημερίδων ενημέρωσης των γονέων της περιοχής.

Γ.3.3 Αλυσίδες Κέντρων Ξένων Γλωσσών

42. Στον κλάδο των κέντρων ξένων γλωσσών δραστηριοποιούνται αρκετές επιχειρήσεις, οι οποίες λειτουργούν περισσότερα από ένα φροντιστήρια με τη χρησιμοποίηση του ίδιου εμπορικού σήματος. Η πλειοψηφία αυτών αναπτύσσεται με το σύστημα της δικαιόχρησης (franchise). Τα κέντρα ξένων γλωσσών που δραστηριοποιούνται μέσω δικαιόχρησης απολαμβάνουν οφέλη, όπως το εδραιωμένο σήμα («brand name»), δοκιμασμένο και αποδοτικό επιχειρηματικό σύστημα οργάνωσης και λειτουργίας, συνεχή υποστήριξη σε θέματα λειτουργίας, μεταφορά γνώσης και εμπειρίας από το δικαιοπάροχο[24]. Στόχος των αλυσίδων φροντιστηρίων είναι η δημιουργία ενός κοινού αναγνωρισμένου προφίλ που να εμπνέει ασφάλεια και εμπιστοσύνη στο μαθητή. Στην κατεύθυνση αυτή, εφαρμόζεται κοινή πολιτική οργάνωσης του ακαδημαϊκού έτους, καθώς το πρόγραμμα σπουδών, η διδακτέα ύλη και τα βιβλία είναι κοινά σε όλα τα επιμέρους φροντιστήρια. Το γεγονός αυτό συμβάλλει και στην εύκολη μετακίνηση του σπουδαστή από το ένα φροντιστήριο της αλυσίδας σε άλλο, εφόσον συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι.

43. Ο ανταγωνισμός των αλυσίδων φροντιστηρίων με τα μεμονωμένα συνοικιακά φροντιστήρια είναι σημαντικός, κυρίως λόγω του μεγάλου πλήθους των τελευταίων. Οι αλυσίδες κέντρων ξένων γλωσσών έχουν τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν, τόσο τις συνέργειες που προκύπτουν μέσω του δικτύου τους όσο και τη φήμη που έχουν δημιουργήσει. Χαρακτηριστικό της πίεσης που ασκείται στα μεμονωμένα φροντιστήρια είναι το γεγονός ότι η αύξηση του δικτύου των αλυσίδων προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από την ένταξη τοπικών φροντιστηρίων στο δίκτυό τους, και όχι από τη δημιουργία νέων σημείων διδασκαλίας. Από την άλλη πλευρά, η διαπροσωπική σχέση μεταξύ του ιδιοκτήτη

[24] Παράλληλα, εντοπίζονται και αλυσίδες που διαθέτουν μόνο εταιρικά κέντρα ξένων γλωσσών, οι οποίες αποσκοπούν στην αξιοποίηση της φήμης που έχουν αποκτήσει σε μία περιοχή. Στις περιπτώσεις αυτές το πλήθος των παραρτημάτων είναι μικρό (π.χ. 3-4 φροντιστήρια), σε αντίθεση με τα δίκτυα franchise.

συνοικιακού φροντιστηρίου και των υποψήφιων μαθητών συνιστά το σημείο υπεροχής των συνοικιακών φροντιστηρίων έναντι των αλυσίδων. Για το λόγο αυτό, οι περισσότερες αλυσίδες κέντρων ξένων γλωσσών επιδιώκουν να προσδώσουν ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα στις επιχειρήσεις τους (π.χ. διατήρηση μικρού μεγέθους τμημάτων), ώστε να αντισταθμίσουν το συγκεκριμένο συγκριτικό μειονέκτημα. Τέλος, οι αλυσίδες εκμάθησης ξένων γλωσσών που αναπτύσσονται μέσω δικαιόχρησης τείνουν να επεκτείνονται και σε προγράμματα εκμάθησης πληροφορικής, είτε υπό το ίδιο εμπορικό σήμα, είτε με τη δημιουργία νέου σήματος.

44. Ακολούθως παρατίθεται ενδεικτικός πίνακας με δραστηριοποιούμενες αλυσίδες κέντρων ξένων γλωσσών.

Πίνακας 4

Ενδεικτικός πίνακας αλυσίδων Κέντρων Ξένων Γλωσσών	
Αλυσίδα	**Αριθμός Κ.Ξ.Γ.**
ΕΥΡΩΓΝΩΣΗ	329
ISON	145
AXON	100
ΟΜΗΡΟΣ	62
SO EASY	55
INTERLINGUA	40
THE SCHOLARS	39
LINGUA PLUS	24
ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ	15
ΞΥΝΗ	13
ΚΑΠΑΤΟΥ	12
ΓΡΑΨΑ	12
NEXT	12
Σύνολο	**858**
Πηγή: Πρωτογενής έρευνα Hellastat Α.Ε., Πανόραμα Franchise 2009, ιστοσελίδες αλυσίδων	

45. Εκτιμάται ότι τα επόμενα χρόνια θα ενταθεί η ανάπτυξη των αλυσίδων, καθώς αφενός τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτουν ασκούν πίεση στον ανταγωνισμό και αφετέρου τα δίκτυα των υπαρχουσών αλυσίδων δεν έχουν ολοκληρώσει την ανάπτυξή τους, τόσο εντός Αττικής όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Γ.3.4 Ανταγωνισμός από ιδιαίτερα μαθήματα

46. Σύμφωνα με εκτιμήσεις εκπροσώπων της αγοράς, ένας στους τέσσερις μαθητές περίπου που διδάσκονται ξένες γλώσσες, επιλέγει τη μέθοδο των ιδιαίτερων μαθημάτων. Η επιλογή της μεθόδου των ιδιαίτερων μαθημάτων εμφανίζεται σε ευθέως ανάλογη σχέση με το εισόδημα αλλά και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων. Επιπρόσθετα, η διάδοση των ιδιαίτερων μαθημάτων είναι πιο περιορισμένη στην επαρχία σε σχέση με τα μεγάλα αστικά κέντρα, καθώς οι μαθητές και οι γονείς τους είναι λιγότερο εξοικειωμένοι με την εν λόγω μέθοδο διδασκαλίας, αλλά και η προσφορά καθηγητών είναι μικρότερη. Επιπλέον, εντός των μεγάλων αστικών κέντρων, η ζήτηση για ιδιαίτερα μαθήματα διαφέρει από περιοχή σε περιοχή. Η ιδιαίτερη διδασκαλία επιλέγεται συνήθως, είτε στην έναρξη εκμάθησης μίας

γλώσσας (κυρίως με το επιχείρημα της απόκτησης γερών βάσεων), είτε στα ανώτερα επίπεδα (π.χ. επίπεδο "proficiency"), με στόχο την καλύτερη ή τη γρηγορότερη προετοιμασία. Ωστόσο, μικρή μερίδα μαθητών συνδυάζει και τους δύο τρόπους διδασκαλίας είτε κατά την εκμάθηση περισσοτέρων της μίας ξένων γλωσσών είτε ως μορφή ενισχυτικής διδασκαλίας.

Γ.3.5 Νομικό Πλαίσιο

47. Η λειτουργία των κέντρων ξένων γλωσσών διέπεται από το Νόμο 2545/1940 «*Περί ιδιωτικών σχολείων, φροντιστηρίων και οικοτροφείων*», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Στις διατάξεις του περιλαμβάνεται, τόσο ο ορισμός της έννοιας του φροντιστηρίου[25] όσο και η διάκρισή του σε κατηγορίες, μία από τις οποίες αποτελούν τα κέντρα ξένων γλωσσών[26].

48. Σύμφωνα με τον εν λόγω νόμο, άδεια ίδρυσης κέντρου ξένων γλωσσών δύναται να χορηγηθεί τόσο σε φυσικά όσο και σε νομικά πρόσωπα[27], τα οποία θα πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις[28,29]. Η χορηγούμενη δε άδεια θα πρέπει να ανανεώνεται κάθε έτος, ενώ δεν μεταβιβάζεται[30].

---

[25] Στο άρθρο 63 μεταξύ άλλων ορίζεται: *«Ως φροντιστήριον υπό την έννοιαν του παρόντος νόμου λογίζεται η εν τω αυτώ χώρω διδασκαλία μαθημάτων εις ομάδα προσώπων πλειόνων των πέντε εν συνόλω ή ασχέτως αριθμού ομάδων εις πλείονα των δέκα προσώπων εν συνόλω καθ' εβδομάδα, προς συμπλήρωσιν και εμπέδωσιν γνώσεων αναγομένων εις τον κύκλον των μαθημάτων της στοιχειώδους, μέσης, ανωτέρας και ανωτάτης εκπαιδεύσεως ή προς εκμάθησιν ξένων γλωσσών ή μουσικής ή γενικών μαθημάτων αναφερομένων εις ελευθέρας σπουδάς, επί τρεις το πολύ ώρας ημερησίως ως προς τας εκ των αυτών προσώπων αποτελουμένας ομάδας».*

[26] Στο άρθρο 63 προβλέπεται επίσης ότι *«[τ]α φροντιστήρια διακρίνονται εις ... δ) Ξένων Γλωσσών, εις ο διδάσκονται μόνον ακραιφνώς γλωσσικά μαθήματα μίας ή περισσοτέρων ξένων, ως καθορίζεται εν τη αδεία, γλωσσών, δι ων σκοπείται η χρήσις γλώσσης ως οργάνου εκφράσεως, απαγορευομένης της επεκτάσεως τούτων εις συστηματικήν διδασκαλίαν ειδικών μαθημάτων ως τα θρησκευτικά, η ιστορία, η γεωγραφία, τα μαθηματικά κλπ. εν τη γλώσση ταύτη».* Σύμφωνα με την παρ. 15 του άρθρου 6 του Νόμου 2740/1999 *«τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών μετονομάζονται σε κέντρα ξένων γλωσσών».*

[27] Η άδεια ίδρυσης και λειτουργίας χορηγείται πλέον από την οικεία Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Στο άρθρο 65 παρ. 1 του Ν. 2545/1940 ορίζεται: «*[δ]εν επιτρέπεται η ίδρυσις φροντιστηρίων άνευ ειδικής αδείας, παρεχομένης υπό του Υπουργού Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας κατόπιν γνωμοδοτήσεως του οικείου Εποπτικού Συμβουλίου, αποφασίζοντος επί σχετικής αιτήσεως του ενδιαφερομένου, υποβαλλόμενης προς τον αρμόδιον Επιθεωρητήν*». Αντίστοιχα, στην ΥΑ Φ.353.1./324/105657/Δ1/2002 (ΦΕΚ Β΄1340/16-10-2002) *«Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των διευθυντών και υποδιευθυντών των σχολικών μονάδων και ΣΕΚ και των συλλόγων των διδασκόντων»*, άρθρο 20 *«Αρμοδιότητες των Διευθυντών Εκπαίδευσης σχετικές με την ιδιωτική εκπαίδευση»*, ορίζεται: «… 2. *Χορηγούν την άδεια ίδρυσης φροντιστηρίων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Κέντρων Ξένων Γλωσσών ... 5 Χορηγούν και ανανεώνουν τις άδειες λειτουργίας των φροντιστηρίων και Κέντρων Ξένων Γλωσσών*». Η αίτηση περί άδειας ίδρυσης φροντιστηρίου πρέπει να συνοδεύεται από τον ορισμό Διευθυντή Σπουδών μαζί με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που απαριθμούνται στην ΥΑ 110975/Δ5 (ΦΕΚ Β' 2332/2011) *«Καθορισμός δικαιολογητικών για την χορήγηση άδειας ίδρυσης φροντιστηρίου σε νομικό πρόσωπο», άρθρο μόνο «παρ. 1 Η άδεια ίδρυσης φροντιστηρίου χορηγείται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με απόφαση του Διευθυντή Εκπαίδευσης της οικείας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ... 3. Το νομικό πρόσωπο ορίζει Διευθυντή Σπουδών, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εύρυθμη λειτουργία του. ... 6. Ο ορισμός του Διευθυντή Σπουδών καθώς και τα δικαιολογητικά που απαριθμούνται στην παράγραφο 5 στοιχεία (α), (β) και (γ) της παρούσης και συνοδεύουν τον ορισμό του συνυποβάλλονται με την αίτηση για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης».*

[28] Στο άρθρο 68 του συγκεκριμένου Νόμου, περί προσόντων και περιορισμών, προβλέπεται ότι άδεια ίδρυσης κέντρου ξένων γλωσσών χορηγείται σε α) *«φυσικά πρόσωπα που κατέχουν τα προσόντα για την κατάληψη θέσης δημόσιου εκπαιδευτικού πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία παρέχουν το δικαίωμα διδασκαλίας σε αυτά, ή αντίστοιχους τίτλους σπουδών»* και β) *«νομικά πρόσωπα που πληρούν σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) η έδρα τους, σύμφωνα με τη συστατική πράξη ή το καταστατικό τους, βρίσκεται σε χώρα κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ββ) ο σκοπός τους, σύμφωνα με τη συστατική πράξη ή το*

49. Επιπλέον, και συναφώς με όσα διαλαμβάνονται στις επόμενες ενότητες της απόφασης, κατά το άρθρο 68 του Ν. 2545/1940, όπως ίσχυε κατά την υιοθέτησή του, δεν επιτρεπόταν στο ίδιο άτομο να ιδρύει και διατηρεί περισσότερα του ενός φροντιστήρια. Η εν λόγω διάταξη κατ' ουσίαν καταργήθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 284/1968 στην τρίτη παράγραφο του οποίου ορίζονταν: *«Διά να καταστή δυνατή η ικανοποίησις της υπαρχούσης σήμερον ανάγκης εκμαθήσεως ξένων γλωσσών και διά να εφαρμοσθή η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, παρέχεται εις παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον το δικαίωμα ιδρύσεως και λειτουργίας πλειόνων του ενός Φροντιστηρίων Ξένων Γλωσσών, υπό τη διεύθυνσιν προσώπων κεκτημένων τα νόμιμα προσόντα, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των διατάξεων του Α.Ν. 2545/1940»*. Ρητή κατάργηση της ανωτέρω διάταξης επήλθε με την παρ. 2 του άρθρου 45 του Ν. 3907/2011.

50. Επιπρόσθετα, επισημαίνεται ότι το ύψος της μέγιστης τιμής των διδάκτρων δύναται να οριστεί με Υπουργική Απόφαση, δυνάμει της πρώτης παραγράφου του άρθρου 71 του Ν. 2545/1940, η οποία προβλέπει ότι: *«Δι' Υπουργικής αποφάσεως δύναται να ορισθή ανώτατον όριον των καταβαλλομένων διδάκτρων υπό των εις τα φροντιστήρια φοιτώντων»*. Ωστόσο, στην πράξη, καθορίζονταν μέγιστη ετήσια ποσοστιαία αύξηση στα δίδακτρα διαμέσου νομοθετικών ρυθμίσεων, και όχι συγκεκριμένη απόλυτη τιμή. Η πρακτική αυτή ακολουθήθηκε έως το έτος 2003-2004[31]. Από τότε, παρότι η νομοθετική εξουσιοδότηση

καταστατικό τους, αφορά και την παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης και γγ) δεν έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης». Στο ίδιο άρθρο ορίζεται ότι *«[μ]ε απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την αδειοδότηση νομικών προσώπων και ρυθμίζεται κάθε σχετικό θέμα»*.

[29] Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι ο νόμος αποκλείει ορισμένες κατηγορίες προσώπων από τη δραστηριοποίηση στην αγορά παροχής υπηρεσιών φροντιστηρίου. Ειδικότερα, στο άρθρο 68 προβλέπεται ότι *««[δ]εν χορηγείται άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας αυτοτελούς φροντιστηρίου εις σύζυγον ή συγγενή εξ αίματος ή αγχιστείας πρώτου βαθμού ιδιοκτήτου ή διευθυντού ιδιωτικού σχολείου ή φροντιστηρίου, οπουδήποτε λειτουργούντος ουδ' εις σύζυγον ή συγγενή εξ αίματος ή αγχιστείας πρώτου βαθμού δημοσίου εκπαιδευτικού λειτουργού υπηρετούντος εν τη αυτή πόλει, εν η πρόκειται να λειτουργήση το ζητούμενον να ιδρυθή φροντιστήριον ... Εις λειτουργούς ιδιωτικής εκπαιδεύσεως υπηρετούντας εν σχολείοις δεν επιτρέπεται να ιδρύουν και διατηρούν φροντιστήρια»*. Σημειώνεται εντούτοις ότι οι περιορισμοί στην πρόσβαση και άσκηση του συγκεκριμένου επαγγέλματος θα πρέπει να θεωρηθούν κατηργημένοι από τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3919/2011 *«Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων»*. Εξάλλου στη σχετική υπ' αριθ. 20/VI/2012 *«Γνωμοδότηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού για τη διατήρηση σε ισχύ συστημάτων αδειοδότησης επαγγελμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων: α) διδασκαλίας σε φροντιστήρια και κέντρα ξένων γλωσσών, β) διδασκαλίας κατ' οίκον, γ) ιδιωτικών σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δ) φροντιστηρίων και κέντρων ξένων γλωσσών, ε) Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, στ) Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, ζ) Κέντρων Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης και η) Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών»* αξιολογούνται ως αντίθετοι στο άρθρο 2 του ν. 3919/2011 οι περιορισμοί στην πρόσβαση στην εν λόγω οικονομική δραστηριότητα που αναφέρονται στην ιδιότητα του ιδρυτή, σε κωλύματα και ασυμβίβαστα συγγενικών προσώπων και στο αμεταβίβαστο της άδειας. Οι εν λόγω περιορισμοί συνιστούν περιορισμό στην οικονομική ελευθερία και δεν είναι συναφείς, πρόσφοροι και αναγκαίοι προς τους σκοπούς δημοσίου συμφέροντος τους οποίους εξυπηρετούν.

[30] Βλ. άρθρο 68: *«Η χορηγηθείσα εις εν πρόσωπον άδεια προς ίδρυσιν φροντιστηρίου δεν δύναται να μεταβιβασθή εις έτερον πρόσωπον»*.

[31] Βλ. σχετ. άρθρο 18 του Ν. 3190/2003 όπου ορίζεται: *«[τ]α ιδιωτικά σχολεία γενικής, τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, τα κάθε είδους φροντιστήρια, οι ιδιωτικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί, τα ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης και τα εργαστήρια ελευθέρων σπουδών μπορούν να αυξήσουν τα δίδακτρά τους για το σχολικό έτος 2003 2004 μέχρι ποσοστού 3,8% στα εισπραχθέντα δίδακτρα του προηγούμενου σχολικού έτους 2002-2003»*.

συνεχίζει να ισχύει, δεν έχει εκδοθεί άλλη σχετική ρύθμιση κι, ως εκ τούτου, το ύψος των διδάκτρων καθορίζεται παντελώς ελεύθερα από τις δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις.

Δ. ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

Δ.1 ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

51. Η σχετική αγορά προϊόντος περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή/και υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της χρήσης, για την οποία προορίζονται.

52. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η εκμάθηση ξένων γλωσσών δύναται να λάβει χώρα είτε διαμέσου της φοίτησης σε κέντρο ξένων γλωσσών είτε της κατ' οίκον διδασκαλίας. Αναφορικά με τη σκοπούμενη χρήση της παροχής υπηρεσιών, δεν προκύπτουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στους δύο ανωτέρω τρόπους εκμάθησης. Ωστόσο, η κατ' οίκον διδασκαλία συνδέεται συνήθως με υψηλότερη ποιότητα υπηρεσιών, δεδομένου ότι το πρόγραμμα διδασκαλίας προσαρμόζεται στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες του μαθητή, αντίθετα με την περίπτωση των κέντρων ξένων γλωσσών που οι μαθητές αναγκαστικά προσαρμόζονται σε ήδη διαμορφωμένο πρόγραμμα. Σε κάθε περίπτωση, σημαντική απόκλιση μεταξύ των δύο μεθόδων εκμάθησης ξένων γλωσσών εντοπίζεται στο επίπεδο της τιμής στην οποία αυτές προσφέρονται, δεδομένου ότι τα ιδιαίτερα μαθήματα κοστίζουν σημαντικά περισσότερο από τα έξοδα φοίτησης σε κέντρο ξένων γλωσσών, αντανακλώντας την ανωτέρω αναφερόμενη διαφορά στην ποιότητα των υπηρεσιών. Άλλωστε, το ύψος των διδάκτρων ανά ξένη γλώσσα και ανά τάξη, το οποίο σαφέστατα αποτελεί συνάρτηση της ζήτησης και του κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας, επηρεάζεται από το αντίστοιχο επίπεδο των διδάκτρων που έχει διαμορφωθεί στην αγορά από ομοειδείς επιχειρήσεις, δηλαδή, άλλα κέντρα ξένων γλωσσών. Συνεπώς, η τιμή αποτελεί καθοριστικό παράγοντα διαφοροποίησης μεταξύ της παροχής υπηρεσιών εκμάθησης ξένων γλωσσών σε φροντιστήριο και διαμέσου της κατ' οίκον διδασκαλίας. Περαιτέρω, υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ των κέντρων ξένων γλωσσών από τα λοιπά φροντιστήρια π.χ. δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή πληροφορικής, λόγω του είδους του προσφερόμενου προς εκμάθηση αντικειμένου.

53. Υπό το πρίσμα της υποκατάστασης ζήτησης, επισημαίνεται, όπως ήδη έχει αναφερθεί, ότι οι ξένες γλώσσες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τις βασικές, δηλαδή αγγλικά, γερμανικά, γαλλικά, ισπανικά και ιταλικά, και τις εξωτικές, όπως ρώσικα, κινέζικα, αραβικά και τούρκικα. Δεδομένου ότι τα αγγλικά αποτελούν, κατά κανόνα, την πρώτη επιλογή στην εκμάθηση ξένων γλωσσών, η εναλλαξιμότητα μεταξύ των υπολοίπων βασικών ξένων γλωσσών δύναται να θεωρηθεί πλήρης στη φάση της αρχικής επιλογής της ξένης γλώσσας. Η μεταξύ τους εναλλαξιμότητα όμως βαίνει μειούμενη όσο ο αποδέκτης των υπηρεσιών συνεχίζει την εκμάθηση της αρχικά επιλεχθείσας ξένης γλώσσας: ο μαθητής δύσκολα θα λάβει την απόφαση να θυσιάσει τον επενδυθέντα χρόνο στην εκμάθηση μίας γλώσσας προκειμένου να ξεκινήσει την φοίτηση σε μία άλλη. Αναφορικά με τις εξωτικές γλώσσες, η λήψη της απόφασης εκμάθησης μίας εξ αυτών επηρεάζεται, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, από εξωγενείς κυρίως παράγοντες, καθώς και επαγγελματικές παραμέτρους.

54. Ως εκ τούτου, η παροχή υπηρεσιών εκμάθησης ξένων γλωσσών σε κέντρα ξένων γλωσσών συνιστά διακριτική σχετική αγορά. Περαιτέρω, η αγορά αυτή μπορεί να διακριθεί περαιτέρω σε επιμέρους σχετικές αγορές, ανάλογα με τη διδακτέα ξένη γλώσσα. Ωστόσο, δεδομένου ότι:

α) οι υπό εξέταση πρακτικές στην παρούσα υπόθεση δεν αφορούν στην εκμάθηση συγκεκριμένης ξένης γλώσσας, αλλά εφαρμόζονται σε όλο το φάσμα της δραστηριοποίησης των κέντρων ξένων γλωσσών, και

β) με βάση τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, δεν προκύπτει δεσμευτικό κριτήριο επί του είδους των προσφερόμενων προς εκμάθηση ξένων γλωσσών από τα αντίστοιχα κέντρα ξένων γλωσσών - μέλη των συλλογικών οργάνων που ερευνήθηκαν από τη Γ.Δ.Α,

παρέλκει η περαιτέρω οριοθέτηση της σχετικής αγοράς στην κρινόμενη υπόθεση.

55. Συνεπώς, ως σχετική αγορά θεωρείται η αγορά της παροχής υπηρεσιών εκμάθησης ξένων γλωσσών από κέντρα ξένων γλωσσών.

Δ.2 ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

56. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία προσφέρουν ή ζητούν τα σχετικά προϊόντα ή παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις, υπό αρκετά ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και που μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σ' αυτές.

57. Στην υπό κρίση υπόθεση, και κατ' αναλογία με τις υπ' αριθ. 292/IV/2005 και 518/VI/2011 προηγούμενες Αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού:

i) Για το κάθε πρωτοβάθμιο συλλογικό όργανο κέντρων ξένων γλωσσών, ως σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται η περιοχή εντός της οποίας τα μέλη του ασκούν τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Η περιοχή αυτή συνήθως συμπίπτει με τα όρια του Νομού στον οποίο εδρεύει ο Σύλλογος αλλά μπορεί να είναι και ευρύτερη, όπως στην περίπτωση του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας του οποίου τα μέλη δραστηριοποιούνται στο Νομό Θεσσαλονίκης και Πέλλας και του Πανελλήνιου Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών στον οποίο είναι εγγεγραμμένοι και ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών που δραστηριοποιούνται σε περιοχές πλην της Αττικής.

ii) Για την περίπτωση της Ομοσπονδίας PALSO, η οποία αποτελεί δευτεροβάθμια επαγγελματική οργάνωση ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών, λαμβάνεται υπόψη ότι η δράση της έχει πανελλήνια εμβέλεια, βάσει και των καταστατικών της σκοπών. Βάσει της πρώτης παραγράφου του άρθρου 3 του Καταστατικού: *«Μέλη της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών γίνονται οι πρωτοβάθμιες επαγγελματικές οργανώσεις – σωματεία (ενώσεις) ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών, που λειτουργούν νόμιμα σ' όλη την Ελλάδα»*. Συνεπώς, με βάση τα ανωτέρω, αλλά και το γεγονός ότι η Ομοσπονδία δραστηριοποιείται στην πλειονότητα των νομών της ελληνικής

επικράτειας διαμέσου των ήδη λειτουργούντων Συλλόγων – μελών αυτής, ως σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Δ.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

58. Στον ακόλουθο πίνακα παρατίθεται ο αριθμός των κέντρων ξένων γλωσσών ανά νομό και ανά έτος φοίτησης αναφορικά με την περίοδο ετών 2005 έως και σήμερα[32].

Πίνακας 5

Αριθμός Κέντρων Ξένων Γλωσσών ανά Νομό/Περιφέρεια της ελληνικής επικράτειας

Νομός / Περιφέρεια	Αριθμός Κέντρων Ξένων Γλωσσών ανά έτος φοίτησης					
	2005 - 2006	2006 - 2007	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011
ΑΤΤΙΚΗ	1.741	1.766	1.733	1.796	1.639	1.572
ΠΕΙΡΑΙΑΣ	303	309	306	314	309	308
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	**2.044**	**2.075**	**2.039**	**2.110**	**1.948**	**1.880**
ΒΟΙΩΤΙΑ	78	94	97	94	96	93
ΕΥΒΟΙΑ	164	175	182	185	146	150
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	14	14	13	14	15	15
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	119	118	114	106	110	81
ΦΩΚΙΔΑ	29	29	30	28	27	27
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	**404**	**430**	**436**	**427**	**394**	**366**
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ	207	202	204	230	188	225
ΑΧΑΪΑ	245	216	193	247	225	242
ΗΛΕΙΑ	118	116	113	117	122	113
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	**570**	**534**	**510**	**594**	**535**	**580**
ΑΡΓΟΛΙΔΑ	99	97	90	84	90	77
ΑΡΚΑΔΙΑ	61	61	60	58	55	56
ΚΟΡΙΝΘΙΑ	133	128	128	119	121	112
ΛΑΚΩΝΙΑ	84	83	86	87	88	85
ΜΕΣΣΗΝΙΑ	166	162	162	179	176	170
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	**543**	**531**	**526**	**527**	**530**	**500**
ΚΑΡΔΙΤΣΑ	87	98	98	104	102	100
ΛΑΡΙΣΑ	261	254	261	265	240	257
ΜΑΓΝΗΣΙΑ	117	132	135	128	146	133
ΤΡΙΚΑΛΑ	140	120	133	143	144	139
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	**605**	**604**	**627**	**640**	**632**	**629**
ΗΜΑΘΙΑ	92	91	99	145	85	95
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ & ΔΥΤΙΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	474	642	656	928	617	632
ΚΙΛΚΙΣ	50	51	54	57	63	60
ΠΕΛΛΑ	72	75	74	77	78	83
ΠΙΕΡΙΑ	78	76	116	78	77	78
ΣΕΡΡΕΣ	126	125	124	129	123	131
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	66	68	71	65	83	81
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	**958**	**1.128**	**1.194**	**1.479**	**1.126**	**1.160**
ΓΡΕΒΕΝΑ	16	17	16	15	13	15
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	53	52	52	51	52	49
ΚΟΖΑΝΗ	114	119	131	128	133	128
ΦΛΩΡΙΝΑ	33	30	32	33	36	36
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	**216**	**218**	**231**	**227**	**234**	**228**
ΔΡΑΜΑ	80	83	84	84	79	72
ΕΒΡΟΣ	83	79	90	88	91	77
ΚΑΒΑΛΑ	129	124	120	121	131	127
ΞΑΝΘΗ	40	42	43	45	48	46
ΡΟΔΟΠΗ	35	27	47	53	50	44
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	**367**	**355**	**384**	**391**	**399**	**366**
ΑΡΤΑ	54	56	54	60	53	40
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ	40	40	42	42	45	47
ΙΩΑΝΝΙΝΑ	125	125	126	113	117	119
ΠΡΕΒΕΖΑ	45	48	31	50	44	57
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	**264**	**269**	**253**	**265**	**259**	**263**
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	232	227	228	216	226	229
ΛΑΣΙΘΙ	50	53	53	83	51	53
ΡΕΘΥΜΝΟ	59	62	72	67	70	72
ΧΑΝΙΑ	108	142	167	147	152	167
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	**449**	**484**	**520**	**513**	**499**	**521**
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ	173	169	158	161	97	147
ΚΥΚΛΑΔΕΣ	83	83	81	78	76	85
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	**256**	**252**	**239**	**239**	**173**	**232**
ΛΕΣΒΟΣ	58	57	62	67	62	69
ΣΑΜΟΣ	31	31	29	30	29	31
ΧΙΟΣ	28	29	25	25	23	28
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	**117**	**117**	**116**	**122**	**114**	**128**
ΖΑΚΥΝΘΟΣ	31	33	33	29	29	34
ΚΕΡΚΥΡΑ	95	90	93	93	96	94
ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ	31	29	27	24	27	26
ΛΕΥΚΑΔΑ	20	20	20	19	17	18
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	**177**	**172**	**173**	**165**	**169**	**172**
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	**6.970**	**7.169**	**7.248**	**7.699**	**7.012**	**7.025**

[32] Πηγή: Υπουργείο Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Η Γ.Δ.Α. υπέβαλε τις σχετικές υπ’ αριθ. πρωτ. οικ. 4861/27.7.11 και 7347/18.11.11 επιστολές παροχής στοιχείων και έλαβε τις υπ’ ημ. αριθ. πρωτ. 5058/9.8.11 και 7540/28.11.11 υποβολές στοιχείων εκ μέρους του Τμήματος Γ΄ Φροντιστηρίων της Διεύθυνσης Ιδιωτικής Εκπαίδευσης του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

59. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, ο συνολικός αριθμός των κέντρων ξένων γλωσσών στην ελληνική επικράτεια, ενώ έβαινε αυξανόμενος με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 2,86%, 1,10% και 6,22% κατά τα έτη φοίτησης 2006 -2007, 2007-2008 και 2008-2009, αντίστοιχα το έτος φοίτησης 2009-2010 παρουσίασε αρνητικό ρυθμό μεταβολής ίσο με 8,92% ενώ κατά το επόμενο έτος 2010-2011 εμφάνισε μικρή άνοδο της τάξης του 0,19%. Συνολικά, ο αριθμός των κέντρων ξένων γλωσσών, κατά το τελευταίο εξεταζόμενο έτος φοίτησης 2010-2011, παρουσιάζεται αυξημένος μόλις κατά 0,79% σε σχέση με το έτος φοίτησης 2005-2006.

60. Στον ακόλουθο Πίνακα παρουσιάζεται το ποσοστό που καταλαμβάνει ο αριθμός των κέντρων ξένων γλωσσών της κάθε περιφέρειας στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 5.

Πίνακας 6

Ποσοστιαία αναλογία Κ.Ξ.Γ. ανά Περιφέρεια της ελληνικής επικράτειας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	ΕΤΟΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ					
	2005 - 2006	2006 - 2007	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	29,33%	28,94%	28,13%	27,41%	27,78%	26,76%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	5,80%	6,00%	6,02%	5,55%	5,62%	5,21%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	8,18%	7,45%	7,04%	7,72%	7,63%	8,26%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	7,79%	7,41%	7,26%	6,85%	7,56%	7,12%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	8,68%	8,43%	8,65%	8,31%	9,01%	8,95%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	13,74%	15,73%	16,47%	19,21%	16,06%	16,51%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3,10%	3,04%	3,19%	2,95%	3,34%	3,25%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	5,27%	4,95%	5,30%	5,08%	5,69%	5,21%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	3,79%	3,75%	3,49%	3,44%	3,69%	3,74%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	6,44%	6,75%	7,17%	6,66%	7,12%	7,42%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	3,67%	3,52%	3,30%	3,10%	2,47%	3,30%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	1,68%	1,63%	1,60%	1,58%	1,63%	1,82%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	2,54%	2,40%	2,39%	2,14%	2,41%	2,45%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

61. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, η μεγαλύτερη συγκέντρωση κέντρων ξένων γλωσσών παρατηρείται στην περιφέρεια της Αττικής στην οποία αντιστοιχεί ποσοστιαία αναλογία της τάξεως του 28% κατά μέσο όρο επί του συνολικού μεγέθους της ελληνικής επικράτειας, ενώ ακολουθεί η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας με 16% κατά μέσο όρο, αντίστοιχα. Επισημαίνεται, ότι σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας της Hellastat, υφίσταται αναλογική σχέση μεταξύ του αριθμού των κέντρων ξένων γλωσσών και του αριθμού των σχολείων σε κάθε περιοχή. Επιπλέον, σύμφωνα με την ως άνω μελέτη της Hellastat, η εκτίμηση του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών των κέντρων ξένων γλωσσών της Περιφέρειας Αττικής κατά το έτος φοίτησης 2008 – 2009 έφθανε στο ύψος των €350 εκ. περίπου, ενώ για τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας ήταν ίση με €500 εκ. περίπου[33].

62. Επίσης, η Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. ως δευτεροβάθμιο όργανο έχει μέλη 40 Συλλόγους Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών σε όλη την Ελλάδα, οι οποίοι με τη σειρά τους εκπροσωπούν 2.577 ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών[34], δηλαδή σχεδόν το 37% των 7.025 δραστηριοποιούμενων κέντρων ξένων γλωσσών στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας

[33] Ο συνολικός αριθμός των κέντρων ξένων γλωσσών που λειτούργησαν στην Περιφέρεια Αττικής το σχολικό έτος 2008/09 ήταν 2.039, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός για το υπόλοιπο της χώρας ανήλθε στα 5.463.

[34] Ο συνολικός αριθμός των μελών των Συλλόγων της Ομοσπονδίας δηλώθηκε από την τελευταία στην υπ’ ημ. αριθ. πρωτ. 5277/19.8.11 υποβολή στοιχείων και αντικατοπτρίζει το σύνολο των μελών κατά την 2/8/2011.

κατά το έτος φοίτησης 2010-2011. Ακολούθως, εμφανίζεται ο αριθμός των κέντρων ξένων γλωσσών – μελών των εξετασθέντων πρωτοβάθμιων επαγγελματικών οργανώσεων καθώς και η ποσοστιαία συμμετοχή αυτών στο συνολικό αριθμό των κέντρων ξένων γλωσσών που δραστηριοποιούνται στην αντίστοιχη γεωγραφική περιοχή[35].

Πίνακας 7

Αριθμός μελών εξεταζόμενων συλλογικών οργάνων – Ποσοστιαία συμμετοχή

	ΕΤΟΣ 2005	ΕΤΟΣ 2006	ΕΤΟΣ 2007	ΕΤΟΣ 2008	ΕΤΟΣ 2009	ΕΤΟΣ 2010
Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	**241**	**237**	**237**	**228**	**211**	**205**
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	474	642	656	928	617	632
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΠΕΛΛΑΣ	72	75	74	77	78	83
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	**44,14%**	**33,05%**	**32,47%**	**22,69%**	**30,36%**	**28,67%**
Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	**172**	**172**	**174**	**175**	**170**	**168**
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	232	227	228	216	226	229
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	**74,14%**	**75,77%**	**76,32%**	**81,02%**	**75,22%**	**73,36%**
Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ		**126**	**124**	**120**	**117**	**118**
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	108	142	167	147	152	167
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ		**88,73%**	**74,25%**	**81,63%**	**76,97%**	**70,66%**
Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ	**71**	**68**	**69**	**72**	**71**	**73**
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ	126	125	124	129	123	131
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ	**56,35%**	**54,40%**	**55,65%**	**55,81%**	**57,72%**	**55,73%**
Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ	**34**	**33**	**33**	**34**	**34**	**33**
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ	50	51	54	57	63	60
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ	**68,00%**	**64,71%**	**61,11%**	**59,65%**	**53,97%**	**55,00%**
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ Κ.Ξ.Γ. - EUROPALSO	**1271**	**1293**	**1282**	**1265**	**1231**	**1240**
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Ξ.Γ. ΑΤΤΙΚΗΣ	2.044	2.075	2.039	2.110	1.948	1.880
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ Ι.Κ.Ξ.Γ. EUROPALSO	**62,18%**	**62,31%**	**62,87%**	**59,95%**	**63,19%**	**65,96%**

63. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, τα μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου και Χανίων κατέχουν πολύ υψηλά ποσοστά επί του συνόλου των κέντρων ξένων γλωσσών που δραστηριοποιούνται στους αντίστοιχους νομούς τα οποία φθάνουν, κατά μέσο όρο, το ύψος του 76% για το Σύλλογο του Ηρακλείου και 65% για το Σύλλογο των Χανίων. Παρομοίως, στην περίπτωση του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς, το αντίστοιχο ποσοστό είναι της τάξεως του 60% περίπου, ενώ ακολουθεί ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών με 56%.

64. Τα μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας, όπως ήδη έχει αναφερθεί, δραστηριοποιούνται ιδίως στο νομό Θεσσαλονίκης και Πέλλας συγκεντρώνοντας κατά μέσο όρο ποσοστό ίσο με 32% επί του συνόλου των εγγεγραμμένων κέντρων ξένων γλωσσών.

65. Στην περίπτωση του EUROPALSO, του οποίου τα μέλη δραστηριοποιούνται κυρίως στην Αττική, το αντίστοιχο ποσοστό είναι της τάξεως του 63%, κατά μέσο όρο.

Δ.4 ΓΕΙΤΝΙΑΖΟΥΣΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

66. Ο κλάδος της πιστοποίησης είναι μεν διακριτός, ωστόσο, είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την εκμάθηση της ξένης γλώσσας, διότι προσφέρει υπηρεσίες «μέτρησης» της

[35] Τα στοιχεία του αριθμού των μελών ανά έτος αντλήθηκαν από: α) την υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 8172/12.12.11 υποβολή στοιχείων του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας καθώς και από λίστα μελών του έτους 2010 που συλλέχθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο που έλαβε χώρα στα γραφεία του Συλλόγου στις 23/3/11, β) τις υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 6910/2.11.11 και 8432/20.12.11 υποβολές στοιχείων του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, γ) τις υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5940/23.9.11 και 7522/25.11.11 υποβολές στοιχείων εκ μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων, δ) τις υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 6192/3.10.11 και 7713/30.11.11 υποβολές στοιχείων εκ μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών, ε) τις υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5809/19.9.11, 6431/11.10.11 και 6471/12.10.11 υποβολές στοιχείων εκ μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς και στ) την υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 6498/13.10.11 υποβολή στοιχείων εκ μέρους του Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών EUROPALSO.

αποτελεσματικότητας της. Συνεπώς, στο πλαίσιο της ανάλυσης της αγοράς παροχής υπηρεσιών εκμάθησης ξένων γλωσσών από κέντρα ξένων γλωσσών εν προκειμένω, η παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης παρουσιάζεται ως γειτνιάζουσα αγορά.

67. Στο πλαίσιο του υψηλού ανταγωνισμού για την απορρόφηση στην αγορά εργασίας, καθώς και της μεταβολής του εκπαιδευτικού συστήματος σε διεθνές επίπεδο προς τη δημιουργία αποφοίτων με άμεση ικανότητα προσφοράς σε επαγγελματικό επίπεδο, οι φορείς πιστοποίησης καλούνται να προσφέρουν αντίστοιχες αξιόπιστες και ποιοτικές υπηρεσίες. Ειδικά, όσον αφορά την απασχόληση στο δημόσιο τομέα, υπάρχουν συγκεκριμένοι φορείς πιστοποίησης (και πιστοποιητικά αυτών) που είναι αναγνωρισμένοι από το Α.Σ.Ε.Π.

68. Η πιστοποίηση ξένων γλωσσών επικεντρώνεται κατά βάση στην αγγλική γλώσσα. Οι φορείς πιστοποίησης είναι κυρίως πανεπιστημιακά ιδρύματα του εξωτερικού. Τα πιστοποιητικά που χορηγούν τα Πανεπιστήμια του Cambridge και του Michigan έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση, αποτελώντας τα «παραδοσιακά» πτυχία της αγοράς. Ωστόσο, πλέον έχουν εισέλθει αρκετοί οργανισμοί πιστοποίησης, με τα πιστοποιητικά των Edexcel και City & Guilds (Όμιλος ECDL) να είναι τα δημοφιλέστερα.

69. Επί του παρόντος, τα πτυχία έξι γλωσσών (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά, ισπανικά και ρώσικα) προσφέρουν τη δυνατότητα πριμοδότησης στους υποψήφιους που επιδιώκουν να απασχοληθούν στο δημόσιο τομέα και για το λόγο αυτό η ζήτηση προσανατολίζεται προς αυτές τις γλώσσες. Ειδικά στην περίπτωση των ρωσικών που αποτελούν τη μοναδική εξωτική γλώσσα από τις προαναφερθείσες, η αναγνώριση των τίτλων από το ΑΣΕΠ εξηγεί σε μεγάλο βαθμό τη στροφή των μαθητών ξένων γλωσσών προς αυτήν. Επισημαίνεται τέλος, ότι το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων έχει εισάγει το Κρατικό Πιστοποιητικό Γλωσσομάθειας (Κ.Π.Γ.) το οποίο έχει αποσπάσει σημαντικό μερίδιο αγοράς. Το εν λόγω Πιστοποιητικό χορηγείται για τη βεβαίωση του επιπέδου γλωσσομάθειας της αγγλικής, γερμανικής, γαλλικής, ιταλικής, ισπανικής και ρωσικής γλώσσας (επίπεδα Γ2 - άριστη γνώση, Γ1 - πολύ καλή γνώση, Β2 - καλή γνώση, Β1 - μέτρια γνώση)[36].

Ε. ΚΥΚΛΟΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

70. Δεδομένης της νομικής μορφής της πλειοψηφίας των κέντρων ξένων γλωσσών (Ο.Ε., Ε.Ε. ή ατομική επιχείρηση), τα οικονομικά τους στοιχεία δεν δημοσιεύονται, δυσχεραίνοντας έτσι τις προσπάθειες εκτίμησης της αξίας των γεωγραφικών αγορών. Ωστόσο η Γ.Δ.Α. προέβη σε ενδελεχή έρευνα, ζητώντας, μεταξύ άλλων, από τους κατά τόπους Συλλόγους όπως μεριμνήσουν ώστε τα μέλη των Συλλόγων να προσκομίσουν τους κύκλους εργασιών της επιχείρησης κέντρου/-ων ξένων γλωσσών που διατηρούσαν ή και εξακολουθούν να διατηρούν, κατά τα τελευταία έτη. Η Γ.Δ.Α. παρείχε τη δυνατότητα και απευθείας προσκόμισης των στοιχείων στην Υπηρεσία από τα μέλη των οικείων Συλλόγων. Πέραν των

---

[36] Σε αντιστοιχία με τη διάκριση που υιοθέτησε το 2001 το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις ξένες γλώσσες (Κ.Ε.Π.Α.), σύμφωνα με την οποία τα διπλώματα των ξένων γλωσσών διακρίνονται σε έξι κοινά επίπεδα γνώσης για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: α) επίπεδο Α1: στοιχειώδης γνώση, β) επίπεδο Α2: βασική γνώση, γ) επίπεδο Β1: μέτρια γνώση, δ) επίπεδο Β2: καλή γνώση, ε) επίπεδο Γ1: πολύ καλή γνώση, στ) επίπεδο Γ2: άριστη γνώση (αποκτάται επάρκεια γνώσης μίας ξένης γλώσσας).

ανωτέρω, η Γ.Δ.Α. απηύθυνε επιστολές παροχής των συγκεκριμένων στοιχείων στα εντοπισθέντα μέλη που δεν είχαν ανταποκριθεί στο αίτημα προσκόμισης στοιχείων.

ΣΤ. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ – ΑΡΘΡΟ 1 ΤΟΥ Ν. 703/1977 & Ν. 3959/2011 & ΑΡΘΡΟ 101 ΣΛΕΕ

ΣΤ.1 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

71. Στην κρινόμενη υπόθεση, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν οι ερευνώμενες πρακτικές των εμπλεκομένων μερών (βλ. ενότητες Α και Ζ επ.) εμπίπτουν στο απαγορευτικό πεδίο των διατάξεων του εφαρμοστέου ημεδαπού ή και ενωσιακού νομοθετικού πλαισίου, θα πρέπει να αξιολογηθεί εάν πληρούν τα κριτήρια της διάταξης του άρθρου 1 Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 ή της αντίστοιχης διάταξης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

ΣΤ.2 ΠΙΘΑΝΟΣ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 101 ΠΑΡ. 1 ΣΛΕΕ

72. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της ΣυνθΕΚ, νυν 101 και 102 ΣΛΕΕ, οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν, όταν εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού, να εφαρμόζουν και το άρθρο 81 (νυν 101 ΣΛΕΕ) σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

73. Η διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ είναι αντίστοιχη αυτής του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 Ν. 3959/2011. Σημειώνεται, εξάλλου, ότι σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας *«η διάταξη του άρθρου 1 του Ν. 703/77 είναι σχεδόν πανομοιότυπη με τη διάταξη του* [άρθρου 101 ΣΛΕΕ]. *Μοναδική επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της κοινοτικής διάταξης, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου, αποτελεί αυτή «της δυνατότητας σοβαρής επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο»* [37].

74. Το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου είναι αυτόνομο κριτήριο της κοινοτικής νομοθεσίας, το οποίο πρέπει να εκτιμάται χωριστά σε κάθε περίπτωση. Το κριτήριο αυτό οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μια απόφαση, συμφωνία ή πρακτική να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών. Πράγματι, το κοινοτικό δίκαιο δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες που δεν δύνανται να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών[38].

---

[37] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ1731/2001, Επισκ.Εμπ.Δικ.2003, σ.1053

[38] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ.9-13 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει. Σημειώνεται ότι αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στις αρχές που αναπτύχθηκαν από τα ενωσιακά δικαστήρια κατά την ερμηνεία της έννοιας του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 ΣυνθΕΚ (πλέον 101 και 102 ΣΛΕΕ).

75. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί επίσης σε περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή τμήμα της εθνικής αγοράς[39]. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ε.Ε. (πρώην ΔΕΚ, εφεξής ΔΕΕ) οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός των κρατών μελών, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εξ ορισμού ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιεισδύσεως που επιδιώκεται με τη Συνθήκη[40]. Η έννοια της επίδρασης στα εμπορικά ρεύματα δεν προϋποθέτει μόνο τον περιορισμό ή τη μείωση του εμπορίου, αλλά οποιαδήποτε διαφοροποίηση των εμπορικών ρευμάτων – αρκεί αυτή να είναι αισθητή[41]. Κατά συνέπεια, και στην περίπτωση συμφωνιών ή πρακτικών που καλύπτουν το έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους θεμελιώνεται επίδραση μεταξύ κρατών μελών αρκεί να υπάρχει δυνατότητα αισθητής μεταβολής των εμπορικών ρευμάτων μεταξύ κρατών μελών. Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός κράτους - μέλους, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εκ φύσεως ως αποτέλεσμα την εδραίωση στεγανοποιήσεων εθνικού χαρακτήρα, παρακωλύοντας την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκεται με τη Συνθήκη.

76. Εν προκειμένω, με βάση τα έως τώρα στοιχεία στη διάθεση της υπηρεσίας, δεν προκύπτουν επαρκή στοιχεία σχετικά με την πλήρωση του κριτηρίου της δυνατότητας επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου στις περιπτώσεις των περιοριστικών του ανταγωνισμού πρακτικών από τους τοπικούς συλλόγους ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών που εξετάζονται στις ενότητες Ζ.1 – Ζ.6 κατωτέρω. Και τούτο, διότι οι εν λόγω πρακτικές περιορίζονται σε μικρό και μεμονωμένο αριθμό συλλόγων με κατεξοχήν τοπική εμβέλεια (και συνακόλουθα σε περιορισμένο σχετικά αριθμό φροντιστηρίων ξένων γλωσσών και σχολικού πληθυσμού). Για το λόγο αυτό, δεν δύναται να πιθανολογηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό, βάσει του συνόλου των νομικών και πραγματικών στοιχείων, ότι οι εξεταζόμενες πρακτικές των τοπικών συλλόγων ιδιοκτητών φροντιστηρίων κέντρων ξένων γλωσσών δύνανται να ασκήσουν άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών-μελών. Το ίδιο συμπέρασμα συνάγεται και αναφορικά με τις εξεταζόμενες πρακτικές του Συνδέσμου EUROPALSO, καθόσον οι οικονομικές του δραστηριότητες αφορούν, επίσης, σε φροντιστήρια ξένων γλωσσών που δραστηριοποιούνται κατεξοχήν στην Αττική.

---

[39] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου ό.π., παρ.22.

[40] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, 8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1972 σ. 977, σκ. 29, 126/80, *Maria Salonia κ. Giorgio Poidomani και Franca Baglieri*, Συλλ. 1981 σ. 1563, σκ. 14, C-42/84 *Remia BV κλπ κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1985, σ. 2545, σκ. 22, C-35/96 *Επιτροπή κ. Ιταλίας*, Συλλ. 1998 σ. Ι 3851, σκ. 48, C-309/99 *J.C.J. Wouters κ.ά. κ. Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten*, Συλλ. 2002 σ. Ι-1577, σκ. 95, αποφ. ΕΑ 277/IV/2005 (ΣΕΣΜΕ), σελ. 42-43, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με την υπ' αριθμ. 1001/2006 απόφασή του (ΣΕΣΜΕ). Βλ. επίσης Μιχ. - Θεοδ. Μαρίνο, Ανακοινώσεις και Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο δίκαιο του ανταγωνισμού - νομικές διαστάσεις μετά τον Κανονισμό 1/2003 και επιδράσεις στο εθνικό δίκαιο των συμβάσεων, ΔΕΕ 7/2006, σ. 713.

[41] Βλ. σχετικά Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 33 και 74.

77. Με βάση τα ανωτέρω, το άρθρο 101 ΣΛΕΕ δεν τυγχάνει εφαρμογής στην κρινόμενη υπόθεση και οι εξεταζόμενες πρακτικές των τοπικών Συλλόγων, όπως αυτές περιγράφονται στις ενότητες Ζ.1 – Ζ.6 κατωτέρω, αξιολογούνται μόνον υπό το πρίσμα των εθνικών διατάξεων περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού[42].

ΣΤ.3 ΕΞΕΤΑΣΗ ΠΙΘΑΝΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 Ν. 703/77 ΩΣ ΙΣΧΥΕ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 Ν. 3959/2011

78. Ο Ν. 703/1977 (ΦΕΚ Α΄ 278) καταργήθηκε με το άρθρο 51 του Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α’ 93), οι διατάξεις του οποίου συνιστούν το νέο νομοθετικό εθνικό πλαίσιο περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.. Επίσης, όπως ήδη αναφέρθηκε, για την περίπτωση της Ομοσπονδίας, οι πιθανολογούμενες παραβάσεις εξετάζονται και υπό το πρίσμα του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

79. Το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που έχουν, ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα, την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής και των αγορών, ή στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού[43].

80. Προϋποθέσεις, επομένως, εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977, ως ίσχυε, και του αντίστοιχου άρθρου του Ν. 3959/2011 είναι[44]:

- Η ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων,
- Αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης να είναι ο αισθητός περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού.

---

[42] Διαφορετική θα ήταν η αξιολόγηση για την εξεταζόμενη πρακτική (ρήτρα μη ανταγωνισμού) της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών – PALSO, δεδομένου ότι αυτή εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, και επομένως δύναται εκ του λόγου αυτού να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, η περίπτωση αυτή επιλύθηκε σε προγενέστερο της κατ’ ουσία συζήτησης στάδιο, με την αποδοχή από την Επιτροπή των αναθεωρημένων δεσμεύσεων που πρότεινε η Ομοσπονδία, βάσει των κείμενων εθνικών και ενωσιακών διατάξεων (και τηρουμένων των διαδικασιών του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003).

[43] Οι υπό εξέταση πρακτικές αξιολογούνται είτε με βάση τις προϊσχύουσες διατάξεις, δηλ. αυτές του Ν. 703/1977, εφόσον οι πιθανολογούμενες παραβάσεις έλαβαν χώρα κατά τη χρονική περίοδο ισχύος του Ν. 703/1977, είτε σωρευτικά βάσει του Ν. 703/1977 και των αντίστοιχων, όμοιων κατά το περιεχόμενο, διατάξεων του Ν. 3959/2011, εφόσον οι υπό εξέταση κάθε φορά καταστατικές προβλέψεις ή αποφάσεις των καταστατικών οργάνων εξακολουθούν να είναι σε ισχύ ή να αναπτύσσουν αποτελέσματα κατά την ημερομηνία εξέτασης της υπόθεσης.

[44] Αντίστοιχες είναι και οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρου 81 παράγραφος 1 ΣυνθΕΚ). Μοναδική ουσιαστική επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της κοινοτικής διάταξης, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου αποτελεί αυτή της «*δυνατότητας σοβαρής επίδρασης στο διακοινοτικό εμπόριο*».

Κατά συνέπεια, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, θα πρέπει να ερευνηθεί εν προκειμένω η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων στην υπό κρίση υπόθεση (ανά εξεταζόμενη ένωση).

ΣΤ.3.1 Η έννοια της «επιχείρησης»

81. Ως «*επιχείρηση*», κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του[45]. Ειδικότερα, η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα[46]. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά[47]. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική και το αποφασιστικό κριτήριο για την έννοια αυτή στο δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι η οικονομική, και όχι η νομική της αυτοτέλεια.

82. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες, εφόσον δεν τελούν υπό υπαλληλική σχέση, παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε συγκεκριμένες αγορές έναντι αμοιβής και αναλαμβάνουν έτσι τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή, θεωρείται ότι ασκούν οικονομική δραστηριότητα[48] και, ως εκ τούτου, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των προαναφερόμενων διατάξεων. Εν προκειμένω, οι ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών συνιστούν επιχειρήσεις κατά τα προαναφερθέντα.

ΣΤ.3.2 Η έννοια της «ένωσης επιχειρήσεων»

83. Κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού για να θεωρηθεί ότι μια επαγγελματική οργάνωση συνιστά ένωση επιχειρήσεων απαιτείται αυτή να ασκεί οικονομική δραστηριότητα ή να ασκεί δραστηριότητες που αφορούν σε άσκηση οικονομικής δραστηριότητας των μελών της. Έτσι, ένας επαγγελματικός φορέας ενεργεί ως ένωση επιχειρήσεων για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011,

---

[45] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔικ, υπόθ Τ-217 και 245/03 *FNSEA κ. Επιτροπής*,Συλλ. 2004 σ. ΙΙ-271, και απόφ. ΔΕΕ, C-101 και 110/07 *Coop de France Betail and Viande κ. Επιτροπής*, Συλλ. 2008 σ. Ι-10193 και αποφάσεις ΔΕΕ C-41/90, *Hofner και Elser κ. Macroton GmbH*, Συλλ.1991 σ. Ι-1979, C-55/96, *Job Centre II*, Συλλ. 1997, σ. Ι-7119, σκ. 21, C-180-184/98, *Pavlov κ. Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten*, Συλλ. 2000, σ. Ι-6451, σκ.74, C-218/00, *Cisal di Batistello Venanzio &Co κ.Instituto Nazionale per L'Assicurazione Contro Gli fortune Sul Lavoro (INAIL)*, Συλλ.2002 σ. Ι-691, σκ. 22.

[46] Βλ. ενδεικτικά υπόθ. Τ-23/09 Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP), Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 70-71, υπόθ. C-55/96, Job Centre coop.arl, Συλλογή 1997, σελ. Ι-7119, σκ.21, συνεκδ. υποθ. C-180-184/98, Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, Συλλ. 2000 σ. Ι-6451, σκ. 74, υπόθ. C-118/85 Επιτροπή κατά Ιταλίας Συλλ. 1987 σ. 2599, σκ. 7, υπόθ. C-41/90 Klaus Höfner and Fritz Elser κατά Macrotron GmbH Συλλ. 1991 σ. Ι-1979, σκ. 21, υπόθ. C-35/96 Επιτροπή κατά Ιταλίας (CNSD) Συλλ. 1998 σ. Ι-3851, σκ. 36, υπόθ. C-244/94 Fédération Française des Sociétés d'Assurance κ.ά. κατά Ministère de l'Agriculture et de la Pêche Συλλ. 1995 σ. Ι-4013, σκ. 14, απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 2.1.

[47] Βλ. ενδεικτικά υπόθ. C-118/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1987, σελ. 2599, σκ. 7, υπόθ. C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1998, σελ. 3851, σκ. 36, ΕΑ 430/V/2009, σελ. 6 και ΕΑ 317/V/2006, σελ. 16, 17.

[48] Βλ. ενδεικτικά απόφ. ΔΕΕ C-180/98 έως 184/98, *Pavel Pavlov κ.ά. κ.Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten*, Συλλ. 2000 σ. Ι-6451, σκ. 77, και αποφάσεις ΕΑ 292/IV/2005 και 518/VI/2011.

καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ όταν θεσπίζει μία ρύθμιση που αφορά την επιχειρηματική (οικονομική) συμπεριφορά των μελών του[49], όταν δηλ. ο επαγγελματικός φορέας προβαίνει με αποφάσεις του στη θέσπιση ρυθμίσεων σχετικών με τη συμπεριφορά των ελεύθερων επαγγελματιών σε συγκεκριμένη αγορά παροχής υπηρεσιών[50]. Στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται ρυθμίσεις καθορισμού πίνακα αμοιβών μελών ή κατώτατων ορίων αμοιβών των μελών, καθώς και υποδείξεις, εγκύκλιοι και λοιπές πρακτικές με τις οποίες οι επαγγελματικές οργανώσεις παρακινούν τα μέλη τους να ακολουθήσουν ορισμένη συμπεριφορά στο ζήτημα προσδιορισμού των αμοιβών τους[51].

84. Η «*ένωση επιχειρήσεων*» προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας. Δεν απαιτείται η «ένωση επιχειρήσεων» να έχει νομική προσωπικότητα[52], ούτε και η ίδια εμπορική ή παραγωγική δραστηριότητα, προκειμένου να εμπίπτει στο άρθρο 1 του Ν. 703/1977,[53] αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της[54]. Σωματεία, ενώσεις, σύνδεσμοι θεωρούνται ως «*ενώσεις επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977, του Ν. 3959/2011 και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους (non - profit undertakings)[55].

85. Συναφώς, και οι δευτεροβάθμιες ομοσπονδίες ενώσεων συνιστούν ενώσεις επιχειρήσεων κατά την έννοια των άρθρων 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011, καθώς σκοπός των εν λόγω άρθρων βάσει των οποίων οι ενώσεις επιχειρήσεων δύνανται με τις αποφάσεις τους να παραβιάζουν το δίκαιο του ανταγωνισμού, είναι να αποτρέψει το ενδεχόμενο επαγγελματικοί φορείς σε οποιαδήποτε βαθμίδα να λειτουργούν ως «forum» οικονομικών συνεννοήσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων επαγγελματιών[56].

ΣΤ.3.3 Η έννοια της «απόφασης» ένωσης επιχειρήσεων

86. «Απόφαση» είναι κάθε έκφραση βούλησης της ένωσης με οποιαδήποτε μορφή, όπως κανονισμοί, ρήτρες καταστατικού, οδηγίες, εγκύκλιοι, απλές συστάσεις, εφόσον έχουν καταρχήν χαρακτήρα υποχρεωτικό για τα μέλη και/ ή προβλέπονται κυρώσεις σε περίπτωση

---

[49] Βλ. αποφάσεις ΕΑ 292/IV/2005 υπό 3.1. και 518/VI/2011.

[50] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, C-309/99, *J.C.J. Wouters κ.ά. κ. Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten*, Συλλ. 2002 σ. I-1577, παρ. 64.

[51] Βλ. ενδεικτικά Β. Κονδύλη, Ελευθέρια Επαγγέλματα και Κοινοτικό Δίκαιο του Ανταγωνισμού, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σ. 140.

[52] Βλ. ενδεικτικά υποθ. C-395/96 P και C-396/96 P Companie maritime belge transports SA, Companie maritime belge SA και Dafra-Lines A/S (CEWAL) κατά Επιτροπής Συλλογή 2000 σ. I- 01365, σκ. 144. Βλ. επίσης σχετικά και Λ. Κοτσίρη, Ευρωπαϊκό Εμπορικό Δίκαιο, 2003, σελ. 398-399.

[53] Βλ. συνεκδ. υποθ. T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR SA κ.ά κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000 σ. II-491, παρ. 1320.

[54] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ *FENEX,* ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 31. Βλ. επίσης Alison Jones/ Brenda Surfin, EC Competition Law, 2004, σελ.147.

[55] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ 209-215/78 & 218/78 *Heintz van Landewyck SARL κ.ά. κ. Επιτροπής,* Συλλ. 1980 σ. 3125, σκ. 87-88, C-96-102, 104, 105, 108 και 110/82 *IAZ κ. Επιτροπής,* Συλλ. 1983 σ. 03369, σκ.19-20, και C-246/86 *Belasco κ. Επιτροπής,* Συλλ. 1989 σ. 2117, σκ.2, 65.

[56] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου T-193/02 *Piau κ. Επιτροπής*, Συλλ. 2005 σ. II-209, σκ. 7. Βλ. επίσης αποφάσεις ΕΑ 292/IV/2005 υπό1.1. και 518/VI/2011.

μη εφαρμογής τους[57]. Απόφαση του οργάνου διοίκησης της εκάστοτε ένωσης θεωρείται νομικά δεσμευτική, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό της ότι οι αποφάσεις της δεσμεύουν τα μέλη[58].

87. Η απαγόρευση του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις που η απόφαση έχει το χαρακτήρα απλής σύστασης χωρίς δεσμευτικότητα, εφόσον αντανακλά εν τοις πράγμασι τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μια συγκεκριμένη αγορά και είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό.[59] Οι συστάσεις μη δεσμευτικού χαρακτήρα οιασδήποτε ένωσης επιχειρήσεων προς τα μέλη της αναφορικά με τον καθορισμό τιμών εκ μέρους τους για την παροχή υπηρεσιών, απαγορεύονται, ακόμη και αν δεν τηρούνται εξ' ολοκλήρου, στο βαθμό που επιτρέπουν στα μέλη της ένωσης να αναγνωρίζουν την τιμολογιακή πολιτική των ανταγωνιστών τους, επηρεάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο αισθητά το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, όπως αυτός εκδηλώνεται στο πεδίο των τιμών[60]. Δεν απαιτείται η σύσταση να οδηγεί σε ομοιόμορφη συμπεριφορά. Εξάλλου, η βούληση της εκάστοτε ένωσης επιχειρήσεων να επηρεάσει την πολιτική των μελών της στην αγορά δύναται να αποδειχθεί από σωρεία περιστατικών όπως το ύφος και ο τρόπος διατύπωσης των κοινοποιούμενων στα μέλη συστάσεων[61], η σύνταξη προτύπων συμβάσεων με αναφορά στις συνιστώμενες τιμές[62], ο τυχόν σύνδεσμος με ρήτρα καταστατικού ή οποιουδήποτε άλλου δεσμευτικού κώδικα[63]. Αρκεί, συνεπώς, προκειμένου να θεμελιωθεί η ύπαρξη «αποφάσεως» ένωσης επιχειρήσεων, η οιαδήποτε πράξη της τελευταίας να αποτελεί τη συνεπή έκφραση της βούλησης της ιδίας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά[64].

---

[57] Βλ. ενδεικτικά υπόθ. C-45/85 Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής, Συλλ. 1987, σ.00405, σκ. 28, συνεκδ. υποθ. T-213/95 και T-18/96 Stichting κατά Επιτροπής, Συλλ. 1997 σ.II-01739, σκ. 157-164, συνεκ. αποφ. ΔΕθΑθ 1026/2007, ΔΕφΑθ 1027/2007, ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16 και ΔΕφΑθ 1028/2007, σκ. 8. Βλ. επίσης απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 3.2 και 4, και απόφαση Ε.Ε. 80/917/ΕΟΚ National Sulphuric Acid παρ. 26-31 (όπου οι αντιανταγωνιστικές ρήτρες του καταστατικού της Ένωσης θεωρήθηκαν αυτές καθαυτές παραβατικές του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ έχουσες ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού).

[58] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, C-45/85 *Verband der Sachversicherer κ. Επιτροπής,* Συλλ 1987,00405, σκ.27-28.

[59] Βλ. ενδεικτικά υπόθ. C-96/82 IAZ κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, σελ. 3369, σκ. 20, συνεκδ. υποθ. C-209, 215 και 218/78, Heintz van Landewyck SARL κλπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 1980, σελ. 3125, σκ. 86.

[60] Βλ. ενδεικτικά ΓενΔικ, T-213/95 και T-18/96 *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) and Federatie van NederlandseKraanbedrijven (FNK)* (*DutchCranes) κ. Επιτροπής,* Συλλ. 1997 II-1739, σκ. 157, αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX*, ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 72-73, 2005/8/ΕΚ *Barême d'honoraires del' Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 64, αποφάσεις ΔΕΕ, 8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren κ. Επιτροπής,* Συλλ. 1972 977, σκ. 15-25, 209 - 215 και 218/78 *FEDETAB agreements and recommendation,* Συλλ. 1980 3125, σκ. 85-89, 96/82 *IAZ κ. Επιτροπής,* Συλλ. 1983 3369, σκ. 18-21, 45/85 *Verband der Sachversicherer (VDS) κ. Επιτροπής.* Συλλ. 1987 405, σκ. 26-32.

[61] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ *Barême d'honoraires del'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 82. Βλ. και απόφαση ΕΑ 518/VI/2011.

[62] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 83.

[63] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 84 επ.

[64] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΓενΔικ, T-193/02 *Piau κ. Επιτροπής,* Συλλ. 2005 II-209, σκ. 75, T-325/01 *DaimlerChrysler κ. Επιτροπής,* Συλλ. 2005 II-3319, σκ. 210, απόφαση ΔΕΕ, 96/82 *IAZ κ.Επιτροπής,* Συλλ. 1983 3369, σκ. 20, αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/ΕΚ *FENEX*, ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 32-41, 87/103/ΕΟΚ

ΣΤ.3.4 Περιορισμός του ανταγωνισμού – γενικές αρχές

ΣΤ.3.4.1 Φύση του περιορισμού

88. Το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 μνημονεύουν ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες άμεσα ή έμμεσα καθορίζουν τις τιμές μεταπώλησης ή οποιουσδήποτε άλλους όρους συναλλαγής. Αποφάσεις που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού θεωρούνται εκείνες, οι οποίες είναι από τη φύση τους ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό.

89. Στην περίπτωση που το αντικείμενο της απόφασης, συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής στοχεύει στον περιορισμό του ανταγωνισμού, αυτή εμπίπτει στην απαγόρευση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 άνευ ετέρου. Ειδικότερα, κατά πάγια νομολογία, η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας απόφασης παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού[65]: «*είναι περιττό να εξετάζονται τα συγκεκριμένα αποτελέσματα μιας συμφωνίας ή απόφασης κάποιας ένωσης επιχειρήσεων, εφόσον είναι προφανές ότι αποσκοπεί στον περιορισμό, την παρεμπόδιση ή τη νόθευση του ανταγωνισμού*»[66]. Παρεμπόδιση, περιορισμός ή νόθευση του ανταγωνισμού υπάρχει όταν η συμπεριφορά του επιχειρηματία στην αγορά δεν προσδιορίζεται από τους φυσικούς κανόνες της αγοράς, αλλά από τεχνητούς κανόνες που επιβάλλουν οι διάφορες αποφάσεις – στην προκειμένη περίπτωση π.χ. μέσω του προσδιορισμού του ύψους των διδάκτρων από τις οικείες ενώσεις. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί η υποκειμενική πρόθεση των μερών, αλλά μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της συμφωνίας υπό το φως των αμοιβαίων οικονομικών σχέσεων εντός των οποίων πρέπει να εφαρμοστεί η σχετική συμφωνία. Με άλλα λόγια, δεν απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό[67]. Ακόμα και αν αποδειχτεί ότι οι συνάψαντες τη συμφωνία ενήργησαν χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά την επικαλούμενη αντιμετώπιση της κρίσης ενός κλάδου, τέτοιοι λόγοι δεν λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ[68].

Italian Banks, ΕΕ 1987 L43/51, παρ. 52-53, 80/257/ΕΟΚ *Steel Stockholders,* ΕΕ 1980 L62/28, παρ. 34, και 83/361/ΕΟΚ *Vimpoltu,* ΕΕ 1983 L200/44, παρ. 48.

[65] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-6, όπου και σχετική ενωσιακή νομολογία, καθώς και ΔΕφΑθ 502/2013, ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, υπόθ. C- 45/85 Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής, Συλλ. 1987, σ. 405, σκ. 39, C-209/07 Irish Beef, σκ. 16, συνεκδ. υποθ. T-305/94 έως T- 307/94, T-313/94 έως T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94 και T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij NV κλπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 1999 σ.ΙΙ- 931, σκ. 741 και υπόθ. T-62/98 Volkswagen κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σ. ΙΙ-2707, σκ. 178, απόφαση Επιτροπής 84/405/ΕΚ Zinc Producer Group ΕΕ 1984 L 220/27, σκ. 71.

[66] Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 45/85 *Verband der Sachversicherer (VDS) κ.Επιτροπής,* Συλλ. 1987 405, σκ. 39.

[67] βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης ΔΕΕ C-29/83 και 30/83, *Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κ.Επιτροπής,* Συλλ.1984, 1679.

[68] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, C-209/07, *Irish Beef*, Συλλ. 2008, σελ. Ι-8637, σκ. 21.

Άλλωστε, μια σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους σκοπούς[69].

90. Όταν μια συμφωνία ή απόφαση δεν είναι ικανή, από τη φύση της, να περιορίσει τον ανταγωνισμό εξετάζεται αν αυτή δύναται να περιορίσει τον ανταγωνισμό εκ του αποτελέσματος. Κατά την εκτίμηση αυτή λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικές και δυνητικές επιπτώσεις της εν λόγω απόφασης στον ανταγωνισμό αναφορικά με τις τιμές, την παραγωγή, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών κλπ. Εξετάζονται, συνεπώς, η ισχύς των μερών στην αγορά, η φύση των προϊόντων, η θέση των ανταγωνιστών, η σημασία των εμποδίων εισόδου κλπ.

91. Εξάλλου, εκδηλώσεις συμπεριφοράς που παρέχουν ευθέως ενδείξεις για την ύπαρξη και το περιεχόμενο μιας σύμπραξης μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, εγγραφές και στοιχεία από τα εμπορικά ή φορολογικά βιβλία των επιχειρήσεων, εσωτερικά έγγραφα, ανακοινώσεις, αλληλογραφία, και εν γένει κάθε μορφής δήλωση ή ανακοίνωση βούλησης ή παράστασης[70].

ΣΤ.3.4.2 Άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών: υιοθέτηση κατώτατων, προκαθορισμένων (ή και προτεινόμενων) αμοιβών

92. Κατά πάγια νομολογία, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού[71]. Αντικείμενο του εν λόγω περιορισμού μπορεί να είναι ο καθορισμός των τιμών, των τιμών πλαισίων, των εκπτώσεων ή των δεσμεύσεων ως προς τις τιμές μεταπώλησης, του κόστους βάσει του οποίου προσδιορίζονται συνιστώμενες τιμές, καθώς και των αμοιβών των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους αντίστοιχους επαγγελματίες. Για τη διαπίστωση, επομένως, άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών δεν απαιτείται ούτε η ταύτιση τιμών, ούτε η τυχόν ομοιόμορφη αύξηση ή αναπροσαρμογή τους. Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός μιας τιμής, ακόμη και τιμής η οποία συνιστά απλώς και μόνο επιδιωκόμενο στόχο, επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό, διότι παρέχει σε όλους τους συμβαλλόμενους μιας σύμπραξης τη δυνατότητα να προβλέψουν με εύλογη βεβαιότητα την πολιτική τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους[72].

93. Ο καθορισμός κατώτατων ή προκαθορισμένων αμοιβών, είτε άμεσα είτε έμμεσα π.χ. μέσω του καθορισμού ανώτατων ή προκαθορισμένων εκπτώσεων, συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού που εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις του νόμου άνευ ετέρου (βλ. ΣΤ.3.4.1 ανωτέρω). Οι προκαθορισμένες ή/και οι ελάχιστες τιμές που επιβάλλονται από ενώσεις επιχειρήσεων αποτελούν πρακτικές με τις μεγαλύτερες αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, αφού μπορούν να οδηγήσουν σε σοβαρό περιορισμό ή και εξάλειψη των ωφελειών που προσφέρουν στους καταναλωτές οι ανταγωνιστικές αγορές.

---

[69] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, καθώς και ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6 & 17. Βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕΕ, 96-102, 104, 105, 108 και 110/82 *NV IAZ International Belgium και λοιποί κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1983 3369, σκ. 25, C-45/85 *Verband κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1987, σελ. 3259, σκ.35-42, και C-246/86 *Belasco κ.Επιτροπής*, Συλλ. 1989, 2117, σκ.40-42.

[70] ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-6, όπου και πάγια σχετική ενωσιακή νομολογία, και ενδεικτικά ΔΕφΑθ 502/2013, σκ. 3-4.

[71] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις του ΓενΔικ Τ-374/94, Τ-375/94, Τ-384/94 και Τ-388/94 *European Night Services κ.λπ κ. Επιτροπής,* Συλλ. 1998 ΙΙ- 3141, σκ. 136.

[72] Βλ. ενδεικτικά απόφ. ΔΕΕ C-8/72 Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής, σκ. 21, ΓενΔικΤ-64/02 Heubach κατά Επιτροπής, σκ. 81 και Τ-224/00 Archer Daniels κατά Επιτροπής, σκ. 271.

Περαιτέρω, ακόμη και οι απλώς συνιστώμενες τιμές μπορεί να έχουν αισθητές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, καθώς διευκολύνουν το συντονισμό των τιμών μεταξύ των επαγγελματιών του κλάδου και ενδέχεται να οδηγούν σε παραπλάνηση των καταναλωτών σχετικά με τα εύλογα επίπεδα τιμών[73].

ΣΤ.3.4.3 Περιορισμός διάθεσης ή/ και καθορισμός όρων συναλλαγής: Κανόνες αναφορικά με την άσκηση συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας

94. Η έννοια του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών ενός επαγγέλματος περιλαμβάνει, πέραν των τιμών, και άλλες πτυχές, όπως η ποιότητα, οι όροι παροχής των σχετικών υπηρεσιών και η διαφήμιση. Οι εμπορικοί σύλλογοι υιοθετούν συχνά κανόνες και κανονισμούς, περιλαμβανομένων των κωδικών δεοντολογίας, που αφορούν στην άσκηση από τα μέλη τους του σχετικού επαγγέλματος και στον τρόπο παροχής των σχετικών υπηρεσιών. Οι κανόνες αυτοί συχνά αποβλέπουν στην προστασία των καταναλωτών και στη διασφάλιση ενός συγκεκριμένου επιπέδου ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Έτσι, στο πλαίσιο της αυτορύθμισης, οι σύλλογοι ενδέχεται να καθορίζουν την ποιότητα των παρεχόμενων από τα μέλη τους υπηρεσιών μέσω της υιοθέτησης τυποποιημένων όρων και προτύπων ποιότητας, της έκδοσης κανονισμών βέλτιστων πρακτικών, της παροχής πιστοποίησης και/ ή της υιοθέτησης κατευθύνσεων[74].

95. Ωστόσο, οι εν λόγω ρυθμίσεις δύνανται συχνά να επηρεάζουν καθοριστικά τους όρους ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη αγορά, όταν π.χ. επηρεάζουν το επίπεδο τιμών, καθορίζουν τους όρους διαφήμισης, περιορίζουν την εταιρική μορφή μέσω της οποίας μπορούν να δραστηριοποιηθούν τα μέλη τους, καθορίζουν τη μορφή και τον τόπο παροχής των συγκεκριμένων υπηρεσιών ή ακόμα και το χρόνο και τον τρόπο παροχής των εν λόγω υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό, οι σχετικοί κανόνες μιας ένωσης δέον είναι να εξυπηρετούν κάποιο νόμιμο σκοπό, με τρόπο αμερόληπτο και χωρίς διακρίσεις. Δεν πρέπει, ωστόσο, να ευνοούν ή να περιορίζουν τη δυνατότητα των μελών της ένωσης να ανταγωνίζονται σε μια συγκεκριμένη αγορά, με το να καθορίζουν κατά δεσμευτικό τρόπο το είδος, τον τρόπο και το χρόνο παροχής των σχετικών υπηρεσιών[75].

96. Ειδικότερα, κανονισμοί που αφορούν στην είσοδο σε συγκεκριμένη αγορά, αλλά και στην παροχή μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας από τα μέλη του συλλόγου, με την επιβολή περιορισμών ως προς τον τρόπο διάθεσης μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας (περιορισμών που, πέραν της ποιότητας, μπορεί να επηρεάζουν εμμέσως και την τιμή παροχής της) μπορεί να εξαλείφουν ή να περιορίζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών και, με τον

---

[73] Συναφώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει κρίνει ότι «*παρά το ότι είναι φυσιολογικό για μία επαγγελματική οργάνωση να παρέχει στα μέλη της βοήθεια στη διαχείριση, δεν πρέπει να επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα τον ανταγωνισμό, ιδίως υπό τη μορφή προτεινομένων τιμών ισχυουσών για όλες τις επιχειρήσεις ανεξάρτητα από τη διάρθρωση του κόστους τους* [...] *Με βάση τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η εν λόγω οριζόντια πρακτική έχει στόχο να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την αγορά και ως εκ τούτου υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85 παρ. 1*»: Βλ. αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/ΕΚ *FENEX,* ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 60, 2005/8/ΕΚ *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 75 επ.

[74] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Επιτροπής, 74/431/EEC *Papiers peints de Belgique*, ΕΕ 1974 L 237/3.

[75] Βλ. αντίστοιχα απόφαση Ε.Ε, 95/551/ΕΚ *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf και Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijven*, ΕΕ 1995 L 312/79, παρ. 38.

τρόπο αυτό, να μειώνουν τα κίνητρα των επιχειρήσεων να εργάζονται κατά τρόπο αποδοτικό σε σχέση με το κόστος, να μειώνουν τις τιμές, να βελτιώνουν την ποιότητα ή να προσφέρουν καινοτόμες υπηρεσίες[76]. Οι εν λόγω κανονισμοί, μέσω της δεσμευτικότητάς τους κατατείνουν, στη διατήρηση της σταθερότητας των συμφωνηθέντων μεταξύ των μελών του συλλόγου, δεδομένου και του κατά κανόνα μεγάλου αριθμού των μελών, διευκολύνουν δε την παρακολούθηση της συμπεριφοράς των μελών και, ως εκ τούτου, της τήρησης των συμφωνηθέντων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι σύλλογοι συχνά επιβάλλουν την τήρηση των σχετικών κανόνων επικαλούμενοι το κύρος και την αξιοπρέπεια του επαγγέλματος, καθώς και την αποφυγή «αθέμιτων» πρακτικών έναντι των συναδέλφων – ανταγωνιστών, με ελάχιστη μέριμνα για το πραγματικό επίπεδο των υπηρεσιών και την προστασία του καταναλωτή, ο οποίος θα ωφελούνταν από την άρση περιορισμών ως προς τις τιμές ή από την εξάλειψη όρων που οδηγούν σε περιορισμό της ποικιλίας των παρεχόμενων υπηρεσιών ή αποβλέπουν σε «τυποποίηση» των σχετικών υπηρεσιών (με γνώμονα τη διατήρηση μιας γενικευμένης εικόνας παροχής εξίσου ποιοτικά καλών υπηρεσιών από τα μέλη, και όχι τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας από άποψη κόστους και από άποψη ποιότητας, που δημιουργεί αξία υπό μορφή νέων και βελτιωμένων υπηρεσιών και μεγαλύτερης ποικιλίας, και τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές και την ποιότητα μέσω της υιοθέτησης ελάχιστων μη δεσμευτικών όρων ποιοτικής παροχής των σχετικών υπηρεσιών). Κατ΄ αυτό τον τρόπο, η ομοιογενοποίηση των όρων παροχής των υπηρεσιών που επιτυγχάνεται μέσω των εν λόγω κανόνων συχνά δεν αποβλέπει τόσο στη διασφάλιση υπηρεσιών ανώτερης ποιότητας, αλλά στην απάλειψη ανταγωνιστικών πιέσεων μεταξύ των μελών του συλλόγου, μέσω π.χ. του περιορισμού της ελευθερίας τους να διαφοροποιούν τις υπηρεσίες τους, στην τήρηση λοιπών συμφωνιών π.χ. αναφορικά με το ύψος των τιμών και στη μείωση του εμπορικού ρίσκου που αναλαμβάνουν τα μέλη του συλλόγου[77].

97. Αμιγώς δεοντολογικοί κανόνες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011. Ωστόσο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι κανόνες που ρυθμίζουν την άσκηση ενός επαγγέλματος διαφεύγουν κατ’ αρχήν από το πεδίο εφαρμογής του προαναφερόμενου άρθρου, εκ μόνου του λόγου ότι χαρακτηρίζονται ως «δεοντολογικοί» από τις αρμόδιες ενώσεις. Μόνον η κατά περίπτωση εξέταση καθιστά δυνατή την εκτίμηση της συμβατότητας των εν λόγω κανόνων με την προαναφερόμενη διάταξη, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη την επίδρασή τους στην ελευθερία δράσεως των μελών της ένωσης και στην οργάνωση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, καθώς και στους αποδέκτες των εν λόγω υπηρεσιών[78].

---

[76] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Ε.Ε, 74/431/EEC *Papiers peints de Belgique*, ΕΕ 1974 L 237/3, και 86/399/ΕΟΚ *Ασφαλτούχες επενδύσεις - Belasco*, *ΕΕ 1986 L 232/15, παρ. 73vi.* Ομοίως απόφαση ΔΕΕ, 246/86 *Belasco κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1989, 2117, σκ. 30.

[77] Βλ. αποφάσεις Ε.Ε, 72/22/CEE *Vereeniging van Cementhandelaren*, ΕΕ 1972 L13/34, παρ. 16[ε.] , και 86/399/ΕΟΚ *Ασφαλτούχες επενδύσεις - Belasco*, *ΕΕ 1986 L 232/15, παρ. 73vi.* Βλ. ομοίως απόφαση ΔΕΕ, 246/86 *Belasco κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1989, 2117, σκ. 30.

[78] Βλ. απόφαση ΓενΔικ, T-144/99, *Σύλλογος ειδικών πληρεξουσίων του Ευρωπαϊκού γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας κ. Επιτροπής*, Συλλ. 2001 II-01087, σκ. 64-65. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ, C-309/99 *Wouters*, Συλλ. 2002 I-1577, σκ. 59, 63 και 86.

98. Εξάλλου, σύμφωνα και με την ουσιώδη αρχή που διατυπώθηκε σε σχετική απόφαση του ΔΕΕ (υπόθεση Gottrup-Klim[79]), η διάταξη ή ο όρος που περιλαμβάνεται στην απόφαση της ένωσης πρέπει πάντα να είναι απαραίτητος και ανάλογος προς τις ανάγκες της ένωσης επιχείρησης να διεξάγει την καθημερινή της δραστηριότητα[80] ή προς την «προσήκουσα» άσκηση του σχετικού επαγγέλματος[81]. Στο πλαίσιο της εκτίμησης αυτής, λαμβάνεται πρώτον να υπόψη το γενικό πλαίσιο στο οποίο ελήφθη η απόφαση της ένωσης επιχειρήσεων ή στο οποίο αναπτύσσει τα αποτελέσματά της, και ιδίως οι στόχοι της (εξεταστέο, κάθε φορά, αν αυτοί συνδέονται με τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της ή με γενικότερους στόχους όπως την αναγκαιότητα θεσπίσεως κανόνων περί οργανώσεως, προσόντων, δεοντολογίας, ελέγχου και ευθύνης των μελών της, ώστε να παρέχεται στους τελικούς αποδέκτες των εκάστοτε υπηρεσιών η απαραίτητη εγγύηση ποιότητας, ακεραιότητας και πείρας ανάλογα με την παρεχόμενη υπηρεσία) και δεύτερον να εξετάζεται αν η απόφαση αυτή και τα τυχόν περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα της είναι συνυφασμένη και ανάλογη με την επιδίωξη των εν λόγω στόχων.

ΣΤ.3.4.4 Ρήτρα μη ανταγωνισμού

99. Στο πλαίσιο μιας ένωσης επιχειρήσεων, κανόνες περί μη άσκησης από τα μέλη μιας ένωσης δραστηριοτήτων που είναι άμεσα ανταγωνιστικές προς τις δραστηριότητες της ένωσης συνιστούν ρήτρες περί μη ανταγωνισμού[82]. Οι εν λόγω ρήτρες δεν απαιτείται να προβλέπουν ολοσχερή υποχρέωση αποκλειστικής συνεργασίας με την ένωση. Αρκεί να περιορίζουν είτε ολοσχερώς κάποιες από τις δραστηριότητες των μελών της ένωσης που θεωρούνται ανταγωνιστικές προς τις δραστηριότητές της, είτε το εύρος συνεργασίας των μελών της ένωσης με άλλους ανταγωνιστικούς προς την ένωση φορείς.

100. Για να εκτιμηθεί μια ρήτρα περί μη ανταγωνισμού εμπίπτει στην απαγόρευση του προαναφερόμενου άρθρου, πρέπει κατ' αρχήν να εξεταστεί πώς θα διαμορφωνόταν ο ανταγωνισμός αν έλειπε η ρήτρα αυτή. Για να έχει ευνοϊκό αποτέλεσμα επί του ανταγωνισμού, ο σκοπός που επιδιώκεται με την υιοθέτηση παρόμοιας ρήτρας πρέπει να συμβάλει ο ίδιος στον ελεύθερο ανταγωνισμό. Δεύτερον, η ρήτρα περί μη ανταγωνισμού πρέπει να είναι η ίδια απαραίτητη για την πραγματοποίηση του σκοπού αυτού και ανάλογη

---

[79] ΔΕΕ, C-250/92 *Goettrup- Klim κ. DLG* , Συλλ.1994 I-5641.

[80] ΔΕΕ, C-250/92 *Goettrup- Klim κ. DLG*, Συλλ. 1994 I-5641, προδικαστικό ερώτημα, όπου στην σκ.35 «*..εντούτοις πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διάταξη του καταστατικού μίας συνεταιριστικής ενώσεως αγορών, η οποία περιορίζει τη δυνατότητα των μελών της να μετέχουν σε άλλες ανταγωνιστικές μορφές συνεργασίας και συνεπώς τα αποθαρρύνει από την αναζήτηση άλλων πηγών εφοδιασμού, ενδέχεται να έχει ορισμένα αρνητικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια για να μην εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85 παρ. 1 της Συνθήκης, οι περιορισμοί που επιβάλλει το καταστατικό μίας συνεταιριστικής ενώσεως αγορών στα μέλη της ένωσης αυτής πρέπει να περιορίζονται σ'αυτό που είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του συνεταιρισμού και την ενίσχυση της θέσεώς του κατά την σύναψη των συμβάσεων με τους παραγωγούς*». Βλ. επίσης κατ' αναλογία αποφάσεις ΔΕΕ, C-519/04 *Meca-Medina*, Συλλ. 2006 I-6991, σκ. 47, και C-113/07 *SELEX*, Συλλ. 2009 I-2207, σκ. 92. Βλ. ακόμα EC Competition Law D.G.Goyder, Oxford University Press 2003 σελ.78 επ.

[81] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, C-309/99 *Wouters*, Συλλ. 2002 I-1577, σκ. 97, απόφαση Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 98. Βλ. επίσης απόφαση ΓενΔικ, T-70/92 και T-71/9 *VGB*, Συλλ. 1997 II-759.

[82] Βλ. απόφαση ΓενΔικ T-61/89 *Dansk Pelsdyravlerforening κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1992 II-1931, σκ. 73.

προς την πραγματοποίηση αυτή[83]. Έτσι, οι όποιοι επιβαλλόμενοι περιορισμοί πρέπει να περιορίζονται σε αυτό που αναγκαίο και ανάλογο για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της ένωσης και για την ενίσχυση της δραστηριότητάς της[84]. Κατά την ανωτέρω αξιολόγηση λαμβάνεται υπόψη η φύση της σχετικής υπό περιορισμό δραστηριότητας, αν η διεξαγωγή της απαιτεί ιδιαίτερες ή εξειδικευμένες γνώσεις και αν τα μέλη της ένωσης θα μπορούσαν να ασκήσουν αυτοτελώς τη σχετική δραστηριότητα χωρίς να αποβλέπουν στη συνδρομή της ένωσης ή στην τεχνογνωσία που απέκτησαν μέσω της δραστηριοποίησής τους στην ένωση[85].

101. Τα αρνητικά αποτελέσματα μιας τέτοιας ρήτρας αξιολογούνται ιδίως έναντι των τρίτων ανταγωνιστών[86]. Ωστόσο, η σχετική ρύθμιση λειτουργώντας αποτρεπτικά έναντι των μελών της ένωσης, ενδέχεται και να περιορίζει τη δυνατότητά τους να αναζητούν άλλες πηγές προμήθειας[87].

ΣΤ.3.4.5 Διακριτική μεταχείριση

102. Πέραν των προαναφερόμενων πρακτικών που περιορίζουν την ελευθερία των μελών μιας ένωσης να χαράσσουν την εμπορική τους πολιτική ανεξάρτητα από την ένωση και τα λοιπά μέλη αυτής, οι ενώσεις επιχειρήσεων δύνανται να περιορίσουν τον ανταγωνισμό και μέσω της υιοθέτησης περιοριστικών όρων που δημιουργούν διακρίσεις αναφορικά με τη συμμετοχή μη μελών τους σε εξετάσεις ή λοιπές εκδηλώσεις που διοργανώνονται από την ένωση ή σε συστήματα πιστοποίησης της ποιότητας των παρεχόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών.

103. Προκειμένου να αποφευχθεί η αδικαιολόγητη και άνιση μεταχείριση των αιτήσεων μη μελών για συμμετοχή σε διοργάνωση που επιβλέπει η ένωση, και η οποία συνιστά σημαντικό γεγονός βάσει των πραγματικών οικονομικών και νομικών που επικρατούν στο συγκεκριμένο κλάδο, απαιτείται οι προϋποθέσεις συμμετοχής να είναι αντικειμενικές, να μην εισάγουν διακρίσεις μεταξύ μελών και μη μελών (οδηγώντας στον αποκλεισμό ή στην εξαιρετικά μειωμένη των τελευταίων) και να είναι σαφείς εκ των προτέρων. Περαιτέρω, η διαδικασία επιλογής των συμμετεχόντων πρέπει να είναι διαφανής και να παρέχει τη δυνατότητα στους αιτούντες να γνωρίζουν τους λόγους απόρριψής τους και να προσφεύγουν σε κάποιο αντικειμενικό σώμα κατά της απόρριψης αυτής. Απόλυτες αρνήσεις που βασίζονται στην εθνικότητα του αιτούντος ή στο γεγονός ότι αυτός δεν κατέχει την ιδιότητα του μέλους της ένωσης μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα τον

[83] Βλ. απόφαση ΓενΔικ, T-61/89 *Dansk Pelsdyravlerforening κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1992 II-1931, σκ. 74.

[84] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, C-250/92 *Goettrup- Klim κ. DLG*, Συλλ. 1994 I-5641 *(προδικαστικό ερώτημα),* όπου στην σκ.35 «… *εντούτοις πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διάταξη του καταστατικού μίας συνεταιριστικής ενώσεως αγορών, η οποία περιορίζει τη δυνατότητα των μελών της να μετέχουν σε άλλες ανταγωνιστικές μορφές συνεργασίας και συνεπώς τα αποθαρρύνει από την αναζήτηση άλλων πηγών εφοδιασμού, ενδέχεται να έχει ορισμένα αρνητικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια για να μην εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85 παρ. 1 της Συνθήκης, οι περιορισμοί που επιβάλλει το καταστατικό μίας συνεταιριστικής ενώσεως αγορών στα μέλη της ένωσης αυτής πρέπει να περιορίζονται σ' αυτό που είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του συνεταιρισμού και την ενίσχυση της θέσεώς του κατά την σύναψη των συμβάσεων με τους παραγωγούς*».

[85] Βλ. απόφαση ΓενΔικ, T-61/89 *Dansk Pelsdyravlerforening κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1992 II-1931, σκ. 76.

[86] Βλ. απόφαση ΓενΔικ, T-61/89 *Dansk Pelsdyravlerforening κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1992 II-1931, σκ. 75.

[87] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, C-250/92 *Goettrup- Klim κ. DLG*, Συλλ.1994 I-5641, σκ.35

περιορισμό του ανταγωνισμού και τη δυσχέρανση της λειτουργίας του, θέτοντας ταυτόχρονα τα μη μέλη της ένωσης σε μειονεκτική θέση έναντι των μελών αυτής[88].

104. Συναφώς, η πρόβλεψη υψηλότερων δικαιωμάτων για τη συμμετοχή τρίτων σε εκθέσεις ή λοιπές διοργανώσεις είναι επιτρεπτή και συνάδει με τον ενωσιακό στόχο διασφάλισης της πρόσβασης τρίτων στις εν λόγω διοργανώσεις, εφόσον τα εν λόγω δικαιώματα αποτελούν ανάλογη αντιπαροχή μιας υπηρεσίας ή ενός άλλου πλεονεκτήματος, του οποίου η αξία δικαιολογεί το ύψος τους, ή εφόσον η διαφοροποίηση δικαιολογείται από το κόστος προετοιμασίας και διοργάνωσης της εκδήλωσης και κυμαίνεται σε φυσιολογικά επίπεδα (ως τέτοια έχουν κριθεί αποκλίσεις ύψους 20%). Αν τα εν λόγω δικαιώματα δεν δικαιολογούνται από μια τέτοια υπαρκτή αντιπαροχή ή αν το ύψος τους υπερέβαινε την αξία της αντιπαροχής αυτής ή ξεπερνούσε κάποια επιτρεπτά φυσιολογικά όρια, έχουν ως αποτέλεσμα να περιάγουν σε μειονεκτική θέση τους τρίτους προς όφελος των μελών της ένωσης που διοργανώνει τη διοργάνωση και, ως εκ τούτου, συνιστούν μια συγκεκαλυμμένη μορφή περιορισμού του ανταγωνισμού, στερούμενου επαρκούς αντικειμενικής δικαιολογίας[89].

ΣΤ.3.4.6 Περιορισμοί ως προς τη διαφήμιση

105. Όπως προαναφέρθηκε, η έννοια του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών ενός επαγγέλματος περιλαμβάνει πέραν από τις τιμές και άλλες πτυχές, όπως η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει ένας επαγγελματίας και η διαφήμιση.

106. Η διαφήμιση, πέραν του ότι παρέχει πληροφορίες στον πελάτη για το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών και την αξία αυτών, συμβάλλει επίσης και στην προώθηση των συγκεκριμένων υπηρεσιών. Η παροχή πληροφοριών για τις προσφερόμενες υπηρεσίες, εφόσον είναι σαφής και ακριβής, και υπό την προϋπόθεση ότι δεν είναι παραπλανητική, αποτελεί τρόπο αύξησης της πληροφόρησης των πελατών προς όφελός τους και συνιστά σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας του ανταγωνισμού. Επιτρέπει στον ενδιαφερόμενο πελάτη να διακρίνει τις υφιστάμενες εναλλακτικές λύσεις, που υφίστανται κατά τη στιγμή που επιδιώκει την παροχή μιας υπηρεσίας, και να προβεί σε ορθολογική επιλογή του φορέα παροχής των υπηρεσιών βάσει των παρεχόμενων από αυτόν υπηρεσιών και της αξίας και τιμής αυτών. Επιπλέον, διευκολύνει την είσοδο νέων επαγγελματιών στην αγορά. Απαγορεύσεις αναφορικά με το περιεχόμενο και το είδος της διαφήμισης μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των δυνατοτήτων των περισσότερο αποτελεσματικών επαγγελματιών τόσο από άποψη κόστους όσο και από άποψη ποιότητας να αναπτύξουν τις υπηρεσίες τους εις βάρος των λιγότερο αποτελεσματικών.

107. Έχει κριθεί ότι περιορισμοί ως προς τη διαφήμιση που είναι αναγκαίοι, λαμβανομένου υπόψη του ειδικού πλαισίου του εκάστοτε επαγγέλματος για την αποφυγή της παραπλανητικής διαφήμισης, την προστασία του επαγγελματικού απορρήτου, την αποφυγή

---

[88] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Επιτροπής, 78/66/EEC *Cauliflower*, ΕΕ 1978 L 21/23, παρ. II.3, 75/498/EEC *UNIDI*, ΕΕ 1975 L 228/17, παρ. II.4, 69/90/CEE *Exposition europeenne de la machine-outil*, ΕΕ 1969 L 69/13, παρ. II.2, 71/337/CEE *CEMATEX*, ΕΕ 1971 L 227/26, παρ. II.4, 88/477/ΕΟΚ *British Dental Trade Association – BDTA*, ΕΕ 1988 L 233/15, παρ. 26, και 91/128/ΕΟΚ *Sippa*, ΕΕ 1991 L 60/19, παρ. 14.

[89] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔικ T-70/92 και T-71/92, *FLORIMEX και VGB κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1997, σελ. II-693, σκ. 170 επ., και απόφαση Επιτροπής 75/498/EEC *UNIDI*, ΕΕ 1975 L 228/17, παρ. II.5.

της σύγκρουσης συμφερόντων και την εξασφάλιση της αμεροληψίας, της ικανότητας, της ακεραιότητας και της υπευθυνότητας των επαγγελματιών, δεν θεωρείται ότι έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, εφόσον εφαρμόζονται με αντικειμενικό τρόπο και χωρίς να δημιουργούνται διακρίσεις[90].

108. Αντιθέτως, περιορισμοί ως προς τη συγκριτική διαφήμιση ή περιορισμοί ως προς τη διαφήμιση που περιορίζουν τη δυνατότητα των επαγγελματιών να διεκδικούν ενεργητικά πελάτες περιορίζουν την ελευθερία δράσης των επαγγελματιών και έχουν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των επαγγελματιών. Αιτιολογικοί λόγοι των εν λόγω περιορισμών που εδράζονται στη διατήρηση της καλής φήμης του επαγγέλματος ή στην αποφυγή εν γένει του «αθέμιτου» ανταγωνισμού δεν μπορούν να οδηγήσουν στη συλλήβδην εξαίρεση των εν λόγω περιορισμών από το πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, καθώς δεν δικαιολογούν τον περιορισμό της πρόσβασης σε σαφείς και ακριβείς πληροφορίες για τις σχετικές υπηρεσίες, το κόστος τους και τις προϋποθέσεις παροχής τους, οι οποίες επιτρέπουν στον πελάτη να επιλέξει ελεύθερα τον φορέα παροχής των υπηρεσιών. Τέτοιου είδους απαγορεύσεις δεν είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της υπευθυνότητας, της ανεξαρτησίας ή του επαγγελματικού απορρήτου ή για την αποτροπή δημοσίευσης ψευδών ή παραπλανητικών διαφημίσεων ή ακόμη για την αποφυγή τυχόν συγκρούσεων συμφερόντων και, κατά συνέπεια, δεν εξασφαλίζουν την τήρηση των κανόνων εκείνων επαγγελματικής δεοντολογίας που αποβλέπουν στη διασφάλιση των ανωτέρω[91].

109. Σημειωτέον ότι, στην κρινόμενη υπόθεση, οι αποφάσεις των υπό εξέταση ενώσεων επιχειρήσεων που περιορίζουν, ειδικώς, τη δυνατότητα των μερών να διαφημίζουν δωρεάν υπηρεσίες εκμάθησης ξένων γλωσσών δεν διερευνήθηκαν περαιτέρω υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, δεδομένου ότι η υιοθέτησή τους ενδέχεται να είναι δικαιολογημένη υπό τις περιστάσεις (βάσει της προαναφερόμενης σχετικής νομολογίας)[92]. Διερευνήθηκαν, ωστόσο, οι έτεροι περιορισμοί ως προς τη διαφήμιση.

ΣΤ.4 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 3 ΤΟΥ Ν. 703/1977 ΚΑΙ ΤΟΥ Ν. 3959/2011

110. Η εφαρμογή της εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 υπόκειται σε τέσσερις προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές:

α) η συμφωνία πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής - οικονομικής προόδου,

β) πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει,

γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και

---

[90] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 1999/267/ΕΚ *Κώδικας δεοντολογίας του ΣΕΠ*, ΕΕ 1999 L 106/14, παρ. 32 επ. Βλ. και απόφαση ΕΑ 518/VI/2011.

[91] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 1999/267/ΕΚ *Κώδικας δεοντολογίας του ΣΕΠ*, ΕΕ 1999 L 106/14, παρ. 39 επ. Βλ. και απόφαση ΕΑ 518/VI/2011.

[92] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση 235/2009 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ρεθύμνης (Ασφ. Μέτρ.) και Απόφαση 495/2011 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κιλκίς (Ασφ. Μέτρ.).

δ) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

111. Οι τέσσερις προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 είναι σωρευτικές, δηλαδή, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις οφείλουν να αποδείξουν ότι πληρούνται και οι τέσσερις προκειμένου να χορηγηθεί εξαίρεση. Εφόσον, έστω και μία από αυτές δεν πληρούται, η συμφωνία είναι αυτοδικαίως άκυρη[93].

112. Το άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, όπως άλλωστε και το αντίστοιχο άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ, δεν αποκλείουν *a priori* ορισμένα είδη συμφωνιών από το πεδίο εφαρμογής τους. Ωστόσο, σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού – όπως ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών (βλ. ΣΤ 3.4.1 ανωτέρω) – δεν ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης από την απαγορευτική διάταξη του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011[94]. Ειδικότερα, οι συμφωνίες αυτές κατά κανόνα δεν πληρούν (τουλάχιστον) τις δύο πρώτες προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011. Δεν δημιουργούν, δηλαδή αντικειμενικά οικονομικά πλεονεκτήματα[95], ούτε και προσπορίζουν οφέλη στους καταναλωτές[96]. Επιπλέον, αυτά τα είδη συμφωνιών κατά κανόνα δεν πληρούν το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα βάσει της τρίτης προϋπόθεσης[97].

113. Συνεπώς, εν προκειμένω, θα πρέπει να αξιολογηθεί εάν εκάστη εκ των ερευνώμενων πρακτικών που εμπίπτει στην απαγορευτική διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/77, ως ίσχυε, και του Ν. 3959/2011, κατά τα προεκτεθέντα υπό ΣΤ.3.1 – ΣΤ.3.4 ανωτέρω, πληροί τις προϋποθέσεις υπαγωγής στην ευεργετική διάταξη της παρ. 3 του ίδιου άρθρου.

Ζ. ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

Ζ.1 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ[98]

ΜΕΡΟΣ Ι – ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

114. Το πλαίσιο λειτουργίας του Συλλόγου Ηρακλείου ρυθμίζεται από το Καταστατικό και τον εκάστοτε ισχύοντα Κανονισμό Δεοντολογίας. Μεταξύ των συλλεχθέντων στοιχείων περιλαμβάνονται τρεις Κανονισμοί Δεοντολογίας, οι οποίοι ψηφίστηκαν κατά τις αντίστοιχες Συνεδριάσεις των Γενικών Συνελεύσεων της 8/9/2000, 1/2/2007 και 20/3/2011.

---

[93] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/97, παρ. 42 (και νομολογία των Ευρωπαϊκών δικαστηρίων που μνημονεύεται σχετικά).

[94] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 46.

[95] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 49.

[96] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓΔικ, T-29/92 *Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisatiesinde Bouwnijverheid (SPO) κ. Επιτροπής,* Συλλ. 1995 ΙΙ-289, σκ. 294.

[97] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 46 και 79 (και νομολογία που μνημονεύεται σχετικά).

[98] Τα ονοματεπώνυμα των φροντιστηριούχων οι οποίοι εμφανίζονται στη συγκεκριμένη ενότητα υπό κωδική ονομασία, παρατίθενται κατ' αντιστοιχία στο Παράρτημα Ι.

115. Στο σύνολο των ανωτέρω ψηφισθέντων Κανονισμών Δεοντολογίας ορίζεται: *«[μ]ε τον Κανονισμό αυτό ορίζονται κανόνες δεοντολογίας, τους οποίους τα μέλη του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου οφείλουν να τηρούν κατά την άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας»*. Συναφώς, με βάση το άρθρο 1 όλων ψηφισθέντων Κανονισμών, *«[τ]α μέλη του Συλλόγου έχουν την υποχρέωση να ασκούν το εκπαιδευτικό τους λειτούργημα ευσυνείδητα, έχοντας επίγνωση των ευθυνών που απορρέουν από το νόμο και από το καταστατικό του Συλλόγου. Παράλληλα, τα μέλη του Συλλόγου πρέπει να τηρούν τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού Δεοντολογίας»*. Περαιτέρω, στο άρθρο 18 των εν λόγω Κανονισμών ορίζεται το Πειθαρχικό Συμβούλιο ως αρμόδιο για την τήρηση του Κανονισμού Δεοντολογίας και επισημαίνεται: *«[σ]ε περίπτωση που το Πειθαρχικό Συμβούλιο διαπιστώσει παράβαση του Κανονισμού, εισηγείται την επιβολή κλιμακούμενων πειθαρχικών ποινών στους παραβάτες, σύμφωνα με το Καταστατικό του Συλλόγου»*. Όπως προβλέπεται από το άρθρο 4 του Καταστατικού, η ποινή της διαγραφής επιβάλλεται σε όποιο μέλος *«παραβαίνει»* το Καταστατικό, τον Κανονισμό, αλλά και όταν αυτό *«απειθαρχεί στις αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως και του Δ.Σ. ή διενεργεί πράξεις που είναι αντίθετες στο σκοπό του Σωματείου και με τη συμπεριφορά του παραβλάπτει τα συμφέροντα του κλάδου»*. Επιπλέον, στην αίτηση εγγραφής μέλους που ήταν μέχρι πρόσφατα (20/1/2011) αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Συλλόγου (http://www.palsoher.gr) το υποψήφιο μέλος όφειλε να προσυπογράψει μεταξύ άλλων, ότι θα τηρεί τα άρθρα του Καταστατικού και του Κανονισμού Δεοντολογίας (στο έντυπο μάλιστα αναφέρεται ως Κώδικας Δεοντολογίας). Κατά συνέπεια, η τήρηση του Κανονισμού Δεοντολογίας ήταν δεσμευτική για τα μέλη του Συλλόγου, και εκλαμβάνονταν ως τέτοια από τα μέλη. Ενδεικτικό αυτού είναι και όσα διημείφθησαν στην από 26/7/2006 Γενική Συνέλευση του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, όπου και αποφασίστηκε ομόφωνα *«[...]»*.

Ζ.1.1 Ευρήματα σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των τιμών

116. Σύμφωνα με τα συλλεχθέντα στοιχεία, πρακτικές με αντικείμενο το συντονισμού της τιμολογιακής πολιτικής των μελών του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου εντοπίστηκαν τόσο σε επίπεδο καθορισμού του ελάχιστου ύψους των διδάκτρων όσο και σε επίπεδο των χορηγούμενων ποσοστιαίων εκπτώσεων.

Ζ.1.1.1 Σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των διδάκτρων

117. Αναφορικά με τον καθορισμό ελάχιστου επιπέδου διδάκτρων από μέρους των ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών – μελών του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, σχετική αναφορά γίνεται και στους τρεις προαναφερθέντες, εκάστοτε ισχύοντες, Κανονισμούς Δεοντολογίας.

118. Ειδικότερα, στο άρθρο 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας που ψηφίσθηκε στις 8/9/2000 ορίζεται: *«[τ]α Κέντρα Ξένων Γλωσσών εισπράττουν δίδακτρα τα οποία εξασφαλίζουν την ομαλή και εκπαιδευτικά ενδεδειγμένη λειτουργία τους. Για τον καθορισμό τους τα μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τις διατάξεις του Νόμου αλλά και τις σχετικές με το θέμα αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου. Σε καμία όμως περίπτωση τα δίδακτρα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για την άσκηση αθέμιτου ανταγωνισμού εις βάρος των συναδέλφων. Προτείνεται ο Σύλλογος να έχει minimum κλίμακα διδάκτρων, την οποία θα δίνει σε όλα τα νέα Κέντρα Ξένων Γλωσσών, προκειμένου να αποφευχθεί αθέμιτος*

ανταγωνισμός λόγω διδάκτρων. Απαγορεύεται ρητά στα μέλη του σωματείου να παρέχουν κατ' αρχάς δωρεάν υπηρεσίες που αναφέρονται στο παρακάτω άρθρο {ενν. το άρθρο 7 περί εκπτώσεων που παρατίθεται στην ακόλουθη Ενότητα}». Ακολούθως, το άρθρο 6 του μεταγενέστερα ψηφισθέντος Κανονισμού της 1/2/2007 διατήρησε τα ως άνω οριζόμενα πλην της τελευταίας πρότασης. Στον πρόσφατο και ισχύοντα Κανονισμό Δεοντολογίας που ψηφίσθηκε κατά την 20/3/2011, έχουν απαλειφθεί οι ανωτέρω περιορισμοί επί του ύψους των διδάκτρων. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 6 του εν λόγω Κανονισμού ορίζεται πλέον: *«[τ]α κέντρα ξένων γλωσσών εισπράττουν δίδακτρα τα οποία εξασφαλίζουν την ομαλή και εκπαιδευτικά ενδεδειγμένη λειτουργία τους. Για τον καθορισμό τους τα μέλη λειτουργούν αυτοβούλως λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του νόμου»*. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι η ψήφιση του συγκεκριμένου Κανονισμού πραγματοποιήθηκε μετά τον επιτόπιο έλεγχο που πραγματοποιήθηκε από τη Γ.Δ.Α. στα γραφεία του Συλλόγου στις 2/2/2011.

119. Σημειωτέον, ότι στην αίτηση εγγραφής μέλους που ήταν μέχρι και πρόσφατα (2011) αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Συλλόγου (http://www.palsoher.gr), το κάθε υποψήφιο μέλος όφειλε να προσυπογράψει ότι θα τηρεί την ισχύουσα κλίμακα ελάχιστων διδάκτρων. Συγκεκριμένα το υποψήφιο μέλος όφειλε να συμφωνήσει στα ακόλουθα: *«[δ]ηλώνω υπεύθυνα ότι θα τηρώ τα άρθρα του Καταστατικού (δηλ. θα συμμορφώνομαι προς τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων και του Δ.Σ.) και του Κώδικα Δεοντολογίας του Συλλόγου. Τα δε δίδακτρά μου θα είναι προσαρμοσμένα σύμφωνα με την προτεινόμενη από το Σύλλογο minimum κλίμακα διδάκτρων»*.

120. Περαιτέρω, από την εξέταση των συλλεχθέντων Πρακτικών των Συνεδριάσεων των διοικητικών οργάνων του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, προκύπτουν ευθέως στοιχεία που καταδεικνύουν τη συνεπή βούληση του Συλλόγου να συντονίσει την τιμολογιακή πολιτική των μελών του, είτε αναφορικά με το ελάχιστο επίπεδο των διδάκτρων που χρεώνουν, είτε με το μέγεθος της ποσοστιαίας μεταβολής αυτών κατ΄ έτος. Η πρακτική αυτή συνεχίστηκε αδιαλείπτως και μετά τα έτη 2003 – 2004, όταν και είχε απελευθερωθεί πλήρως ο καθορισμός των διδάκτρων[99]. Ειδικότερα, ακολούθως παρατίθενται τα αποσπάσματα από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Γενικής Συνέλευσης ή του Διοικητικού Συμβουλίου κατά τις οποίες συζητήθηκε το θέμα της ετήσιας ποσοστιαίας μεταβολής (αναπροσαρμογής) των διδάκτρων:

- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 8/9/2000: […]»[100].
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 29/8/2001: […]»[101].

---

[99] Έως και το έτος φοίτησης 2003-2004, το μέγεθος της ποσοστιαίας αύξησης των διδάκτρων καθορίζονταν, όπως ήδη έχει αναφερθεί, μέσω νομοθετικής ρύθμισης. Συνεπώς, η συζήτηση επί του επιπέδου των διδάκτρων έως το συγκεκριμένο έτος κρίνεται ως αναμενόμενη, στο βαθμό ωστόσο που είχε ως στόχο να ενημερωθούν τα μέλη αναφορικά με το νομοθετημένο ανώτατο όριο ποσοστιαίας αύξησης.

[100] […].

[101] Αντίθετα με την ανωτέρω περίπτωση (έτος 2000), σύμφωνα με το Ν. 2695/01, ορίσθηκε ως ανώτατη ποσοστιαία αύξηση των διδάκτρων ύψους 3,5%. Δεδομένου ότι ο νόμος δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Α' 270/23.11.01, το οποίο εκδόθηκε σε ημερομηνία μεταγενέστερη της Γενικής Συνέλευσης της 29/8/01, το καταγραφέν απόσπασμα «[…]» δεν έχει ενημερωτικό χαρακτήρα, αλλά προσδιορίζει το συμφωνηθέν και επιβαλλόμενο από το Σύλλογο πλαίσιο της ποσοστιαίας ετήσιας αναπροσαρμογής.

- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 10/8/2005: «[…]»
- Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 6/8/2008: «[…]», ενώ στο αντίστοιχο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 6/8/2008 αναφέρεται: «[…]»
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 29/7/2009: «[…]». Μετά τη Γενική Συνέλευση, απολογιστικά, ο Σύλλογος, με την από 4/8/2009 επιστολή προς τα μέλη του, τα ενημέρωσε ότι «[…]».

121. Επιπλέον των ανωτέρω, ακολούθως παρατίθενται αποσπάσματα από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Γενικής Συνέλευσης[102], από τα οποία προκύπτει με σαφήνεια ότι τα μέλη οφείλουν να προσαρμόζουν τα δίδακτρά τους με βάση την εκάστοτε ισχύουσα κλίμακα ελάχιστων διδάκτρων που καθορίζεται κεντρικά από το Σύλλογο:

- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 5/8/2004: «[…]»
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 26/7/2006: «[…] […][103]»
- Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 11/10/2006: «[…]»
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 1/8/2007: «[…]»
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 17/10/2008: «[…]»
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 29/7/2010: «[…]». Της Γενικής Συνέλευσης είχε προηγηθεί έγγραφο του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου προς την Ομοσπονδία, ημερομηνίας 12/7/2010, με το οποίο την ενημέρωνε ότι «[…]». Αντίστοιχου περιεχομένου ήταν και η ημερομηνίας 6/8/2010 επιστολή του Συλλόγου, προφανώς προς τα μέλη του, με την οποία επιπροσθέτως τα προέτρεπε να μην προβαίνουν σε μειώσεις ή προσφορές διδάκτρων «[…]».

122. Εξάλλου, ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου προσκόμισε, κατόπιν σχετικού αιτήματος της Γ.Δ.Α, τις ανωτέρω αναφερθείσες ως εκάστοτε ισχύουσες κλίμακες ελαχίστων διδάκτρων. Ειδικότερα, ο Σύλλογος υπέβαλε συγκεκριμένες κλίμακες ελαχίστων διδάκτρων που αφορούν στα ακόλουθα έτη φοίτησης και ξένες γλώσσες, αντιστοίχως:

- 2000 - 2001 για την αγγλική και ιταλική γλώσσα
- 2002 - 2003 για την αγγλική, ιταλική και γερμανική γλώσσα,
- 2003 - 2004 για την αγγλική, ιταλική και γερμανική γλώσσα,
- 2004 - 2005 για την αγγλική, ιταλική και γερμανική γλώσσα,
- 2005 - 2006 για την αγγλική, ιταλική και γερμανική γλώσσα,
- 2006 - 2007 για την αγγλική, ιταλική και γερμανική γλώσσα,

[102] Τα συγκεκριμένα Πρακτικά συλλέχθηκαν από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που έλαβε χώρα στα γραφεία του Συλλόγου στις 2/2/2011.

[103] Ο Πρόεδρος του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου […], διευκρινίζει στην υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5296/22.8.11 υποβολή στοιχείων (κατόπιν σχετικού ερωτήματος της Γ.Δ.Α. που περιλαμβάνεται στην υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 4769/22.7.11 επιστολή παροχής στοιχείων) ότι η κλίμακα που αναφέρεται στο Πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της 26/7/2006 δεν δόθηκε από την Ομοσπονδία PALSO.

- 2007 - 2008 για την αγγλική, ιταλική και γερμανική γλώσσα,
- 2008 - 2009 για την αγγλική, ιταλική και γερμανική γλώσσα και
- 2010 - 2011 για την αγγλική, ιταλική και γερμανική γλώσσα.

Το σύνολο των ως άνω στοιχείων (κλίμακες ελαχίστων διδάκτρων) του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου παρατίθεται στους Πίνακες ΙΙ.1 – ΙΙ.7 του Παραρτήματος ΙΙ.

123. Υπογραμμίζεται, επίσης, ότι στα σχετικά έγγραφα του Συλλόγου που περιείχαν τις κλίμακες των ελαχίστων διδάκτρων για τα έτη φοίτησης 2006 - 2007 και 2007 - 2008 αναφέρεται ρητά: *«[η] εφαρμογή της κλίμακας είναι υποχρεωτική»*, παρά τον προσδιορισμό «προτεινόμενη» που εντοπίζεται σε κάποια επιμέρους έγγραφα. Ενδεικτικά, παρατίθεται ακολούθως η κλίμακα ελαχίστων διδάκτρων για το έτος φοίτησης 2006 – 2007:

[…]

124. Περαιτέρω, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν με σαφήνεια σωρεία περιπτώσεων παρακολούθησης της εφαρμογής των συμφωνηθέντων ελαχίστων διδάκτρων, καθώς και κίνησης πειθαρχικής διαδικασίας κατά μελών που αποκλίνουν από τα συμφωνηθέντα σε επίπεδο Συλλόγου, και συγκεκριμένα:

- Περιπτώσεις κέντρων ξένων γλωσσών που έχουν καταγγελθεί στο Σύλλογο από μέλη αυτού, λόγω παρέκκλισης, κατά κύριο λόγο, από το συμφωνηθέν ελάχιστο επίπεδο διδάκτρων.
- Περιπτώσεις μελών του Συλλόγου που έχουν παραπεμφθεί στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του τελευταίου λόγω της εφαρμοζόμενης από μέρους τους πολιτικής επί των διδάκτρων.

Εκτός των άλλων, η σχετική περιπτωσιολογία καταδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας και τη δεσμευτική φύση των κλιμάκων ελαχίστων διδάκτρων που αποφάσιζε και εφάρμοζε ο Σύλλογος Ηρακλείου, καθώς και την ένταση παρεμβατισμού του για το συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής των μελών του.

α) Περιπτώσεις καταγγελθέντων κέντρων ξένων γλωσσών

125. Οι αναφορές μελών του Συλλόγου κατά κέντρων ξένων γλωσσών που έχουν παρεκκλίνει της συλλογικά συμφωνηθείσας πολιτικής διδάκτρων, τοποθετούνται χρονικά ιδίως στο τέλος του Σεπτεμβρίου 2009. Συγκεκριμένα:

αα) Περίπτωση κέντρου ξένων γλωσσών «[…]*»*

126. Αναφορά κατά των κ.κ. […] και […], ιδιοκτητ[…] του κέντρου ξένων γλωσσών «[…]», γίνεται σε επιστολές δύο μελών του Συλλόγου, λόγω των χαμηλών διδάκτρων που χρέωναν τους μαθητές, καταστρατηγώντας την ισχύουσα κλίμακα ελάχιστων διδάκτρων.

127. Η […] στην επιστολή της με ημερομηνία 23/9/2009 και αριθμό πρωτοκόλλου 3978 αναφέρει: *«[κ]ατόπιν πληροφοριών από μία μητέρα υποψήφιου μαθητή Junior A΄, το κέντρο ξένων γλωσσών "*[…]*" κατέβασε τα δίδακτρα για τη συγκεκριμένη τάξη στα €300. Όταν η κυρία αυτή πήγε για την εγγραφή του παιδιού της, της είπαν ότι αυτό το ποσό απευθυνόταν για περιορισμένο αριθμό θέσεων αλλά ότι θα της έκαναν μία καλύτερη τιμή από αυτήν της*

κλίμακας διδάκτρων. Έτσι από €576 που ορίζει ο Σύλλογός μας τη minimum τιμή για το Junior Α΄ της το κατέβασε στα €500. Κατά τη γνώμη μου αυτό είναι αθέμιτος ανταγωνισμός και δεν τιμά εμάς και το Σύλλογο ως προς την εικόνα μας προς τους γονείς!». Η καταγγέλλουσα επισυνάπτει στην επιστολή της και το διαφημιστικό φυλλάδιο του εν λόγω κέντρου ξένων γλωσσών που αναφέρεται: *«Junior A €300,00 !!!! Junior B €400,00 !!!! Με τις πάντα υψηλές υπηρεσίες! Για περιορισμένο αριθμό θέσεων σε κάθε τμήμα!»*.

128. Στις 29/9/2009, αναφορά παρόμοιου περιεχομένου υπέβαλε στο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου και η κ. […], αναφέροντας: *«[κ]ύριοι, είμαι ιδιοκτήτρια Κέντρου Ξένων Γλωσσών και μέλος του Συλλόγου σας από το 1995. Όλα αυτά τα χρόνια έχω υπάρξει συνεπής με το Καταστατικό του Συλλόγου διότι θεωρώ ότι γινόμαστε μέλη εκούσια οπότε και οφείλουμε να συμμορφωνόμαστε με τους κανονισμούς δεοντολογίας. Βάσει των προαναφερθέντων, βρίσκομαι στη δυσάρεστη θέση να προβώ στην παρούσα καταγγελία σε σχέση με το γειτονικό προς εμένα Κέντρο "*[…]*" (*[…]*) του οποίου ιδιοκτήτ*[…] *είναι οι* […] *και* […] *και το οποίο στεγάζεται στην* […]*. Οι εν λόγω ιδιοκτήτ*[…] *αυθαιρέτως προέβησαν στην καταστρατήγηση του άρθρου 6 του Κώδικα Δεοντολογίας περί της μίνιμουμ κλίμακας διδάκτρων και συγκεκριμένα προσέφεραν επί μακρό διάστημα (έως και σήμερα) τις υπηρεσίες τους για τα επίπεδα Α΄Junior και Β΄Junior προς €300 και €400 αντίστοιχα. Παρακαλώ για τη διερεύνηση της ως άνω καταγγελίας μου και τη λήψη κάθε νόμιμου μέτρου κατά την απόδοση ευθυνών όταν και όπου προκύψουν»*.

129. Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 1/10/2009 αναφέρεται ότι ελήφθησαν οι ανωτέρω καταγγελίες, ωστόσο «[…]». Πράγματι, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 29/10/2009 αναφέρεται ότι: «[…]». Ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου προσκόμισε την αναφερθείσα επιστολή - πρόσκληση στην οποία επισημαίνεται: *«[ε]μείς, υπενθυμίζουμε ότι τα ξενόγλωσσα Κέντρα που δεν εισπράττουν τα ανωτέρω ποσά* {αναφέρεται στο ελάχιστο ύψος των διδάκτρων ανά τάξη, όπως καθορίστηκαν στη Γενική Συνέλευση του Συλλόγου}, *διαπράττουν εις βάρος των υπολοίπων την αποδοκιμαζόμενη από την ελληνική νομοθεσία πράξη του αθέμιτου ανταγωνισμού, διότι είτε θα το πράττουν προσωρινά, μέχρι να "εγκλωβίσουν" σημαντικό αριθμό σπουδαστών στο σχολείο τους και κατόπιν να αυξήσουν τις τιμές τους σε φυσιολογικά ή και ανώτερα του φυσιολογικού επίπεδα, είτε θα προσφέρουν ανεπαρκείς και κακής ποιότητος υπηρεσίες. Ενόψει τούτου, εάν επιμείνετε να εισπράττετε χρηματικά ποσά κατώτερα των ανωτέρω, θα λάβουμε εναντίον σας τα πιο κάτω μέτρα: 1. Προσφυγή στη δικαιοσύνη, ζητώντας να σας απαγορευθεί η συνέχιση της αθέμιτης εις βάρος των ανταγωνιστικών φροντιστηρίων συμπεριφοράς σας, με απειλή των προβλεπόμενων από το νόμο ποινών, σε περίπτωση επανάληψής της. 2. Θα επιβάλλουμε εναντίον σας τις κυρώσεις που προβλέπει το Καταστατικό και ο Κανονισμός Δεοντολογίας, για τις διαπραττόμενες εις βάρος των συναδέλφων σας αθέμιτες πράξεις. Ηράκλειο 25/10/2009»*. Εντούτοις, επισημαίνεται ότι στην επιστολή υπάρχει η ακόλουθη χειρόγραφη σημείωση η οποία υπογράφεται από τον Πρόεδρο του Συλλόγου, κ. […]: *«[η] επιστολή αυτή δεν εστάλη ποτέ, επειδή τα μέλη της συγκεκριμένης περιοχής αντάλλαξαν αμοιβαίες εξηγήσεις και το θέμα θεωρήθηκε λήξαν»*.

αβ) Περίπτωση κέντρου ξένων γλωσσών κ. […]

130. Στο ηλεκτρονικό μήνυμα που απηύθυνε η κ. […] στο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου με ημερομηνία 23/9/2009, καταγγέλλει την προσφορά διδάκτρων εκ μέρους της κ. […] ως κατώτερη του ελαχίστου επιπέδου διδάκτρων που έχει ορισθεί από το Σύλλογο. Πιο συγκεκριμένα, […] επισημαίνει: *«[τ]η Δευτέρα 21 Σεπτεμβρίου 2009 διανεμήθηκε στα σχολεία και γενικότερα στην περιοχή του […], φυλλάδιο της κ. […] το οποίο και σας επισυνάπτω. Το θέμα του, όπως θα δείτε, είναι η προσφορά στην τάξη junior γερμανικών με ετήσιο κόστος €99. Η τιμή αυτή προφανώς και είναι χαμηλότερη από τα ελάχιστα δίδακτρα του Συλλόγου μας, είναι δε και μόλις το 1/6 της τιμής που από κοινού (τα δύο φροντιστήρια) είχαμε συμφωνήσει από πέρυσι να ισχύει για τη συγκεκριμένη τάξη. Συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό και θεωρώ ότι τέτοιου είδους πρακτικές αφενός είναι αντισυναδελφικές, αφετέρου αυτό το κόστος ευτελίζει τη δουλειά μας. Ως εκ τούτου καταγγέλλω το γεγονός, το θέτω υπόψη του Διοικητικού Συμβουλίου και παρακαλώ όπως πράξετε τα δέοντα»*. Η […] επισύναψε στο μήνυμά της και το διαφημιστικό φυλλάδιο της εν λόγω ιδιοκτήτριας κέντρου ξένων γλωσσών που αναφέρει: *«[τ]ώρα το τμήμα junior με €99 ετησίως!!! Έναρξη μαθημάτων 25 Σεπτεμβρίου. Γνωρίστε τη γερμανική γλώσσα εύκολα και οικονομικά!!!»*.

131. Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου που έλαβε χώρα κατά την 12/11/2009 αναφέρεται σχετικά: «[…]».

αγ) Περίπτωση κέντρου ξένων γλωσσών «[…]*»*

132. Η κ. […] σε ηλεκτρονικό μήνυμα που έστειλε στο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου στις 23/9/2009, όπως αυτό συλλέχθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο, αναφέρει τα ακόλουθα: *«[α]γαπητοί συνάδελφοι, ... Πριν 10 ημέρες είχαμε ένα τηλεφώνημα από την κ.* […] *η οποία μας πληροφόρησε ότι το* […]*, πολύ κοντά σε μας ειδικά είχε €350 την Α΄Junior. Την ενημέρωσα ότι κανείς γονιός δεν μας το είχε αναφέρει αλλά θα το ερευνούσαμε και θα την ενημερώναμε όπως και για το γεγονός ότι πρώτου βαθμού συγγένειας άτομο διδάσκει στο Γυμνάσιο της περιοχής μας. Πράγματι ερευνήσαμε το δεύτερο θέμα και όντως αυτό είναι αλήθεια αλλά για το θέμα των διδάκτρων δεν είχαμε καμία σοβαρή πληροφορία. Πριν 3 ημέρες όμως και εντελώς ξαφνικά δεχθήκαμε πρόσκληση να πάμε στο Σύλλογο αμέσως γιατί θα γινόταν συνάντηση με 3 συναδέλφους μας της δικής μας περιοχής,* […] *και την κ.* […]*, δεν μας είπαν το τρίτο άτομο (κ.* […]*) και θα συζητούσαν το θέμα. Έτσι πιστεύαμε μέχρι που τηλεφωνήσαμε εμείς στο Σύλλογο και πληροφορηθήκαμε από την Πρόεδρο ότι ενέκρινε τη μείωση των διδάκτρων σε -ακούστε καλά- €300 για την Α Junior σε -τοπικό επίπεδο-. Όπως ήταν φυσικό ετόνισα στην πρόεδρο ότι τέτοια σοβαρά ζητήματα δεν αποφασίζονται από τη μία στιγμή στην άλλη και ότι θα έπρεπε να συγκαλέσει γενική συνέλευση γιατί ανοίγει μόνη της τους ασκούς του Αιόλου και το θέμα θα έχει πολλές και καταστρεπτικές για όλους του συναδέλφους συνέπειες. Η συμβουλή μου δεν έγινε προφανώς καν θέμα συζητήσεως σαν να μην είμαστε εμείς οι ΑΜΕΣΑ ΘΙΓΟΜΕΝΟΙ και μέλη του Συλλόγου και μάλιστα από τα πρώτα, και σαν αποτέλεσμα τα 3 ως άνω αναφερόμενα μέλη μας έχουν κυκλοφορήσει στην ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΟΥ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΚΟΥΣ ΜΟΥ ΜΑΘΗΤΕΣ έντυπα με την ειδική παραπομπή ότι χαμηλώνουν τα δίδακτρα κατά €260……Όταν εμείς προσπαθούμε να κρατήσουμε τα δίδακτρα του Συλλόγου σε ανθρώπινα επίπεδα και σεβόμενοι τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων… τι μας προτείνετε να κάνουμε; Μήπως δημιουργείτε ένα πολύ κακό προηγούμενο και όποια τάξη λείπει ή έχει λίγα άτομα από το σχολείο του συναδέλφου μας του*

λέτε -ε δεν κάνεις μία σημαντική μείωση των διδάκτρων σε ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ –δικό σας το εύρημα- να μαζέψεις τους μαθητές που σου χρειάζονται και δεν βαριέσαι τώρα θα δίνεις και λογαριασμό στους υπόλοιπους που θέλουν να τηρούν τα του Συλλόγου; Έχετε σκεφτεί τι θα γίνει με την εν λόγω τάξη που του χρόνου θα είναι στην επόμενη χρονιά, ή μήπως θα γυρίσουμε στα δίδακτρα του 1975;».

133. Σε σχέση με το συγκεκριμένο ζήτημα, δεν ευρέθησαν περαιτέρω στοιχεία. Κατόπιν σχετικής ερώτησης της Γ.Δ.Α., ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου επισήμανε ότι *«σε ό,τι αφορά την επιστολή της κ.* […] *με ημερομηνία 23/9/2009, δεν ακολούθησε έγγραφη επικοινωνία ή Πρακτικά Συνεδριάσεων. Σε ό,τι αφορά τη μείωση διδάκτρων στην περιοχή δραστηριοποίησης του Κ.Ξ.Γ.* […] *και την απόφαση της Προέδρου του Συλλόγου, δεν ακολούθησαν Πρακτικά».*

β) Περιπτώσεις μελών του Συλλόγου που συζητήθηκαν σε επίπεδο Πειθαρχικού Συμβουλίου

134. Ακολούθως παρουσιάζονται περιπτώσεις μελών του Συλλόγου οι οποίες συζητήθηκαν σε επίπεδο Πειθαρχικού Συμβουλίου, λόγω της εφαρμοζόμενης εκ μέρους τους πολιτικής διδάκτρων. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η παραπομπή στο Πειθαρχικό Συμβούλιο συνοδεύτηκε από επιβολή ποινών. Με την εξαίρεση των δύο πρώτων περιπτώσεων, οι οποίες τοποθετούνται χρονικά στο έτος 2006, οι υπόλοιπες σχετίζονται με τη Συνεδρίαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου που έλαβε χώρα στις 27/10/2010.

βα) Περίπτωση κέντρου ξένων γλωσσών […]

135. Σύμφωνα με το Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 13/9/2006, αποφασίσθηκε να κληθεί […] στο Πειθαρχικό Συμβούλιο, επειδή διένειμε διαφημιστικό έντυπο στην Επισκοπή Πεδιάδος και στο Ηράκλειο στο οποίο διαφήμιζε έκπτωση €200 για κάθε νέα εγγραφή.

136. Ακολούθως, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Πειθαρχικού Συμβουλίου της 15/9/2006 αναφέρεται σχετικά με το συγκεκριμένο ζήτημα: «[…]».

ββ) Περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1]

137. Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 13/9/2006 αναφέρεται σχετικά με την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1]: «[…]».

138. Ακολούθως, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Πειθαρχικού Συμβουλίου της 15/9/2006 αναφέρεται σχετικά με το ανωτέρω ζήτημα: «[…]».

139. Στη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 23/9/2006 αναφέρεται: «[…]». Ο Σύλλογος, με την από 29.9.06 επιστολή κοινοποίησε στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1] την ανωτέρω ποινή.

140. Έξι μήνες μετά, στις 18/3/2007, στη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης κατά την οποία συζητήθηκε εκ νέου το θέμα της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1], αναφέρεται σχετικά: «[…]».

βγ) Περίπτωση των κ.κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] *και* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β]

141. Αναφορικά με το κέντρο ξένων γλωσσών που διατηρούν οι κ.κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] και [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β], επισημαίνεται ότι μεταξύ των συλλεχθέντων στοιχείων της υπόθεσης είναι τα ακόλουθα έγγραφα που αφορούν σε αναφορές – καταγγελίες από άλλα μέλη του Συλλόγου:

- Καταγγελία από το κέντρο ξένων γλωσσών της […] στην περιοχή […] με αριθ. πρωτ. 4573/6.9.2010, στην οποία η συγκεκριμένη ιδιοκτήτρια ισχυρίζεται τα ακόλουθα: *«[σ]ας αναφέρω ότι από το Κέντρο Ξένων Γλωσσών* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β]-[ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] *στο* […] *έγινε πρόταση στους γονείς να εγγράψουν τα παιδιά τους στο δικό τους κέντρο και λόγω οικονομικής κρίσης θα τους προσέφεραν εντελώς δωρεάν φοίτηση στην τάξη Α Juniors για την καλοκαιρινή σαιζόν. Δεν ξέρω εάν αυτό θα συνεχιστεί και στην ερχόμενη χειμερινή χρονιά αλλά εγώ σας το αναφέρω και σαν εκπρόσωποι Συλλόγου θα ήθελα να πράξετε τα δέοντα».*
- Επιστολή από την κ. […] με αριθ. πρωτ. 4608/23.9.2010, στην οποία αναφέρει: *«[η] κάτωθι υπογράφουσα Ευαγγελία τ. Δημ. κάτοικος* […] *βεβαιώνω ότι από το Κέντρο Ξένων Γλωσσών* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β] - [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] *που εδρεύει στο* […] *έγινε πρόταση σε γονείς της περιοχής και σε εμένα προσωπικά να φοιτήσουν τα παιδιά μας στο εν λόγω κέντρο προσφέροντάς τους ΔΩΡΕΑΝ μαθήματα κατά τη θερινή περίοδο 2010 στην τάξη Α΄ Juniors».*
- Επιστολή προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου από το κέντρο ξένων γλωσσών της κ. […] με αριθ. πρωτ. 4618/26.9.2010, στην οποία επισημαίνεται: *«Αγαπητοί Συνάδελφοι, θέλω να σας ενημερώσω ότι στην* […] *υπάρχει το φροντιστήριο της κ.* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β] – [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] *η οποία έχει πολύ φθηνές τιμές στα δίδακτρα και εξαιτίας αυτού έχω χάσει πάρα πολλούς μαθητές και άλλοι γονείς έρχονται και ζητάνε τη μείωσή τους. Παρακαλώ να μεριμνήσετε για το θέμα».*
- Όπως προκύπτει από Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 29/9/2010, «[…]».

142. Κατά τη Συνεδρίαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου που πραγματοποιήθηκε κατά την 27/10/2010 συζητήθηκαν διάφορες καταγγελίες εις βάρος μελών, μεταξύ των οποίων και αυτή κατά του κέντρου ξένων γλωσσών που διατηρούν οι κ.κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] και [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β]. Πιο αναλυτικά, στο συγκεκριμένο Πρακτικό αναφέρεται: «[…]». Μία εβδομάδα μετά, στις 4/11/2010, όπως προκύπτει από τα ευρήματα του επιτόπιου ελέγχου, ο Σύλλογος ενημέρωσε με επιστολές του την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] και την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β] για την απόφασή του Πειθαρχικού Συμβουλίου του τονίζοντας στην πρώτη ότι σε περίπτωση επανάληψης ίδιων ή και άλλων ενεργειών αντίθετων προς το Καταστατικό, τον Κανονισμό Δεοντολογίας και των αποφάσεων των Γενικών Συνελεύσεων, θα επέλθει η οριστική διαγραφή της από το Σύλλογο.

143. Κατόπιν της διενέργειας του επιτόπιου ελέγχου στα γραφεία του Συλλόγου, ανακοινώθηκε στη Γενική Συνέλευση του Συλλόγου της 20/3/2011, η σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με την άρση των ποινών που είχαν επιβληθεί στις κ.κ.

[ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] και [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β], «[…]». Κατόπιν, ο Σύλλογος απηύθυνε τις από 14.3.11 επιστολές στις κ.κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] και [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β] ξεχωριστά, με σκοπό να τους ανακοινώσει την άρση των ανωτέρω ποινών με βάση την απόφαση που λήφθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου στις 2/3/2011.

βδ) Περίπτωση του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3]

144. Κατά του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3] δεν ευρέθησαν από την έρευνα της Γ.Δ.Α. έγγραφες καταγγελίες από μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου. Ωστόσο, ο Σύλλογος κατά τη Συνεδρίαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου της 27/10/2010, εισηγήθηκε, υπό την αίρεση της έγκρισης της ποινής από την «[…]». Ο Σύλλογος απηύθυνε στο εν λόγω μέλος την από 4.11.10 επιστολή στην οποία του ανακοινώνει την επιβληθείσα ποινή, ενώ τονίζει ότι σε περίπτωση επανάληψης των ίδιων ή και άλλων ενεργειών αντίθετων προς το Καταστατικό, τον Κανονισμό Δεοντολογίας και των αποφάσεων των Γενικών Συνελεύσεων θα ακολουθήσει οριστική διαγραφή από το Σύλλογο.

145. Ο Πρόεδρος του Συλλόγου, κ. […], δήλωσε αναφορικά με το λόγο της ωα άνω επιβληθείσας ποινής: *«Ειδικά για την περίπτωση του* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3]*, παρότι δεν παρευρέθη στην καλοκαιρινή Γ.Σ. του Συλλόγου το μήνα Αύγουστο 2010, κατά την οποία αποφασίστηκε το πάγωμα των διδάκτρων του κάθε Κέντρου Ξένων Γλωσσών αλλά και η μείωσή τους από όσα μέλη είχαν αυτή τη δυνατότητα, ... εκείνος προέβη σε θεαματική έκπτωση ειδικά και μόνο της τάξης εισαγωγής (Junior A) αιφνιδιάζοντας τα λοιπά μέλη του Συλλόγου και ειδικότερα όσα γειτνιάζουν με το δικό του, παρά το γεγονός ότι το Καταστατικό προβλέπει στο άρθρο 4 ότι τα μέλη έχουν δικαίωμα να εκφράζουν απόψεις και να προτείνουν θέματα. Ερωτηθείς, γιατί επέλεξε να προσφέρει έκπτωση στη συγκεκριμένη μόνο τάξη και όχι στο σύνολο των τάξεων, αρχικά απάντησε ότι το έκανε για "κοινωνικούς λόγους" και στη συνέχεια ότι το "management" της επιχείρησής του δεν επέτρεπε συνολικές εκπτώσεις. Εμείς επιβάλαμε μία ποινή επειδή δημιούργησε με τη συμπεριφορά αυτή πρόβλημα επαγγελματικής επιβίωσης στα μέλη που γειτνιάζουν».*

146. Ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3], κατόπιν αιτήματος της Γ.Δ.Α, διευκρίνισε ότι *«[τ]ον Αύγουστο του έτους 2010 λόγω οικονομικής κρίσης αποφάσισα να μειώσω τα δίδακτρά μου δραστικά, κάνοντας μεγάλες εκπτώσεις σε ευαίσθητες ομάδες της κοινωνίας (ανέργους, πολύτεκνους, κτλ). Αλλά και οι εκπτώσεις σε όλους γενικά τους γονείς των μαθητών μου ήταν και είναι γενναιόδωρες αρχίζοντας από μόνο €35 το μήνα για τα νέα juniors. Επίσης, όσα παιδιά έρχονται στο φροντιστήριό μου από την Παιδική Μέριμνα Ηρακλείου, έχουν πάντα έκπτωση 50%. Η έκπτωση που έκανα, ειδικά στα juniors, ενόχλησε προφανώς ορισμένους συναδέλφους οι οποίοι με καταγγελία τους στο Σύλλογο -προφορική απ' ό,τι έμαθα- ζητούσαν κυρώσεις εναντίον μου επικαλούμενοι αθέμιτο ανταγωνισμό. Με κάλεσαν στο πειθαρχικό ζητώντας εξηγήσεις.* […]. *Μάταια προσπάθησα να τους εξηγήσω τους λόγους οι οποίοι ειδικά αυτήν την περίοδο επιβάλλουν εκπτώσεις και "κατανόηση" απέναντι στην κοινωνία. Λίγες μέρες αργότερα έλαβα επιστολή με τις οικονομικές και πειθαρχικές κυρώσεις που έπρεπε να υποστώ ... Πάλι επισκέφτηκα το Σύλλογο 2-3 φορές εκφράζοντας τις αντιρρήσεις μου και τα παράπονά μου. Δυστυχώς δεν βρήκα κατανόηση. Αρχές του 2011 για λόγους που δεν γνωρίζω με ενημέρωσαν ότι παύει να ισχύει το χρηματικό πρόστιμο και η προσωρινή μου διαγραφή ...*

Κατανοώ, ειδικά τώρα, ότι όλοι πρέπει να συνεισφέρουμε όσο μπορούμε έως ότου ξεπεράσουμε την τεράστια οικονομική κρίση στην οποία όλοι έχουμε περιέλθει. Έχω τονίσει στους συναδέλφους μου στο Σύλλογο Ηρακλείου ότι και εφέτος (2011-2012) τα δίδακτρά μου θα αρχίζουν από €35 το μήνα γιατί έτσι πρέπει. Όσοι θέλουν μπορούν να ακολουθήσουν, θα ωφεληθούμε όλοι». Σε μεταγενέστερη επιστολή του προς τη Γ.Δ.Α. χαρακτηρίζει ως *«αδικαιολόγητες»* τις επικρίσεις που δέχτηκε από του συναδέλφους του ενώ αναφέρει ότι αποσκοπούσαν *«ουχί στην προστασία του επαγγέλματος – λειτουργήματός μας* […]*»* οι οποίες εκ πεποιθήσεως τον βρίσκουν αντίθετο και μη πρόθυμο να τις ακολουθήσει σεβόμενος πρωτίστως τους συμπολίτες του και δευτερευόντως τους όρους της ελεύθερης αγοράς. Αναφορικά με την επιβληθείσα ποινή ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3] αναφέρει: *«[φ]ρονώ ότι η επιβολή των ως άνω κυρώσεων εις βάρος μου από το Σύλλογο μας (οι οποίες για άγνωστο λόγο προς εμένα ανακλήθηκαν) αποτελούν μέσο πίεσής μου* […]*».*

147. Χαρακτηριστικές και οι απόψεις του κ. […] αναφορικά με το ζήτημα του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3], όπως εκείνες διατυπώνονται στην ηλεκτρονική επιστολή που έστειλε στο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου στις 26/9/2010: *«[α]γαπητοί συνάδελφοι, οι εγγραφές έχουν (σχεδόν) τελειώσει και ίσως ο χειρότερος από πλευράς ανταγωνισμού Σεπτέμβρης (εξ όσων εγώ θυμάμαι) έχει φτάσει στο τέλος του. Δυστυχώς οι επιφυλάξεις τις οποίες εξέφρασα στην τελευταία Γενική Συνέλευση του Συλλόγου σχετικά με τη σκοπιμότητα της διατήρησης της μίνιμουμ κλίμακας διδάκτρων ήταν απολύτως δικαιολογημένες. Η εμμονή της πλειοψηφίας των μελών στη διατήρησή της (παρά το ότι είναι αναμφιβόλως παράνομη) δεν απέδωσε διότι αποδείχθηκε πλέον και εντελώς αναποτελεσματική... Ο συνάδελφος* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3] *είναι πλέον γνωστό τοις πάσι και δεν το έκρυψε σε καμία στιγμή ότι κατέβασε τα δίδακτρα στα €37 το μήνα για τα Juniors (αν και δεν είναι εντελώς ξεκάθαρο τι εννοεί με την αφίσα την οποία ανήρτησε. Πάντως είναι βέβαιο ότι δεν πρόκειται για την τιμή των PreJuniors). Ο* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3]*, ως παλιός συνάδελφος και επιχειρηματίας, φυσικά γνώριζε ότι είναι παράτυπος σε σχέση με τη Γ.Σ. αλλά απολύτως σύννομος. Έχοντας λοιπόν τα νώτα του εξασφαλισμένα, προχώρησε σε αυτήν τη διαφημιστική κίνηση από την οποία υποθέτω απεκόμισε πολλά κέρδη, δίνοντας ένα γερό χτύπημα σε εμάς τους υπολοίπους οι οποίοι κρατήσαμε τα δίδακτρα σε λογικές αλλά όχι εξευτελιστικές τιμές. Θα με ρωτήσετε βεβαίως γιατί δεν έκανα έγγραφη καταγγελία, όπως ζητούσε το Δ.Σ.. Ο λόγος είναι απλός και είναι ο λόγος για τον οποίο κανένα μέλος δεν θα την έκανε. Η διαδικασία η οποία θα ακολουθούνταν δεν θα ωφελούσε σε τίποτα. Το μόνο που θα μπορούσε να συμβεί θα ήταν να φέρει σε δύσκολη θέση του Σύλλογο. Εξηγούμαι; Ο συνάδελφος θα καλούνταν σε απολογία κατόπιν της ολοκληρώσεως του "εγκλήματος". Η ζημιά θα είχε ήδη γίνει αλλά και να μην είχε ακόμη γίνει, προφανώς θα αρνούνταν να πάρει πίσω τη διαφημιστική του καμπάνια (και καλά θα έκανε). Επίσης, είναι μαθηματικά βέβαιο ότι αν απειλούνταν με διαγραφή, το μόνο που θα κατάφερνε ο Σύλλογος θα ήταν να βρεθεί αμυνόμενος και με την πλάτη στον τοίχο, ΔΙΟΤΙ ΠΟΛΥ ΑΠΛΑ Ο ΝΟΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΜΕ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΕ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ. Δεν νομίζω ότι θα ήταν και πολύ ευχάριστη η θέση του Δ.Σ. να εξηγεί στο δικηγόρο του* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3]*, τι ακριβώς είναι η μίνιμουμ κλίμακα διδάκτρων, δηλαδή να εξηγεί σε έναν εκπρόσωπο του νόμου, την παράνομη πολιτική του. Ελπίζω να έγινα κατανοητός».*

βε) Περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.4]

148. Κατά τον κ. […], Πρόεδρο του Συλλόγου, η περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.4] σχετίζεται με την αμέσως προηγούμενη του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3], δεδομένου ότι ο ίδιος δήλωσε: «*πρόκειται για ένα μικρό σε μέγεθος επιχείρησης μέλος μας, το οποίο στην προσπάθειά της να αντιδράσει και να περισώσει τη δουλειά της λόγω των πρακτικών του* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3]*, προέβη σε ανάλογες μειώσεις διδάκτρων. Επειδή θεωρήθηκε ότι ηθικός αυτουργός της δικής της ενέργειας ήταν το μέλος* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3]*, της επιβάλαμε μόνο την ποινή της επίπληξης*». Πράγματι όπως προκύπτει από τα Πρακτικά της Συνεδρίασης του Πειθαρχικού Συμβουλίου του Συλλόγου της 27/10/2010[104], επιβλήθηκε στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.4] η ποινή της έγγραφης επίπληξης, ποινή η οποία της κοινοποιήθηκε με την από 4/11/10 επιστολή του Συλλόγου, στην οποία επίσης τονίζεται ότι σε περίπτωση επανάληψης της ίδιας ή άλλης πρακτικής ενάντιας στα οριζόμενα στο Καταστατικό, στον Κανονισμό Δεοντολογίας ή στις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων του Συλλόγου, θα διαγραφεί από το Σύλλογο.

βστ) Περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.5]

149. Η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.5] περιλαμβάνεται στη λίστα των μελών στα οποία το Πειθαρχικό Συμβούλιο του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου κατά τη Συνεδρίασή του στις 27/10/2010 επέβαλε την ποινή της έγγραφης επίπληξης λόγω καταγγελιών που είχαν υποβληθεί στο Σύλλογο εις βάρος της. Ενόψει του γεγονότος ότι, κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στα γραφεία του Συλλόγου δε βρέθηκαν καταγγελίες που στρέφονται κατά της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.5], ζητήθηκε από τον Πρόεδρο του Συλλόγου, […], να επεξηγήσει τους λόγους για τους οποίους επιβλήθηκε η ποινή. Ο τελευταίος απαντώντας σε σχετικό ερώτημα που του υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου, δήλωσε σχετικά ότι «*από ό,τι μας ενημέρωσαν τα μέλη μας στην περιοχή* […]*, είχαν μεταξύ τους συμφωνήσει να διατηρήσουν το κάθε μέλος τα ήδη υπάρχοντα δίδακτρά του, εκείνη διαφοροποιήθηκε την τελευταία στιγμή μειώνοντας περαιτέρω τα δίδακτρα, μόνο για την τάξη εισαγωγής (Junior A), αιφνιδιάζοντας τα υπόλοιπα μέλη, τα οποία και απευθύνθηκαν παραπονούμενα στο Σύλλογο, που της επέβαλε την ποινή της επίπληξης*».

150. Η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.5] δήλωσε πράγματι ότι στις αρχές Οκτωβρίου του 2010 κλήθηκε να παρουσιαστεί στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του Συλλόγου προκειμένου να απολογηθεί για καταγγελία που είχε υποβληθεί εις βάρος της από μέλη του Συλλόγου, χωρίς ωστόσο να της κοινοποιηθεί οιαδήποτε σχετικό έγγραφο. Η ίδια, σε επικοινωνία της με τη γραμματεία του Συλλόγου για τους λόγους για τους οποίους εγκαλείται, πληροφορήθηκε ότι κατηγορείται για το ύψος των διδάκτρων που είχε καθορίσει «*στην τάξη Α/J, 50 Ευρώ το μήνα*», αλλά και για το γεγονός ότι διαφήμιζε τις τιμές της «*μοιράζοντας φυλλάδια στα σχολεία*».

βζ) Περίπτωση του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.6]

[104] Το Πρακτικό της συγκεκριμένης Συνεδρίασης του Πειθαρχικού Συμβουλίου συλλέχθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Συλλόγου στις 2/2/2011.

151. Ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, κατά τη Συνεδρίαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου της 27/10/2010, επέβαλε στον [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.6] την ποινή της έγγραφης επίπληξης, καθώς και της επιβολής προστίμου ίσου με το σύνολο της αμοιβής του για προετοιμασία των υποψηφίων Palso (€696) από το οποίο θα αφαιρεθούν οι οφειλόμενες συνδρομές (€180) και φόρος 20% επί του υπολοίπου ποσού. Με την υπ’ αριθ. 4694/4.11.10 επιστολή του Συλλόγου προς το εν λόγω μέλος του γνωστοποιείται η ανωτέρω ποινή και τονίζεται, ότι σε περίπτωση επανάληψης της ίδιας ή άλλης πρακτικής αντιβαίνουσας στους κανονισμούς του Συλλόγου, όπως αυτοί ορίζονται στο Καταστατικό, στον Κανονισμό Δεοντολογίας ή στις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων θα διαγραφεί από το Σύλλογο.

152. Ο Πρόεδρος του Συλλόγου, […], κατόπιν σχετικού ερωτήματος της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που έλαβε χώρα στα γραφεία του Συλλόγου στις 2/2/2011, διευκρίνισε αναφορικά με το λόγο της επιβληθείσας ποινής στο εν λόγω μέλος: *«[ε]ιδικά για την περίπτωση του* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.6]*, (αδελφός του* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3]*) αυτός είχε προσφέρει έκπτωση 25% μόνο στις νέες εγγραφές και προέτρεπε τους ήδη μαθητές του να προτείνουν το δικό του κέντρο και σε άλλους προσφέροντας την ίδια έκπτωση. Όταν κλήθηκε από το Σύλλογο η σύζυγός του, λόγω του ότι εκείνος ήταν ασθενής, δεν προσήλθε».*

Ζ.1.1.2 Σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των χορηγούμενων εκπτώσεων

153. Πέραν του καθορισμού των διδάκτρων, το επίπεδο των χορηγούμενων εκπτώσεων που δύνανται να παρέχουν τα μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, ορίζεται σε συγκεκριμένο άρθρο των Κανονισμών Δεοντολογίας που ψηφίστηκαν κατά τις ημερομηνίες 8/9/2000 και 1/2/2007.

154. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 7 του αρχικά ψηφισθέντος, στις 8/9/2000, Κανονισμού ορίζεται: *«[ο]ι παρεχόμενες εκπτώσεις στα Κέντρα Ξένων Γλωσσών θα αφορούν μόνο στις παρακάτω περιπτώσεις: Α) σε 2 αδέλφια προτείνεται να είναι της τάξης από 5-10% (είτε 5% στο κάθε παιδί, είτε 10% στο δεύτερο παιδί) Β) σε ό,τι αφορά τα 3 παιδιά να είναι της τάξης 10% στο 2^{ο} παιδί και 10% στο 3^{ο} παιδί Γ) σε ό,τι αφορά παιδιά πολυτέκνων και εφόσον φοιτούν δύο παιδιά παράλληλα να παρέχεται έκπτωση 10% επί του συνολικού ποσού και στο τρίτο παιδί από 10-15% Δ) σε ό,τι αφορά τα άπορα παιδιά που φοιτούν στα σχολεία μας αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε ιδιοκτήτη να χειρισθεί το θέμα Ε) σε ό,τι αφορά τη δεύτερη γλώσσα να είναι 5%. Για τους αριστούχους δεν υπάρχει πρόβλεψη αλλά οι εκπτώσεις να μην υπερβαίνουν το 10%. Όσον αφορά το ποσό εγγραφής δεν περιορίζεται αρκεί να εκδίδεται απόδειξη».*

155. Στο ίδιο άρθρο του Κανονισμού Δεοντολογίας που αντικατέστησε τον προηγούμενο, ο οποίος ψηφίστηκε στις 1/2/2007, έχουν παραμείνει τα ως ανωτέρω οριζόμενα περί εκπτώσεων, με μία μικρή διαφοροποίηση στη διαμόρφωση του επιπέδου της έκπτωσης σε δύο αδέλφια φοιτούντα στο κέντρο ξένων γλωσσών. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο ορίζεται: *«[ο]ι παρεχόμενες εκπτώσεις στα Κέντρα Ξένων Γλωσσών θα απευθύνονται μόνο στις παρακάτω περιπτώσεις: Α) Ομόφωνα αποφασίζεται η έκπτωση 10% στο 2^{ο} παιδί, εφόσον φοιτούν 2 αδέλφια. Β) Εφόσον φοιτούν 3 αδέλφια η έκπτωση να είναι της τάξης 10% και για το 2^{ο} παιδί και για το 3^{ο} παιδί. Γ) Σε ό,τι αφορά παιδιά πολυτέκνων και εφόσον φοιτούν δύο*

παιδιά παράλληλα να παρέχεται έκπτωση 10% επί του συνολικού ποσού και στο τρίτο παιδί από 10-15%. Δ) Σε ό,τι αφορά τα άπορα παιδιά που φοιτούν στα σχολεία μας, αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε ιδιοκτήτη να χειρισθεί το θέμα. Ε) Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη γλώσσα να είναι 5%. Για τους αριστούχους δεν υπάρχει πρόβλεψη, αλλά οι εκπτώσεις να μην υπερβαίνουν το 10%. Όσον αφορά το ποσό εγγραφής δεν περιορίζεται, αρκεί να κόβεται απόδειξη».

156. Όπως και στην περίπτωση του άρθρου 6 που αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα περί καθορισμού του επιπέδου των διδάκτρων, το άρθρο 7 του ισχύοντος Κανονισμού διαφέρει ριζικά από το αντίστοιχο των προγενέστερων, αναφέροντας πλέον ότι: *«[ο]ι παρεχόμενες εκπτώσεις στα Κέντρα Ξένων Γλωσσών θα ορίζονται αυτοβούλως από τα μέλη κατά περίπτωση. Το ίδιο ισχύει για το ποσό εγγραφής, αρκεί να εκδίδεται απόδειξη».*

Ζ.1.2 Σχετικά με τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης

157. Ρητή αναφορά στη διάρκεια του έτους φοίτησης περιέχεται στο άρθρο 4 του αρχικού, από 8/9/2000, Κανονισμού Δεοντολογίας, όπου ορίζεται: *«[η] διάρκεια μαθημάτων της χειμερινής περιόδου δεν είναι ποτέ μεγαλύτερη από αυτή των δημοσίων σχολείων. Οι ακριβείς ημερομηνίες έναρξης και λήξης των μαθημάτων θα καθορίζονται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης κάθε χρόνο».* Ακολούθως, στο άρθρο 4 των Κανονισμών που ψηφίσθηκαν μεταγενέστερα, κατά τις Συνεδριάσεις των Γενικών Συνελεύσεων στις 1/2/2007 και 20/3/2011, παραμένει ο περιορισμός της διάρκειας του έτους φοίτησης με βάση την αντίστοιχη του σχολικού έτους των δημοσίων σχολείων και επιπλέον αναφέρεται: *«[ο]ρίζεται συγκεκριμένα ημερομηνία έναρξης η 25η Σεπτεμβρίου και λήξης η 25η Μαΐου».*

158. Από την εξέταση των Πρακτικών των Συνεδριάσεων των Γενικών Συνελεύσεων του Συλλόγου, προκύπτει μία συστηματική βάση συντονισμού των μελών αναφορικά με τη διάρκεια του κύκλου σπουδών. Συγκεκριμένα, σε αυτά ορίζεται:

- Πρακτικό της Συνεδρίασης της 29/8/2001: «[…]».
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της 5/8/2004: «[…]».
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της 26/7/2006: «[…]».
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της 6/8/2008: «[…]»[105].
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της 29/7/2009: «[…]».

159. Επιπλέον, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 6/9/2010 αναφέρεται σχετικά: «[…]».

160. Εκτός όμως από τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης των μαθημάτων που πραγματοποιούνται κατά τη χειμερινή περίοδο, υπάρχουν ενδείξεις ότι ο Σύλλογος καθόριζε

---

[105] Επισημαίνεται ότι στο συλλεχθέν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του Συλλόγου Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου που έλαβε χώρα κατά την ίδια ημερομηνία αναφέρεται: «[…]».

και τις αντίστοιχες ημερομηνίες της θερινής περιόδου. Συγκεκριμένα, σε Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Γενικής Συνέλευσης ορίζεται:

- Πρακτικό της Συνεδρίασης της 20/5/2003: «[…]».
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της 22/5/2005: «[…]».

Ζ.1.2.1 Περιπτωσιολογία

Α) Περίπτωση [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7]

161. Κατά τη Συνεδρίαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου του Συλλόγου της 27/10/2010, επιβλήθηκε στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7] η ποινή της έγγραφης επίπληξης. Με την από 4.11.10 επιστολή του Συλλόγου προς το εν λόγω μέλος της γνωστοποιείται η ανωτέρω ποινή, ενώ της τονίζεται ότι σε περίπτωση επανάληψης των ίδιων ή και άλλων ενεργειών αντίθετων προς το Καταστατικό, τον Κανονισμό Δεοντολογίας και των αποφάσεων των Γενικών Συνελεύσεων θα ακολουθήσει η οριστική διαγραφή της από το Σύλλογο.

162. Η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7], κληθείσα από τη Γ.Δ.Α. να αναφέρει τους λόγους της επιβληθείσας σε αυτήν ποινής, δήλωσε ότι: *«[τ]ην ποινή της έγγραφης επίπληξης μου επέβαλε το Πειθαρχικό Συμβούλιο του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών γιατί ξεκίνησα τη δραστηριότητά μου στις 20 Σεπτεμβρίου 2010 αντί στις 25 Σεπτεμβρίου 2010, όπως ορίζει ο Κανονισμός Δεοντολογίας (άρθρο 4) του Συλλόγου και όπως είχε αποφασισθεί από τη Γενική Συνέλευση του Σωματείου.* […]*... Θέλω όμως να επισημάνω στην Επιτροπή ότι ο Σύλλογος με διαβεβαίωσε ότι η ποινή μου αυτή θα διαγραφεί άμεσα από το σχετικό βιβλίο»*[106].

163. […].

Ζ.1.3 Σχετικά με τη συντονισμένη συμπεριφορά έναντι των πελατών

164. Από την εξέταση των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης, εντοπίστηκαν στοιχεία τα οποία καταδεικνύουν ενδεχόμενο συντονισμό και σε επίπεδο ηλικιακών κριτηρίων έναρξης της εκμάθησης ξένης γλώσσας, αριθμού των ετών φοίτησης ανά ξένη γλώσσα, του είδους των εκτός κύκλου φοίτησης παρεχόμενων μαθημάτων, καθώς και της αντιστοιχίας του έτους φοίτησης και του δικαιώματος συμμετοχής σε εξετάσεις συγκεκριμένου επιπέδου. Αναλυτικότερα:

Ζ.1.3.1 Ηλικιακοί περιορισμοί αναφορικά με την έναρξη φοίτησης

---

[106] Σημειωτέον ωστόσο ότι ο ίδιος ο Πρόεδρος του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, […], στην κατάθεσή του κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που έλαβε χώρα στα γραφεία του Συλλόγου στις 2/2/2010, αιτιολόγησε διαφορετικά την επιβληθείσα στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7] ποινή, αναφέροντας ότι *«[ε]ιδικά για την περίπτωση της* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7]*, μας έγινε γνωστό ότι έχει συνάψει συνεργασία με την Πρόεδρο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Δημοτικού Σχολείου Επισκοπής. Η μεν* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7] *εξ όσων μας μεταφέρθηκαν από κατοίκους της περιοχής δέχεται προς δωρεάν φοίτηση τα παιδιά της Προέδρου η οποία φροντίζει να κατευθύνει τους μαθητές του σχολείου στο κέντρο της. Της επιβάλαμε την ποινή της επίπληξης».* Ωστόσο, ενόψει των όσων δήλωσε η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7], αλλά και των στοιχείων που η ίδια προσκόμισε, η αιτιολογία που προβάλλει ο […] δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως αληθής, παρά το γεγονός ότι ο ίδιος φαίνεται να έχει συντάξει την προσκομισθείσα από την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7] καταγγελία.

165. Στο άρθρο 8 του αρχικά ψηφισθέντος Κανονισμού Δεοντολογίας της 8/9/2000, το οποίο φέρει τίτλο «ΕΝΑΡΞΗ ΦΟΙΤΗΣΗΣ» ορίζεται*: «[τ]α κέντρα των μελών Συλλόγου δέχονται παιδιά από Γ΄ Δημοτικού για την φοίτηση στον κανονικό κύκλο σπουδών και εφόσον δεχθούν από Β΄ Δημοτικού συνιστάται η φοίτησή τους σε ειδικό τμήμα Prejunior»*. Παρόμοια, στο αντίστοιχο άρθρο, με ίδιο αριθμό και τίτλο, των ακόλουθων Κανονισμών Δεοντολογίας που ψηφίστηκαν κατά την 1/2/2007 και 20/3/2011 αντίστοιχα, ορίζεται: *«[ο]μόφωνα αποφασίσθηκε να γίνονται δεκτοί οι μαθητές από Β΄ Δημοτικού για φοίτηση στον κανονικό κύκλο σπουδών»*.

Ζ.1.3.2 Καθορισμός του είδους των παρεχόμενων μαθημάτων

166. Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης που πραγματοποιήθηκε κατά την 29/8/2001 αναφέρεται η προτροπή «[…]». Κατόπιν σχετικής ερώτησης από τη Γ.Δ.Α., ο Σύλλογος επισημαίνει, καταρχήν, ότι από τη διατύπωση στο Πρακτικό αβίαστα προκύπτει ότι πρόκειται περί σύστασης προς τα μέλη του, ενώ *«ουδεμία "επιβολή" κάποιας ντιρεκτίβας προκύπτει»*. Κατά το Σύλλογο, η σύσταση αυτή είναι εύλογη, δεδομένου ότι *«η "θερινή περίοδος" διαρκεί συνήθως 50 ημέρες» και συνεπώς «είναι φυσικό να μην υπάρχει ο απαραίτητος χρόνος για να αποκτήσει ο σπουδαστής τις γνώσεις ενός από τους με επιστημονικά - παιδαγωγικά κριτήρια καθορισμένους "κύκλους σπουδών", ενώ μπορεί να παρακολουθήσει μαθήματα προετοιμασίας LOWER ή PROFICIENCY που ως γνωστόν θα συνεχισθούν για πολλούς ακόμη μήνες και βεβαίως ενισχυτικά μαθήματα διδασκαλίας αν πρόκειται για αδύναμο μαθητή ... σε κάθε περίπτωση, οι ανωτέρω κύκλοι σπουδών είναι "ενδεικτικοί" καθόσον υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που τα μέλη μου, ... όταν έχουν σπουδαστές με ιδιαίτερα προσόντα, τους προωθούν ακωλύτως, με συντομότερες διαδικασίες στον τελικό στόχο που είναι η λήψη πτυχίου γλωσσομάθειας»*.

Ζ.1.3.3 Καθορισμός του αριθμού των ετών φοίτησης ανά ξένη γλώσσα

167. Επίσης, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης που έλαβε χώρα στις 20/5/2003 καταγράφεται: «[…]».

Ζ.1.3.4 Περιορισμός του δικαιώματος συμμετοχής σε εξετάσεις με βάση τα έτη φοίτησης

168. Από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου που έλαβαν χώρα κατά το Σεπτέμβριο του 2006, διαφαίνεται ότι τα μέλη του Συλλόγου είχαν ενδεχομένως συμφωνήσει δεδομένη αντιστοιχία μεταξύ των ετών φοίτησης και του δικαιώματος συμμετοχής σε εξετάσεις συγκεκριμένου επιπέδου. Πιο αναλυτικά στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της 7/9/2006 αναφέρεται: «[…]», ενώ στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της 27/9/2006 καταγράφεται: «[…]».

169. Κατόπιν, στη Συνεδρίαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου της 4/10/2006 αναφέρεται: «[…]».

170. Αναφορικά με το ανωτέρω ζήτημα, ο Σύλλογος διευκρινίζει ότι *«[ό]σον αφορά το μέλος μου* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.8]*, κλήθηκε πράγματι στο Πειθαρχικό Συμβούλιο μετά από καταγγελία άλλου μέλους μου, διότι δήλωσε μαθητές για συμμετοχή στις εξετάσεις PALSO – EDEXCEL σε μία τάξη κατώτερη από αυτήν που είχε κρίνει η πλειοψηφία των μελών μου, με βάση πάντοτε παιδαγωγικά και επιστημονικά κριτήρια, ότι είναι κατάλληλη για τέτοια*

συμμετοχή. Το Πειθαρχικό Συμβούλιο έκανε μία απλή σύσταση στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.8] *για τον κίνδυνο να μην είναι ώριμοι και σωστά προετοιμασμένοι οι συμμετέχοντες από την τάξη (εκείνη αντέλεγε ότι η άποψή της είναι ορθότερη) και το θέμα έληξε εκεί, ενώ σήμερα και άλλα μέλη μου ακολουθούν την τακτική της* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.8]. *Ουδέποτε δε ετέθη το θέμα αυτό στη Γενική Συνέλευση, αν και είχε αποφασισθεί κάτι τέτοιο από το Δ.Σ.»*. Επισημαίνεται ότι σε συνέχεια των ανωτέρω και αναφορικά με την ενδεχόμενη ύπαρξη μίας κεντρικά καθορισμένης αντιστοιχίας μεταξύ των ετών φοίτησης και της δυνατότητας συμμετοχής σε συγκεκριμένου επιπέδου εξετάσεις γλωσσομάθειας, ο Σύλλογος τονίζει: *«ναι μεν η πλειοψηφία των μελών μου εφαρμόζει την αντιστοιχία έτους φοίτησης και συμμετοχής στις εξετάσεις, πλην όμως η πρακτική αυτή ούτε δεσμευτική ούτε επιβεβλημένη είναι για τα μέλη μου, πολύ δε περισσότερο δεν είναι φυσικά δεσμευτική για μεμονωμένους υποψηφίους ή υποψηφίους κέντρων ξένων γλωσσών που δεν είναι μέλη μου»*.

171. Η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.8] τοποθετήθηκε επί του ανωτέρω αναφερθέντος θέματος που είχε δημιουργηθεί με το Σύλλογο κατόπιν σχετικού αιτήματος της Γ.Δ.Α. αναφέροντας τα ακόλουθα: *«[κ]ατόπιν καταγγελίας της συναδέλφου* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.9Α], *κλήθηκα από το Πειθαρχικό Συμβούλιο του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου την Τετάρτη 4/10/2006 να αναπτύξω τη θέση μου σχετικά με τη συμμετοχή στις εξετάσεις PALSO – EDEXCEL μαθητών μου οι οποίοι φοιτούν σε κύκλο σπουδών της Αγγλικής Γλώσσας μία τάξη κατώτερη σε σχέση με υποψηφίους άλλων Κέντρων Ξένων Γλωσσών [π.χ. μαθητές της Β΄class Αγγλικών συνήθως είναι υποψήφιοι του επιπέδου Pre-A1 (Beginners) ενώ εγώ δηλώνω μαθητές της Α΄class για το παραπάνω επίπεδο]. Ανέπτυξα ότι κατά τη γνώμη μου είναι στην ευχέρεια του εκάστοτε διδάσκοντα να κρίνει τις δεξιότητες των μαθητών του και να τους δηλώνει ως υποψηφίους για όποιο πιστοποιητικό γλωσσομάθειας, όποιου επιπέδου επιθυμεί, εφόσον τους κρίνει ικανοποιητικά προετοιμασμένους. Δεδομένου ότι δεν υπήρχε -ούτε υπάρχει μέχρι σήμερα- καμία αναφορά στο Καταστατικό του Συλλόγου ή σε απόφαση Γενικής Συνέλευσης η οποία να ορίζει ότι μόνο μαθητές συγκεκριμένης τάξης οφείλουν να είναι υποψήφιοι για συγκεκριμένο πιστοποιητικό γλωσσομάθειας, ανέφερα ότι εξεπλάγην για την "κλήτευσή" μου στο Πειθαρχικό. Η συζήτηση έγινε σε φιλικό συναδελφικό κλίμα και η ανταλλαγή απόψεων γέννησε μία ώριμη προσέγγιση της δικής μου θέσης που καινοτόμα ούσα ίσως "τρόμαξε" κάποιους στην αρχή αλλά υιοθετήθηκε στην πορεία από κάποιους συναδέλφους. Η καλή έκβαση της υπόθεσης μου με βρίσκει μέχρι και σήμερα ενεργό μέλος του Συλλόγου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Ηρακλείου»*.

Ζ.1.3.5 Καθορισμός κοινού προγράμματος ωρών διδασκαλίας

172. Επιπλέον των ανωτέρω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, πραγματοποιήθηκε στο Ρέθυμνο κατά το 2009 συνάντηση των Προέδρων των Συλλόγων Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών των τεσσάρων Νομών της Κρήτης με θέμα, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη κοινού προγράμματος ωρών διδασκαλίας[107]. Ο Σύλλογος επισημαίνει, κατόπιν σχετικού αιτήματος της Γ.Δ.Α. ότι η συνάντηση αυτή *«έλαβε χώρα με μοναδικό σκοπό να οργανώσουν το "Παγκρήτιο Συνέδριο" που ακολούθησε και επομένως ήταν άτυπη και φυσικά*

---

[107] […].

ούτε συμπεφωνημένη ούτε μη συμπεφωνημένη συχνότητα έχει. Πιο συγκεκριμένα, η συνάντηση έγινε προκειμένου να συζητηθεί ο τίτλος του συνεδρίου, οι ομιλητές και οι ημερομηνίες διεξαγωγής του. Έγινε, επίσης, και συζήτηση για το κατά πόσο μπορεί να υπάρχει κοινό πρόγραμμα ωρών διδασκαλίας ανά την Κρήτη, αλλά εις ουδεμία συμφωνία κατέληξε».

Ζ.1.3.6 Επιβολή χιλιομετρικών περιορισμών

173. Στη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 5/8/2004 εγκρίθηκε η θέσπιση και χιλιομετρικού περιορισμού μεταξύ των κέντρων ξένων γλωσσών των μελών του Συλλόγου. Συγκεκριμένα, στο Πρακτικό της εν λόγω Συνεδρίασης ορίζεται: «[…]».

174. Σε πρώτη ανάγνωση, η πρόταση του […] για περίληψη ρύθμισης σχετικής με την ελάχιστη χιλιομετρική απόσταση μεταξύ των κέντρων ξένων γλωσσών στον Κανονισμό Δεοντολογίας, δεν φαίνεται να εφαρμόστηκε στην πράξη, δεδομένου ότι στους διαθέσιμους Κανονισμούς Δεοντολογίας που υιοθετήθηκαν κατά καιρούς από το Σύλλογο δεν υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη. Ωστόσο, ο τότε ισχύων Κανονισμός Δεοντολογίας (της 8/9/2000, που περιέχει, στη μορφή που προσκομίστηκε, 18 άρθρα), τροποποιήθηκε σε χρόνο μεταγενέστερο της πρότασης του […] (5/8/2004), μέσω της προσθήκης νέου άρθρου 19 που περιείχε προβλέψεις σχετικές με την ελάχιστη χιλιομετρική απόσταση μεταξύ των κέντρων ξένων γλωσσών. Το άρθρο αυτό καταργήθηκε δυνάμει απόφασης Γενικής Συνέλευσης της 22/5/2005. Η ανωτέρω συλλογιστική ερείδεται στα διαλαμβανόμενα στο Πρακτικό της προαναφερθείσας Γενικής Συνέλευσης της 22/5/2005, όπου συζητήθηκε ο αριθμός των κέντρων ξένων γλωσσών που διατηρεί η […], όπου αναφέρεται επίσης ότι «[…]».

Ζ.1.4 Σχετικά με τον περιορισμό στη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών του Συλλόγου

175. Ρυθμιστικοί κανόνες επί του πλαισίου της διαφημιστικής δραστηριότητας των μελών του Συλλόγου περιλαμβάνονται και στον εκάστοτε εν ισχύι Κανονισμό Δεοντολογίας. Πιο αναλυτικά, στο άρθρο 13 του ψηφισθέντος κατά την 8/9/2000 Κανονισμού Δεοντολογίας ορίζεται: *«[ε]πειδή η εκτεταμένη πέρα από ανεκτά όρια διαφήμιση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης έρχεται σε αντίθεση με τη φύση του εκπαιδευτικού λειτουργήματος, οι διαφημιστικές καταχωρίσεις των μελών θα πρέπει να είναι αληθείς και όχι παραπλανητικές, σύντομες, πληροφοριακές, σύμφωνες με το νόμο και να μην μειώνουν καθ’ οιονδήποτε τρόπο το έργο των άλλων συναδέλφων - μελών του Συλλόγου. Επιτρέπεται η διανομή διαφημιστικών εντύπων door to door μόνο. Απαγορεύεται η ανάρτηση διαφημιστικών αφισών σε δημόσιους χώρους (υπάρχει απαγορευτική εγκύκλιος από το Δήμο και απειλείται επιβολής μεγάλων προστίμων). Απαγορεύεται οποιοδήποτε υλικό από τα μέλη μας ή εκπροσώπους τους εντός ή εκτός στα δημόσια ή ιδιωτικά σχολεία καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους. Δεν επιτρέπεται η ανάρτηση πινακίδων φωτεινών ή μη, σε άλλα σημεία παρά μόνο στο κτίριο που λειτουργεί το Κέντρο ή σε δημόσιους χώρους προβολής του Δήμου ή άλλης ιδιωτικής εταιρίας. Απαγορεύεται ρητά η χορήγηση δώρων σε σπουδαστές με σκοπό την προσέλκυσή τους στο Κέντρο. Απαγορεύεται ρητά η δημοσίευση των ονομάτων επιτυχόντων μαθητών ή ποσοστών επιτυχίας στα ΜΜΕ και στα διαφημιστικά φυλλάδια. Επιτρέπεται η ανακοίνωση ονομάτων επιτυχόντων στο INTERNET ή σε εσωτερική επιστολή στους ήδη φοιτώντες μαθητές των σχολείων μας. Επίσης απαγορεύεται η δημοσίευση συγχαρητηρίων από καθηγητές σε μαθητές*

και αντίστροφα. Απαγορεύεται γενικώς οποιαδήποτε διαφήμιση η οποία υποβαθμίζει το επίπεδο και το κύρος του διαφημιζόμενου κέντρου και ολόκληρου του κλάδου».

176. Στους μεταγενέστερους Κανονισμούς Δεοντολογίας που ψηφίσθηκαν κατά την 1/2/2007 και 30/3/2011 αντίστοιχα, το άρθρο 13 διατυπώνεται ως εξής: *«[ε]πειδή η εκτεταμένη πέρα από ανεκτά όρια διαφήμιση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, έρχεται σε αντίθεση με τη φύση του εκπαιδευτικού λειτουργήματος, οι διαφημιστικές καταχωρήσεις των μελών θα πρέπει να είναι αληθείς και όχι παραπλανητικές, σύντομες, πληροφοριακές, σύμφωνες με το νόμο και να μην μειώνουν καθ' οιονδήποτε τρόπο το έργο των άλλων συναδέλφων-μελών του Συλλόγου. Δεν επιτρέπεται η ανάρτηση πινακίδων φωτεινών ή μη σε άλλα σημεία παρά μόνο στο κτίριο που λειτουργεί το Κέντρο ή σε δημόσιους χώρους προβολής του Δήμου ή άλλης ιδιωτικής εταιρίας. Αποφασίζεται ομόφωνα οι διαφημίσεις των μελών μας να κινούνται σύμφωνα με ό,τι ορίζει ο νόμος. Συνιστάται στα μέλη μας να συμβουλεύονται το νομικό σύμβουλο του Συλλόγου πριν προβούν σε οποιαδήποτε ενέργεια που αφορά στη διαφήμιση».*

177. Ο περιορισμός που περιέχεται στον αρχικά ψηφισθέντα Κανονισμό της 8/9/2000, αναφορικά με την απαγόρευση της δημοσίευσης των ονομάτων των επιτυχόντων μαθητών εντοπίζεται και στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης που έλαβε χώρα την 5/8/2004 κατά την οποία αποφασίσθηκε ομόφωνα: «[…]».

178. Ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου απαντώντας σε σχετικό ερώτημα της Γ.Δ.Α. αναφορικά με το λόγο ύπαρξης του συγκεκριμένου περιορισμού επισημαίνει: *«[ό]σον αφορά την απαγόρευση καταχωρήσεως στον Τύπο, ανακοινώσεως στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα των ονομάτων των επιτυχόντων στις εξετάσεις μαθητών των μελών μου, υπάρχει κατ' αρχάς η υπό στοιχεία Φ.17/4076/11-9-2000 εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας, κοινοποιηθείσα σε εκείνα, που την απαγορεύει. Στα πλαίσια της απαγόρευσης αυτής εκδόθηκε και η απόφαση της Γενικής μου Συνέλευσης, η οποία επιπλέον έλαβε υπόψη της και το γεγονός ότι είναι προτιμότερο να μην δημοσιοποιείται προπαντός ο αριθμός των επιτυχόντων ή το ποσοστό τους σε σχέση με τους συμμετάσχοντες στις εξετάσεις, διότι είναι δυσχερής ο έλεγχος της ακρίβειας των δημοσιοποιούμενων στοιχείων και η εντεύθεν αποφυγή αθέμιτου ανταγωνισμού».*

179. Στην ανωτέρω αναφερθείσα εγκύκλιο αναφέρεται: *«[δ]εν επιτρέπεται η αναγραφή στις διαφημίσεις καθώς και η ανακοίνωση από τον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, ποσοστού ή ονοματεπωνύμων των επιτυχόντων στις εξετάσεις από τους φοιτήσαντες στο φροντιστήριο. Επίσης δεν επιτρέπεται η ανακοίνωση, με οποιονδήποτε τρόπο, ότι τα θέματα που τέθηκαν ή παρόμοια μ' αυτά στις κάθε είδους εξετάσεις, διδάχθηκαν στο φροντιστήριο».* Επισημαίνεται ότι η Γ.Δ.Α. δεν διαπίστωσε κατά την έρευνά της την έκδοση παρόμοιων εγκυκλίων οι οποίες να ορίζουν αντίστοιχες ρυθμίσεις σε μεταγενέστερη χρονική περίοδο.

180. Επιπλέον του ανωτέρω περιορισμού, στον αρχικά ψηφισθέντα Κανονισμό Δεοντολογίας της 8/9/2000 απαγορεύεται στα μέλη η διανομή οποιουδήποτε υλικού από τα μέλη ή εκπροσώπους τους, εντός ή εκτός των δημοσίων ή ιδιωτικών σχολείων, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Παρόμοιες αποφάσεις εντοπίζονται στα Πρακτικά των Συνεδριάσεων

Γενικών Συνελεύσεων που έλαβαν χώρα κατά την 5/8/2004 (οπόταν η απαγόρευση αυτή έγινε ομόφωνα δεκτή) και 22/5/2005.

181. Ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, κατόπιν σχετικού ερωτήματος της Γ.Δ.Α. δήλωσε αναφορικά με τις ανωτέρω αποφάσεις: *«[π]ράγματι, η Γενική μας Συνέλευση είχε λάβει απόφαση (στις 5/8/2004 και 22/5/2005) να μην διανέμουν τα μέλη μου διαφημιστικό υλικό μέσα και έξω από τα σχολεία όλων των βαθμίδων. Αυτό έγινε διότι θεωρήθηκε ότι είναι παντελώς αναξιοπρεπές να διανέμουν διαφημιστικό υλικό εκπαιδευτικοί λειτουργοί, όπως είναι τα μέλη μου, στους χώρους των σχολείων, προκαλώντας μάλιστα πολλές φορές τη δικαιολογημένη αντίδραση των διευθυντών και του εκπαιδευτικού εν γένει προσωπικού τους»*.

182. Επισημαίνεται ότι στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 20/3/2011 αποφασίσθηκε από τα μέλη του Συλλόγου να άρουν τον εν λόγω περιορισμό αναφορικά με τη διανομή διαφημιστικού υλικού, παρόλο που τυπικά δεν περιλαμβάνεται στις μεταγενέστερες του 2000 τροποποιήσεις του Κανονισμού Δεοντολογίας. Συγκεκριμένα, στο Πρακτικό αναφέρεται ότι: «[…]».

Ζ.1.4.1 Περιπτωσιολογία

α) Περίπτωση [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1]

183. Στην περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1] (Βλ. προηγούμενη Ενότητα Η.3.1.1), ο Σύλλογος είχε υποχρεώσει την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1] να παύσει να αναγράφει τιμές στα διαφημιστικά της έντυπα, πρακτική που όπως ο ίδιος αναφέρει *«ούτως ή άλλως δεν συνηθίζεται στην πράξη»*.

β) Περίπτωση των κ.κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.9Α] *και* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.9Β]

184. Ο Σύλλογος με την από 16.5.05 επιστολή του προς το κέντρο ξένων γλωσσών [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.9Α] - [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.9Β], κάλεσε τους εκπροσώπους του κέντρου να παρευρεθούν, τόσο στην Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 18/5/2005 όσο και στην Τακτική Γενική Συνέλευση της 22/5/2005, προκειμένου να καταθέσουν την άποψή τους *«για το παράπτωμα της διανομής διαφημιστικών εντύπων σε σχολείο, πράγμα που αντίκειται στον Κανονισμό Δεοντολογίας, Άρθρο 13 Περί Διαφήμισης»*. Στην εν λόγω επιστολή ο Σύλλογος ανέφερε ότι *«[τ]ο Δ.Σ. θα προτείνει στο Σώμα την επιβολή προστίμου €500, όπως ορίζεται από τα Καταστατικό του Συλλόγου, Άρθρο 12 παράγραφος ΣΤ΄»*. Οι εκπρόσωποι του κέντρου ξένων γλωσσών δεν προσήλθαν στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

185. Κατά τη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 22/5/2005, αναφέρθηκε ότι η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.9Α] παραπέμφθηκε στη Γενική Συνέλευση για καταστρατήγηση του Κανονισμού Δεοντολογίας λόγω διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων σε Δημοτικό Σχολείο, ενώ το Πειθαρχικό Συμβούλιο της είχε ήδη επιβάλει πρόστιμο €500. Στο Πρακτικό επισημαίνεται: «[…]». Η πλειοψηφία όμως των μελών ψήφισε υπέρ της καταβολής του προστίμου, το οποίο ωστόσο, κατά δήλωση του Συλλόγου κατόπιν σχετικού ερωτήματος της Γ.Δ.Α. «*ουδέποτε εισπράχθη*».

Ζ.1.5 Σχετικά με πρακτικές αποκλεισμού ανταγωνιστών

Ζ.1.5.1 Πρακτικές σε επίπεδο ανταγωνιστικών πιστοποιητικών γλωσσομάθειας

186. Στο άρθρο 12 του ψηφισθέντος κατά την 8/9/2000 Κανονισμού Δεοντολογίας ορίζεται ως υποχρεωτική η συμμετοχή των μελών στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που διοργανώνει η Ομοσπονδία PALSO, ενώ δεν επιτρέπεται στα μέλη να συμμετέχουν σε συγκεκριμένες εξετάσεις ξένων φορέων. Συγκεκριμένα, στο εν λόγω άρθρο αναφέρεται: *«[τ]α μέλη του Συλλόγου πρέπει να συμμετέχουν υποχρεωτικά στις εξετάσεις γλωσσομάθειας PALSO για στήριξη αφενός των εξετάσεων και αφετέρου για δικαίωμα συμμετοχής στο Ταμείο Αρωγής. Επίσης, επιτρέπεται η συμμετοχή στις πιστοποιημένες εξετάσεις των ξένων φορέων (Cambridge, Michigan, Goethe, Ιταλικό Ινστιτούτο, Ισπανικό Ινστιτούτο, Γαλλικό Ινστιτούτο). Απαγορεύεται στους συναδέλφους να συμμετέχουν στις εξετάσεις του Βρετανικού Συμβουλίου PET (Starters – Movers Flyers) και του Michigan και τις αντίστοιχες των υπολοίπων Ξένων Φορέων»*.

187. Στα ίδια άρθρα των μεταγενέστερων Κανονισμών Δεοντολογίας δεν εμπεριέχεται ο ανωτέρω απαγορευτικός όρος, ωστόσο, διατηρείται η υποχρέωση συμμετοχής στις εξετάσεις PALSO. Συγκεκριμένα, προβλέπεται: *«[τ]α μέλη του Συλλόγου πρέπει να συμμετέχουν υποχρεωτικά στις εξετάσεις γλωσσομάθειας Palso για στήριξη αφενός των εξετάσεων και αφετέρου για δικαίωμα συμμετοχής στο Ταμείο Αρωγής. Επίσης επιτρέπεται η συμμετοχή στις πιστοποιημένες εξετάσεις των ξένων φορέων (Cambridge, Michigan, Goethe, Ιταλικό Ινστιτούτο, Ισπανικό Ινστιτούτο) και Κρατικό Πιστοποιητικό. Υποχρεούνται όλοι οι συνάδελφοι-μέλη να συμμετέχουν και να βοηθούν στη διεξαγωγή των εξετάσεων Palso – Edexcel»*.

188. Η ανάγκη στήριξης των εξετάσεων που διοργανώνει η Ομοσπονδία διαφαίνεται και στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 29/7/2010 στο οποίο αναφέρεται: «[…]». Επιπλέον, η ανάγκη στήριξης των εξετάσεων της Ομοσπονδίας PALSO τονίζεται και στην υπ' αριθ. πρωτ. 4546 επιστολή του Διοικητικού Συμβουλίου του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου στα μέλη με ημερομηνία 6/8/2010, στην οποία, μεταξύ άλλων, επισημαίνεται: *«[σ]υνάδελφοι, δεδομένου ότι η λειτουργία του Συλλόγου αλλά και της Π.Ο.Ι.Κ.Ξ.Γ. στηρίζεται κυρίως στις συμμετοχές των εξετάσεων PALSO, προτρέπουμε για άλλη μία φορά τους συναδέλφους που δεν είχαν συμμετοχές τα τελευταία χρόνια για διάφορους λόγους, να προσπαθήσουν να επανέλθουν με όσες περισσότερες συμμετοχές μπορούν»*.

Ζ.1.5.2 Πρακτικές σε επίπεδο ανταγωνιστικών κέντρων ξένων γλωσσών

189. Αναφορικά με πρακτικές αποκλεισμού κέντρων ξένων γλωσσών που δεν αποτελούν μέλη του Συλλόγου, επισημαίνεται ότι στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 8/9/2000 ψηφίστηκε η ακόλουθη πρόταση: «[…]».

190. Αναφορικά με τη δυνατότητα συμμετοχής στις εξετάσεις που διοργανώνει η Ομοσπονδία μαθητών που δεν έχουν φοιτήσει σε κέντρα ξένων γλωσσών - μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, ο τελευταίος επισημαίνει: *«[η] συμμετοχή των υποψηφίων σπουδαστών στις εξετάσεις EDEXCEL και LAAS και σε όποιες εξετάσεις οργανώνονται από την Ομοσπονδία στην οποία ανήκω είναι ελεύθερη και πραγματοποιείται με τους ίδιους όρους σε σχέση με τους*

μαθητές Κέντρων Ξένων Γλωσσών που οι ιδιοκτήτες τους είναι μέλη μου και τους μαθητές που ανήκουν σε Κέντρα Ξένων Γλωσσών τα οποία δεν έχουν την ιδιότητα του μέλους μου, καθώς και σε σχέση με μεμονωμένους υποψηφίους».

ΜΕΡΟΣ ΙΙ – ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Ζ.1.6 Επί του ζητήματος της ύπαρξης επιχειρήσεων και της ένωσης επιχειρήσεων

191. Εν προκειμένω, οι ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών-μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα, παρέχοντας τις υπηρεσίες τους προς τους πελάτες τους έναντι αμοιβής, αναλαμβάνοντας έτσι τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή. Πληρούν συνεπώς τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, και, ως εκ τούτου λογίζονται, ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων περί ανταγωνισμού.

192. Επιπλέον, σκοπός του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, που συνιστά την επαγγελματική οργάνωση των ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών του Νομού Ηρακλείου είναι, σύμφωνα με το καταστατικό του, μεταξύ άλλων, η προαγωγή των κοινών οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των εγγεγραμμένων μελών. Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, οι αποφάσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου αποβλέπουν και επιβάλλουν στην υιοθέτηση μιας ενιαίας συμπεριφοράς από τα μέλη του σε ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, από το ύψος των διδάκτρων έως τον τρόπο οργάνωσης της εκπαιδευτικής δραστηριότητας (έναρξη και λήξη σχολικού έτους, ώρες διδασκαλίας ανά τάξη κλπ), καθορίζοντας τον τρόπο παροχής των σχετικών υπηρεσιών και τον τρόπο άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας των μελών τους, και ως εκ τούτου, συνιστούν πράξεις που ρυθμίζουν συγκεκριμένη συμπεριφορά των μελών τους στο πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας των τελευταίων.

193. Συνεπώς πληρούνται οι προϋποθέσεις της υπαγωγής του Συλλόγου στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 703/77.

Ζ.1.7 Επί του ζητήματος της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

194. Το Καταστατικό, ο Κανονισμός Δεοντολογίας, όπως εκάστοτε υιοθετήθηκε και ισχύει, και οι αποφάσεις του Δ.Σ. και της Γ.Σ. του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, συνιστούν αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977, αποτυπώνουν δε ρητά τη βούληση των μελών του Συλλόγου να συντονίσουν εκφάνσεις της οικονομικής τους δραστηριότητας, από το ύψος των διδάκτρων έως τον τρόπο οργάνωσης του εκπαιδευτικού τους έργου.

195. Στην κρινόμενη υπόθεση, η δεσμευτικότητα των εν λόγω επιμέρους αποφάσεων και καταστατικών ρητρών του Συλλόγου Ηρακλείου προκύπτει ευθέως κατά τα προεκτεθέτα, μεταξύ άλλων, από τα ακόλουθα:

- από τη νομική φύση του Καταστατικού, στο άρθρο 4 του οποίου προβλέπεται η επιβολή ποινής διαγραφής στα μέλη εκείνα που παραβαίνουν ή δεν τηρούν τόσο τις προβλέψεις του Καταστατικού όσο και τις διατάξεις του Κανονισμού Δεοντολογίας καθώς και τις αποφάσεων της Γ.Σ. και του Δ.Σ. του Συλλόγου,

- από το προοίμιο των Κανονισμών Δεοντολογίας που υιοθέτησε ο Σύλλογος, στο οποίο ρητά προβλέπεται η υποχρέωση των μελών του να τηρούν τις διατάξεις τους,
- από τη νομική φύση του Κανονισμού Δεοντολογίας, ο οποίος επιτάσσει σαφώς την τήρηση των προβλεπομένων στις διατάξεις του υποχρεώσεων (αρ. 1) και απειλεί συγκεκριμένες κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων των μελών, όπως αυτές περιγράφονται σε αυτόν[108],
- από την κατ’ επανάληψη εκδήλωση της βούλησης, τόσο του Συλλόγου όσο και των μελών του να τηρούνται απαρέγκλιτα οι αποφάσεις του και οι καταστατικές αυτού πράξεις, όπως π.χ. αυτή εκδηλώθηκε στην απόφαση που λήφθηκε κατά την Γενική Συνέλευση του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου που έλαβε χώρα στις 26/7/2006,
- από τα προαναφερόμενα Πρακτικά του Δ.Σ. και της Γ.Σ. του Συλλόγου, οι συνεδριάσεις των οποίων έλαβαν χώρα από το 2000 έως το 2011, από τα οποία σαφώς συνάγεται ότι ελήφθησαν αποφάσεις σε εκτέλεση των καταστατικών προβλέψεων αναφορικά με πληθώρα ζητημάτων που αφορούν στην οικονομική δραστηριότητα των μελών του Συλλόγου, και κυρίως για τον καθορισμό τιμών υπό την έννοια των ελαχίστων αμοιβών (διδάκτρων),
- από τις επιστολές που διένειμε ο Σύλλογος στα μέλη του ανακοινώνοντας τις αποφάσεις που ελήφθησαν και τις ενέργειες που απαιτούνται από τα μέλη του σε εφαρμογή αυτών αλλά και τονίζοντας τη δεσμευτικότητά τους,
- από το γεγονός ότι η υποχρέωση απαρέγκλιτης τήρησης των καταστατικών προβλέψεων και των συλλογικών αποφάσεων από τα μέλη αναφέρεται ακόμα και στη σχετική αίτηση εγγραφής μέλους με την οποία ρητά όφειλε να δεσμευθεί τυχόν νεοεισερχόμενο μέλος ότι θα τηρεί τα άρθρα του Καταστατικού και του Κανονισμού Δεοντολογίας προκειμένου να αποκτήσει την ιδιότητα του μέλους,
- από τις καταγγελίες/επιστολές των ίδιων των μελών του Συλλόγου προς το εν λόγω σωματείο για την συμπεριφορά λοιπών επιχειρήσεων-μελών, από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει ότι τα μέλη θεωρούν ότι οι καταστατικές προβλέψεις και οι ληφθείσες από το Σύλλογο αποφάσεις είναι δεσμευτικές για αυτά, τυχόν δε παρέκκλιση από αυτές πρέπει να τιμωρείται από τον αρμόδιο προς τούτο Σύλλογο,
- από την προαναφερόμενη περιπτωσιολογία κλήσης μελών ενώπιον του Πειθαρχικού Συμβουλίου του Συλλόγου για την παροχή εξηγήσεων για αντίθετη προς τον Κανονισμό και τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων επιχειρηματική πρακτική, αλλά και από τις ληφθείσες αποφάσεις του εν λόγω πειθαρχικού οργάνου περί επιβολής διαφόρων κυρώσεων στα αντιφρονούντα μέλη.

196. Συνεπώς, πληρούνται οι προϋποθέσεις της υπαγωγής του αποφάσεων και συστάσεων του Συλλόγου στην έννοια της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 703/77.

[108] Βλ. και αρ. 18 εκάστου Κανονισμού Δεοντολογίας όπου με ρητή παραπομπή στο αρ. 4 του Καταστατικού, όπου προβλέπεται η επαχθέστερη για το μέλος ποινή της αποβολής του από το Σύλλογο σε περίπτωση μη συμμόρφωσης μεταξύ άλλων προς τις διατάξεις του Κανονισμού.

Ζ.1.8 Αντικείμενο της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων - Περιορισμός του Ανταγωνισμού

197. Όπως προαναφέρθηκε, το Καταστατικό, ο Κανονισμός Δεοντολογίας, αλλά και σημαντικός αριθμός των αποφάσεων του Δ.Σ. και της Γ.Σ. του Συλλόγου εμπεριέχουν και επιβάλλουν όρους και προϋποθέσεις ιδίως ως προς την τιμολόγηση, αλλά και ως προς ποικίλες άλλες πλευρές της παρεχόμενης υπηρεσίας διδασκαλίας ξένων γλωσσών από τα μέλη του Συλλόγου. Στη συνέχεια εξετάζεται ποιες από τις εν λόγω καταστατικές διατάξεις, καθώς και αποφάσεις του Δ.Σ. και της Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου αποβλέπουν στον επηρεασμό της συναλλακτικής συμπεριφοράς των μελών και κατά συνέπεια στον περιορισμό του ανταγωνισμού, είτε εκ της φύσεώς της, είτε διά του παραγόμενου αποτελέσματος.

Ζ.1.8.1 Ως προς τον καθορισμό του ύψους των διδάκτρων

198. Οι καταστατικές προβλέψεις και οι αποφάσεις του Δ.Σ. και της Γ.Σ. του Συλλόγου, που αναλυτικά παρατέθηκαν ανωτέρω αναφορικά, τόσο με το ύψος των διδάκτρων όσο και με το ποσοστό των χορηγούμενων εκπτώσεων από τα μέλη του Συλλόγου (βλ. ενότητες Ζ.1.1.1 και Ζ.1.1.2 και Παράρτημα ΙΙ), καταδεικνύουν ανάγλυφα τη βούληση του Συλλόγου να επηρεάσει και καθορίσει την τιμολογιακή πολιτική των μελών του και, ως εκ τούτου, συνιστούν έκφανση της ίδιας παράβασης, ήτοι του καθορισμού του ύψους διδάκτρων από το Σύλλογο. Με τις εν λόγω αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων ο Σύλλογος καθορίζει όλες τις παραμέτρους που διαμορφώνουν την τιμή της παρεχόμενης υπηρεσίας από τα μέλη του, δηλαδή τόσο την τιμή βάσης ανά τάξη και επίπεδο από την οποία δεν δύνανται να παρεκκλίνουν προς τα κάτω τα μέλη χωρίς να υποστούν τις προβλεπόμενες κυρώσεις, όσο και την παρεχόμενη επί της εν λόγω τιμής βάσης ανώτατη έκπτωση σε συγκεκριμένες μάλιστα ρητά αναφερόμενες κατηγορίες καταναλωτών. Η υιοθέτηση ανώτατων ορίων εκπτώσεων ενισχύει και αποβλέπει στην υλοποίηση του στόχου της εφαρμογής των καθορισμένων κατώτατων διδάκτρων από τα μέλη[109]. Μέσω των εν λόγω αποφάσεων και της επιβολής της τήρησής τους ο Σύλλογος αποβλέπει σε αλλά και επιτυγχάνει την απάλειψη οποιουδήποτε περιθωρίου ανταγωνισμού μεταξύ των μελών του για οποιαδήποτε εκ των παραμέτρων που καθορίζουν την τιμολογιακή πολιτική τους φθάνοντας στο σημείο να επιβάλλει κυρώσεις, όχι μόνο σε όσους παρέκκλιναν της επιβαλλόμενης από τις σχετικές ρήτρες και αποφάσεις συμπεριφοράς αλλά και σε ένα μέλος που προσέφερε μια υπηρεσία που έως τότε δεν είχε «τιμολογηθεί» από τις αποφάσεις του Συλλόγου[110].

199. Αποβλέποντας δε στην αποφυγή όσο το δυνατόν περισσότερων αποκλίσεων από τα συμφωνηθέντα και στη διατήρηση της επιτευχθείσας μέσω των συμφωνηθέντων ισορροπίας, ο Σύλλογος Ηρακλείου όχι μόνο τιμωρεί αυστηρά τα μέλη που παραβαίνουν τις αποφάσεις του αλλά και ευνοεί και υποθάλπει την υπό έγκρισή του παρέκκλιση από αυτές

---

[109] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Επιτροπής, 86/399/ΕΟΚ *Ασφαλτούχες επενδύσεις - Belasco*, *ΕΕ 1986 L 232/15, παρ. 74(iii)*.

[110] Βλ. περίπτωση [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1] η οποία διεγράφη από το Σύλλογο όταν δημιούργησε τμήμα pre-junior για την αγγλική γλώσσα και τμήμα kindergarten για τη γερμανική γλώσσα στο φροντιστήριο που λειτουργούσε την περίοδο εκείνη στην περιοχή [...].

μέσω «τοπικών συμφωνιών»[111] μεταξύ των μελών του σε απομακρυσμένες κατά κανόνα περιοχές όπου για τον οποιοδήποτε λόγο οι συνθήκες ανταγωνισμού και η διαμορφούμενη από τους καταναλωτές ζήτηση διαφέρει (κυρίως λόγω του βιοτικού τους επιπέδου). Μέσω αυτών των τοπικών συμφωνιών, που φέρουν συνήθως την έγκρισή του, καθώς η μη τήρησή τους καταγγέλλεται σε αυτόν ως συμπεριφορά αποκκλίνουσα από τις καταστατικές προβλέψεις και τις σχετικές συμφωνίες σε επίπεδο Γ.Σ., τα δίδακτρα ορίζονται σε επίπεδα χαμηλότερα από τα ορισθέντα από το Σύλλογο με τις αποφάσεις του, και πάλι όμως ως συνέπεια συμφωνίας μεταξύ των εκεί δραστηριοποιούμενων ιδιοκτήτων κέντρων ξένων γλωσσών και όχι ως αποτέλεσμα υγιούς μεταξύ τους ανταγωνισμού και ανεξάρτητης εκ μέρους τους επιχειρηματικής απόφασης.

200. Ως εκ τούτου, ο Σύλλογος ρυθμίζει, παρακολουθεί, εγκρίνει και ευνοεί με τις καταστατικές προβλέψεις, τις αποφάσεις του, την τιμωρητική του δράση, αλλά και κάθε άλλο δυνατό τρόπο, το συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής των μελών του σε επίπεδο τιμής βάσης και εκπτώσεων, τόσο σε επίπεδο νομού όσο και σε στενότερο τοπικό επίπεδο.

201. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν με σαφήνεια την υιοθέτηση απόφασης ένωσης επιχείρησης από το Σύλλογο με αντικείμενο αφενός τον καθορισμό ελαχίστου επιπέδου διδάκτρων και αφετέρου τον καθορισμό του επιπέδου των χορηγουμένων εκπτώσεων στους πελάτες των επιχειρήσεων. Το άρθρο 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας, όπως ίσχυε μέχρι την τελευταία τροποποίηση του, το οποίο προέβλεπε αφενός ότι κατά τον καθορισμό των διδάκτρων τα μέλη θα λαμβάνουν υπόψη τους τις αποφάσεις της Γ.Σ. και αφετέρου την αρμοδιότητα Συλλόγου να υιοθετεί κλίμακα ελάχιστων διδάκτρων, και το άρθρο 7 αυτού το οποίο προβλέπει αφενός δυνατότητα χορήγησης εκπτώσεων μόνο σε συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων και αφετέρου, αρχικά με τη μορφή πρότασης και στη συνέχεια με τη μορφή υιοθέτησης, συγκεκριμένων ανώτατων ποσοστών, ρητά προκαθορίζει το χορηγούμενο ποσοστό έκπτωσης στις ως άνω κατηγορίες πελατών καθώς και για τη δεύτερη γλώσσα, συνιστούν εξ αντικειμένου περιοριστικές του ανταγωνισμού ρήτρες, καθώς λειτουργούν ως ανάχωμα έναντι στην ποικιλομορφία των αμοιβών που συνεπάγεται η ελεύθερη διαπραγμάτευση αυτών, περιορίζουν σε υπέρμετρο βαθμό την επιχειρηματική ελευθερία εκάστου μέλους να διαμορφώσει ελεύθερα και κατά τις οικονομικοτεχνικές του ανάγκες την τιμολογιακή του πολιτική, συντονίζουν την τιμολογιακή πρακτική των μελών[112] και εν τέλει επηρεάζουν κατ' αυτόν τον τρόπο και συρρικνώνουν το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά.

202. Σε πλήρη απόδειξη της αντι-ανταγωνιστικής απόφασης του Συλλόγου για καθορισμό τιμών προσκομίσθηκαν στη Γ.Δ.Α. οι κλίμακες ελαχίστων διδάκτρων από το 2000 έως το 2011, στο σώμα των οποίων σε συγκεκριμένα έτη υπενθυμίζεται στα μέλη ότι η τήρησή τους είναι υποχρεωτική, καθώς και σχετικές με την διατήρηση των εν λόγω κλιμάκων επιστολές του Συλλόγου προς τα μέλη. Ο περιορισμός του ανταγωνισμού από την οικεία απόφαση είναι προφανής καθώς καταστρατηγείται η ελευθερία δράσης των μελών και επιτείνεται ο κίνδυνος αύξησης των τιμών εις βάρος του καταναλωτή λόγω της εξάλειψης κάθε

---

[111] Βλ. ανωτέρω περιπτώσεις ιδιοκτητών κ.ξ.γ. […], [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.5] και [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3].

[112] Αρ. 4 Καταστατικού, αρ. 18 εκάστης εκδοχής Κανονισμού Δεοντολογίας

ανταγωνιστικής πίεσης. Συγκεκριμένα, σε υλοποίηση των ως άνω καταστατικών προβλέψεων στις συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου κατά τα έτη 2000 έως 2010 έλαβαν χώρα αποφάσεις περί καθορισμού της ελάχιστης κλίμακας διδάκτρων και απαγόρευσης ειδικών προσφορών που να αποκλίνουν από την προκαθορισμένη κλίμακα, ενώ συζητούνταν συλλογικά με τη διατύπωση προτάσεων και υιοθετούνταν μέσω ψηφοφορίας το ύψος της αύξησης που θα ενσωματωνόταν ετησίως στην ισχύουσα κατά το προηγούμενο έτος κλίμακα ελάχιστων διδάκτρων. Οι αποφάσεις της Γ.Σ. του Συλλόγου περί ελάχιστης αύξησης διδάκτρων ή προτεινόμενης αύξησης διδάκτρων, όπως αυτή της 10/8/2005, οπότε αποφασίστηκε ομόφωνα να γίνει αύξηση των διδάκτρων κατά […]% τουλάχιστον, της 6/8/2008 οπότε λήφθηκε όμοια απόφαση, ή ακόμα και αυτή της 29/7/2009 κατά την οποία αποφασίστηκε ομόφωνα η μηδενική αύξηση των διδάκτρων, οι αποφάσεις περί δημιουργίας κλίμακας ελάχιστων διδάκτρων όπως αυτή της 5/8/2004, της 26/7/2006 αλλά και της 1/8/2007, όπου αποφασίσθηκε, περαιτέρω, η ένταξη στο σχετικό κατάλογο ελάχιστων τιμών των υποχρεωτικών minimum ωρών διδασκαλίας ανά τάξη, η επιμονή εφαρμογής των συγκεκριμένων πρακτικών, όπως ανάγλυφα προκύπτει από το Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γ.Σ. της 29/7/2010, όπου παρά τις αντίθετες προτάσεις περί ελεύθερης διαμόρφωσης των τιμών από τα μέλη λήφθηκε κατά πλειοψηφία απόφαση περί εκ νέου υιοθέτησης σχετικής κλίμακας, αλλά και η κοινοποίηση των σχετικών αποφάσεων στα μέλη μέσω επιστολών[113] αποδεικνύουν, πέραν κάθε αμφιβολίας, ότι ο ισχυρισμός του Προέδρου του Συλλόγου περί «μη ορθής διατύπωσης» του αρ. 6 του Κανονισμού είναι προσχηματικός. Η ρητή και μη επιδεχόμενη άλλης ερμηνείας διατύπωση των σχετικών διατάξεων αλλά και η πρακτική του Συλλόγου, ιδίως μέσω της υιοθέτησης για έντεκα συναπτά έτη ετήσιας κλίμακας ελάχιστων αμοιβών δεν καταλείπουν ουδεμία αμφιβολία, ότι οι υιοθετούμενες τιμές δεν συνιστούσαν *«μέση τιμή»* αλλά ελάχιστη (*«minimum»*), όπως εξάλλου ρητά αναφέρεται στις σχετικές κλίμακες, οι οποίες στην πλειονότητά τους τιτλοφορούνται *«Minimum κλίμακα διδάκτρων»*[114]. Ακόμα και η σχετική κλίμακα του έτους 2010-2011 που τιτλοφορείται *«Προτεινόμενη Minimum κλίμακα κόστους λειτουργίας τμημάτων Κ.Ξ.Γ.»* σε συνδυασμό με τα αναφερόμενα στα Πρακτικά της ΓΣ της 29/7/2010 περί διαμόρφωσης των διδάκτρων «[…]» συνιστά επί της ουσίας κλίμακα ελάχιστων τιμών, καθώς αφενός η απλή μετονομασία της ίδιας κατά το περιεχόμενο με την κλίμακα του έτους 2008-2009 κλίμακας σε κλίμακα κόστους και αφετέρου η επιβαλλόμενη και αποφασισθείσα από την ως άνω ΓΣ υποχρέωση διαμόρφωσης των διδάκτρων κατά τα κοινώς αποδεκτά από τα μέλη δεν καταλείπουν ουδεμία αμφιβολία περί της συνέχισης της πρακτικής καθορισμού ελάχιστων διδάκτρων και το έτος 2010-2011[115].

203. Σημειώνεται, επιπροσθέτως, ότι ο Σύλλογος υιοθετούσε κλίμακα ελάχιστων διδάκτρων και κατά την περίοδο εφαρμογής από την Πολιτεία (ήτοι μέχρι το έτος 2003-2004) της πρώτης

---

[113] Βλ. την από 4/8/09 επιστολή του Συλλόγου προς τα μέλη σύμφωνα με την οποία «[…]». Βλ. επίσης ανωτέρω Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 1/8/2007 όπου «[…]».

[114] Σε ελάχιστες τιμές αναφέρονται και οι κλίμακες των ετών 2007-2008 και 2008-2009 που τιτλοφορούνται ««Προτεινόμενη Minimum κλίμακα διδάκτρων», ενώ η αντίστοιχη της περιόδου 2010-2011 φέρει τον τίτλο «Προτεινόμενη Minimum κλίμακα κόστους λειτουργίας τμημάτων Κ.Ξ.Γ.».

[115] Βλ. σχετ. απόφαση της Επιτροπής, 95/551/ΕΚ Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf και Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijven, ΕΕ 1995 L 312/79.

παραγράφου του άρθρου 71 του Ν. 2545/1940, η οποία προέβλεπε τον καθορισμό από την Πολιτεία μέγιστης ετήσιας ποσοστιαίας αύξησης στα δίδακτρα. Σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται ο Σύλλογος Ηρακλείου περί δήθεν κρατικού καθορισμού των διδάκτρων μέχρι την περίοδο εκείνη και περί δήθεν αδυναμίας επίτευξης οποιασδήποτε ομοιομορφίας ως προς το επίπεδο των τιμών μέσω των πρακτικών του Συλλόγου κατά την περίοδο πριν το 2003 - 2004[116], οι ως άνω καταστατικές ρυθμίσεις, και κυρίως η υλοποίησή τους μέσω λεπτομερών ετήσιων κλιμάκων ελάχιστων διδάκτρων, επεμβαίνουν στο επίπεδο ανταγωνισμού ως προς τις τιμές σαφώς πιο δραστικά και περιοριστικά σε σχέση με την επιβαλλόμενη από την Πολιτεία ρύθμιση (η οποία αφορούσε, ούτως ή άλλως, μέγιστες, και όχι καθορισμένες ή/και ελάχιστες τιμές που εμπίπτουν άνευ ετέρου στις απαγορευτικές διατάξεις του νόμου). Και τούτο, διότι η Πολιτεία έθετε απλώς ένα ανώτατο ποσοστό ετήσιας αύξησης που υπολογιζόταν επί των εκάστοτε εφαρμοζόμενων από τα κέντρα ξένων γλωσσών διδάκτρων (παρά τη διάφορη νομοθετική πρόβλεψη). Αντιθέτως, ο Σύλλογος επέβαλε κατά τρόπο συστηματικό την τήρηση μιας συγκεκριμένης τιμής βάσης η οποία δημιουργούσε ομοιομορφία στο κατώτατο επίπεδο τιμών, εξαλείφοντας οποιαδήποτε δυνατότητα του καταναλωτή να διαπραγματευτεί ένα ευνοϊκότερο επίπεδο αμοιβής για τις προς αγορά υπηρεσίες[117]. Σημειώνεται εξάλλου ότι, όπως προκύπτει εμμέσως από τις διάφορες διαμαρτυρίες των μελών[118], η κλίμακα των διδάκτρων και η ύπαρξη αυτής γνωστοποιούνταν και στους καταναλωτές με συνέπεια τη δημιουργία πεποίθησης σε αυτούς περί ύπαρξης ενός δεσμευτικού μη διαπραγματεύσιμου κατώτατου επιπέδου τιμών και την εδραίωση στη συνείδηση των καταναλωτών της προκαθορισμένης τιμολογιακής πολιτικής. Τέλος, για τη διαπίστωση περιορισμού του ανταγωνισμού δεν απαιτείται η πλήρης, ούτε και η ομοιομορφία τιμών, αρκεί εν προκειμένω η εξάλειψη της δυνατότητας των μελών να διαμορφώνουν τις τιμές τους ελεύθερα κάτω από ένα συγκεκριμένο κάθε φορά καθοριζόμενα συλλογικά επίπεδο τιμών. Συνεπώς, οι προαναφερόμενοι ισχυρισμοί του Συλλόγου Ηρακλείου για τη χρονική περίοδο προ του 2003 – 2004 είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

204. Απορριπτέοι είναι και οι ισχυρισμοί του Συλλόγου περί μη δεσμευτικών διδάκτρων και χορηγούμενων εκπτώσεων, περί ανεφάρμοστων στην πράξη κλιμάκων διδάκτρων που λειτουργούσαν απλώς ως «μπούσουλας»[119]. Ειδικότερα:

205. Η δεσμευτικότητα της κλίμακας ελάχιστων διδάκτρων και των ανώτατων εκπτώσεων – όπως προβλέπονται από τις προαναφερόμενες διατάξεις του Κανονισμού και τις αποφάσεις της Γ.Σ. και του Δ.Σ. – καθώς και ο χαρακτήρας των επιβαλλόμενων διδάκτρων ως ελάχιστων (και όχι απλώς προτεινόμενων) και των υιοθετούμενων εκπτώσεων ως ανώτατων, ερείδεται κατ' αρχήν απευθείας στα θεσμικά κείμενα της ένωσης. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 6 Καταστατικού, το οποίο αναφέρεται σε minimum κλίμακα, και στο άρθρο 7

[116] Βλ. ενδεικτικά Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου 5-6-2012, σελ. 6, καθώς και από 4/8/09 απαντητική επιστολή του Συλλόγου.

[117] Πρβλ. απόφαση Επιτροπής, 86/399/ΕΟΚ *Ασφαλτούχες επενδύσεις - Belasco*, *ΕΕ 1986 L 232/15, παρ. 74i.*

[118] Βλ. ανωτέρω την από 3978/23.9.09 επιστολή της κ. [...].

[119] Βλ. ενδεικτικά Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 6 και Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 3-4.

που είτε προτείνει είτε επιβάλλει οι εκπτώσεις «*να είναι της τάξης*»). Προκύπτει, επομένως, σαφώς από το ύφος και τη ρητή διατύπωση των σχετικών αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης. Περαιτέρω, καταδεικνύεται αναμφισβήτητα από την πληθώρα των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στους αποκλίνοντες. Έτσι, εκφράσεις όπως «[…]»[120] και «[…]»[121] δεν καταλείπουν ουδεμία αμφιβολία ως προς τη δεσμευτική φύση των ελάχιστων διδάκτρων. Από τις ίδιες τις κλίμακες διδάκτρων εξάλλου προκύπτει ευθέως η φύση αυτών ως ελάχιστων. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι οι κλίμακες των ετών 2000-2001, 2002-2003, 2003-2004, 2004-2005, 2005-2006 τιτλοφορούνταν *«Minimum κλίμακα διδάκτρων»*, η κλίμακα του έτους 2006-2007 τιτλοφορείται *«Minimum κλίμακα διδάκτρων»* και φέρει την επισήμανση *«Η εφαρμογή της κλίμακας είναι υποχρεωτική»*, αυτή του έτους 2007-2008 τιτλοφορείται μεν *«Προτεινόμενη Minimum κλίμακα διδάκτρων»*, φέρει, ωστόσο, την επισήμανση *«Η εφαρμογή της κλίμακας είναι υποχρεωτική»*, ενώ ακόμα και οι κλίμακες των ετών 2008-2009 και 2010-2011 αναφέρονται σε ελάχιστες τιμές, έστω και αν τις ονοματίζουν προτεινόμενες ή κόστος[122]. Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της τήρησης της θεσπισμένης κλίμακας κατώτατων διδάκτρων αποδεικνύεται ακόμη και από το περιεχόμενο της αίτησης εγγραφής νεοεισερχόμενου μέλους, το οποίο οφείλει να προσχωρήσει ανεπιφύλακτα στους όρους του Κανονισμού και επακόλουθα και της υφιστάμενης κλίμακας κατώτατων αμοιβών, η οποία ανέφερε «*Τα δε δίδακτρά μου θα είναι προσαρμοσμένα σύμφωνα με την προτεινόμενη από το Σύλλογο minimum κλίμακα διδάκτρων*».

206. Ειδικότερα, για το ζήτημα των εκπτώσεων και αναφορικά με το επιχείρημα του Συλλόγου ότι αφενός οι σχετικές καταστατικές ρυθμίσεις συνιστούν προτάσεις για «*minimum*» εκπτώσεις (καθώς ο Σύλλογος αδυνατεί να ελέγξει την οικονομική κατάσταση των πελατών των μελών του και άρα το αν αυτοί δικαιούνται τη σχετική και ποια έκπτωση και αφετέρου δεν έχουν επιβληθεί κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησης των καταστατικών προβλέψεων για τις εκπτώσεις), υπενθυμίζεται ότι οι σχετικές ρυθμίσεις περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Δεοντολογίας του Συλλόγου, η δεσμευτική φύση του οποίου δεν αμφισβητείται, ότι έχουν επιτακτικό ύφος τουλάχιστον μετά την πρώτη τροποποίησή τους[123], και ότι από το χαρακτήρα της ρύθμισης και την ένταξή της στο ως άνω κείμενο δεν δύναται να αμφισβητηθεί ότι και στην πρώτη μορφή της συνιστούσε επιτακτική για τα μέλη του Συλλόγου ρύθμιση των ανώτατων εκπτώσεων. Η τυχόν δυνατότητα του Συλλόγου να ελέγχει σε κάθε περίπτωση το αν έκαστος πελάτης των μελών του συνιστά ή όχι μια *«τυπική οικογένεια»* (κατάσταση που ούτως ή άλλως συνιστά τον κανόνα) δεν επηρεάζει τη νομική αξιολόγηση της ως άνω ρήτρας ως απόφασης ένωσης επιχείρησης με αντικείμενο τον καθορισμό μίας από τις παραμέτρους διαμόρφωσης των τιμών, εν προκειμένω της εκάστοτε χορηγούμενης έκπτωσης. Λόγω της υιοθέτησης από το Σύλλογο συγκεκριμένων ποσοστών ανώτατων εκπτώσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες καταναλωτών, τα μέλη του εμποδίζονται και δεν μπορούν να παράσχουν με την ίδια ευκολία εκπτώσεις που είτε

---

[120] Βλ. ανωτέρω Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 5/8/2004.

[121] Βλ. ανωτέρω Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 26/7/2006.

[122] Παρότι η κλίμακα της περιόδου 2010-2011 τιτλοφορείται «Προτεινόμενη Minimum κλίμακα κόστους λειτουργίας τμημάτων Κ.Ξ.Γ.», στον πίνακα περιέχονται στήλες που τιτλοφορούνται «μηνιαία δίδακτρα» και «ετήσια διδακτρα».

[123] Από την διατύπωση προκύπτει χαρακτήρας επιτακτικός προς εφαρμογή των ταχθέντων, ήτοι «[…]».

αποκλίνουν των ορισθέντων είτε απευθύνονται σε άλλες κατηγορίες καταναλωτών, με συνέπεια να περιορίζεται η δυνατότητα τους να παρέχουν χαμηλότερες τιμές από τις συλλογικά καθορισμένες, ακόμα και να θεωρηθεί ότι στην πράξη είχαν αυτή τη δυνατότητα[124]. Εξάλλου, ακόμα και αν υποτεθεί ότι τα ως άνω ποσοστά εκπτώσεων είναι προτεινόμενα, η υιοθέτησή τους από το Σύλλογο μειώνει την ελευθερία των μελών του να καθορίζουν τις εκπτώσεις στα επίπεδα που εκείνα επιθυμούν, αφού η εν λόγω υιοθέτηση αποβλέπει στην επιβολή μιας ομοιόμορφης και συντονισμένης συμπεριφοράς, η απόκλιση από την οποία συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα[125].

207. Περαιτέρω, τα περιστατικά καταγγελιών και αναφορών, όπως καταγράφηκαν ανωτέρω, δείχνουν την εδραίωση στην επαγγελματική συνείδηση των μελών της υποχρέωσης τήρησης των ελαχίστων διδάκτρων, λόγος για τον οποίο και προτρέπονται από το Σύλλογο να υποδεικνύουν στο συνδικαλιστικό τους όργανο φαινόμενα παρέκκλισης από την απόφασή του να ορίσει τις κατώτατες τιμές διδάκτρων. Έτσι, οι διαμαρτυρίες των μελών του Συλλόγου περί μη τήρησής των καταστατικών προβλέψεων και των αποφάσεων των Γ.Σ. και του Δ.Σ. σαφώς καταδεικνύουν την πεποίθηση των μελών, ότι οι υιοθετούμενες κάθε φορά τιμές είναι δεσμευτικές κατώτατες και όχι απλώς προτεινόμενες, ενδεικτικές ή μέσες τιμές. Σημειώνεται ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, οι εν λόγω διαμαρτυρίες κορυφώθηκαν το 2009 οπότε και λόγω της οικονομικής κρίσης τα φαινόμενα παρέκκλισης από τη συμφωνηθείσα έως τότε τιμολογιακή πολιτική φαίνεται να εντάθηκαν[126]. Στις εν λόγω διαμαρτυρίες γίνεται συχνά ρητή αναφορά σε ελάχιστες τιμές και στην ανάγκη εφαρμογής αυτών και επιβολής των επισειόμενων από τον Κανονισμό ποινών: «*Έτσι από €576 που ορίζει ο Σύλλογός μας τη minimum τιμή για το Junior Α΄ της το κατέβασε στα €500*»[127], «*Οι εν λόγω ιδιοκτήτ*[…] *αυθαιρέτως προέβησαν στην καταστρατήγηση του άρθρου 6 του Κώδικα Δεοντολογίας περί της μίνιμουμ κλίμακας διδάκτρων*»[128] «*Η τιμή αυτή προφανώς και είναι χαμηλότερη από τα ελάχιστα δίδακτρα του Συλλόγου μας*»[129].

208. Εξάλλου, αναμφισβήτητα ο Σύλλογος επιδιώκει την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού και την ομοιόμορφη τήρηση των αποφάσεών του από τα μέλη του, όπως αποδεικνύεται από τις περιπτώσεις επιβολής κυρώσεων είτε με συστατικό/παραινετικό χαρακτήρα είτε με την μορφή της αποβολής μέλους, όταν διαπιστώνεται η μη συμμόρφωση στην καθορισμένη πολιτική της υπό εξέταση ένωσης επιχειρήσεων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο Σύλλογος τονίζει[130] και απειλεί την επιβολή επαχθέστερων κυρώσεων

---

[124] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 72/22/CEE *Vereeniging van Cementhandelaren*, ΕΕ 1972 L13/34, παρ. 16[α].

[125] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 72/22/CEE *Vereeniging van Cementhandelaren*, ΕΕ 1972 L13/34, παρ. 16[β]. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ, 8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren*, Συλλ. 1972, 977, σκ. 19 επ. Για την υπαγωγή των συστάσεων στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 βλ. απόφαση ΔΕΕ, 96-102, 104, 105, 108 & 110/82 *Anseau-IAZ*, Συλλ. 1983, 3369, σκ. 20-21 με περαιτέρω παραπομπές.

[126] Βλ. ανωτέρω και το Πρακτικό της Συνεδρίασης του Δ.Σ. της 11/10/2006, σύμφωνα με το οποίο «[…]».

[127] Βλ. ανωτέρω την από 3978/23.9.09 επιστολή της […].

[128] Βλ. ανωτέρω την από 29/9/2009 ηλεκτρονική επιστολή της […].

[129] Βλ. ανωτέρω το 23/9/2009 ηλεκτρονικό μήνυμα της κ. […].

[130] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου της 27/10/2010. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι ποινές που είχαν επιβληθεί σε πέντε μέλη με αυτή την απόφαση άρθηκαν με απόφαση του Δ.Σ στις 2/3/2011.

στις περιπτώσεις επανάληψης φαινομένων μη τήρησης των αποφάσεων στο μέλλον, γεγονός που καταδεικνύει τον δεσμευτικό χαρακτήρα των διατάξεων του Κανονισμού και των κατ' εξουσιοδότηση και σε εφαρμογή αυτού συνταχθέντων εγγράφων αλλά και την εφαρμογή αυτών από την συντριπτική πλειοψηφία των μελών του Συλλόγου. Έτσι, κυρώσεις λόγω παρέκκλισης από τα προβλεπόμενα στον εκάστοτε Κανονισμό Δεοντολογίας και από τις ελάχιστες καθορισθείσες τιμές επιβλήθηκαν σε σημαντικό αριθμό περιπτώσεων, ενώ κάποιες διαμαρτυρίες κατέληξαν σε ρητή δέσμευση των καταγγελλομένων να εφαρμόζουν τα συμφωνηθέντα σε επίπεδο Συλλόγου. Οι κυρώσεις, όπως εξάλλου και οι διαμαρτυρίες κορυφώθηκαν τα έτη 2009-2010 λόγω της οικονομικής κρίσης και των συνακόλουθων συχνών παρεκκλίσεων από τις αποφάσεις του Συλλόγου. Έτσι, σύμφωνα με το Πρακτικό της Συνεδρίασης του Δ.Σ. της 13/9/2006 η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1] κλήθηκε στο Πειθαρχικό Συμβούλιο διότι «[…]», ενώ στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Πειθαρχικού Συμβουλίου της 15/9/2006 αναφέρεται ότι προτείνεται να εκπέσει από μέλος του Δ.Σ. διότι «[…]». Οι κ.κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β] και [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] διεγράφησαν από το Σύλλογο και τους επεβλήθη πρόστιμο διότι σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου, κ. […], «[…]». Οι ποινές της διαγραφής και της καταβολής προστίμου επιβλήθηκαν και στον [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.3], διότι σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συλλόγου «*εκείνος προέβη σε θεαματική έκπτωση ειδικά και μόνο της τάξης εισαγωγής (Junior A) αιφνιδιάζοντας τα λοιπά μέλη του Συλλόγου και ειδικότερα όσα γειτνιάζουν με το δικό του*». Επίπληξη επεβλήθη στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.4] διότι, σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συλλόγου «*προέβη σε* […] *μειώσεις διδάκτρων*». Ποινή για το ύψος των διδάκτρων που είχε καθορίσει *«στην τάξη A/J, 50 Ευρώ το μήνα»* κατά δήλωσή της επιβλήθηκε και στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.5]. Επιπλέον, ποινή έγγραφης επίπληξης και προστίμου επιβλήθηκε στον [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.6]. Αναφορικά με το λόγο της επιβολής των εν λόγω ποινών ο Πρόεδρος του Συλλόγου ανέφερε: *«αυτός είχε προσφέρει έκπτωση 25% μόνο στις νέες εγγραφές και προέτρεπε τους ήδη μαθητές του να προτείνουν το δικό του κέντρο και σε άλλους προσφέροντας την ίδια έκπτωση»*, ενώ σύμφωνα με τα όσα δήλωσε ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.6], το πρόστιμο του επιβλήθηκε *«λόγω διαφημιστικής έκθεσης 25% στην πρώτη τάξη Αγγλικών»* και μάλιστα η έκπτωση διαφημίστηκε από τη γυναίκα του που είναι ιδιοκτήτρια κέντρου ξένων γλωσσών η οποία, σύμφωνα με τον [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.6] *«έχει κάθε δικαίωμα να καθορίζει ελεύθερα τα δίδακτρά της επειδή δεν είναι μέλος του Συλλόγου»*.

209. Συναφώς, η ως άνω βούληση του Συλλόγου να επιβάλλει την εφαρμογή των αποφάσεών του, αλλά και να αποτρέψει τις μεμονωμένες αποκλίσεις από αυτές, καταδεικνύεται εναργέστατα και από την πρακτική του Συλλόγου να εγκρίνει τοπικές αποκλίσεις, όπως προαναφέρθηκε. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι σε συγκεκριμένες περιοχές τα δραστηριοποιούμενα εκεί μέλη του Συλλόγου συμφωνούν, υπό την αιγίδα και έγκριση αυτού, επί της τιμολογιακής τους πολιτικής, η οποία αποκλίνει μεν από τη συμφωνηθείσα σε επίπεδο Νομού, κατατείνει όμως στο ίδιο ακριβώς αποτέλεσμα: στη διατήρηση ενός συγκεκριμένου επιπέδου κατώτατων τιμών, το οποίο δεν είναι αποτέλεσμα ανεξάρτητης απόφασης έκαστου των μελών του Συλλόγου αλλά μεταξύ τους συνεννόησης υπό την έγκρισή του, ώστε η όποια τυχόν απόκλιση να επιβεβαιώνει τα μάλλα την πρακτική του Συλλόγου περί από κοινού καθορισμού του ύψους των διδάκτρων παρά

να καταδεικνύει τη μη τήρησή της. Έτσι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, στην περιοχή του […] ήδη από το σχολικό έτος 2008-2009 υπήρχε συμφωνία μεταξύ των εκεί δραστηριοποιούμενων μελών του Συλλόγου τουλάχιστον για την τάξη junior γερμανικών περί χρέωσης συγκεκριμένης τιμής, διάφορης της συμφωνηθείσας σε επίπεδο Συλλόγου. Η μη τήρηση αυτής της επιπρόσθετης απόφασης καταγγέλλεται από την κ. […] στο Σύλλογο ως συμπεριφορά αντίθετη με τα υιοθετημένα από το Σύλλογο, όταν το σχολικό έτος 2009-2010 συνάδελφός της που δραστηριοποιείται στην ίδια περιοχή αποκλίνει και από αυτή την πρόσθετη απόφαση[131]. Την ίδια περίοδο τρία άλλα μέλη του Συλλόγου που δραστηριοποιούνται στην ίδια περιοχή καταγγέλλουν εκεί δραστηριοποιούμενη συνάδελφό τους για μη τήρηση των αποφάσεων του Συλλόγου, ανακοινώνουν δε σε αυτόν με επιστολή τους την αντίστοιχη μείωση των διδάκτρων και από την πλευρά τους[132]. Ο Σύλλογος σε συνεδρίαση του Δ.Σ.[133] αναφέρεται στο αίτημα των εν λόγω μελών για χορήγηση «[…]». Την επιβεβαίωση των ανωτέρω αλλά και του ρόλου του Συλλόγου αποδεικνύει η δήλωση του Προέδρου σύμφωνα με την οποία *«από ό,τι μας ενημέρωσαν τα μέλη μας στην περιοχή* […], *είχαν μεταξύ τους συμφωνήσει να διατηρήσουν το κάθε μέλος τα ήδη υπάρχοντα δίδακτρά του, εκείνη διαφοροποιήθηκε την τελευταία στιγμή μειώνοντας περαιτέρω τα δίδακτρα, μόνο για την τάξη εισαγωγής (Junior A), αιφνιδιάζοντας τα υπόλοιπα μέλη, τα οποία και απευθύνθηκαν παραπονούμενα στο Σύλλογο, που της επέβαλε την ποινή της επίπληξης»*. Για μη τήρηση των αποφάσεων του Συλλόγου και μη απεύθυνση πρόσκλησης σύναψης τοπικής συμφωνίας τιμωρήθηκαν από το Σύλλογο οι κ.κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] και [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β], καθώς βάσει δήλωσης του Προέδρου του Συλλόγου *«Τα μέλη από την περιοχή* […] *διαμαρτυρήθηκαν προς το Σύλλογο για το ότι τα συγκεκριμένα μέλη* {εvv. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Α] και [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.2Β]}, *δεν εκφράστηκαν στη Γ.Σ. Αυγούστου, ούτε προέτρεψαν τα άλλα μέλη να προβούν σε ανάλογες προσφορές και απευθύνθηκαν παραπονούμενα στο Σύλλογο»*. Την πρακτική του Συλλόγου ο οποίος *«ενέκρινε τη μείωση των διδάκτρων σε τοπικό επίπεδο»* σε συνέχεια συνάντησης με μέλη του Συλλόγου της συγκεκριμένης περιοχής κατακρίνει σε επιστολή της η κ. […][134], η οποία χαρακτηριστικά αναφέρει *«Όταν εμείς προσπαθούμε να κρατήσουμε τα δίδακτρα του Συλλόγου σε ανθρώπινα επίπεδα και σεβόμενοι τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων… τι μας προτείνετε να κάνουμε; Μήπως δημιουργείτε ένα πολύ κακό προηγούμενο και όποια τάξη λείπει ή έχει λίγα άτομα από το σχολείο του συναδέλφου μας του λέτε -ε δεν κάνεις μία σημαντική μείωση των διδάκτρων σε τοπικό επίπεδο, ... να μαζέψεις τους μαθητές που σου χρειάζονται και δεν βαριέσαι τώρα θα δίνεις και λογαριασμό στους υπόλοιπους που θέλουν να τηρούν τα του Συλλόγου;»*.

210. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα ανωτέρω καταδεικνύουν ευθέως, ότι οι ισχυρισμοί του Συλλόγου περί του μη δεσμευτικού και υποχρεωτικού χαρακτήρα εκάστης ισχύουσας διάταξης για τον καθορισμό των διδάκτρων και για την χορήγηση εκπτώσεων, καθώς και

[131] Βλ. ανωτέρω ηλεκτρονικό μήνυμα που απηύθυνε η κ. […] στο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου με ημερομηνία 23/9/2009.

[132] Βλ. ανωτέρω επιστολή με αριθ. πρωτ. 4591/14.9.10 των κ.κ. […] και […].

[133] Βλ. ανωτέρω Πρακτικό Συνεδρίασης Δ.Σ. της 15/9/2010.

[134] Βλ. ανωτέρω ηλεκτρονικό μήνυμα της κ. […] της 23/9/2009.

περί ανεφάρμοστων στην πράξη κλιμάκων διδάκτρων που λειτουργούσαν απλώς ως «μπούσουλας» δεν ευσταθούν. Τουναντίον, οι αποφάσεις και συστάσεις του Συλλόγου είχαν σαφώς δεσμευτικό χαρακτήρα, και ως δεσμευτικές εκλαμβάνονταν από τα μέλη.

211. Επικουρικώς, σημειώνεται ότι ο ισχυρισμός περί μη δεσμευτικού και μη υποχρεωτικού χαρακτήρα των αποφάσεων του Συλλόγου δεν ευσταθεί και για τον πρόσθετο λόγο ότι ακόμη και μη δεσμευτική πρόταση δύναται να υπαχθεί στην έννοια της περιοριστικής του ανταγωνισμού απόφασης[135]. Ειδικότερα, για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης δεν απαιτείται η ένωση επιχειρήσεων να μπορεί και να εξαναγκάσει τα μέλη της να εφαρμόσουν τις σχετικές αποφάσεις.[136] Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι δεν υπάρχει μηχανισμός εξαναγκασμού προς συμμόρφωση, γεγονός, ωστόσο, που δεν συνάδει με τα στοιχεία του φακέλου, ουδεμία επίδραση ασκεί εν προκειμένω, από την άποψη της εφαρμογής του δικαίου του ανταγωνισμού, καθώς αποτελεί απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κάθε έκφραση της κοινής βούλησης μέσα από μία οργανωτική δομή (εν προκειμένω το Σύλλογο Ηρακλείου), η οποία αποβλέπει στο συντονισμό της συμπεριφοράς των μελών, ανεξάρτητα από τη δεσμευτικότητα της απόφασης και ανεξάρτητα από τη μορφή την οποία αυτή λαμβάνει.[137] Συναφώς, συστάσεις (ακόμη και μη δεσμευτικού χαρακτήρα) μιας ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με τον περιορισμό, τον έλεγχο και τη διάθεση της παραγωγής εκ μέρους των μελών της και με τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών, απαγορεύονται, ακόμη και αν δεν τηρούνται εξ ολοκλήρου, στο βαθμό που επιτρέπουν στα μέλη της ένωσης να αναγνωρίζουν την πολιτική των ανταγωνιστών τους, επηρεάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο αισθητά το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά.[138] Εν προκειμένω, συνάγεται ευθέως από τη συνδυαστική ερμηνεία των στοιχείων του φακέλου, ότι οι οι επίμαχες αποφάσεις του Συλλόγου Ηρακλείου συνιστούσαν τη συνεπή έκφραση της βούλησής του να συντονίσει την επιχειρηματική συμπεριφορά των μελών της στη σχετική αγορά. Η δε συμμόρφωση των μελών με αυτές ήταν ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά, ακόμη και εάν δεν οδηγούσε σε ομοιόμορφη από μέρους τους συμπεριφορά.

212. Εν προκειμένω, και σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς του Συλλόγου Ηρακλείου, από τα παρατεθέντα ανωτέρω πρακτικά του Δ.Σ. και της Γ.Σ. του Συλλόγου, τις διαμαρτυρίες των μελών για περιστατικά μη συμμόρφωσης και τις επιβληθείσες κυρώσεις ή επιπλήξεις προκύπτουν σαφείς αποδείξεις περί της εν τοις πράγμασι υιοθέτησης και εφαρμογής στην πράξη της εκάστοτε ισχύουσας διάταξης και της προσπάθειας ανεύρεσης κοινής συντονισμένης πολιτικής στο ζήτημα των διδάκτρων ακόμα και σε περιπτώσεις «νομιμοποιούμενων» συλλογικών παρεκκλίσεων. Ως εκ τούτου, ως προφανώς αβάσιμος και

[135] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ *FENEX,* ΕΕ 1996 L181/28.

[136] Βλ. ενδεικτικά συνεκδ. αποφ. Τ-217/03 και Τ-245/03 FNCBV κλπ. κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 89, C-71/74, Frudo κατά Επιτροπής, Συλλ. 1975, σελ. 181, σκ. 29-31, συνεκ. αποφ. ΔΕΘΑθ 1026/2007, 1027/2007 και 1028/2007, σκ. 8 και απόφ. Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2003/600 ΕΚ French Beef, σκ. 123.

[137] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1026/2007, σκ. 8.

[138] Βλ. ενδεικτικά υπόθ. C- 96/82 IAZ κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983 σ. 3369, σκ. 18-21, T-325/01 DaimlerChrysler κατά Επιτροπής, σκ. 210, υπόθ. 45/85 Verband der Sachversicherer (VDS) κατά Επιτροπής, Συλλ. 1987, σ. 405, σκ. 26-32, συνεκδ. υποθ. 209-215 και 218/78 Van Landewyck κατά Επιτροπής, παρ. 85-89, αποφάσεις Επιτροπής 2005/8/ΕΚ Barême d´honoraires de l´Ordre des Architectes belges, ΕΕ 2005 L4/10, σκ. 64.

αναπόδεικτος κρίνεται και ο έτερος ισχυρισμός του Συλλόγου περί μη εφαρμογής των σχετικών ρυθμίσεων.

213. Σε κάθε περίπτωση, ο ισχυρισμός περί ανεφάρμοστων στην πράξη πρακτικών του Συλλόγου προβάλλεται αλυσιτελώς, καθώς δεν επηρεάζει την ουσιαστική αξιολόγηση της υπό κρίση συμπεριφοράς ως παράνομης. Και τούτο, διότι – κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία – συμπράξεις καθορισμού τιμών κρίνονται ως αντι-ανταγωνιστικές, εφόσον εξ' αντικειμένου περιορίζουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να απαιτείται να έχουν εφαρμοστεί στην πράξη[139]. Συναφώς, εφόσον μία σύμπραξη, ή οποία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αντίκειται στο άρθρο 1 του ν. 703/1977 (και στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ) ανεξάρτητα από τα αποτελέσματά της, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή (εν όλω ή εν μέρει) όπως, αντίστοιχα, και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο, επιρροή, ούτε συνιστούν λόγο απαλλαγής.

214. Εξάλλου, στα υπομνήματά του[140], ο Σύλλογος ομολογεί την «προσπάθειά» του να παρέχει κατευθύνσεις στα μέλη του για το ύψος των αιτουμένων διδάκτρων, προβάλλοντας αλυσιτελώς το επιχείρημα ότι ο λόγος συντονισμού έγκειται στην αποτροπή περιπτώσεων αθέμιτου ανταγωνισμού, αλλά και στην επιβίωση των μελών του λόγω των ανταγωνιστικών πιέσεων από τις μεγάλες αλυσίδες. Και τούτο, διότι μια σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους (ενδεχομένως ακόμη και θεμιτούς) σκοπούς[141]. Επομένως, το γεγονός ότι το Δ.Σ. του Συλλόγου μπορεί να είχε εύλογες ανησυχίες για περιστατικά αθέμιτου ανταγωνισμού ή/και για την εξέλιξη των ανταγωνιστικών συνθηκών στον ευρύτερο κλάδο, δεν αναιρεί τον αντικειμενικά αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα των υπό κρίση αποφάσεών του κατά τα προεκτεθέντα.

215. Επιπλέον, ούτε και απαλλάσσει από την ευθύνη την οποιαδήποτε ένωση επιχειρήσεων η τυχόν πεποίθηση των οργάνων της ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο[142]. Στο πλαίσιο αυτό, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, ούτε και απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο και τα εμπλεκόμενα μέρη συμβάλλουν με τις ενέργειές τους προς το σκοπό αυτό, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο εν λόγω

[139] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και σχετική ενωσιακή νομολογία), αποφάσεις ΔΕΕ, C-246/86 *Belasco*, σκ. 12-15, και C-123/83 *BNIC κ. Clair*, σκ. 22, αποφάσεις ΓενΔικ, T-7/89 *SA Hercules κ. Επιτροπής*, σκ. 271, T-25/95 κλπ. *Cimenteries κ. Επιτροπής*, σκ. 16, 25 (περίληψης) και 1531, 3921 επ., T-303/02 *Westfalen Gassen κ. Επιτροπής*, σκ. 75, και απόφαση Επιτροπής για την αγορά της μεθυλογλυκαμίνης 2004/104/ΕΚ, ο.π, παρ. 174, 177-179.

[140] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου σελ. 6, Συμπληρωματικό Υπόμνημα σελ. 4, καθώς και υπ' αρ. πρωτ. 5296/22.8.2011 απαντητική επιστολή.

[141] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφΑθ 1026/2007, σκ. 6, καθώς και ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6 & 17. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ C-96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, σκ. 25, C- 45/85 Verband κατά Επιτροπής, 35-42, C-551/03 P, General Motors κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-3173, σκ. 64, απόφαση ΔΕΕ C-209/207, Irish Beef, σκ. 21, και την εκεί παρατιθέμενη σχετική νομολογία.

[142] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20.

αποτέλεσμα[143]. Ως εκ τούτου, αλυσιτελώς προβάλλεται και ο ισχυρισμός του Συλλόγου Ηρακλείου περί δήθεν μη επίγνωσης της παράνομης φύσης των πρακτικών του και περί έλλειψης πρόθεσης περιορισμού του ανταγωνισμού[144].

216. Άλλωστε, ούτε το επιχείρημα περί «μη υψηλών» διδάκτρων αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της εξεταζόμενης συμπεριφοράς[145]. Και τούτο διότι, ακόμα και να θεωρηθεί ότι ο ισχυρισμός αυτός ευσταθεί, το διακύβευμα εν προκειμένω είναι το γεγονός ότι οι συγκεκριμένοι επαγγελματίες δεν δρουν στην αγορά αυτόνομα και ανεξάρτητα ρυθμίζοντας τη συμπεριφορά τους βάσει των ασκούμενων ανταγωνιστικών πιέσεων ως οφείλουν, αλλά μέσω της μακρόχρονης, μεθοδικής και συστηματικής παρέμβαση και καθοδήγηση του Συλλόγου τους, εξαλείφουν τους συνήθεις κινδύνους και αβεβαιότητες για την αντίδραση/ συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους μελών, καθώς και όποιους άλλους κινδύνους απορρέουν από τη φύση της υπηρεσίας που παρέχουν σε σχέση με τη ζήτηση, περιορίζοντας το εύρος των όποιων ανταγωνιστικών πιέσεων υφίστανται σε εκείνες που ασκούνται από μη μέλη του Συλλόγου. Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός των διδάκτρων επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό διότι παρέχει σε όλα τα μέλη του Συλλόγου τη δυνατότητα να προβλέψουν με εύλογη βεβαιότητα την πολιτική τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους μέλη του Συλλόγου[146]. Η νόθευση δε αυτή του ανταγωνισμού επέρχεται ανεξαρτήτως του αν οι υιοθετούμενες τιμές είναι «υψηλές» ή «χαμηλές».

217. Τέλος, απορριπτέος κρίνεται και ο ισχυρισμός του Συλλόγου ότι «*η διαφοροποίηση που υπάρχει στις προσφερόμενες από αυτά υπηρεσίες δεν μπορεί να εκτιμηθεί μόνον με ποσοτικά-εμπορικά κριτήρια, αλλά προεχόντως με ποιοτικά – παιδαγωγικά τα οποία καμία ''άνωθεν εντολή'' είναι δυνατόν να εξαφανίσει*» [147]. Και τούτο διότι, η υπό κρίση παροχή υπηρεσιών έχει σαφώς οικονομική διάσταση, ανεξάρτητα από τον εκπαιδευτικό και κοινωνικό της χαρακτήρα. Ο επικαλούμενος δε εκπαιδευτικός και κοινωνικός αυτός χαρακτήρας δεν αναιρεί, αλλά τουναντίον επιτείνει την ανάγκη συμμόρφωσης των υπό κρίση επαγγελματιών με τους κανόνες του ανταγωνισμού, προς όφελος των άμεσα θιγόμενων μαθητών και των οικογενειών τους. Σε κάθε περίπτωση, όπως θα καταδειχθεί στη συνέχεια (βλ. Ζ.1.8.2), ο Σύλλογος πέραν των παραγόντων που καθορίζουν το ύψος των διδάκτρων καθορίζει και σωρεία άλλων παραγόντων που αφορούν στην παροχή των συγκεκριμένων υπηρεσιών και που άπτονται εμμέσως και του τρόπου διαμόρφωσης των διδάκτρων. Είναι αληθές ότι ο Σύλλογος δεν μπορεί με αποφάσεις του να καθορίσει το σύνολο των παραγόντων που διαμορφώνουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών από τα μέλη του, καθώς αυτή εξαρτάται και από παράγοντες, όπως η εκπαιδευτική επάρκεια των καθηγητών, καθορίζει

[143] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης, απόφαση ΔΕΚ C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679.

[144] Βλ. ενδεικτικά Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 6επ, και Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου σελ. 5.

[145] Βλ. ενδεικτικά υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5296/22.8.11 απαντητική επιστολή του Συλλόγου.

[146] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, 8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren κ. Επιτροπής*, Συλλ.1972 977, σκ. 21. Βλ. επίσης αποφάσεις ΓενΔικ, T-64/02 *Heubach κ. Επιτροπής*, σκ. 81 & 111, καθώς και T-224/00 *Archer Daniels κ. Επιτροπής*, σκ. 271.

[147] Βλ. ενδεικτικά υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5296/22.8.11 απαντητική επιστολή του Συλλόγου.

όμως το σύνολο σχεδόν των ποσοτικών – εμπορικών κριτηρίων που αφορούν στην παροχή των υπό κρίση υπηρεσιών από τα μέλη του.

218. Βάσει των ανωτέρω, οι εν λόγω διατάξεις και αποφάσεις του Δ.Σ. και της Γ.Σ. του Συλλόγου σωρευτικά συνιστούν απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, με την έννοια της συνεπούς έκφρασης βούλησης της ιδίας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά με την μορφή του καθορισμού συγκεκριμένων επιπέδων αμοιβών και ανώτατων εκπτώσεων και ως εκ τούτου συνιστούν παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 703/1977. Οι εν λόγω ρήτρες αποσκοπούν στην εφαρμογή ενιαίας κατώτατης τιμής παροχής υπηρεσιών διδασκαλίας ξένων γλωσσών και συνιστούν περιορισμό εξ αντικειμένου της ελευθερίας των ιδιοκτητών φροντιστηρίων ξένων γλωσσών προς διαπραγμάτευση της αμοιβής τους για την παρεχόμενη υπηρεσία, κατατείνοντας στην παγίωση των καθοριζόμενων από το Σύλλογο ελαχίστων διδάκτρων και χορηγούμενων εκπτώσεων.

Ζ.1.8.2 Ως προς τον καθορισμό λοιπών παραμέτρων των υπό εξέταση υπηρεσιών

219. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο Σύλλογος, όχι μόνο καθορίζει κατώτατες τιμές διδάκτρων και τις ανώτατες χορηγούμενες από τα μέλη του εκπτώσεις σε συγκεκριμένες κατηγορίες καταναλωτών, αλλά αποβλέπει στη ρύθμιση και των λοιπών παραγόντων που καθορίζουν το είδος και το επίπεδο των υπηρεσιών που παρέχουν τα μέλη του (βλ. ενότητες Ζ.1.2 και Ζ.1.3 και υποπεριπτώσεις ανωτέρω). Έτσι, βάσει προβλέψεων του Καταστατικού Δεοντολογίας και των αποφάσεων του Δ.Σ. και της Γ.Σ. ρυθμίζει:

- τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης,
- τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης της θερινής περιόδου,
- τη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών ως προς κάποιες εκφάνσεις της,
- του τόπου από τον οποίο τα μέλη του θα παρέχουν της υπηρεσίες τους μέσω της θέσπισης χιλιομετρικού κριτηρίου για την ίδρυση νέου κέντρου ξένων γλωσσών,
- την ηλικία έναρξης φοίτησης,
- το είδος των παρεχόμενων μαθημάτων, ιδίως κατά τη θερινή περίοδο,
- τον αριθμό των ετών φοίτησης ανά ξένη γλώσσα,
- τις ώρες διδασκαλίας ανά τάξη και
- τα έτη φοίτησης βάσει των οποίων μαθητής γίνεται δεκτός σε εξετάσεις.

220. Συγκεκριμένα, με την διάταξη του άρθρου 4 εκάστου Κανονισμού Δεοντολογίας ο Σύλλογος καθορίζει τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης[148]. Έτσι, στην αρχική ρύθμιση ο καθορισμός των συγκεκριμένων ημερομηνιών ανατίθεται στη Γ.Σ. ενώ στις επόμενες δύο προβλέπονται ρητά στον Κανονισμό Δεοντολογίας οι ημερομηνίες έναρξης και λήξης της χειμερινής περιόδου. Σε εκτέλεση της αρχικής αυτής ρύθμισης υιοθετήθηκαν οι αποφάσεις της 29/8/2001, 5/8/2004, 26/7/2006, ενώ οι σχετικές ρυθμίσεις

[148] Βλ. αντίστοιχα απόφαση Επιτροπής, 74/431/EEC *Papiers peints de Belgique*, όπου καθοριζόταν η έναρξη και λήξη του εμπορικού έτους.

συζητήθηκαν και στις συνεδριάσεις της 6/8/2008, με την απόφαση να γνωστοποιηθούν και στους καταναλωτές, και της 29/7/2009. Μάλιστα, καθώς όπως προκύπτει από το τελευταίο ως άνω πρακτικό υπήρχαν συζητήσεις και αμφιβολίες ως προς το χρόνο έναρξης (με αφορμή και όσα παρατηρούνταν «[…]»), το Δ.Σ. σε συνεδρίαση της 6/9/2010 επιβεβαίωσε για άλλη μια φορά τη δεσμευτικότητα τόσο των διατάξεων του Καταστατικού όσο και των σχετικών αποφάσεων αναφερόμενο σε «[…]», ενώ έλαβε και την απόφαση […].[…].

221. Εκτός όμως από τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης των μαθημάτων που πραγματοποιούνται κατά τη χειμερινή περίοδο, υπάρχουν ενδείξεις ότι ο Σύλλογος καθόριζε και τις αντίστοιχες ημερομηνίες της θερινής περιόδου. Συγκεκριμένα, από Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Γ.Σ. προκύπτει ότι τόσο το 2003 όσο και το 2005 υιοθετήθηκαν συγκεκριμένες ημερομηνίες έναρξης της θερινής περιόδου.

222. Η αναφορά των καταστατικών ρυθμίσεων σε χρονική σύμπτωση του έτους φοίτησης με το αντίστοιχο σχολικό έτος, αλλά και ο ισχυρισμός του Συλλόγου ότι ακολουθούνται συγκεκριμένα ηλικιακά και μαθησιακά κριτήρια προκειμένου να αποφασισθεί η έναρξη και λήξη του έτους δεν φαίνεται κατ’ αρχήν να υποκρύπτουν περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα, θα μπορούσε δε να υποστηριχθεί ότι απεναντίας αποβλέπουν «{σ}*την κατά το δυνατόν συντομότερη, αποτελεσματικότερη και αρτιότερη εκμάθηση της ξένης γλώσσας»*[149]. Ωστόσο, η δεσμευτικότητα των σχετικών ρυθμίσεων και η επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησής τους καταδεικνύουν ότι οι εν λόγω κανόνες δε συνιστούν βέλτιστες πρακτικές που συνιστάται στα μέλη του Συλλόγου να ακολουθούν, αλλά δεσμευτικοί κανόνες που ρυθμίσουν τη συμπεριφορά των μελών, η δε απόκλιση από αυτούς, ακόμη και αυτή των πέντε ημερών (ιδίως σε περιόδους έντασης των όποιων ανταγωνιστικών πιέσεων λόγω της οικονομικής κρίσης) τιμωρείται, αποστερώντας από τα μέλη του Συλλόγου τη δυνατότητα να διαθέτουν τις υπηρεσίες τους στο χρόνο που αυτόνομα αποφασίζουν.

223. Έτσι, η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.7] τιμωρήθηκε με έγγραφη επίπληξη από το Σύλλογο διότι «[…]».[…].

224. Ομοίως, ο Σύλλογος μέσω των καταστατικών του ρυθμίσεων ορίζει την ηλικία στην οποία γίνονται δεκτοί οι μαθητές για την έναρξη του κύκλου σπουδών. Έτσι, τόσο στο άρθρο 8 του αρχικά ψηφισθέντος Κανονισμού Δεοντολογίας όσο και στους επόμενους Κανονισμούς ορίζεται δεσμευτικά η τάξη στην οποία πρέπει να φοιτούν οι μαθητές για να γίνονται δεκτοί στον κανονικό κύκλο σπουδών. Μνεία της σχετικής ρύθμισης παρατηρείται και στην προτεινόμενη minimum κλίμακα διδάκτρων ετών 2007-2008, 2008-2009 & 2010-2011 όπου αναφέρεται: *«Όσοι διαθέτουν τμήματα επιπέδου Junior A+B (σε 1 έτος): 1) Μαθητές από Γ Δημοτικού»*. Ομοίως στις εν λόγω κλίμακες οι οποίες, όπως προεκτέθηκε είναι δεσμευτικές, αναφέρονται, τόσο συγκεκριμένες ώρες διδασκαλίας ανά τάξη όσο και συγκεκριμένος αριθμός μαθητών. Έτσι, συγκεκριμένες ώρες διδασκαλίας καθορίζονται στις κλίμακες ελάχιστων διδάκτρων των ετών 2003-2004, 2004-2005, 2005-2006, 2006-2007, 2007-2008, 2008-2009 & 2010-2011, ενώ στις κλίμακες των ετών 2007-2008, 2008-2009 & 2010-2011 γίνεται αναφορά και στον αριθμό των μαθητών ανά τάξη. Όλοι οι ως άνω παράγοντες σχετίζονται άμεσα με το ύψος των διδάκτρων, γεγονός που προκύπτει από την αναφορά

[149] Βλ. ενδεικτικά Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 8.

τους και μόνο στις εν λόγω κλίμακες. Το ζήτημα μάλιστα των ωρών διδασκαλίας αποτέλεσε και αντικείμενο συζήτησης μεταξύ των Προέδρων των Συλλόγων Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών των τεσσάρων Νομών της Κρήτης το 2009, όπου κατά δήλωση του Συλλόγου «*Έγινε επίσης και συζήτηση για το κατά πόσο μπορεί να υπάρχει κοινό πρόγραμμα ωρών διδασκαλίας ανά την Κρήτη, αλλά εις ουδεμία συμφωνία κατέληξε*». Επιπροσθέτως, ο Σύλλογος φαίνεται να καθοδηγεί τα μέλη του: α) να παρέχουν συγκεκριμένο είδος μαθημάτων κατά τη θερινή περίοδο, όπως προκύπτει από το Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γ.Σ. που πραγματοποιήθηκε κατά την 29/8/2001, β) να καθορίζουν τα έτη σπουδών ανά ξένη γλώσσα κατά το πρόγραμμα που προτάθηκε από τη Γ.Σ., όπως προκύπτει από το Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γ.Σ. έλαβε χώρα στις 20/5/2003. Αν και, όπως ισχυρίζεται ο Σύλλογος, από τη διατύπωση των συγκεκριμένων πρακτικών προκύπτει αβίαστα ότι πρόκειται περί σύστασης, η οποία δεν προβλέπεται ούτε καταστατικά, εντούτοις και οι συγκεκριμένες προτροπές σωρευτικά με όλες τις προηγούμενες και ενταγμένες στο δεσμευτικό πλαίσιο των υπολοίπων συμβάλουν και αυτές στη μείωση της ελευθερίας των μελών να καθορίζουν το πρόγραμμα σπουδών αυτόνομα και με βάση ατομικές επιχειρηματικές επιλογές. Εξάλλου, τα έτη σπουδών φαίνονται να συνδέονται και με το δικαίωμα των μαθητών να συμμετέχουν στις εξετάσεις που διοργανώνει ο Σύλλογος. Αν και δεν προκύπτει σχετική καταστατική ρύθμιση από τα στοιχεία του φακέλου, τέτοια συνάγεται από το γεγονός ότι με την αιτιολογία του αθέμιτου ανταγωνισμού η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.8] κλήθηκε το 2006 να παράσχει εξηγήσεις γιατί στέλνει τους μαθητές της στις εξετάσεις Palso «[…]», όπως καταγράφεται στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 27/9/2006. Η δεσμευτικότητα της σχετικής απόφασης προκύπτει από το γεγονός ότι, παρά τις εξηγήσεις που παράσχε η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.8], σε πνεύμα μάλιστα «νομιμοφροσύνης» με τα αποφασισθέντα από το Σύλλογο, της επιβλήθηκε ως κύρωση η σύσταση, ενώ δεσμεύθηκε «[…]». Τη λήψη της σχετικής απόφασης επιβεβαιώνει και ο Σύλλογος ο οποίος αναφέρει[150] ότι η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.8] «[…]». Η επίκληση της μη δεσμευτικότητας και της σχετικής ρύθμισης καταρρίπτεται, τόσο από την επιβολή της ως άνω κύρωσης και τη συνακόλουθη δέσμευση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.8] αλλά και από την εκφρασθείσα σε πλείστες όσες περιπτώσεις, όπως προκύπτει ανωτέρω, βούλησης τόσο του Συλλόγου όσο και των μελών του να ρυθμίζουν πλείστες όσες πλευρές της εμπορικής τους δραστηριότητας.

225. Επιπροσθέτως, στη Γ.Σ. της 5/8/2004 ο Σύλλογος υιοθέτησε ακόμη και τη θέσπιση χιλιομετρικού κριτηρίου για τη δημιουργία νέου κέντρου ξένων γλωσσών. Ο περιορισμός αυτός περιελήφθηκε στον αρχικό Κανονισμό ως άρθρο 19 αυτού, όπως προκύπτει από τα οικεία Πρακτικά (πρακτικό της Γ.Σ. της 22/5/2005), διατηρήθηκε δε σε ισχύ για περίπου ένα έτος, καθώς όπως προκύπτει από το τελευταίο ως άνω πρακτικό καταργήθηκε. Μολαταύτα το γεγονός ότι υιοθετήθηκε έστω και για μικρό χρονικό διάστημα αρκεί ως ένδειξη του περιοριστικού του ανταγωνισμού αποτελέσματος, καθώς η θέση στον Κανονισμό τέτοιας ρήτρας είναι ικανή από την φύση της να επιφέρει νοθευτικές συνέπειες, καθώς σαφώς αποβλέπει στον περιορισμό των φορέων που ασκούν αντίστοιχη

[150] Στην υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5296/22.8.11 υποβολή στοιχείων

επιχειρηματική δραστηριότητα στη γεωγραφική περιοχή δραστηριοποίησης του κάθε μέλους.

226. Περιορισμούς έθετε ο Σύλλογος και στη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών, ιδίως κατά την ισχύ του πρώτου Κανονισμού Δεοντολογίας από το 2000 έως και το 2007 (άρθρο 13). Οι εν λόγω περιορισμοί δεν περιορίζονται στην αποφυγή της παραπλανητικής διαφημιστικής δραστηριότητας με στόχο την προστασία του καταναλωτή και την αποφυγή δημοσιοποίησης ανακριβών στοιχείων που μπορεί να υπονομεύουν την αξιοπιστία του κλάδου, όπως αβασίμως ισχυρίζεται ο Σύλλογος Ηρακλείου[151], αλλά αφορούν στον τρόπο και στο περιεχόμενο των διαφημίσεων εν γένει, και κατά τρόπο υπέρμετρα περιοριστικό του ανταγωνισμού. Τέτοιες περιοριστικές ρυθμίσεις αφορούν, για παράδειγμα στον τρόπο (*«διανομή διαφημιστικών εντύπων door to door μόνο»)* και στον τόπο / εμβέλεια («εντός ή εκτός στα δημόσια ή ιδιωτικά σχολεία») διαφήμισης των μελών. Οι εν λόγω περιορισμοί επαναβεβαιώθηκαν και στις μεταγενέστερες αποφάσεις της Γ.Σ. της 5/8/2004, καθώς και της 22/5/2005 αναφορικά με τη διανομή διαφημιστικού υλικού εντός ή εκτός των δημοσίων ή ιδιωτικών σχολείων. Για παρέκκλιση από τις εν λόγω καταστατικές προβλέψεις επιβλήθηκαν και σχετικές κυρώσεις υπό τη μορφή προστίμων στην περίπτωση του κέντρου ξένων γλωσσών των κ.κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.9Α] – [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.9Β]. Επιπλέον, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι περιορισμός υφίστατο και στη δυνατότητα των μελών να αναγράφουν τιμές στα διαφημιστικά τους έντυπα[152]. Οι υπέρμετροι αυτοί περιορισμοί αποτρέπουν εν τοις πράγμασι την αποτελεσματική άσκηση ανταγωνιστικών πιέσεων από τα αποτελεσματικότερα κέντρα ξένων γλωσσών στα λιγότερα αποτελεσματικά.

227. Σύμφωνα με το Σύλλογο, ο σχεδιασμός των κύκλων σπουδών και συναφή θέματα της ρύθμισης του τρόπου παροχής των υπηρεσιών από τα μέλη του εδράζεται στις επιστημονικά τεκμηριωμένες δυνατότητες των μαθητών να αφομοιώσουν τη διδακτέα ύλη με σκοπό τη συντομότερη, αποτελεσματικότερη και αρτιότερη εκμάθηση της ξένης γλώσσας[153]. Κατ' αυτό τον τρόπο, δεν θα πρέπει να θεωρηθούνται ως περιορισμός του ανταγωνισμού.

228. Ωστόσο, και σε αναντιστοιχία με τις περιορισμένες σχετικές πρακτικές άλλων Συλλόγων που ρύθμιζαν μεμονωμένα, για παράδειγμα, το θέμα της έναρξης και λήξης μαθημάτων[154], το ζήτημα εν προκειμένω είναι το εύρος, η ένταση και το σωρευτικό αποτέλεσμα πολλών αντίστοιχων ρυθμίσεων και πρακτικών του Συλλόγου Ηρακλείου, οι οποίες περιορίζουν ασφυκτικά τις παραμέτρους άσκησης εμπορικής πολιτικής των μελών του. Εν προκειμένω, είναι ακριβώς το εύρος και η ένταση αυτή που δεν καταλείπει αμφιβολία ως προς τη συνεπή βούληση του Συλλόγου να συντονίσει κατά τρόπο δεσμευτικό το είδος, το χρόνου και τον

[151] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 7-8.

[152] Βλ. σχετ. την περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Η.1] την οποία ο Σύλλογος με την από 18/3/2007 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης υποχρέωσε να παύσει να αναγράφει τιμές στα διαφημιστικά της έντυπα, πρακτική που όπως ο ίδιος ο Σύλλογος αναφέρει *«ούτως ή άλλως δεν συνηθίζεται στην πράξη»*.

[153] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 8επ.

[154] Τέτοιες μεμονωμένες πρακτικές θα μπορούσαν να θεωρηθούν εύλογες υπό τις περιστάσεις (βλ. και ενότητες κατωτέρω αναφορικά με άλλους Συλλόγους), ελλείψει άλλων στοιχείων που να υποδηλώνουν βούληση περαιτέρω ρύθμισης κατά δεσμευτικό τρόπο του είδους, του χρόνου και του τρόπου παροχής των σχετικών υπηρεσιών στις βασικές της παραμέτρους.

τρόπου παροχής των σχετικών υπηρεσιών σε όλες τις βασικές της παραμέτρους (πέραν και της τιμολογιακής πολιτικής των μελών του Συλλόγο που εξετάστηκε λεπτομερώς ανωτέρω). Και είναι ακριβώς η αξιολόγηση των ρυθμίσεων αυτών στο σύνολό τους που καταδεικνύει τον αντι-ανταγωνιστικό τους χαρακτήρα στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης.

229. Ειδικότερα, ανεξαρτήτως του αν έκαστη από τις ανωτέρω ρυθμίσεις θα κατέτεινε αυτοτελώς σε περιορισμό του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, το εύρος των ως άνω ρυθμίσεων καταδεικνύει σαφέστατα τη βούληση του Συλλόγου αλλά και των μελών του να ρυθμίσουν δεσμευτικά όλες τις παραμέτρους του ανταγωνισμού, που δύνανται να ελέγξουν, ήτοι όχι μόνο τις τιμές, αλλά και τον τρόπο, χρόνο και τόπο παροχής των συγκεκριμένων υπηρεσιών, παράμετροι που αφενός επηρεάζουν έστω και έμμεσα το επίπεδο των τιμών, καθώς συνιστούν συνάρτηση αυτής (όπως η διάρκεια της διδασκαλίας τόσο η ετήσια όσο και ανά μάθημα ή/και οι ώρες διδασκαλίας), ενώ αφετέρου συνιστούν τους όρους συναλλαγής των μελών με τους καταναλωτές. Το σύνολο των εν λόγω ρυθμίσεων, αλλά και η σώρευσή τους με τον καθορισμό των διδάκτρων και των εκπτώσεων[155], δύναται να έχουν αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα στην υπό κρίση αγορά, και δη αισθητά αποτελέσματα κατά την έννοια των κείμενων διατάξεων, δεδομένων της δεσμευτικής φύσης των σχετικών κανόνων, η παράβαση των οποίων οδηγεί στην επιβολή κυρώσεων, καθώς και του ποσοστού των κέντρων ξένων γλωσσών του νομού Ηρακλείου που συμμετέχει στο Σύλλογο, το οποίο αγγίζει το 76%. Έτσι, το εύρος και η ένταση των εν λόγω ρυθμίσεων, αλλά και η σώρευσή τους με τον καθορισμό διδάκτρων και εκπτώσεων, εξαλείφουν επί της ουσίας οποιοδήποτε περιθώριο ανταγωνισμού μεταξύ των μελών του Συλλόγου, και μάλιστα της συντριπτικής πλειοψηφίας των κέντρων ξένων γλωσσών που δραστηριοποιούνται στο Ηράκλειο, αφού τα μέλη του Συλλόγου γνωρίζουν και αναμένουν εκ των προτέρων ότι οι ανταγωνιστές τους θα παράσχουν τις υπηρεσίες τους με συγκεκριμένο ομοιογενοποιημένο τρόπο, η δε τήρηση των σχετικών αποφάσεων από αυτά και η εφαρμογή τους στην πράξη, όπως καταδεικνύεται από τα στοιχεία του φακέλου, οδήγησαν σε σαφή μείωση του μεταξύ τους ανταγωνισμού κατά τη χάραξη της εμπορικής τους πολιτικής. Εξαλείφθηκε έτσι οποιαδήποτε ανταγωνιστική πίεση και καταργήθηκε κάθε κίνητρο για την παροχή καλύτερων από άποψη ποιότητας, αλλά και ποικιλίας υπηρεσιών προς τους καταναλωτές, οι οποίοι στερούνται εν τοις πράγμασι ουσιαστικής επιλογής σε μια αγορά υπηρεσιών, όπου τόσο οι τιμές όσο και οι λοιποί βασικοί παράγοντες ανταγωνισμού καθορίζονται δεσμευτικά από το Σύλλογο.

230. Εξάλλου, οι εν λόγω αποφάσεις δεν φαίνεται να εξυπηρετούν κατά τρόπο αναγκαίο και ανάλογο, ούτε τη λειτουργία του Συλλόγου, αλλά ούτε και την προσήκουσα άσκηση του εν λόγω επαγγέλματος, ώστε να κριθούν δικαιολογημένες υπό τις περιστάσεις. Η δεσμευτικότητα των εν λόγω αποφάσεων, αλλά και οι επιβαλλόμενες κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησής τους, δεν φαίνονται αναλογικές με έστω έναν αφηρημένο στόχο «τυποποίησης» των σχετικών υπηρεσιών (στόχος που δεν συνάγεται εν προκειμένω ούτε από το Καταστατικό του Συλλόγου ούτε και από τα κείμενα των σχετικών αποφάσεων, παρά τους περί αντιθέτου ισχυρισμούς του Συλλόγου Ηρακλείου), καθώς τούτος – αν

[155] Βλ. απόφαση ΔΕΕ 8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren*, Συλλ. 1972 977, σκ. 35, και απόφαση Επιτροπής, 86/399/ΕΟΚ *Ασφαλτούχες επενδύσεις - Belasco*, *ΕΕ 1986 L 232/15, παρ. 73vi.*

υφίστατο – θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί και με μόνη την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών και τη συνεχή ενημέρωση των μελών για τα διδάγματα της επιστήμης ως προς τους καλύτερους τρόπους εκπαίδευσης και απορρόφησης της γνώσης από τους μαθητές. Απεναντίας, η αυστηρότητα με την οποία τηρούνται και επιβάλλονται οι εν λόγω κανόνες αλλά και τα κείμενα των σχετικών καταγγελιών μελών του Συλλόγου κατά άλλων μελών καταδεικνύουν, ότι στόχος των σχετικών ρυθμίσεων είναι η επίτευξη μιας κακώς εννοούμενης ομοιομορφίας και η αποφυγή διαφοροποιήσεων μεταξύ των υπηρεσιών που παρέχουν τα μέλη, με προφανή στόχευση την εξάλειψη οποιουδήποτε ανταγωνισμού σε βάρος των καταναλωτών. Αλλά ούτε και αναγκαίοι αποδεικνύονται οι ως άνω κανόνες για τη λειτουργία του Συλλόγου ή/και την προσήκουσα άσκηση της υπό κρίση δραστηριότητας, καθώς δεν φαίνεται να μπορούν να συμβάλλουν στην ουσιαστική επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου υπηρεσιών λόγω του οποίου οι επηρεαζόμενοι καταναλωτές θα αποκόμιζαν οφέλη. Οι ρυθμίσεις αυτές εντάσσονται στην αντίληψη του Συλλόγου και των μελών του για την ανάπτυξη *«της ιδέας της αλληλεγγύης ηθικής υποστηρίξεως και συμπαραστάσεως για την τελειότερη άσκηση του έργου»* τους, η οποία δεν έχει ως άμεσο σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των καταναλωτών αλλά την ομογενοποίηση των παραμέτρων διάθεσης της σχετικής υπηρεσίας και την εξάλειψη των όποιων ανταγωνιστικών πιέσεων μεταξύ των μελών.

231. Βάσει των ανωτέρω, και οι εν λόγω καταστατικές προβλέψεις και οι αποφάσεις του Δ.Σ. και της Γ.Σ. των μελών του Συλλόγου (πέραν εκείνων που αφορούν σε καθορισμό τιμών), αξιολογούμενες συνδυαστικά και στο σύνολό τους, περιορίζουν αισθητά τον ανταγωνισμό κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1 του Ν. 703/1977, μέσω του καθορισμού της διάθεσης και των όρων διάθεσης των σχετικών υπηρεσιών.

Ζ.1.9 Δυνατότητα εξαίρεσης βάσει του αρθρ. 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977

232. Ως προς τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις του Συλλόγου Ηρακλείου εκτιμώνται τα ακόλουθα:

233. ***Καθορισμός κατώτατων διδάκτρων και ανώτατων εκπτώσεων*:** Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι δεν πληρούνται σωρευτικά οι προβλεπόμενες στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, καθώς τόσο σοβαρές (εξ' αντικειμένου) περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις, όπως ο ορισμός υποχρεωτικών ή κατώτατων τιμών και ανώτατων εκπτώσεων, δεν μπορούν να αξιολογηθούν ως δικαιολογημένες, προκειμένου να διασφαλιστεί η ελάχιστη ποιότητα των επαγγελματικών υπηρεσιών και να προστατευτούν οι καταναλωτές από πλημμελείς υπηρεσίες, καθώς οι τιμές αυτές δεν μπορούν να αποτρέψουν ασυνείδητους επαγγελματίες να προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας, ούτε οδηγούν στην εξάλειψη των οικονομικών κινήτρων των ελεύθερων επαγγελματιών να μειώσουν το κόστος και την ποιότητα. Απεναντίας, οι εν λόγω πρακτικές αξιολογούνται ως σοβαρότατοι περιορισμοί του ανταγωνισμού όταν υιοθετούνται μεταξύ ανταγωνιστών, όπως συμβαίνει εν προκειμένω επί της ουσίας, καθώς εξαλείφουν μια από τις βασικές παραμέτρους του, τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές, χωρίς να προσπορίζουν οποιοδήποτε όφελος στον καταναλωτή (βλ. ενότητα ΣΤ.4 ανωτέρω). Δεν πρέπει, εξάλλου, η εν λόγω απόφαση να φέρει χαρακτηριστικά οριζόντιας συμφωνίας αφού συμβάλλει στην υιοθέτηση ομοιόμορφης συμπεριφοράς από επαγγελματίες που είναι ανταγωνιστές μεταξύ

τους. Ως εκ τούτου, η ως άνω απόφαση του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου δεν πληροί τις προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977.

234. *Καθορισμός λοιπών παραμέτρων των παρεχόμενων υπηρεσιών*: Οι αποφάσεις του Συλλόγου αναφορικά με τις λοιπές παραμέτρους της εμπορικής πολιτικής των μελών του δύνανται, όπως προαναφέρθηκε, να επιφέρουν αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα στην αγορά, μέσω της εξάλειψης οποιουδήποτε ανταγωνισμού μεταξύ των μελών του Συλλόγου στις λοιπές πέραν των τιμών παραμέτρους που καθορίζουν την εμπορική πολιτική τους, όπως εξάλλου καταδεικνύεται από την εφαρμογή στην πράξη των σχετικών αποφάσεων. Οι εν λόγω αποφάσεις περιορίζοντας την επιλογή υπηρεσιών, ίσως ακόμα και την καινοτομία, καθώς έχουν εγκριθεί από την πλειονότητα των δραστηριοποιούμενων στη συγκεκριμένη αγορά επιχειρήσεων, η οποία και επιλέγει να μην αποκλίνει από αυτές, δεν προσπορίζουν κανένα ή ελάχιστο όφελος στους καταναλωτές, οι οποίοι έχοντας ελάχιστες εναλλακτικές δυνατότητες αγοράζουν μια υπηρεσία η οποία έχει «τυποποιηθεί» ως προς τα βασικά χαρακτηριστικά της, χωρίς η ευθυγράμμιση αυτή να προσφέρει εν προκειμένω οποιαδήποτε πρόσθετη αξία στην τελικώς παρεχόμενη σε αυτούς υπηρεσία[156]. Απεναντίας, λαμβανομένης υπόψη και της σωρευτικής εφαρμογής των σχετικών αποφάσεων περί των διδάκτρων, οι εν λόγω αποφάσεις καταργούν τον ανταγωνισμό σε σημαντικό τμήμα της σχετικής αγοράς και ως προς τη συντριπτική πλειονότητα των παραμέτρων του[157]. Άλλωστε, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι υφίσταται τέτοια ανάγκη «τυποποίησης» ορισμένων και μεμονωμένων παραμέτρων, η οποία και συμβάλλει στη βελτίωση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού προϊόντος, ο λόγος αυτός δεν θα μπορούσε να ισχύει ως δικαιολογητικός για όλες τις επιμέρους σχετικές ρυθμίσεις στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης (π.χ. ρύθμιση του τόπου από τον οποίο τα μέλη του θα παρέχουν της υπηρεσίες τους, μέσω της θέσπισης χιλιομετρικού κριτηρίου για την ίδρυση νέου κέντρου ξένων γλωσσών, ή ακόμη και ο καθορισμός των ωρών διδασκαλίας ανά τάξη). Ως εκ τούτου, ούτε και αυτές οι αποφάσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Ηρακλείου δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977.

235. Συμπερασματικά, διαπιστώνεται εν προκειμένω η από μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Νομού Ηρακλείου παράβαση των απαγορευτικών διατάξεων του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 αναφορικά με τον προαναφερόμενο καθορισμό τιμών (διδάκτρων και εκπτώσεων), καθώς και τον προαναφερόμενο καθορισμό των λοιπών παραμέτρων του ανταγωνισμού, για το χρονικό διάστημα από την υιοθέτηση του πρώτου Κανονισμού Δεοντολογίας (8/9/2000) έως και την 20/3/2011, οπότε και τροποποιήθηκε ο Κανονισμός Δεοντολογίας του 2007.

236. Στα υπομνήματά του[158], ο Σύλλογος Ηρακλείου επικαλείται την έμπρακτη μεταστροφή της νέας Διοίκησης του Συλλόγου και την οικειοθελή παύση της διαπιστωθείσας παράβασης πριν την 20/3/2011, δηλαδή σε χρόνο προγενέστερο του επιτόπιου ελέγχου, ισχυριζόμενος ότι η τροποποίηση των επίμαχων καταστατικών ρυθμίσεων είχε δρομολογηθεί – με πρωτοβουλία της νέας Διοίκησης – ήδη από το Δεκέμβριο του 2010, και σε κάθε περίπτωση

---

[156] Βλ. απόφαση ΓενΔικ, T-213/95 και T-18/96 *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) και Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK) κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1997 II-01739, σκ. 202.

[157] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 72/22/CEE *Vereeniging van Cementhandelaren*, ΕΕ 1972 L13/34, παρ. 22.

[158] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 4-5 και Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 1-3.

από τον Ιανουάριο του 2011 με την απόφαση σύγκλησης της Γ.Σ. που θα τροποποιούσε τις σχετικές ρήτρες. Ωστόσο, ο ισχυρισμός αυτός, ακόμη κι αν είναι αληθής, δεν επιδρά στη διάρκεια της παράβασης, δεδομένου ότι ο Κανονισμός Δεοντολογίας τροποποιήθηκε εν τέλει στις 20/3/2011 και, ως εκ τούτου, ήταν σε ισχύ έως τότε. Στο βαθμό που εν λόγω ισχυρισμός θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση, εξετάζεται στην ενότητα Θ κατωτέρω.

Ζ.2 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ[159]

ΜΕΡΟΣ Ι – ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

237. Πέραν του Καταστατικού του, που ρυθμίζει ειδικότερα θέματα λειτουργίας του, ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας έχει συντάξει και εκδώσει Κανονισμό Δεοντολογίας, στο προοίμιο του οποίου ορίζεται: *«[μ]ε τον Κανονισμό αυτό ορίζονται κανόνες δεοντολογίας τους οποίους τα μέλη του Συλλόγου Ιδιοκτητών Φροντιστηρίων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας ... οφείλουν ως φροντιστές - καθηγητές ξένων γλωσσών, να τηρούν κατά την άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Οι κανόνες αυτοί αποβλέπουν στην ανάπτυξη αρμονικών σχέσεων μεταξύ των μελών, στην εμπέδωση πνεύματος αλληλεγγύης μεταξύ τους, στην ενίσχυση της ενότητας του κλάδου και στη δημιουργία προϋποθέσεων για την ομαλή, αποτελεσματική και σύμφωνα με τα χρηστά ήθη άσκηση από τα μέλη, του εκπαιδευτικού τους λειτουργήματος, καθώς επίσης και την εύρυθμη λειτουργία του φροντιστηρίου ξένων γλωσσών, η οποία ανάγεται στη σφαίρα του δημόσιου συμφέροντος»*. Επιπρόσθετα, στο άρθρο 17 του Κανονισμού ορίζεται: *«[α]ρμόδια για την τήρηση του παρόντος Κανονισμού Δεοντολογίας είναι η Επιτροπή Τήρησης του Κανονισμού Δεοντολογίας. Η Επιτροπή Τήρησης του Κανονισμού Δεοντολογίας απαρτίζεται από τα μέλη του Δ.Σ., τους διατελέσαντες προέδρους του Δ.Σ. και τρία (3) επιπλέον μέλη του Συλλόγου, μετά των αναπληρωματικών τους, αναδεικνυομένων με κλήρωση κατά τις αρχαιρεσίες του Συλλόγου κάθε δεύτερο έτος (αποκλειομένων των διαδίκων). Σε περίπτωση που η Επιτροπή διαπιστώσει παράβαση του Κανονισμού εισηγείται στη Γενική Συνέλευση την επιβολή πειθαρχικών ποινών στους παραβάτες, έγγραφη επίπληξη, πρόστιμο (πολλαπλάσιο της ετήσιας συνδρομής) ή και διαγραφή του μέλους, σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 του καταστατικού»*.

Ζ.2.1 Σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των τιμών

238. Ακολούθως τα στοιχεία του φακέλου που σχετίζονται με το συντονισμό της εμπορικής πολιτικής των μελών του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας, τόσο σε επίπεδο καθορισμού των διδάκτρων όσο και σε επίπεδο χορηγούμενων ποσοστιαίων εκπτώσεων επί των διδάκτρων.

239. Σχετικά με το επίπεδο των εισπραττόμενων διδάκτρων, χαρακτηριστικός είναι ο όρος που περιλαμβάνεται στην παράγραφο Ι.1 του άρθρου 2 του Καταστατικού του Συλλόγου, όπου αναφέρεται μεταξύ των σκοπών του Συλλόγου *«[ο] καθορισμός κατώτατων ορίων στα δίδακτρα και το δικαίωμα εγγραφής για όλα τα κέντρα - μέλη»*.

[159] Επισημαίνεται ότι τα ονοματεπώνυμα των φροντιστηριούχων οι οποίοι εμφανίζονται στη συγκεκριμένη ενότητα υπό κωδική ονομασία, παρατίθενται κατ' αντιστοιχία στο Παράρτημα Ι.

240. Όπως προκύπτει από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου, τα δίδακτρα περιλαμβάνονται στα θέματα που συζητούνται τακτικά στο Σύλλογο. Ακολούθως παρατίθενται σχετικά αποσπάσματα:

- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 28/8/2004: «[…]».
- Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 4/2/2005: «[…]».
- Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 30/8/2005: αναφέρεται μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «[…]», χωρίς, ωστόσο, να καταγράφεται η σχετική συζήτηση.
- Παρομοίως, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 28/8/2006 το θέμα των διδάκτρων περιλαμβάνεται στη λίστα των προς συζήτηση ζητημάτων, χωρίς περαιτέρω αναφορά.
- Επιστολή πρόσκλησης προς τα μέλη του Συλλόγου από μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου με ημερομηνία 17/8/2007: «[…]».
- Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 26/8/2009, περιλαμβάνεται κατά τρόπο επιγραμματικό η συζήτηση επί του θέματος των διδάκτρων. Συγκεκριμένα, στο εν λόγω Πρακτικό αναφέρεται: «[…]».
- Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 30/8/2010: «[…]». Στη συγκεκριμένη Συνεδρίαση, η συζήτηση των μελών επί περιστατικών αθέμιτου ανταγωνισμού κατέληξε ως ακολούθως: «[…]».

241. Περαιτέρω, αναφορικά με το επίπεδο των χορηγούμενων εκπτώσεων από μέρους των μελών του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας, στο άρθρο 8 του Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου ορίζεται: *«[ο]ι παρεχόμενες εκπτώσεις σε αδέλφια/πολύτεκνους/μαθητές που φοιτούν σε δεύτερη γλώσσα είναι αυτές που επιτρέπονται. Επιτρέπεται επίσης η χορήγηση εκπτώσεων ή η δωρεάν φοίτηση σε μαθητές που έχουν συγγενική σχέση μέχρι δευτέρου βαθμού με τα μέλη και σε αποδεδειγμένες περιπτώσεις απορίας. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις η χορήγηση εκπτώσεων και η παροχή δωρεάν φοίτησης συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό και απαγορεύεται ρητά. Απαγορεύεται η έκπτωση να γίνεται αντικείμενο διαφήμισης»*.

Η.2.1.1.1 Περιπτωσιολογία

Α) Περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.1]

242. Στην υπ' αριθ. πρωτ. 6441 επιστολή του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας προς την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.1] με ημερομηνία 29/9/2009, ο Σύλλογος επιπλήττει την εν λόγω ιδιοκτήτρια κέντρου ξένων γλωσσών για το χαμηλό επίπεδο διδάκτρων που εφαρμόζει. Συγκεκριμένα στην εν λόγω επιστολή ο Σύλλογος αναφέρει: *«[α]γαπητή* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.1], *το Δ.Σ. του Συλλόγου βρέθηκε στη δυσάρεστη θέση να ασχοληθεί με καταγγελίες που έγιναν σε βάρος σας, σχετικά με τα χαμηλά δίδακτρα που εφαρμόσατε στην περιοχή σας. Δεν θελήσαμε να εξετάσουμε τη νομική διάσταση του αθέμιτου ανταγωνισμού, αλλά μείναμε στην ηθική διάσταση των χρηστών ηθών μεταξύ συναδέλφων. Συνάδελφε, με τα σχεδόν δωρεάν μαθήματα και της εμπορικής φύσεως παροχές ευτελίζουμε το λειτούργημά μας και οδηγούμαστε με μαθηματική ακρίβεια σε αφανισμό. Πιστεύουμε ότι*

συμφωνείτε μαζί μας και δεν θα χρειαστεί να επανέλθουμε σ' αυτό το θέμα. Είμαστε πάντα στη διάθεσή σας για να σας βοηθήσουμε στο δύσκολο εκπαιδευτικό σας έργο».

243. Απαντώντας σε σχετικό ερώτημα της Γ.Δ.Α. αναφορικά με τη θέση του Συλλόγου στο ανωτέρω αναφερθέν ζήτημα που είχε προκύψει με την εν λόγω ιδιοκτήτρια κέντρου ξένων γλωσσών, ο Σύλλογος δηλώνει: *«[η] περίπτωση του μέλους μας* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.1] *απασχόλησε τα όργανα του Συλλόγου μας εξαιτίας παραπόνων και καταγγελιών άλλων μελών μας, που λόγω της αύξουσας οικονομικής κρίσης βίωναν τη συρρίκνωση των φροντιστηρίων τους. Ο Σύλλογος, με διακριτικότητα -όπως είναι εμφανές στην επιστολή του προς την ανωτέρω- αναφέρθηκε στην "ηθική διάσταση" των σχέσεων των μελών μας και δεν παρενέβη για την αύξηση ή τον επηρεασμό των διδάκτρων του φροντιστηρίου της. Κάθε άλλη έννοια ανάγνωσης και ερμηνείας της επίμαχης επιστολής δεν ανταποκρίνεται στις προθέσεις του Συλλόγου μας, ανεξαρτήτως αν ορισμένες φράσεις της επιστολής ήσαν υπερβολικές, γεγονός για το οποίο ζητήσαμε ήδη την κατανόηση της* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.1]».

244. Η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.1], κατόπιν σχετικού αιτήματος της Γ.Δ.Α. τοποθετήθηκε επί του ανωτέρω ζητήματος και διευκρίνισε καταρχάς ότι δεν έχει υπάρξει ποτέ μέλος του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας. Επιπλέον, επισήμανε αναφορικά με την ανωτέρω έγγραφη σύσταση που δέχθηκε από το Σύλλογο: *«[τ]ο φροντιστήριο λειτουργεί από το Σεπτέμβριο του 2008 και τα δίδακτρα προσαρμόστηκαν σύμφωνα με την περιοχή στην οποία βρίσκεται το φροντιστήριο. Με μία σχετική έρευνα που έκανα την περίοδο του καλοκαιριού του 2008 σε φροντιστήρια της Θεσσαλονίκης, καθώς και σε φροντιστήρια γύρω από την περιοχή του* […] *προσάρμοσα τις τιμές των διδάκτρων μου. Στη σύσταση στην οποία μου στάλθηκε έπειτα από ένα χρόνο, της οποίας το λόγο δεν γνωρίζω, δεν έδωσα συνέχεια, αφού το Σεπτέμβριο του 2009 είχα ήδη αυξήσει τα δίδακτρά μου, όπως το ίδιο έκανα και το Σεπτέμβριο του 2010».*

Β) Περίπτωση [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2]

245. Στην από 6/9/2010 επιστολή της ιδιοκτήτριας κέντρου ξένων γλωσσών, […], προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας, καταγγέλλεται η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] για το χαμηλό επίπεδο των διδάκτρων που εφαρμόζει. Συγκεκριμένα, στην επιστολή αναφέρεται: *«[α]γαπητοί συνάδελφοι, μέσα από την επιστολή μου αυτή θα ήθελα να εκφράσω την αγανάκτηση μου όσον αφορά την υπόθεση του αθέμιτου ανταγωνισμού που εμφανίστηκε στην περιοχή μου από συνάδελφο μέλος του Συλλόγου μας. Αναφέρομαι στο μέλος του Συλλόγου μας* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] *που από πέρυσι έχει ανοίξει κέντρο ξένων γλωσσών στη γειτονιά μου και μέσα από "αθέμιτο ανταγωνισμό" (χτυπήματα κάτω από τη ζώνη) προσπαθεί να επιβιώσει χρεώνοντας τιμές διδάκτρων κάτω του κόστους. Συγκεκριμένα, χρέωση για την τάξη της A Junior, εγώ αλλά και άλλοι συνάδελφοι της περιοχής χρεώνουμε 350-450 Ευρώ η εν λόγω* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] *χρεώνει 120 Ευρώ. Την τάξη της B Senior που η χρέωσή της κυμαίνεται από 750-820 Ευρώ, η* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] *χρεώνει 350 Ευρώ. Γνωρίζουμε όλοι βέβαια την οικονομική δυσκολία του κόσμου λόγω κρίσης αλλά εδώ η κατάσταση έχει ξεπεράσει κάθε όριο ανοχής. Γι' αυτό εκφράζοντας και την αγωνία κι άλλων συναδέλφων της περιοχής παρακαλώ να προβείτε στις ανάλογες ενέργειες».* Σημειώνεται ότι στην επιστολή υπάρχει

χειρόγραφη σημείωση η οποία αναφέρει: «*SOS να γίνει τηλέφωνο στην* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] *... Να μην αναφερθεί από ποιον έγινε η καταγγελία*».

246. Η Γ.Δ.Α. ζήτησε από το Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας να αναπτύξει τη θέση του αναφορικά με την αντιμετώπιση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] κατόπιν της ανωτέρω καταγγελίας. Ο Σύλλογος δήλωσε σχετικά[160] ότι *«ουδέποτε υπήρξαν κατά αυτής συστάσεις ή παρατηρήσεις σχετικά με τα δίδακτρα, το ύψος τους ή τις εκπτώσεις επί αυτών. Γι' αυτό και δεν υπάρχει έγγραφη επικοινωνία μας όχι μόνο για το θέμα αυτό, αλλά και για οποιοδήποτε άλλο σχετικό ή παρεμφερές θέμα. Άλλωστε στο θέμα των διδάκτρων η άποψη του Συλλόγου μας και της συντριπτικής πλειοψηφίας των μελών μας (και της* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2]*) για τον προσδιορισμό τους είναι ότι κάθε φροντιστήριο έχει την απόλυτη ελευθερία καθορισμού τους με βάση τα κοστολόγια των εξόδων που συνθέτουν την παρεχόμενη εκπαιδευτική υπηρεσία (λειτουργικό κόστος του φροντιστηρίου – μισθώματα - παρεχόμενο εκπαιδευτικό υλικό - αμοιβές καθηγητών, φόροι, τέλη κλπ), το επίπεδό της και το (συνήθως μικρό) κέρδος του φροντιστηρίου, για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της επιχείρησης και ενός αξιοπρεπούς εισοδήματος του Ιδιοκτήτη Κέντρου Ξένων Γλωσσών. Και όλα αυτά μέσα στις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά, γενικά στη χώρα και ειδικά στην περιοχή κάθε φροντιστηρίου. Ο ανταγωνισμός -ειδικά τα τελευταία χρόνια και σε φτωχές περιοχές (όπως* […]*, έδρα της* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2]*)- λειτουργεί έντονα με αποτέλεσμα πολλές φορές τα δίδακτρα να είναι οριακά της βιωσιμότητας των φροντιστηρίων και να προκαλούνται παράπονα και αιτιάσεις των μελών μας μεταξύ τους ή και για άλλα μη μέλη μας, που "διαχειριζόμαστε" με σεβασμό στον ανταγωνισμό και την αγωνία των μελών μας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ένα μέλος του Συλλόγου μας που διατηρεί φροντιστήριο στην ευρύτερη περιοχή διαμαρτυρήθηκε και παραπονέθηκε εγγράφως στο Σύλλογο για το ύψος των διδάκτρων του φροντιστηρίου της και το Δ.Σ. του Συλλόγου προβληματίστηκε για να μην δώσει συνέχεια στο θέμα για να μην διαταραχθεί η αναγκαία εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη μεταξύ των μελών του Συλλόγου. Στο θέμα πράγματι δεν δόθηκε συνέχεια , γιατί -εξάλλου- ουδέποτε ζητήθηκε από το Σύλλογο ούτε τότε, ούτε μετά, αλλαγή των διδάκτρων από την* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2]».

247. Η κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] τοποθετήθηκε επί του συγκεκριμένου ζητήματος κατόπιν αιτήματος της Γ.Δ.Α.. Ακολούθως αναφέρεται η απάντηση του εν λόγω μέλους, η οποία κατ' ουσίαν βεβαιώνει και επαναλαμβάνει σε κάποια σημεία τα ανωτέρω λεγόμενα του Συλλόγου: *«1) Είμαι ενεργό μέλος του επαγγελματικού σωματείου με την επωνυμία "Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Βόρειας Ελλάδας" από το έτος 1980, καθόσον διατηρώ φροντιστήριο ξένων γλωσσών στη Θεσσαλονίκη από το έτος 1978 ... 3) Ουδέποτε ο Σύλλογος μου έκανε συστάσεις ή παρατηρήσεις σχετικά με τα δίδακτρα, το ύψος τους ή τις εκπτώσεις επί αυτών. Γι' αυτό και δεν υπάρχει έγγραφη επικοινωνία μας όχι μόνο για το θέμα αυτό, αλλά και για οποιοδήποτε άλλο σχετικό ή παρεμφερές θέμα. Άλλωστε στο θέμα των διδάκτρων η προσωπική μου άποψη για τον προσδιορισμό τους είναι ότι κάθε φροντιστήριο έχει την απόλυτη ελευθερία καθορισμού τους με βάση τα κοστολόγια των εξόδων που συνθέτουν την παρεχόμενη εκπαιδευτική υπηρεσία (λειτουργικό κόστος φροντιστηρίου - μισθώματα - παρεχόμενο εκπαιδευτικό υλικό - αμοιβές καθηγητών, φόροι,*

[160] Η απάντηση του Συλλόγου περιλαμβάνεται στην υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5331/23.8.11 υποβολή στοιχείων.

κλπ), το επίπεδό της και το (συνήθως μικρό) κέρδος του φροντιστηρίου, για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της επιχείρησης και ενός αξιοπρεπούς εισοδήματος του φροντιστηριούχου. Και όλα αυτά μέσα στις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά, γενικά στη χώρα και ειδικά στην περιοχή κάθε φροντιστηρίου. Την παραπάνω πρακτική προσδιορισμού των διδάκτρων ακολουθώ όλα τα χρόνια της λειτουργίας του φροντιστηρίου μου, ειδικά δε τα τελευταία χρόνια μέσα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και μείωσης αγοραστικής δύναμης που βιώνει η χώρα μας (ιδιαίτερα έντονης στην φτωχή περιοχή του φροντιστηρίου μου στη δυτική Θεσσαλονίκη, που το εργατικό δυναμικό της περιοχής βάλλεται από υψηλή ανεργία και μείωση μισθών και συντάξεων) ο ανταγωνισμός λειτουργεί έντονα με αποτέλεσμα πολλές φορές τα δίδακτρα να είναι οριακά της βιωσιμότητας των φροντιστηρίων. 4) Ποτέ δεν μου ζητήθηκε από το Σύλλογο να αλλάξω το ύψος των διδάκτρων». Σημειώνεται η ομοιότητα, όχι μόνο νοηματικού περιεχομένου, αλλά και λεκτικού έκφρασης μεταξύ των επιστολών της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] και του Συλλόγου. Εξάλλου, ο Σύλλογος, αλλά και η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2] αρνούνται οιαδήποτε μεταξύ τους σχετική «*έγγραφη επικοινωνία*» για το υπό εξέταση ζήτημα, ωστόσο δεν αποκλείουν ρητά ενδεχόμενη προφορική επικοινωνία, όπως καταδεικνύεται από τις χειρόγραφες σημειώσεις επί του εγγράφου.

Ζ.2.2 Σχετικά με τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης

248. Στοιχείο συντονισμού από τα μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας σε επίπεδο διάρκειας του ετήσιου κύκλου σπουδών συνιστά το άρθρο 5 του Κανονισμού Δεοντολογίας, το οποίο ορίζει: «*[η] διάρκεια των μαθημάτων της χειμερινής περιόδου δεν είναι ποτέ μεγαλύτερη από αυτή των δημοσίων σχολείων, και όλες οι σχετικές δραστηριότητες του φροντιστηρίου ξένων γλωσσών (εγγραφές, εξετάσεις, απονομή βραβείων κλπ), λαμβάνουν χώρα μέσα σε αυτήν την περίοδο*». Αναφορικά, ωστόσο, με το ανωτέρω άρθρο του Κανονισμού Δεοντολογίας ο Σύλλογος διευκρινίζει: *«[ο] χρόνος έναρξης και λήξης μαθημάτων που ορίζεται στον τότε Κανονισμό Δεοντολογίας σύμφωνα με την έναρξη και λήξη του δημόσιου σχολείου (καθαρά για πρακτικούς λόγους), δεν ίσχυσε ποτέ, γιατί τα κ.ξ.γ. μέλη μας δέχονται μαθητές σε θερινά τμήματα για τη συντόμευση των ετών εκμάθησης της γλώσσας, ή άλλοτε οι ανάγκες ενηλίκων που είναι εργαζόμενοι ή φοιτητές επιβάλλουν διαφορετικούς χρόνους έναρξης ή λήξης μαθημάτων. Ενδεικτικά αναφέρουμε κ.ξ.γ. μέλη μας που λειτουργούν στη διάρκεια όλου του έτους: 1.* […], ... *2.* […], ... *3.* […], ...».

Ζ.2.3 Σχετικά με πρακτικές αποκλεισμού ανταγωνιστών

249. Στο άρθρο 12 του Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου ορίζεται: *«[τ]α μέλη του Συλλόγου μπορούν να συμμετέχουν μόνο στις εξετάσεις γλωσσομάθειας όπως καθορίζει το Καταστατικό του Συλλόγου. Δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που διοργανώνει η Π.Ο.Ι.Φ.Ξ.Γ. (PALSO) έχουν μόνο τα φροντιστήρια μέλη του Συλλόγου. Μπορούν να γίνουν δεκτοί κατ' εξαίρεση μαθητές που δεν προέρχονται από φροντιστήρια-μέλη, μόνο μετά από απόφαση του Δ.Σ.. Τα μέλη είναι υποχρεωμένα να δηλώνουν αποκλειστικά και μόνο μαθητές που φοιτούν στα φροντιστήριά τους».*

ΜΕΡΟΣ ΙΙ – ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Ζ.2.4 Επί του ζητήματος της ύπαρξης επιχειρήσεων και της ένωσης επιχειρήσεων

250. Εν προκειμένω, οι ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών-μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα, παρέχοντας τις υπηρεσίες τους προς τους πελάτες τους έναντι αμοιβής, αναλαμβάνοντας έτσι τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή. Πληρούν συνεπώς τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, και, ως εκ τούτου, λογίζονται ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων περί ανταγωνισμού.

251. Επιπλέον, σκοπός του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας, που συνιστά την επαγγελματική οργάνωση των ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών στην ευρύτερη γεωγραφική αγορά της Βόρειας Ελλάδας, είναι, σύμφωνα με το καταστατικό του, μεταξύ άλλων, η προαγωγή των κοινών οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των εγγεγραμμένων μελών. Όπως προκύπτει από τα εκτεθέντα ανωτέρω, και ιδίως από τις σχετικές καταστατικές προβλέψεις, οι αποφάσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας κατατείνουν στην υιοθέτηση μιας ενιαίας συμπεριφοράς από τα μέλη του σε συγκεκριμένα ζητήματα, όπως τα δίδακτρα, καθορίζοντας τον τρόπο άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας των μελών του[161], και ως εκ τούτου, συνιστούν πράξεις που ρυθμίζουν συγκεκριμένη συμπεριφορά των μελών του στο πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας των τελευταίων. Επιπροσθέτως, οι κανόνες περί διεξαγωγής εξετάσεων αφορούν σε οικονομική δραστηριότητα του ίδιου του Συλλόγου. Συνεπώς, πληρούνται οι νομολογιακά τασσόμενες προϋποθέσεις της υπαγωγής του Συλλόγου Βόρειας Ελλάδας στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

Η.2.5 Επί του ζητήματος της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

252. Το Καταστατικό και ο Κανονισμός Δεοντολογίας του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας συνιστούν αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011[162]. Η δεσμευτικότητα των ως άνω κειμένων προκύπτει ρητώς:

- από τη νομική φύση του Καταστατικού, που επιφυλάσσει στην Γενική Συνέλευση του Συλλόγου την αρμοδιότητα επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση διαπίστωσης παραβατικής συμπεριφοράς εκ μέρους των μελών (αρ. 6 και 7),
- από τη νομική φύση του Κανονισμού Δεοντολογίας, στο προοίμιο του οποίου επιτάσσεται σαφώς η τήρηση από τα μέλη των προβλεπομένων στις διατάξεις του κανόνων δεοντολογίας («*ορίζονται κανόνες δεοντολογίας τους οποίους τα μέλη* […] *οφείλουν* […] *να τηρούν κατά την άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας*»)

---

[161] Βλ. Κανονισμό Δεοντολογίας, όπου: *«[μ]ε τον Κανονισμό αυτό ορίζονται κανόνες δεοντολογίας τους οποίους τα μέλη ... οφείλουν ... να τηρούν κατά την άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας»*

[162] Ως προς το αν οι κανονισμοί δεοντολογίας μπορούν να χαρακτηρισθούν αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔικ Τ-144/99 Σύλλογος ειδικών πληρεξουσίων του Ευρωπαϊκού γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας κ. Επιτροπής, Συλλ. 2001 ΙΙ-01087, σκ. 62 επ. και απόφαση ΕΑ 518/VI/2011, ενδεικτικά σκ. 117.

ενώ απειλούνται και πειθαρχικές ποινές σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων των μελών[163]. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 17 αυτού προβλέπεται ρητά η σύσταση Επιτροπής Τήρησης του Κανονισμού Δεοντολογίας, η κίνηση της πειθαρχικής διαδικασίας και η επιβολή κυρώσεων για την παράβαση των απορρεουσών εκ των διατάξεων του Κανονισμού υποχρεώσεων.

253. Ο ισχυρισμός του Συλλόγου αναφορικά με τον Κανονισμό Δεοντολογίας, ότι δηλαδή τούτος είναι παρωχημένος και αποτυπώνει τις συνθήκες λειτουργίας του Συλλόγου σε μια προγενέστερη εποχή με έντονα ρυθμιστικά χαρακτηριστικά[164], είναι απορριπτέος ως αλυσιτελής, καθώς οι σχετικοί κανόνες υιοθετήθηκαν από τα αρμόδια όργανα του Συλλόγου και ουδέποτε τροποποιήθηκαν από αυτά και, ως εκ τούτου, ισχύουν έως και σήμερα που δεν υφίστανται, σύμφωνα και με τους ισχυρισμούς του ίδιου του Συλλόγου, τέτοια ρυθμιστικά χαρακτηριστικά. Συνιστούν συνεπώς αδιαμφισβήτητα απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

Ζ.2.6 Αντικείμενο της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων- Περιορισμός του ανταγωνισμού

254. Όπως προαναφέρθηκε το Καταστατικό και ο Κανονισμός Δεοντολογίας ρυθμίζουν αφενός κάποιες εκφάνσεις της τιμολογιακής και εμπορικής πολιτικής των μελών-επιχειρήσεων του Συλλόγου, και αφετέρου το ζήτημα της συμμετοχής στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που διοργανώνει ο Σύλλογος για λογαριασμό της Ομοσπονδίας. Θα πρέπει, επομένως, να αξιολογηθεί εάν οι εν λόγω διατάξεις του Κανονισμού και του Καταστατικού, ως απόφαση της υπό κρίση ένωσης επιχειρήσεων, αποβλέπουν στον επηρεασμό της συναλλακτικής συμπεριφοράς των μελών και/ ή στον περιορισμό του ανταγωνισμού, είτε εκ της φύσεώς τους είτε διά του παραγόμενου αποτελέσματός τους.

255. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, τέτοιο αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα ή/και αποτέλεσμα δεν φαίνεται να έχει (ή να μπορεί να επιφέρει) το άρθρο 5 του Κανονισμού Δεοντολογίας, το οποίο προβλέπει τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης. Και τούτο διότι, η ρύθμιση αυτή φαίνεται να είναι μεμονωμένη, υπό την έννοια ότι ο Σύλλογος δεν καθορίζει βάσει των στοιχείων του φακέλου λοιπές πτυχές της εμπορικής πολιτικής των μελών του που άπτονται της λειτουργίας των επιχειρήσεών τους, και ο συγκεκριμένος όρος δεν δύναται αυτοτελώς να επηρεάσει καθοριστικά τους όρους ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη αγορά (σε αντιδιαστολή, για παράδειγμα, με το Σύλλογο Ηρακλείου, όπου η αντίστοιχη πρόβλεψη εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ρυθμίσεων που περιορίζουν ασφυκτικά τις παραμέτρους άσκησης εμπορικής πολιτικής των μελών του, πέραν του καθορισμού της τιμολογιακής τους πολιτικής). Στο πλαίσιο αυτό, ο ισχυρισμός της ένωσης περί απόπειρας χρονικής σύμπτωσης του έτους φοίτησης με το αντίστοιχο σχολικό έτος των δημοσίων σχολείων για πρακτικούς λόγους κρίνεται εύλογος υπό τις περιστάσεις, δεν φαίνεται να υποκρύπτει δε σκοπό περαιτέρω ρύθμισης κατά δεσμευτικό τρόπο του είδους, του χρόνου και του τρόπου παροχής των σχετικών υπηρεσιών. Συνεπώς,

[163] Ο.π. αρ. 17 Κανονισμού Δεοντολογίας.

[164] Βλ. υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5331/23.8.11 επιστολή.

με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν στοιχειοθετείται εν προκειμένω περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα εξ' αυτού του λόγου.

256. Διαφορετική, ωστόσο, είναι η αξιολόγηση αναφορικά με καταστατικές ρυθμίσεις που αφορούν στο συντονισμό του επιπέδου τιμών και τη συμμετοχή σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

Ζ.2.6.1 Ως προς το ύψος των διδάκτρων και των χορηγούμενων εκπτώσεων

257. Όπως προαναφέρθηκε, το άρθρο 2 του Καταστατικού του Συλλόγου στην παράγραφο Ι.1 αναφέρει ρητώς ως σκοπό του Συλλόγου *«[τον] καθορισμό κατώτατων ορίων στα δίδακτρα και το δικαίωμα εγγραφής για όλα τα κέντρα – μέλη»*.

258. Κατά την κρίση της Επιτροπής, με βάση τα προεκτεθέντα Πρακτικά των συνεδριάσεων της Γ.Σ. στη διάθεση της υπηρεσίας και βάσει των ισχυρισμών του ίδιου του Συλλόγου[165], ο Σύλλογος πράγματι δεν φαίνεται να έλαβε κάποια συγκρεκριμένη εφαρμοστική απόφαση περί καθορισμού διδάκτρων σε συμμόρφωση με την παραπάνω καταστατική πρόβλεψη, με την εξαίρεση του άρθρου 8 του Κανονισμού Δεοντολογίας, που καθορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες τα μέλη του Συλλόγου δύνανται να χορηγούν εκπτώσεις. Έτσι, τα Πρακτικά των Γ.Σ. της 28/8/2004, της 26/8/2009 και της 30/8/2010 αναφέρονται στη μη ρύθμιση του ύψους των διδάκτρων από την Πολιτεία, ενώ στις Συνελεύσεις της 30/8/2005 και 28/8/2006 φαίνεται να έγιναν συζητήσεις αναφορικά με τα δίδακτρα, χωρίς ωστόσο να ληφθούν σχετικές περαιτέρω αποφάσεις. Περαιτέρω, και η πρόταση που διατυπώθηκε στην Γ.Σ. της 30/8/2010 περί επιβολής πλαφόν στα κατώτατα δίδακτρα δεν φαίνεται να υιοθετήθηκε, αν και προκύπτει ότι έγιναν γραπτές (περίπτωση [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.1]) και προφορικές (περίπτωση [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Β.Ε.2]) συστάσεις (με τη μορφή συμβουλής και όχι κύρωσης) σε ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών που εφήρμοζαν χαμηλά δίδακτρα με σκοπό την αντιμετώπιση «*της αύξουσας οικονομικής κρίσης» και «τη{ς} συρρίκνωση{ς} των φροντιστηρίων»*, όπως προκύπτει από σχετική δήλωση του Συλλόγου. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, οι μόνες ενδείξεις ως προς την λήψη εφαρμοστικών μέτρων με αντικείμενο την εναρμόνιση της τιμολογιακής πολιτικής των μελών του Συλλόγου είναι οι αναφορές (α) στη Γ.Σ. της 28/8/2004 σε προτροπή περί ανώτατης αύξησης […]%, υπό την παρουσία μάλιστα εκπροσώπου της Ομοσπονδίας, και (β) και στο Δ.Σ. της 4/2/2005 σε μειωμένα δίδακτρα.

259. Ωστόσο, και παρά τη μη λήψη εφαρμοστικών μέτρων σε εφαρμογή του άρθρου 2 του Καταστατικού, η ύπαρξη και μόνο της εν λόγω ρήτρας με το αυτό περιεχόμενο, που θέτει ως σκοπό της ένωσης τον καθορισμό ελάχιστου επιπέδου διδάκτρων, επαρκεί για τη στοιχειοθέτηση εξ αντικειμένου περιορισμού του ανταγωνισμού[166], καθώς η υιοθέτηση και μόνο της εν λόγω ρήτρας δημιουργεί την πεποίθηση στα μέλη του Συλλόγου ότι ο συντονισμός για το επίπεδο των διδάκτρων είναι θεμιτός, διαμορφώνει το πλαίσιο για την επίτευξη μιας τέτοιας συνεννόησης και δύναται να λειτουργήσει ως ανάχωμα έναντι στην ποικιλομορφία των αμοιβών που συνεπάγεται η ελεύθερη διαπραγμάτευση αυτών. Εξάλλου,

[165] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Β. Ελλάδας, σελ. 11 και 23, Συμπληρωματικό Υπόμνημα, σελ. 5.

[166] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Επιτροπής, 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16.

τα περιστατικά καταγγελιών, όπως κατεγράφησαν παραπάνω, δείχνουν την εδραίωση στην επαγγελματική συνείδηση των μελών του Συλλόγου της αντίληψης ότι ο Σύλλογος είναι αρμόδιος να λειτουργεί ρυθμιστικά σε περιπτώσεις παρέκκλισης από ένα γενικά αποδεκτό επίπεδο τιμών. Χαρακτηριστική τούτου είναι η από 6/9/2010 επιστολή της ιδιοκτήτριας κέντρου ξένων γλωσσών, κας […], προς το Δ.Σ. του Συλλόγου, η οποία αναφέρεται σε στενό εύρος διδάκτρων ανά τάξη που χρεώνει, τόσο η ίδια όσο και οι «*άλλοι συνάδελφοι της περιοχής*». Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να διασφαλισθεί ότι ούτε και στο μέλλον ο Σύλλογος θα δύναται, εφόσον διατηρηθεί σε ισχύ η σχετική ρύθμιση, να περιορίσει τον ανταγωνισμό μέσω του καθορισμού ελάχιστου επιπέδου διδάκτρων[167].

260. Συναφώς, εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού συνιστά και το άρθρο 8 του Κανονισμού Δεοντολογίας. Όπως προαναφέρθηκε, το εν λόγω άρθρο επιβάλλει στα μέλη του Συλλόγου να χορηγούν εκπτώσεις μόνο σε συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων και ρητά απαγορεύει τη χορήγηση εκπτώσεων σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, αποκλείοντας έτσι κάθε διαφοροποίηση από τον θεσπισμένο κανόνα. Λόγω του καθορισμού από το Σύλλογο συγκεκριμένων κατηγοριών πελατών, τα μέλη του εμποδίζονται και δεν μπορούν να παράσχουν με την ίδια ευκολία εκπτώσεις σε άλλες κατηγορίες καταναλωτών, με συνέπεια να περιορίζεται η δυνατότητα τους να παρέχουν χαμηλότερες τιμές σε περιπτώσεις άλλες από τις συλλογικά καθορισμένες, ακόμα και αν θεωρηθεί ότι στην πράξη είχαν αυτή τη δυνατότητα[168]. Η εν λόγω ρύθμιση δεν καταλαμβάνει μόνο την παροχή δωρεάν μαθημάτων, αλλά κάθε εκπτωτικής τιμολόγησης σε κατηγορία πελατών άλλη από τις καθορισμένες σε αυτή, επιβάλλει δε έναν πρόσθετο περιορισμό που προφανώς αποβλέπει στην πλήρη εξάλειψη κάθε ανταγωνισμού σε επίπεδο εκπτώσεων, αυτόν της απαγόρευσης διαφήμισης/αναγγελίας της όποιας εκπτωτικής πολιτικής[169], προφανώς ακόμα και των εκπτώσεων που χορηγούνται στις κατηγορίες πελατών που επιτρέπει ο Κανονισμός.

261. Εξάλλου, και σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται ο Σύλλογος Β. Ελλάδας περί δήθεν κρατικού καθορισμού των διδάκτρων την περίοδο κατάρτισης των επίμαχων καταστατικών ρυθμίσεων (και πριν την πλήρη απελευθέρωση του 2003 – 2004)[170], οι ως άνω καταστατικές ρυθμίσεις διακρίνονται σαφώς από τις επιβαλλόμενες από την Πολιτεία ρυθμίσεις (οι οποίες αφορούσαν, ούτως ή άλλως, μέγιστες, και όχι καθορισμένες ή/και ελάχιστες τιμές που εμπίπτουν άνευ ετέρου στις απαγορευτικές διατάξεις του νόμου). Και τούτο, διότι η Πολιτεία έθετε απλώς ένα ανώτατο ποσοστό ετήσιας αύξησης που υπολογιζόταν επί των εκάστοτε εφαρμοζόμενων από τα κέντρα ξένων γλωσσών διδάκτρων (παρά τη διάφορη νομοθετική πρόβλεψη). Αντιθέτως, οι κρινόμενες καταστατικές προβλέψεις αφορούσαν σε καθορισμένες τιμές.

---

[167] Βλ. αντίστοιχα αποφάσεις Επιτροπής, 75/498/EEC *UNIDI*, ΕΕ 1975 L 228/17, παρ. II.4, 69/90/CEE *Exposition europeenne de la machine-outil*, ΕΕ 1969 L 69/13, παρ. II.2, και 71/337/CEE *CEMATEX*, ΕΕ 1971 L 227/26, παρ. II.4.

[168] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 72/22/CEE *Vereeniging van Cementhandelaren*, ΕΕ 1972 L13/34, παρ. 16[α].

[169] Βλ. αντίστοιχα απόφαση Επιτροπής, 74/431/EEC *Papiers peints de Belgique*, ΕΕ 1974 L 237/3. Βλ. και απόφαση ΔΕΕ, 73/74 *Βέλγικος Όμιλος Κατασκευαστών χαρτιών τοιχοστρωσίας*, ΕΕ 1975, 1491, σκ. 10.

[170] Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Β. Ελλάδας, σελ. 4.

262. Συνεπώς, μέσω των επίμαχων καταστατικών προβλέψεων, καθίσταται σαφής η βούληση του Συλλόγου να συντονίζει και να επιβλέπει την τιμολογιακή πρακτική των μελών του, προβλέποντας μάλιστα κυρώσεις σε περίπτωση παρέκκλισης[171]. Οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις, με τη θέσπισή τους και μόνο, ακόμη και αν τυχόν δεν εφαρμόσθηκαν ποτέ στην πράξη, δύνανται να επηρεάσουν εξ' αντικειμένου το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά[172] με την εδραίωση στη συνείδηση των μελών του Συλλόγου της πεποίθησης ότι ο συντονισμός σε επίπεδο τιμών είναι επιτρεπτός, ο όποιος δε μεταξύ τους ανταγωνισμός πρέπει να κινείται εντός συγκεκριμένων πλαισίων και να μην γνωστοποιείται και διαφημίζεται στους πελάτες τους.

263. Σε κάθε περίπτωση, οι ισχυρισμοί του Συλλόγου περί ανεφάρμοστων στην πράξη καταστατικών ρυθμίσεων και περί έλλειψης συγκεκριμένου μηχανισμού εξαναγκασμού προς συμμόρφωση[173], προβάλλεται αλυσιτελώς, καθώς δεν επηρεάζει την ουσιαστική αξιολόγηση της υπό κρίση συμπεριφοράς ως παράνομης. Και τούτο, διότι – κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία – αποφάσεις περί καθορισμού τιμών (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται, όπως προαναφέρθηκε και ρυθμίσεις σε καταστατικά και κανονισμούς δεοντολογίας) κρίνονται ως αντι-ανταγωνιστικές, εφόσον εξ' αντικειμένου περιορίζουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να απαιτείται να έχουν εφαρμοστεί στην πράξη[174]. Συναφώς, εφόσον μία σύμπραξη, ή οποία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αντίκειται στο άρθρο 1 του ν. 703/1977 (και στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ) ανεξάρτητα από τα αποτελέσματά της, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή (εν όλω ή εν μέρει) όπως, αντίστοιχα, και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο, επιρροή, ούτε συνιστούν λόγο απαλλαγής.

264. Επιπλέον, ούτε και απαλλάσσει από την ευθύνη την οποιαδήποτε ένωση επιχειρήσεων η τυχόν έλλειψη πρόθεσης ή/και η τυχόν πεποίθηση των οργάνων της ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο[175]. Στο πλαίσιο αυτό, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, ούτε και απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο (εν προκειμένω, βάσει των καταστατικών ρυθμίσεων) και το εμπλεκόμενο μέρος συμβάλλει με τις ενέργειές του προς το σκοπό αυτό, η απόφαση είναι απαγορευμένη, έστω και αν το εμπλεκόμενο μέρος δεν αποσκοπούσε στο εν λόγω αποτέλεσμα[176]. Ως εκ τούτου, αλυσιτελώς προβάλλεται και ο ισχυρισμός του Συλλόγου

[171] Αρ. 17 Κανονισμού Δεοντολογίας και αρ. 6 και 7 Καταστατικού.

[172] Βλ. αποφάσεις Επιτροπής, 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16, και 78/66/EEC *Cauliflowers*, ΕΕ 1978 L 21/23, παρ. II.1.

[173] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Β. Ελλάδας, σελ. 11 και 23, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Β. Ελλάδας, σελ. 5 και 10, καθώς και υπ' αριθμ. 5331/23.8.2011 απαντητική επιστολή.

[174] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και σχετική ενωσιακή νομολογία), αποφάσεις ΔΕΕ, C-246/86 *Belasco*, σκ. 12-15, και C-123/83 *BNIC κ. Clair*, σκ. 22, αποφάσεις ΓενΔικ, T-7/89 *SA Hercules κ. Επιτροπής*, σκ. 271, T-25/95 κλπ. *Cimenteries κ. Επιτροπής*, σκ. 16, 25 (περίληψης) και 1531, 3921 επ., T-303/02 *Westfalen Gassen κ. Επιτροπής*, σκ. 75, και απόφαση Επιτροπής για την αγορά της μεθυλογλυκαμίνης 2004/104/ΕΚ, ο.π, παρ. 174, 177-179.

[175] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20.

[176] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης, απόφαση ΔΕΚ C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679.

Βορείας Ελλάδας περί έλλειψης πρόθεσης χειραγώγησης των μελών και συνακόλουθου περιορισμού του ανταγωνισμού[177].

265. Περαιτέρω, απορριπτέος είναι και ο ισχυρισμός του Συλλόγου ότι ο περιορισμός του ανταγωνισμού ήταν, εν προκειμένω, μη εφικτός και μη αισθητός, δεδομένου ότι ο Σύλλογος εκπροσωπούσε μόνο 180 φροντιστήρια σε σύνολο 800 που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή του Ν. Θεσσαλονίκης, και ως εκ τούτου θα πρέπει να θεωρείται τουλάχιστον de minimis[178]. Και τούτο, διότι η κρινόμενη περίπτωση αφορά σε σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια των κείμενων διατάξεων, δηλ. στον (άμεσος ή έμμεσος) καθορισμό τιμών, κατά τα προεκτεθέντα. Οι εν λόγω δε περιορισμοί συνιστούν παράβαση, ανεξαρτήτως του μεριδίου αγοράς των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων ή «ενώσεων επιχειρήσεων» στη σχετική αγορά. Συναφώς, δεν δύναται να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ, ακόμη κι αν καταλαμβάνουν περιορισμένο ή/και συγκριτικά μικρό μέρος της συνολικής αγοράς[179].

Η.2.6.2 Ως προς τη συμμετοχή σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας

266. Η διάταξη του άρθρου 12 του Κανονισμού σχετικά με τη συμμετοχή υποψηφίων σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας αποβλέπει στον προσπορισμό κάποιου ανταγωνιστικού οφέλους στα μέλη του Συλλόγου έναντι των ανταγωνιστών τους, καθώς μόνο οι σπουδαστές αυτών θα μπορούσαν κατά κανόνα να αποκτήσουν τα πιστοποιητικά γλωσσομάθειας διαμέσου των εξετάσεων που διοργανώνει κατ' αποκλειστικότητα η Ομοσπονδία, κάποια από τα οποία είναι αναγνωρισμένα από την Πολιτεία. Η κατ' εξαίρεση συμμετοχή σπουδαστών τρίτων φροντιστηρίων στις εξετάσεις μετά από έγκριση του Δ.Σ. του Συλλόγου και η μη πρόβλεψη κάποιων συγκεκριμένων αντικειμενικών κριτηρίων για την επιλογή ή τον αποκλεισμό τους δύναται να επηρεάσει τον ανταγωνισμό στην υπό εξέταση σχετική αγορά, καθώς μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη θέση τρίτων κέντρων ξένων γλωσσών σε μειονεκτική θέση, λόγω της αδυναμίας συμμετοχής των σπουδαστών τους σε μια από τις πλέον γνωστές και αναγνωρισμένες από την Πολιτεία διοργανώσεις εξετάσεων γλωσσομάθειας. Έτσι, βάσει της ανωτέρω ρύθμισης, ο Σύλλογος αποκλείει κατ' αρχήν, και κατά κανόνα, τη συμμετοχή σπουδαστών τρίτων φροντιστηρίων στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που ως μέλος της Ομοσπονδίας διοργανώνει, με μόνη αιτιολογία την μη κατοχή από τα εν λόγω κέντρα της ιδιότητας του μέλους του Συλλόγου, ενώ επιπροσθέτως και προς αποφυγή οποιασδήποτε καταστρατήγησης της σχετικής διάταξης επιβάλει στα μέλη του τη δέσμευση να μην δηλώνουν σπουδαστές τρίτων φροντιστηρίων στις εν λόγω εξετάσεις. Αλλά και η προβλεπόμενη από τη ρύθμιση δυνατότητα αποδοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις, πέραν του εξαιρετικού της χαρακτήρα, φαίνεται να είναι πλήρως αυθαίρετη, καθώς δεν προβλέπει

[177] Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Β. Ελλάδας, σελ. 5.

[178] Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Β. Ελλάδας, σελ. 3 επ.

[179] Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Α. της 2/3/2006 σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, (de minimis) παρ. 11(2), και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (de minimis), ΕΕ C 368, 22/12/2001, παρ. 11(2). Βλ. επίσης ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, ΔΕφΑθ 2891/2009 και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 29.

κανένα κριτήριο για την αποδοχή τους, η δε συμμετοχή τους εξαρτάται αποκλειστικά από την απόφαση του Δ.Σ. του Συλλόγου χωρίς να προβλέπεται διαδικασία κοινοποίησης των λόγων αποδοχής ή εξαίρεσης αλλά ούτε και διαδικασία αμφισβήτησης της σχετικής απόφασης από τους αιτούντες.

267. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο Σύλλογος δεν φαίνεται να υιοθέτησε στην πράξη αυθαίρετα κριτήρια αποδοχής ή απόρριψης της συμμετοχής σπουδαστών που προέρχονται από κέντρα ξένων γλωσσών μη μέλη του Συλλόγου. Αυτό ισχυρίζεται και ο ίδιος ο Σύλλογος στα υπομνήματά του[180]. Ωστόσο, ανεξαρτήτως της μη εφαρμογής της σχετικής καταστατικής ρύθμισης, είναι απαραίτητο να διασφαλισθεί ότι ούτε στο μέλλον ο Σύλλογος δεν θα δύναται, εφόσον διατηρηθεί σε ισχύ η σχετική ρύθμιση, να περιορίσει με αυθαίρετα, μη αντικειμενικά και επιφέροντα διάκριση κριτήρια τη συμμετοχή τρίτων στις εν λόγω εξετάσεις θέτοντας αυτούς σε δυσμενή θέση έναντι των μελών[181]. Ως εκ τούτου, κρίνεται ότι το άρθρο 12 του Κανονισμού δύναται να περιορίσει εκ του αποτελέσματος τον ανταγωνισμό εισάγοντας διακρίσεις κατά την αποδοχή σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που αυτός διοργανώνει, δυσχεραίνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη λειτουργία του ανταγωνισμού και θέτοντας τα κέντρα ξένων γλωσσών μη μέλη του Συλλόγου σε δυσμενή θέση έναντι των μελών αυτού.

268. Συνεπώς, με βάση τα προαναφερθέντα, διαπιστώνεται αφενός η καταστατική βούληση επηρεασμού από το Σύλλογο της τιμολογιακής πρακτικής των μελών του κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α' του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 και αφετέρου η καταστατική δυνατότητα αυτού να θέτει σε μειονεκτική θέση τους ανταγωνιστές των μελών του αρνούμενος να αποδεχθεί τους σπουδαστές του στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που διοργανώνει κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο δ' του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

Ζ.2.7 Δυνατότητα εξαίρεσης βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011

269. Ως προς τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις του Συλλόγου εκτιμώνται τα ακόλουθα:

270. *Καθορισμός κατώτατων διδάκτρων και εκπτώσεων*: Από την έρευνα δεν προκύπτουν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι πληρούνται σωρευτικά οι προβλεπόμενες στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, καθώς τέτοιες σοβαρές (εξ' αντικειμένου) περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις, όπως ο ορισμός υποχρεωτικών ή κατώτατων τιμών, δεν μπορούν να αξιολογηθούν ως δικαιολογημένες, προκειμένου να διασφαλιστεί η ελάχιστη ποιότητα των επαγγελματικών υπηρεσιών και να προστατευτούν οι καταναλωτές από πλημμελείς υπηρεσίες, καθώς οι τιμές αυτές δεν μπορούν να αποτρέψουν ασυνείδητους επαγγελματίες να προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας, ούτε οδηγούν στην εξάλειψη των οικονομικών κινήτρων των ελεύθερων

---

[180] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Β. Ελλάδας, σελ. 14.

[181] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Επιτροπής, 75/498/EEC *UNIDI*, ΕΕ 1975 L 228/17, παρ. II.4, 69/90/CEE *Exposition europeenne de la machine-outil*, ΕΕ 1969 L 69/13, παρ. II.2, και 71/337/CEE *CEMATEX*, ΕΕ 1971 L 227/26, παρ. II.4.

επαγγελματιών να μειώσουν το κόστος και την ποιότητα[182]. Απεναντίας, οι εν λόγω πρακτικές αξιολογούνται ως σοβαρότατοι περιορισμοί του ανταγωνισμού, καθώς εξαλείφουν μια από τις βασικές παραμέτρους του, τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές, χωρίς να προσπορίζουν οποιοδήποτε όφελος στον καταναλωτή (βλ. ενότητα ΣΤ.4 ανωτέρω). Δεν πρέπει, εξάλλου, κατά την εκτίμηση της δυνατότητας χορήγησης απαλλαγής να παραβλέπεται το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση φέρει χαρακτηριστικά οριζόντιας συμφωνίας, αφού συμβάλλει στην υιοθέτηση ομοιόμορφης συμπεριφοράς από επαγγελματίες που είναι ανταγωνιστές μεταξύ τους. Ως εκ τούτου, οι προαναφερόμενες αποφάσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

271. *Ρήτρα απαγόρευσης συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας:* Σε αντιδιαστολή με τις ρήτρες περί καθορισμού τιμών, η εν λόγω ρήτρα – - ως περιορισμός του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος – θα μπορούσε κατ’ αρχήν να τύχει απαλλαγής βάσει των προϋποθέσεων του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011, εφόσον καταδεικνυόταν από τον εμπλεκόμενο Σύλλογο ότι αυτή διασφαλίζει π.χ. την ορθολογικοποίηση του συστήματος εξετάσεων, την εξοικονόμηση κόστους, ή την αντικειμενική, χωρίς διακρίσεις και με σαφή κριτήρια αποδοχή τρίτων στις εξετάσεις, προσπορίζοντας ταυτόχρονα κάποιο όφελος στον καταναλωτή. Όπως προαναφέρθηκε, το βάρος απόδειξης προς τούτο φέρει ο Σύλλογος. Ωστόσο, ο Σύλλογος, πέραν της μη εφαρμογής με αυθαίρετο τρόπο της σχετικής ρύθμισης στην πράξη, δεν επικαλείται, πολλώ μάλλον δεν στοιχειοθετεί, κάτι τέτοιο. Εξάλλου, ούτε και προκύπτει από οποιοδήποτε άλλο στοιχείο του φακέλου κάποιος λόγος που να δικαιολογεί τη χορήγηση εξαίρεσης βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011.

272. Συμπερασματικά, διαπιστώνεται εν προκειμένω η από μέρους της ένωσης επιχειρήσεων με την επωνυμία Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας παράβαση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 αναφορικά και με τις δύο προαναφερόμενες επιμέρους πρακτικές, για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία υιοθέτησης του Κανονισμού Δεοντολογίας (1993) έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

Ζ.3 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ[183]

ΜΕΡΟΣ Ι – ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

273. Το πλαίσιο λειτουργίας του Συλλόγου Χανίων ρυθμίζεται από το Καταστατικό του Συλλόγου αλλά και από τον Κανονισμό Δεοντολογίας, ο οποίος ψηφίσθηκε στη Συνεδρίαση

[182] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, και Έκθεση Ομάδας Εργασίας του ΟΟΣΑ, *CompetitioninProfessionalServices* (SERIES: ROUNDTABLESONCOMPETITIONPOLICY), DAFFE/CLP(2000)2.

[183] Επισημαίνεται ότι τα ονοματεπώνυμα των φροντιστηριούχων οι οποίοι εμφανίζονται στη συγκεκριμένη ενότητα υπό κωδική ονομασία, παρατίθενται κατ’ αντιστοιχία στο Παράρτημα Ι.

της Γενικής Συνέλευσης της 17/10/1991[184] και τροποποιήθηκε αργότερα στη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 8/10/2010[185].

274. Στο άρθρο 1 του αρχικά ψηφισθέντος καθώς και του επικαιροποιημένου Κανονισμού Δεοντολογίας διευκρινίζεται ότι αυτός αποτελεί ένα σύνολο κανόνων δεοντολογίας τους οποίους *«οι φροντιστές - μέλη των σωματείων μελών της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Φροντιστηρίων Ξένων Γλωσσών – PALSO»* οφείλουν να τηρούν. Η τήρηση του Κανονισμού Δεοντολογίας είναι δεσμευτική για τα μέλη του Συλλόγου. Ειδικότερα, στο άρθρο 13 του αρχικά ψηφισθέντος καθώς και του επικαιροποιημένου Κανονισμού Δεοντολογίας το οποίο φέρει τίτλο «ΚΥΡΩΣΕΙΣ» αναφέρεται: *«[σ]ε περίπτωση παράβασης από το μέλος των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον Κανονισμό αυτό, το Διοικητικό Συμβούλιο προβαίνει εγγράφως σε σύσταση προς το μέλος προκειμένου αυτό να συμμορφωθεί με τον Κανονισμό. Αν το μέλος δεν συμμορφωθεί, το Δ.Σ. μπορεί να επιβάλλει αιτιολογημένα στο μέλος τις πειθαρχικές ποινές: α) επίπληξη, β) πρόστιμο ίσο με μία ετήσια συνδρομή και γ) αποβολή από το Σύλλογο, σε περίπτωση υποτροπής. Προ της επιβολής οποιασδήποτε ποινής, το μέλος καλείται εγγράφως να δώσει εξηγήσεις στο Δ.Σ.. Οι ποινές εγκρίνονται υποχρεωτικά από τη Γ.Σ. του Συλλόγου»*[186]. Περαιτέρω, η κ. […], Πρόεδρος του Συλλόγου, διευκρίνισε επί του θέματος[187]: *«[ε]ίναι υποχρεωτική εκ μέρους του Συλλόγου η τήρηση μόνο του Καταστατικού και του Κώδικα Δεοντολογίας*[188] *από τα μέλη μας»*. Εξάλλου, ο δεσμευτικός χαρακτήρας του Κανονισμού Δεοντολογίας προκύπτει και από το Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου κατά την 3/9/2009[189] όπου αναφέρεται: «[…]», καθώς και από το αντίστοιχο Πρακτικό της 8/10/2010[190] όπου καταγράφεται: «[…]».

Ζ.3.1 Σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των τιμών και των χορηγούμενων εκπτώσεων

275. Στα πρώτα πεδία του άρθρου 6 Κανονισμού Δεοντολογίας του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων που ψηφίσθηκε στη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 17/10/1991 με τίτλο «ΔΙΔΑΚΤΡΑ», και το οποίο παρέμεινε ως είχε στον επικαιροποιημένο κατά τη Συνεδρίαση της 8/10/2010 Κανονισμό, προβλέπεται: *«[τ]ο μέλος εισπράττει δίδακτρα το ύψος των οποίων διασφαλίζει την ομαλή και εκπαιδευτικά αποτελεσματική λειτουργία του*

[184] Η ημερομηνία ψήφισης του συγκεκριμένου Κανονισμού Δεοντολογίας διευκρινίστηκε από το Σύλλογο στην υπ’ ημ. αριθ. πρωτ. 5215/18.8.11 υποβολή στοιχείων.

[185] Επισημαίνεται ότι τα άρθρα του συγκεκριμένου Κανονισμού δεν διαφέρουν πλην μίας προσθήκης στο άρθρο 7 περί Εγγραφής Μελών. Συνεπώς, το άρθρο 14 ως αναφέρθηκε ανωτέρω έχει παραμείνει.

[186] Επισημαίνεται ότι το άρθρο 8 του Καταστατικού του Συλλόγου αναφέρει ότι στα όργανα του Σωματείου περιλαμβάνεται και Επιτροπή Τήρησης Κώδικα Δεοντολογίας.

[187] Η διευκρίνιση περιλαμβάνεται στις απαντήσεις που έδωσε η Πρόεδρος του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων, […] και προσυπέγραψαν εκπρόσωποι του Συλλόγου, σε ερώτημα που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που έλαβε χώρα στα γραφεία του Συλλόγου κατά την 2/2/2011.

[188] Προφανώς αναφέρεται στον Κανονισμό Δεοντολογίας του Συλλόγου. Η αναφορά στον Κανονισμό Δεοντολογίας ως Κώδικα Δεοντολογίας απαντάται σε διάφορα Πρακτικά Συνεδριάσεων του Συλλόγου.

[189] Το εν λόγω Πρακτικό συλλέχθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Συλλόγου κατά την 2/2/2011.

[190] Το εν λόγω Πρακτικό συλλέχθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Συλλόγου κατά την 2/2/2011.

φροντιστηρίου. Σε περίπτωση που ο Σύλλογος ορίσει κατώτατο όριο διδάκτρων, το μέλος οφείλει να μην διαμορφώνει τα δίδακτρά του κάτω από το όριο αυτό».

276. Τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι σε επίπεδο συνεδρίασης συλλογικού οργάνου γίνονταν συζητήσεις επί των διδάκτρων. Ειδικότερα, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της 19/5/2009 του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου αναφέρεται: «[…]». Συναφώς, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου που έλαβε χώρα στις 8/10/2010[191] επισημαίνεται ότι «[…]».

277. Στο άρθρο 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων που ψηφίσθηκε στη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 17/10/1991 με τίτλο «ΔΙΔΑΚΤΡΑ», καθώς και στο ίδιο άρθρο του επικαιροποιημένου κατά τη Συνεδρίαση της 8/10/2010 ανωτέρω Κανονισμού ορίζεται σχετικά: *«[ε]κπτώσεις επιτρέπονται μόνο σε στενούς συγγενείς του μέλους, αδελφούς μαθητών, μαθητές που παρακολουθούν δεύτερη γλώσσα ή αποδεδειγμένα άπορους μαθητές. Υποτροφίες μπορεί να χορηγούνται μόνο σε άριστους ή άπορους μαθητές. Ο Σύλλογος με απόφαση της Γ.Σ. μπορεί να ορίζει τα ποσοστά εκπτώσεων κατά περίπτωση ή τον αριθμό των χορηγούμενων υποτροφιών».*

278. Σχετικά με χορηγούμενες εκπτώσεις σε μορφή πρόσθετων παροχών εκ μέρους των κέντρων ξένων γλωσσών, αναφέρεται το ακόλουθο απόσπασμα από το Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 25ης Σεπτεμβρίου 2007[192]: «[…]».

Ζ.3.2 Σχετικά με τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης

279. Στο άρθρο 8 του Κανονισμού Δεοντολογίας του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων που ψηφίσθηκε στη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 17/10/1991 το οποίο φέρει τίτλο «ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ – ΑΡΓΙΕΣ», ορίζεται σχετικά: *«[ο] Σύλλογος με απόφασή του μπορεί να ορίζει τις ημερομηνίες ενάρξεως – λήξεως των μαθημάτων της χειμερινής και της θερινής περιόδου κάθε σχολικού έτους. Το μέλος οφείλει να εφαρμόζει τις αποφάσεις αυτές. Οφείλει επίσης να τηρεί τις αργίες που ορίζει το Υπουργείο Παιδείας για τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών».* Το συγκεκριμένο άρθρο έχει παραμείνει υπό τον ίδιο αριθμό με το ίδιο περιεχόμενο στον επικαιροποιημένο Κανονισμό Δεοντολογίας με βάση τη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 8/10/2010.

280. Επιπλέον, ακολούθως αναφέρονται αποσπάσματα από τα Πρακτικά Συνεδριάσεων των Γενικών Συνελεύσεων στα οποία λήφθηκαν αποφάσεις σχετικά με τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης των κέντρων ξένων γλωσσών μελών του Συλλόγου.
- Πρακτικό Συνεδρίασης της 1/9/2006: «[…]»[193]
- Πρακτικό Συνεδρίασης της 3/9/2007: «[…]»
- Πρακτικό Συνεδρίασης της 3/9/2008: «[…]»

[191] Το εν λόγω Πρακτικό λήφθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Συλλόγου στις 2/2/2011.

[192] Το συγκεκριμένο Πρακτικό λήφθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Συλλόγου στις 2/2/2011.

[193] Επισημαίνεται ότι στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 31/8/2006 αναφέρεται: «[…]».

- Πρακτικό Συνεδρίασης της 3/9/2009: «[…]»[194]
- Πρακτικό Συνεδρίασης της 2/9/2010: «[…]».

281. Συναφώς, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 2/12/2008 καθορίζεται η ημερομηνία διακοπής των μαθημάτων των κέντρων ξένων γλωσσών – μελών του Συλλόγου, για το διάστημα προφανώς των διακοπών των Χριστουγέννων. Συγκεκριμένα αναφέρεται: «[…]».

Ζ.3.2.1 Περιπτωσιολογία

α) Περίπτωση του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Χ.1]

282. Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης που πραγματοποιήθηκε στις 8/10/2010 αναφέρεται σχετικά με τον [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Χ.1]: «[…]».

283. […].

284. Πιο αναλυτικά ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Χ.1] δήλωσε στη Γ.Δ.Α.: […][195]. […]».

285. […], ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων, απαντώντας σε σχετικό ερώτημα της Γ.Δ.Α., υποστήριξε ότι το αντικείμενο των καταγγελιών κατά του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Χ.1] ήταν […]:[196]*«[Ο]* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Χ.1] *δημοσίευε παραπλανητική διαφήμιση σε τοπική εφημερίδα. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κανονισμού Δεοντολογίας ήταν παραβάτες. Μετά από συνομιλία που είχαν με το Δ.Σ. απέσυραν τις διαφημίσεις»*[197].

Ζ.3.3 Σχετικά με τον περιορισμό στη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών του Συλλόγου

286. Από το σύνολο των στοιχείων που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας της Γ.Δ.Α., ο μόνος ρυθμιστικού χαρακτήρα όρος που εντοπίστηκε σχετικά με τη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων περιλαμβάνεται στο άρθρο 5 του αρχικά ψηφισθέντος καθώς και του επικαιροποιημένου Κανονισμού Δεοντολογίας, όπου αναφέρεται: *«[η] διαφήμιση του φροντιστηρίου πρέπει να είναι σοβαρή και αληθινή, να μην είναι παραπλανητική ούτε μειωτική για τα άλλα μέλη και το ασκούμενο στα φροντιστήρια ξένων γλωσσών εκπαιδευτικό λειτούργημα. Δεν είναι επιτρεπτή η διαφήμιση, η παροχή και οι υποσχέσεις για χορήγηση δώρων, για μαζικές εκπτώσεις, υποτροφίες για παρακολουθήσεις μαθημάτων δωρεάν, δωρεάν ταξίδια, για πρόσθετες παροχές κάθε είδους. Δεν είναι επιτρεπτή επίσης η διαφήμιση για συνεργασία με ανύπαρκτα ιδρύματα, σχολεία, φροντιστήρια, εργαστήρια ελευθέρων σπουδών του εσωτερικού ή εξωτερικού, καθώς και η κάθε είδους ψευδής ή παραπλανητική διαφήμιση»*.

---

[194] Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 19/5/2009 αναφέρεται: «[…]».

[195] […].

[196] Η απάντηση του Συλλόγου περιλαμβάνεται στην υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5215/18.8.11 υποβολή στοιχείων.

[197] Σύμφωνα με τα δηλωθέντα εκ του Συλλόγου, παρομοίως με τον [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Χ.1], οι κ.κ. […] και […], κατά των οποίων είχαν υποβληθεί καταγγελίες, όπως αναφέρεται στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 8/10/2010, είχαν παραβεί το άρθρο 5 του Κανονισμού Δεοντολογίας λόγω παραπλανητικής διαφήμισης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ – ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Ζ.3.4 Επί του ζητήματος της ύπαρξης επιχειρήσεων και της ένωσης επιχειρήσεων

287. Εν προκειμένω, οι ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών-μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα, παρέχοντας τις υπηρεσίες τους προς τους πελάτες τους έναντι αμοιβής, αναλαμβάνοντας έτσι τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή. Πληρούν συνεπώς τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, και ως εκ τούτου λογίζονται ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων περί ανταγωνισμού.

288. Όπως προκύπτει από τα εκτεθέντα ανωτέρω, οι καταστατικές ρυθμίσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων αποβλέπουν και επιβάλλουν την υιοθέτηση μιας ενιαίας συμπεριφοράς από τα μέλη του σε συγκεκριμένα ζητήματα, όπως τα δίδακτρα[198], καθορίζοντας τον τρόπο άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας των μελών του, και ως εκ τούτου, συνιστούν πράξεις που ρυθμίζουν συγκεκριμένη συμπεριφορά των μελών του στο πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας των τελευταίων. Συνεπώς πληρούνται οι νομολογιακά τασσόμενες προϋποθέσεις της υπαγωγής του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

Ζ.3.5 Επί του ζητήματος της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

289. Ο Κανονισμός Δεοντολογίας του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων, όπως εκάστοτε ίσχυε, συνιστά απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

290. Η δεσμευτικότητα του εν λόγω κειμένου προκύπτει ρητώς:

- από τη νομική φύση του εν λόγω κειμένου, το οποίο επιτάσσει σαφώς την τήρηση των προβλεπομένων στις διατάξεις του υποχρεώσεων (άρθρο 1) και απειλεί συγκεκριμένες κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων των μελών (άρθρο 13)[199],
- από τη συνεχή κατά τα τελευταία έτη επιβεβαίωση εκ μέρους του Συλλόγου της *«επιβεβλημένη*{ς}*»* ανάγκης *«αυστηρή*{ς} *τήρηση*{ς}*»* του Κανονισμού Δεοντολογίας και της λήψης σχετικών μέτρων προς το σκοπό αυτό, όπως η αποστολή επιστολών στα προσφάτως ιδρυθέντα κέντρα ξένων γλωσσών διά της οποίας να τονίζεται η ανάγκη τήρησης του Κανονισμού ως προϋπόθεση για να καταστούν μέλη του Συλλόγου, σε συνέχεια της από 3/9/2009 απόφασης της Γ.Σ., καθώς και η απειλή οριστικής αποβολής οποιουδήποτε μέλους αποκλίνει από τα προβλεφθέντα σε αυτόν, σε συνέχεια της από 8/10/2010 απόφασης της Γ.Σ.,
- από τη δήλωση των εκπροσώπων του Συλλόγου σε σχετικό ερώτημα της Γ.Δ.Α., για τον υποχρεωτικό χαρακτήρα του Κανονισμού,

[198] Βλ. π.χ. το άρθρο 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας που προβλέπει την δυνατότητα καθορισμού κατώτατου ορίου διδάκτρων και ανώτατου ποσοστού εκπτώσεων, το άρθρο 8 που προβλέπει την υποχρέωση εφαρμογής των αποφάσεων του Συλλόγου σχετικά με τη διάρκεια του έτους φοίτησης και τα άρθρα 7 του Καταστατικού και 10 του Κανονισμού Δεοντολογίας που ορίζουν την υποχρέωση συμμετοχής ή αποχής από ορισμένες εξεταστικές δραστηριότητες.

[199] Βλ. αρ. 13 του Κανονισμού Δεοντολογίας.

- από τις καταγγελίες των ίδιων των μελών του Συλλόγου προς το εν λόγω σωματείο.

Ζ.3.6 Αντικείμενο της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων - Περιορισμός του Ανταγωνισμού

291. Όπως προαναφέρθηκε ο Κανονισμός Δεοντολογίας, όπως ψηφίσθηκε και ισχύει μέχρι τον χρόνο σύνταξης της παρούσης εισήγησης, εμπεριέχει όρους και προϋποθέσεις ως προς ποικίλες πλευρές της παρεχόμενης υπηρεσίας διδασκαλίας ξένων γλωσσών από τα μέλη του Συλλόγου. Θα πρέπει, επομένως, να αξιολογηθεί εάν οι εν λόγω διατάξεις, οι οποίες φέρουν τον χαρακτήρα αποφάσεων της υπό κρίση ένωσης επιχειρήσεων, αποβλέπουν στον επηρεασμό της συναλλακτικής συμπεριφοράς των μελών και/ ή στον περιορισμό του ανταγωνισμού, είτε εκ της φύσεώς τους είτε διά του παραγόμενου αποτελέσματός τους.

292. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, τέτοιο αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα ή/και αποτέλεσμα δεν φαίνεται να έχει (ή να μπορεί να επιφέρει). το άρθρο 8 του Κανονισμού Δεοντολογίας, το οποίο προβλέπει τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης μέσω απόφασης του Συλλόγου. Και τούτο διότι, η ρύθμιση αυτή φαίνεται να είναι μεμονωμένη, υπό την έννοια ότι ο Σύλλογος δεν καθορίζει βάσει των στοιχείων του φακέλου λοιπές πτυχές της εμπορικής πολιτικής των μελών του που άπτονται της λειτουργίας των επιχειρήσεών τους, και δεν δύναται αυτοτελώς να επηρεάσει καθοριστικά τους όρους ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη αγορά (σε αντιδιαστολή, για παράδειγμα, με το Σύλλογο Ηρακλείου, όπου η αντίστοιχη πρόβλεψη εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ρυθμίσεων που περιορίζουν ασφυκτικά τις παραμέτρους άσκησης εμπορικής πολιτικής των μελών του, πέραν του καθορισμού της τιμολογιακής τους πολιτικής). Στο πλαίσιο αυτό, ο ισχυρισμός της ένωσης περί απόπειρας χρονικής σύμπτωσης του έτους φοίτησης με το αντίστοιχο σχολικό έτος των δημοσίων σχολείων για πρακτικούς λόγους κρίνεται εύλογος υπό τις περιστάσεις, δεν φαίνεται να υποκρύπτει δε σκοπό περαιτέρω ρύθμισης κατά δεσμευτικό τρόπο του είδους, του χρόνου και του τρόπου παροχής των σχετικών υπηρεσιών. Ενδείξεις που να υποδηλώνουν βούληση περαιτέρω ρύθμισης κατά δεσμευτικό τρόπο του είδους, του χρόνου και του τρόπου παροχής των σχετικών υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα η κλήση σε απολογία […] και οι συνεννοήσαειες με Προέδρους άλλων Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. της Κρήτης, όπως αυτές περιγράφονται στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Δ.Σ. της 19/8/2009, δεν είναι επαρκείς – κατά την κρίση της Επιτροπής – για τη στοιχειοθέτηση περιοριστικού του ανταγωνισμού αποτελέσματος εξ’ αυτού του λόγου.

293. Ομοίως, αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα δεν φαίνεται να μπορεί να επιφέρει ούτε και η διάταξη του άρθρου 5 του Κανονισμού Δεοντολογίας σχετικά με τον περιορισμό στην διαφημιστική δραστηριότητα των μελών, σκοπός της οποίας φαίνεται κατ’ αρχήν να είναι ιδίως η αποφυγή της παραπλανητικής διαφημιστικής δραστηριότητας με στόχο την προστασία του καταναλωτή. Δεν διαφαίνεται, δηλαδή, ότι αποσκοπεί στην παρεμπόδιση της θεμιτής συγκριτικής διαφήμισης ή στον περιορισμό της δυνατότητας των επαγγελματιών να διεκδικούν ενεργητικά πελάτες και, συνεπώς, δεν θεωρείται πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, εφόσον εφαρμόζεται με αντικειμενικό τρόπο και χωρίς να δημιουργούνται διακρίσεις. Ελλείψει άλλων στοιχείων, δεν στοιχειοθετείται, κατά την κρίση της Επιτροπής, περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα εξ’ αυτού του λόγου.

294. Διαφορετική, ωστόσο, είναι η αξιολόγηση αναφορικά με καταστατικές ρυθμίσεις που αφορούν στο συντονισμό του επιπέδου τιμών, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

Ζ.3.6.1 Ως προς τον καθορισμό των διδάκτρων και των χορηγούμενων εκπτώσεων

295. Όπως προαναφέρθηκε, το άρθρο 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας προβλέπει την υποχρέωση του μέλους του Συλλόγου να μην αποκλίνει από την κατώτατη οριζόμενη από το Σύλλογο κλίμακα διδάκτρων, σε περίπτωση που ο τελευταίος ορίσει τέτοια.

296. Κατά την κρίση της Επιτροπής, με βάση τα προεκτεθέντα Πρακτικά των συνεδριάσεων της Γ.Σ. στη διάθεση της υπηρεσίας, ο Σύλλογος δεν φαίνεται να έλαβε κάποια συγκεκριμένη εφαρμοστική απόφαση περί καθορισμού διδάκτρων σε συμμόρφωση με την παραπάνω καταστατική πρόβλεψη[200]. Ωστόσο, και παρά τη μη λήψη περαιτέρω μέτρων και αποφάσεων σε εφαρμογή του άρθρου 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας, η ύπαρξη και μόνο της εν λόγω καταστατικής δυνατότητας, την οποία ανά πάσα στιγμή δύναται να ασκήσει ο Σύλλογος, επαρκεί για τη στοιχειοθέτηση εξ αντικειμένου περιορισμού του ανταγωνισμού[201], καθώς η υιοθέτηση και μόνο της εν λόγω ρήτρας και η διατήρησή της σε ισχύ ακόμα και μετά την τροποποίηση του Κανονισμού Δεοντολογίας το 2010 δημιουργεί την πεποίθηση στα μέλη του Συλλόγου ότι ο συντονισμός για το επίπεδο των διδάκτρων είναι θεμιτός, διαμορφώνει το πλαίσιο για την επίτευξη μιας τέτοιας συνεννόησης και δύναται να λειτουργήσει ως ανάχωμα έναντι στην ποικιλομορφία των αμοιβών που συνεπάγεται η ελεύθερη διαπραγμάτευση αυτών και λειτουργεί καθεαυτή αποτρεπτικά στη μείωση των διδάκτρων – λαμβανομένων υπόψη και των επαπειλούμενων κυρώσεων. Εξάλλου, και σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς του Συλλόγου[202], το περιστατικό της […], η προσφυγή των μελών στο Σύλλογο για την αντιμετώπιση του ζητήματος καθώς και όσα καταγράφονται σχετικά με αυτό ανωτέρω, καταδεικνύουν ότι έχει εδραιωθεί στην επαγγελματική συνείδηση των μελών του Συλλόγου η αντίληψη ότι ο Σύλλογος είναι αρμόδιος να λειτουργεί ρυθμιστικά σε περιπτώσεις παρέκκλισης από ένα γενικά αποδεκτό επίπεδο τιμών, δύναται δε να ευνοεί «[…]»[203]. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να διασφαλισθεί ότι ούτε στο μέλλον ο Σύλλογος δεν θα δύναται, εφόσον διατηρηθεί σε ισχύ η σχετική ρύθμιση, να περιορίσει τον ανταγωνισμό μέσω του καθορισμού κατώτατης κλίμακας διδάκτρων[204].

297. Εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού συνιστά και το άρθρο 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας και ως προς τις ρυθμίσεις του εκείνες που αφορούν αφενός στον καθορισμό του επιπέδου των χορηγουμένων εκπτώσεων στους πελάτες των επιχειρήσεων, και

[200] Βλ. και σχετικές απαντήσεις που έδωσε η Πρόεδρος του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Χανίων, […] και προσυπέγραψαν εκπρόσωποι του Συλλόγου, σε ερώτημα που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που έλαβε χώρα στα γραφεία του Συλλόγου κατά την 2/2/2011. Βλ. και Υπόμνημα Συλ. Χανίων, σελ. 4.

[201] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16.

[202] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Χανίων, σελ. 3.

[203] Βλ. σχετικά ανωτέρω πρακτικό Γ.Σ. της 1/9/2006.

[204] Βλ. αντίστοιχα αποφάσεις Επιτροπής, 75/498/EEC *UNIDI*, ΕΕ 1975 L 228/17, παρ. II.4, 69/90/CEE *Exposition europeenne de la machine-outil*, ΕΕ 1969 L 69/13, παρ. II.2, και 71/337/CEE *CEMATEX*, ΕΕ 1971 L 227/26, παρ. II.4.

αφετέρου στον περιοριστικό προσδιορισμό των κατηγοριών πελατών στις οποίες τα μέλη του Συλλόγου δύνανται να χορηγούν εκπτώσεις. Όπως προαναφέρθηκε, το εν λόγω άρθρο αφενός επιβάλλει στα μέλη του Συλλόγου να χορηγούν εκπτώσεις μόνο σε συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων και αφετέρου, όπως και με την κλίμακα κατώτατων διδάκτρων, εξουσιοδοτεί την Γενική Συνέλευση του Συλλόγου, ως αρμόδιο όργανο να προσδιορίσει τυχόν ποσοστά εκπτώσεων. Συνεπώς, αφενός σαφώς περιορίζεται η ελευθερία των μελών του Συλλόγου να χορηγήσουν εκπτώσεις σε όποια κατηγορία πελατών τους επιθυμούν, αφού η εν λόγω ρύθμιση αποκλείει κάθε διαφοροποίηση από το θεσπισμένο κανόνα, και αφετέρου δηλώνεται σαφώς η βούληση καθιέρωσης κάποιων ανώτατων ποσοστών εκπτώσεων. Λόγω του καθορισμού από το Σύλλογο συγκεκριμένων κατηγοριών πελατών, τα μέλη του εμποδίζονται και δεν μπορούν να παράσχουν με την ίδια ευκολία εκπτώσεις σε άλλες κατηγορίες καταναλωτών, με συνέπεια να περιορίζεται η δυνατότητα τους να παρέχουν χαμηλότερες τιμές σε περιπτώσεις άλλες από τις συλλογικά καθορισμένες, ακόμα και αν θεωρηθεί ότι στην πράξη είχαν αυτή τη δυνατότητα[205]. Εξάλλου, αν και δεν υφίστανται αποφάσεις των καταστατικών οργάνων του Συλλόγου περί υιοθέτησης συγκεκριμένων ανώτατων ποσοστών εκπτώσεων σε υλοποίηση της ανωτέρω καταστατικής πρόβλεψης, εντούτοις η υιοθέτηση και μόνο της σχετικής αντι-ανταγωνιστικής εκ της φύσεώς της καταστατικής πρόβλεψης επαρκεί για τη διαπίστωση της βούλησης των μελών του Συλλόγου να συντονιστούν όχι μόνο ως προς τις κατηγορίες πελατών στις οποίες δεν χορηγούν ή χορηγούν εκπτώσεις αλλά και ως προς το ύψος αυτών, καθώς και για τη διαπίστωση νόθευσης του μεταξύ τους ανταγωνισμού σε επίπεδο τιμών. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να διασφαλισθεί ότι ούτε στο μέλλον ο Σύλλογος δεν θα δύναται, εφόσον διατηρηθεί σε ισχύ η σχετική ρύθμιση, να περιορίσει τον ανταγωνισμό μέσω του καθορισμού των χορηγούμενων από τα μέλη του εκπτώσεων[206].

298. Σημειωτέον ότι οι ως άνω καταστατικές ρυθμίσεις διακρίνονται σαφώς από τις επιβαλλόμενες από την Πολιτεία ρυθμίσεις πριν το 2003 – 2004 (οι οποίες αφορούσαν, ούτως ή άλλως, μέγιστες, και όχι καθορισμένες ή/και ελάχιστες τιμές που εμπίπτουν άνευ ετέρου στις απαγορευτικές διατάξεις του νόμου). Και τούτο, διότι η Πολιτεία έθετε απλώς ένα ανώτατο ποσοστό ετήσιας αύξησης που υπολογιζόταν επί των εκάστοτε εφαρμοζόμενων από τα κέντρα ξένων γλωσσών διδάκτρων (παρά τη διάφορη νομοθετική πρόβλεψη). Αντιθέτως, οι κρινόμενες καταστατικές προβλέψεις αφορούσαν σε καθορισμένες τιμές.

299. Συνεπώς, από τα όσα προαναφέρθηκαν καθίσταται σαφής η βούληση επηρεασμού από το Σύλλογο της τιμολογιακής πρακτικής των μελών του. Οι εν λόγω καταστατικές διατάξεις σωρευτικά συνιστούν απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, με την έννοια της συνεπούς έκφρασης βούλησης της ιδίας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά με την μορφή του καθορισμού συγκεκριμένων επιπέδων αμοιβών και ως εκ τούτου συνιστούν παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1

---

[205] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 72/22/CEE *Vereeniging van Cementhandelaren*, EE 1972 L13/34, παρ. 16[α].

[206] Βλ. αντίστοιχα αποφάσεις Επιτροπής, 75/498/EEC *UNIDI*, EE 1975 L 228/17, παρ. II.4, 69/90/CEE *Exposition europeenne de la machine-outil*, EE 1969 L 69/13, παρ. II.2, και 71/337/CEE *CEMATEX*, EE 1971 L 227/26, παρ. II.4.

παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 3959/2011. Όπως προαναφέρθηκε, οι ως άνω ρυθμίσεις, με τη θέσπισή τους και μόνο, ακόμη και στο βαθμό που τυχόν δεν εφαρμόσθηκαν ποτέ στην πράξη, δύνανται να επηρεάσουν και συρρικνώσουν εξ αντικειμένου το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά[207] με την εδραίωση στη συνείδηση των μελών του Συλλόγου της πεποίθησης ότι ο συντονισμός σε επίπεδο τιμών είναι επιτρεπτός.

300. Σε κάθε περίπτωση, οι ισχυρισμοί του Συλλόγου περί ανεφάρμοστων στην πράξη καταστατικών ρυθμίσεων[208], προβάλλεται αλυσιτελώς, καθώς δεν επηρεάζει την ουσιαστική αξιολόγηση της υπό κρίση συμπεριφοράς ως παράνομης. Και τούτο, διότι – κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία – αποφάσεις περί καθορισμού τιμών (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται, όπως προαναφέρθηκε και ρυθμίσεις σε καταστατικά και κανονισμούς δεοντολογίας) κρίνονται ως παραβατικές, εφόσον εξ' αντικειμένου περιορίζουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να απαιτείται να έχουν εφαρμοστεί στην πράξη[209]. Συναφώς, εφόσον μία απόφαση που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού αντίκειται στο άρθρο 1 του ν. 703/1977 ανεξάρτητα από τα αποτελέσματά της, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή της (εν όλω ή εν μέρει) όπως, αντίστοιχα, και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή, ούτε και συνιστούν λόγο απαλλαγής.

301. Επιπλέον, ούτε και απαλλάσσει από την ευθύνη την οποιαδήποτε ένωση επιχειρήσεων η τυχόν έλλειψη πρόθεσης ή/και η τυχόν πεποίθηση των οργάνων της ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο[210]. Στο πλαίσιο αυτό, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, ούτε και απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο (εν προκειμένω, βάσει των καταστατικών ρυθμίσεων) και το εμπλεκόμενο μέρος συμβάλλει με τις ενέργειές του προς το σκοπό αυτό, η απόφαση είναι απαγορευμένη, έστω και αν το εμπλεκόμενο μέρος δεν αποσκοπούσε στο εν λόγω αποτέλεσμα[211]. Ως εκ τούτου, αλυσιτελώς προβάλλεται και ο ισχυρισμός του Συλλόγου Χανίων περί έλλειψης πρόθεσης περιορισμού του ανταγωνισμού[212].

302. Ομοίως, αλυσιτελώς προβάλλεται και το επιχείρημα, ότι ο λόγος θέσπισης της καταστατικής ρύθμισης έγκειται στην αποτροπή περιπτώσεων αθέμιτου ανταγωνισμού[213]. Και τούτο, διότι μια σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του

[207] Βλ. αποφάσεις Επιτροπής, 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16, και 78/66/EEC *Cauliflowers*, ΕΕ 1978 L 21/23, παρ. II.1.

[208] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Χανίων, σελ. 4.

[209] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και σχετική ενωσιακή νομολογία), αποφάσεις ΔΕΕ, C-246/86 *Belasco*, σκ. 12-15, και C-123/83 *BNIC κ. Clair*, σκ. 22, αποφάσεις ΓενΔικ, Τ-7/89 *SA Hercules κ. Επιτροπής*, σκ. 271, Τ-25/95 κλπ. *Cimenteries κ. Επιτροπής*, σκ. 16, 25 (περίληψης) και 1531, 3921 επ., Τ-303/02 *Westfalen Gassen κ. Επιτροπής*, σκ. 75, και απόφαση Επιτροπής για την αγορά της μεθυλογλυκαμίνης 2004/104/ΕΚ, ο.π, παρ. 174, 177-179.

[210] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20.

[211] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης, απόφαση ΔΕΚ C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679.

[212] Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Χανίων, σελ. 2.

[213] Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Χανίων, σελ. 2.

ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους (ενδεχομένως ακόμη και θεμιτούς) σκοπούς[214]. Επομένως, το γεγονός ότι το Δ.Σ. του Συλλόγου μπορεί να είχε εύλογες ανησυχίες για περιστατικά αθέμιτου ανταγωνισμού ή/και για την εξέλιξη των ανταγωνιστικών συνθηκών στον ευρύτερο κλάδο, δεν αναιρεί τον αντικειμενικά αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα των υπό κρίση αποφάσεών του (υπό τη μορφή καταστατικών ρυθμίσεων) κατά τα προεκτεθέντα.

Ζ.3.7 Δυνατότητα εξαίρεσης βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011

303. Από την έρευνα δεν προκύπτουν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι πληρούνται σωρευτικά οι προβλεπόμενες στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης[215], καθώς σοβαρές (εξ' αντικειμένου) περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις, όπως η πρόβλεψη της δυνατότητας ορισμού υποχρεωτικών ή κατώτατων τιμών ή ο καθορισμός των κατηγοριών πελατών στις οποίες χορηγούνται εκπτώσεις, δεν μπορούν να αξιολογηθούν ως δικαιολογημένες, προκειμένου να διασφαλιστεί η ελάχιστη ποιότητα των επαγγελματικών υπηρεσιών και να προστατευτούν οι καταναλωτές από πλημμελείς υπηρεσίες, καθώς οι τιμές αυτές δεν μπορούν να αποτρέψουν ασυνείδητους επαγγελματίες να προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας, ούτε οδηγούν στην εξάλειψη των οικονομικών κινήτρων των ελεύθερων επαγγελματιών να μειώσουν το κόστος και την ποιότητα[216]. Απεναντίας, οι εν λόγω πρακτικές αξιολογούνται ως σοβαρότατοι περιορισμοί του ανταγωνισμού, καθώς εξαλείφουν μια από τις βασικές παραμέτρους του, τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές, χωρίς να προσπορίζουν οποιοδήποτε όφελος στον καταναλωτή (βλ. ενότητα ΣΤ.4 ανωτέρω). Δεν πρέπει, εξάλλου, κατά την εκτίμηση της δυνατότητας χορήγησης απαλλαγής να παραβλέπεται το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση φέρει χαρακτηριστικά οριζόντιας συμφωνίας αφού συμβάλλει στην υιοθέτηση ομοιόμορφης συμπεριφοράς από επαγγελματίες, που είναι ανταγωνιστές μεταξύ τους. Ως εκ τούτου, οι προαναφερόμενες αποφάσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Χανίων δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

304. Συμπερασματικά, διαπιστώνεται εν προκειμένω ότι ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Νομού Χανίων προέβη δια του άρθρου 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας (καθορισμός τιμών) σε παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία υιοθέτησης του Κανονισμού Δεοντολόγιας (1991) έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

---

[214] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφΑθ 1026/2007, σκ. 6, καθώς και ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6 & 17. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ C-96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, σκ. 25, C- 45/85 Verband κατά Επιτροπής, 35-42, C-551/03 P, General Motors κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-3173, σκ. 64, απόφαση ΔΕΕ C-209/207, Irish Beef, σκ. 21, και την εκεί παρατιθέμενη σχετική νομολογία.

[215] Το βάρος απόδειξης προς τούτο φέρει ο Σύλλογος.

[216] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, και Έκθεση Ομάδας Εργασίας του ΟΟΣΑ, *Competition in Professional Services* (SERIES: ROUNDTABLESONCOMPETITIONPOLICY), DAFFE/CLP(2000)2.

Ζ.4 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ[217]

ΜΕΡΟΣ Ι – ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

305. Ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών δεν είχε υιοθετήσει Κανονισμό Δεοντολογίας. Ωστόσο, θέματα εμπορικής πολιτικής των μελών του αποτέλεσαν συχνά αντικείμενο συζητήσεων στο πλαίσιο των Γενικών Συνελεύσεων και του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ζ.4.1 Σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των τιμών (δίδακτρα και χορηγούμενες εκπτώσεις)

306. Ειδικότερα, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν συγκεκριμένες ενέργειες συντονισμού αναφορικά με το επίπεδο των διδάκτρων αλλά και το ύψους των χορηγούμενων εκπτώσεων. Πράγματι, συζητήσεις μεταξύ των μελών του Συλλόγου επί του ζητήματος του καθορισμού διδάκτρων, και τούτο κατά το χρονικό σημείο μετά την απελευθέρωσή τους, εντοπίζεται στα πρακτικά των Γενικών Συνελεύσεων και του Διοικητικού Συμβουλίου του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών. Παρατίθενται ενδεικτικά ακολούθως σχετικά αποσπάσματα:

- Πρακτικό Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου με ημερομηνία 21/2/2007: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 30/8/2007: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 27/8/2008: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου με ημερομηνία 10/2/2009: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 3/6/2009: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 31/8/2009: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 1/6/2010: […]». Επισυνάπτεται στο Πρακτικό σχέδιο επιστολής το οποίο απευθύνεται σε γονείς και μαθητές και, μεταξύ άλλων, αναφέρει: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 15/6/2010: «[…]».

307. Περαιτέρω, η ύπαρξη συντονισμένης πρακτικής καθορισμού του επιπέδου των χορηγούμενων εκπτώσεων από μέρους των μελών του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών προκύπτει ευθέως από τα ακόλουθα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Γενικής Συνέλευσης των μελών του Συλλόγου:

- Πρακτικό Συνεδρίασης της 26/8/1997: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης της 27/8/1998: «[…]».
- Πρακτικό Συνεδρίασης της 27/8/2008: «[…]». Επισημαίνεται, ότι πάνω στην ανωτέρω απόφαση είναι καταγεγραμμένη η ακόλουθη χειρόγραφη σημείωση: «[…]».

[217] Επισημαίνεται ότι τα ονοματεπώνυμα των φροντιστηριούχων οι οποίοι εμφανίζονται στη συγκεκριμένη ενότητα υπό κωδική ονομασία, παρατίθενται κατ' αντιστοιχία στο Παράρτημα Ι.

- Πρακτικό Συνεδρίασης της 31/8/2009: *«*[…]*»*. Από το έγγραφο τεκμαίρεται ότι στο πρώτο παιδί μιας οικογένειας δεν πρέπει να γίνεται οιαδήποτε έκπτωση στα δίδακτρα, στο δεύτερο και στο τρίτο 10% και 50% αντίστοιχα, ενώ το τέταρτο δύναται να φοιτά δωρεάν.
- Πρακτικό Συνεδρίασης της 22/1/2011: «[…]». Το συγκεκριμένο απόσπασμα εγείρει ερωτήματα αναφορικά με την έννοια των *«*[…]*»*, δηλαδή, εάν αφορούν σε μειώσεις διδάκτρων μεγαλύτερες από το τυχόν συμφωνηθέν ποσοστό εκπτώσεων.

308. Επιπλέον των ανωτέρω, στο διαδικτυακό τόπο του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών[218] είναι αναρτημένη ανακοίνωση με ημερομηνία 1/9/2010, η οποία αφορά σε συνέντευξη τύπου που είχε παραχωρήσει ο Σύλλογος, με σκοπό την ενημέρωση των γονέων και των μαθητών για θέματα ιδιωτικής εκπαίδευσης στις ξένες γλώσσες στο Νομό Σερρών. Στη συγκεκριμένη ανακοίνωση αναφέρεται μεταξύ άλλων: *«[τ]έλος, η κ.* […], *υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων ανακοίνωσε την έναρξη των εγγραφών "ενημερώνουμε τους γονείς ότι οι εγγραφές θα γίνουν από τις 1 έως τις 15 Σεπτεμβρίου. Θα έχουμε έκπτωση 10% στο δεύτερο παιδί, 50% στο τρίτο και το τέταρτο παιδί δωρεάν αφού και τα τέσσερα παιδιά θα φοιτούν στο ίδιο κέντρο γλωσσών"».*

Ζ.4.1.1 Περιπτωσιολογία

Α) Περίπτωση του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1]

309. Σχετική αναφορά σε συντονισμένη πολιτική εκπτώσεων μεταξύ των μελών του Συλλόγου γίνεται και σε επιστολή προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου, η οποία τιτλοφορείται «[γ]ια την κατάργηση της έκπτωσης στα δίδακτρα» και συντάχθηκε από τον ιδιοκτήτη κέντρου ξένων γλωσσών [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1]. Η επιστολή δεν έχει ημερομηνία, ωστόσο από τα διαλαμβανόμενα σε αυτήν, κατά πάσα πιθανότητα τοποθετείται στο τέλος της σχολικής χρονιάς 1998-1999, εφόσον στην επιστολή αναφέρεται: *«[σ]τη συνέλευση του προηγούμενου Σεπτέμβρη 98 με μεγάλη πλειοψηφία πάρθηκε απόφαση».*

310. Στην επιστολή επισημαίνεται καταρχήν ότι *«παλιότερα με απόφαση του Συλλόγου υπήρχε συμφωνία για το αν θα γίνεται έκπτωση στα δίδακτρα και επίσης καθορίζονταν και το ποσοστό της έκπτωσης καθώς και οι δικαιούχοι».* Ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1] προσθέτει ότι υπήρχε ειδικότερη συμφωνία μεταξύ των μελών του Συλλόγου *«που απαγόρευε στους συναδέλφους με περισσότερες της μίας γλώσσας να κάνουν έκπτωση στην β' γλώσσα»,* ισχυριζόμενος μάλιστα ότι αυτή ήταν *«προσωπική μου πρόταση που είχε περάσει παμψηφεί».* Σύμφωνα με τον ίδιο, *«[τ]ο σκεπτικό ήταν να προστατευθούν οι συνάδελφοι των γαλλικών και γερμανικών από τον αθέμιτο ανταγωνισμό που θα δημιουργούσε η δυνατότητα άλλων συναδέλφων να κάνουν εκπτώσεις. Η απόφαση βέβαια αυτή από όσα ξέρω δεν είχε τηρηθεί ποτέ».* Κατά πάσα πιθανότητα, ο συντάκτης αναφέρεται στις αποφάσεις που λήφθησαν κατά τις από 26/8/1997 και 27/8/1998 Συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης που αναφέρθηκαν ανωτέρω, και/ή σε άλλες, αντίστοιχες συμφωνίες.

---

[218] Η ανακοίνωση του Συλλόγου είναι αναρτημένη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: http://palsoser.blogspot.com/2010_09_01_archive.html. Η ανακοίνωση έχει τίτλο: *«Προσοχή στην επιλογή του κέντρου ξένων γλωσσών εφιστά ο Σύλλογος Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών Νομού Σερρών "Palso"».*

311. Ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1] κατόπιν αναφέρει ότι στη Γενική Συνέλευση που πραγματοποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 1998 λήφθηκε η απόφαση για την κατάργηση κάθε είδους έκπτωσης[219], για όλες τις γλώσσες[220]. Περαιτέρω, ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1] επισημαίνει ότι η συμφωνία «*καταστρατηγήθηκε από αρκετούς συναδέλφους»,* οι οποίοι *«ήταν ελαστικοί σε πολλές περιπτώσεις (συγγενείς, φίλοι, συνάδελφοι, οικονομικά ασθενείς κλπ)»,* με αποτέλεσμα, κατά τον ίδιο, να ενταθούν οι ανταγωνιστικές πιέσεις στους ιδιοκτήτες που σεβάστηκαν τη συμφωνία. Στο πλαίσιο αυτό, ζήτησε από το Σύλλογο να αποφασίσει την άρση της απαγόρευσης των εκπτώσεων, προφανώς προκειμένου ο ίδιος να παραμείνει ανταγωνιστικός, αλλά ταυτόχρονα «*νόμιμος και συλλογικός*».

312. […] […][221].

Ζ.4.2 Σχετικά με πρακτικές αποκλεισμού ανταγωνιστών

Ζ.4.2.1 Πρακτικές σε επίπεδο ανταγωνιστικών κέντρων ξένων γλωσσών

313. Στο πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου που έλαβε χώρα κατά την 14/10/2008 αναφέρεται: «[…]».

ΜΕΡΟΣ ΙΙ – ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Ζ.4.3 Επί του ζητήματος της ύπαρξης επιχειρήσεων και της ένωσης επιχειρήσεων

314. Εν προκειμένω, οι ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών-μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα, παρέχοντας τις υπηρεσίες τους προς τους πελάτες τους έναντι αμοιβής, αναλαμβάνοντας έτσι τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή. Πληρούν συνεπώς τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, και ως εκ τούτου λογίζονται ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων περί ανταγωνισμού.

315. Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, οι αποφάσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών αποβλέπουν και επιβάλλουν την υιοθέτηση μιας ενιαίας συμπεριφοράς από τα μέλη του σε συγκεκριμένα ζητήματα, όπως τα δίδακτρα, καθορίζοντας τον τρόπο παροχής των σχετικών υπηρεσιών και τον τρόπο άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας των μελών του, και ως εκ τούτου, συνιστούν πράξεις που ρυθμίζουν συγκεκριμένη συμπεριφορά των μελών του στο πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας των τελευταίων. Συνεπώς πληρούνται οι νομολογιακά τασσόμενες προϋποθέσεις της υπαγωγής του στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.

---

[219] Πιο αναλυτικά στην επιστολή αναφέρεται: *«[σ]τη συνέλευση του προηγούμενου Σεπτέμβρη 98 με μεγάλη πλειοψηφία πάρθηκε απόφαση να καταργηθούν κάθε είδους εκπτώσεις για οποιοδήποτε λόγο. Το σκεπτικό είχε δύο σκέλη: α) ήταν ο μόνος τρόπος για να ξεφύγουμε νόμιμα από την αύξηση που δίνονταν και να κάνουμε τα δίδακτρά μας πιο αξιοπρεπή, β) να αποφύγουμε τις διαδικασίες στις οποίες μας εμπλέκει πλέον η Εφορία σε περίπτωση εκπτώσεων (συμφωνητικά κλπ)»*.

[220] Ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1] αναφέρει σχετικά ότι *«[θ]υμίζω ότι η αιτιολογία που πρόβαλαν κάποιοι συνάδελφοι των θεωρούμενων δεύτερων γλωσσών για να διατηρήσουν το δικαίωμα στις εκπτώσεις απορρίφθηκε σαν αβάσιμη»*. Σημειωτέον ότι από τα διαθέσιμα πρακτικά Γενικών Συνελεύσεων, δεν προκύπτει τέτοιου είδους συμφωνία – κατά πάσα πιθανότητα ο [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1] αναφέρεται στα συμφωνηθέντα στην προαναφερθείσα Γενική Συνέλευση του Αυγούστου (και όχι του Σεπτεμβρίου) στην οποία ορίστηκε ότι δεν θα γίνονται πλέον εκπτώσεις από τα μέλη του Συλλόγου στο δεύτερο παιδί της οικογένειας.

[221] […].

316. Στο υπόμνημά του, ο Σύλλογος Σερρών αναφέρεται στο χαρακτήρα του ως συνδικαλιστικού φορέα, υπολαμβάνοντας ότι αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ουσιαστική αξιολόγησης της κρινόμενης συμπεριφοράς του. Ωστόσο, η συμπεριφορά αυτή δεν αφορά καθαυτή στη νόμιμη διεκδίκηση κάποιου αιτήματος μέσω της προσφυγής στη δικαιοσύνη ή/και στο αναγνωρισμένο δικαίωμα διεξαγωγής στάσης εργασίας/απεργίας με την τήρηση των εκάστοτε νόμιμων τύπων, αλλά στον καθορισμό τιμών, με σκοπό το συντονισμό της επιχειρηματικής δράσης των μελών του Συλλόγου, κατά παράβαση της κείμενης εθνικής νομοθεσίας (και καθ' υπέρβαση τον ορίων της όποιας τυχόν συνδικαλιστικής δράσης). Στο βαθμό που ο Συλλόγος υπολαμβάνει ότι οι ενέργειές του δεν δύναται να ελεγχθούν με βάση τις διατάξεις περί προστασίας του ανταγωνισμού, επειδή τυχόν άπτονται θεμάτων συνδικαλιστικής φύσης, ο εν λόγω ισχυρισμός είναι απορριπτέος. Η οποιαδήποτε ένωση επιχειρήσεων μπορεί, βεβαίως, να διαδραματίσει νομίμως ρόλο υπεράσπισης των συμφερόντων των μελών της. Δεν μπορεί ωστόσο, κατά τρόπο γενικό, να επικαλείται τη συνδικαλιστική ελευθερία για να δικαιολογήσει δράσεις αντίθετες προς τις εθνικές (και ενωσιακές) διατάξεις περί προστασίας του ανταγωνισμού[222].

Ζ.4.4 Επί του ζητήματος της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

317. Οι αποφάσεις των καταστατικών οργάνων του Συλλόγου, ως αναλύονται κατωτέρω, συνιστούν απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

318. Η δεσμευτικότητα των σχετικών αποφάσεων προκύπτει ευθέως, εν προκειμένω, από:

- τη ίδα τη νομική φύση των εν λόγω αποφάσεων, οι οποίες συνιστούν καταστατικές αποφάσεις των οργάνων του Συλλόγου που δεσμεύουν τα μέλη του.
- τη δημοσιοποίηση με διάφορους τρόπους των σχετικών αποφάσεων στους καταναλωτές. Έτσι, την 1/9/2010 ο Σύλλογος προέβη σε δημόσια ανακοίνωση περί των χορηγούμενων εκπτώσεων επί των διδάκτρων από τα μέλη του, η οποία και αναρτήθηκε στο διαδικτυακό τόπο του Συλλόγου. Αντίστοιχη απόφαση για ενημέρωση των καταναλωτών περί του επιπέδου των διδάκτρων φαίνεται να λήφθηκε και στη Γ.Σ. της 1/6/2010. Οι εν λόγω αποφάσεις για δημόσιες ανακοινώσεις αλλά και η ανακοίνωση αυτή καθεαυτή αφενός καταδεικνύουν τη δεσμευτικότητα των σχετικών αποφάσεων και αφετέρου εξαλείφουν εν τοις πράγμασι οποιαδήποτε δυνατότητα απόκλισης από την ανακοινωθείσα δεσμευτική πολιτική εκ μέρους των μελών του Συλλόγου.
- την κοινοποίηση των σχετικών αποφάσεων στα μέλη του Συλλόγου, όπως προκύπτει από τη χειρόγραφη σημείωση στο Πρακτικό Συνεδρίασης της 27/8/2008, ώστε να εξασφαλισθεί η τήρησή τους και από τους μη παρόντες.

---

[222] Βλ. ενδεικτικά συνεκδ. υποθ. T-217/03 και T-245/03, FNCBV, FNB, FNPL και JA κατά Επιτροπής σκ. 58, 97-103 και απόφ. Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2003/600/ΕΚ, French Beef, σκ. 110-111, 114. Βλ. σχετικά και ΔΕφΑθ 1026/2007, σκ. 6-8.

- το αίτημα του μέλους του Συλλόγου, [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1], περί άρσης της απαγόρευσης των εκπτώσεων, προκειμένου να προσαρμόσει ανάλογα την εμπορική του πολιτική και ταυτόχρονα να παραμείνει «*νόμιμος και συλλογικός*»).

Ζ.4.5 Αντικείμενο της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων - Περιορισμός του Ανταγωνισμού

319. Εν προκειμένω, θα πρέπει να αξιολογηθεί, εάν οι εν λόγω πρακτικές, οι οποίες φέρουν τον χαρακτήρα αποφάσεων της υπό κρίση ένωσης επιχειρήσεων, αποβλέπουν στον επηρεασμό της συναλλακτικής συμπεριφοράς των μελών και/ ή στον περιορισμό του ανταγωνισμού, είτε εκ της φύσεώς τους είτε διά του παραγόμενου αποτελέσματός τους.

Ζ.4.5.1 Ως προς τον καθορισμό των διδάκτρων και των χορηγούμενων εκπτώσεων

320. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ευθέως ότι, τουλάχιστον από το 2006, τα μέλη του Συλλόγου συζητούσαν επί ζητημάτων που αφορούσαν τον καθορισμό διδάκτρων. Έτσι, στις Γ.Σ. της 21/2/2007 και 10/2/2009 φαίνεται να συζητήθηκε το ζήτημα των διδάκτρων, χωρίς, ωστόσο, να λαμβάνονται σχετικές αποφάσεις, ενώ, όπως προκύπτει από τα πρακτικά των Γ.Σ. της 29/8/2006, 30/8/2007 και 27/8/2008, ο Σύλλογος ενημέρωνε ετησίως τα μέλη του αναφορικά με την πρόθεση του αρμόδιου Υπουργείου να προχωρήσει ή όχι σε καθορισμό του ύψους της αύξησης των διδάκτρων (στα σχετικά πρακτικά γίνεται αναφορά σε «[…]» δίδακτρα). Στα τελευταία αυτά πρακτικά διαφαίνεται η βούληση του Συλλόγου να καθοδηγήσει τα μέλη του αναφορικά με το ύψος των διδάκτρων – εκφράσεις όπως «[…]» συνιστούν προτροπή προς διατήρηση του υφιστάμενου επιπέδου διδάκτρων – η οποία λαμβάνει τη μορφή της απόφασης με σαφώς δεσμευτικό χαρακτήρα τα αμέσως επόμενα έτη, και συγκεκριμένα το 2009 και το 2010, οπότε πλέον και ρητώς τα μέλη του Συλλόγου συναποφασίζουν κατά τις συνεδριάσεις των καταστατικών οργάνων αυτού την τιμή στην οποία θα παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε, το 2009 και για το σχολικό έτος 2009-2010 καθορίζεται α) το ύψος των διδάκτρων για την τάξη A Junior ανάλογα με την εβδομαδιαία διάρκεια των μαθημάτων (3 ή 4 ώρες) και β) το ύψος των αυξήσεων στα δίδακτρα, ενώ το 2010 αποφασίζεται η παροχή της τάξης Pre Junior δωρεάν και το πάγωμα των διδάκτρων ή η μικρή μείωσή τους για την τάξη A Junior.

321. Οι προαναφερόμενες αποφάσεις των συνεδριάσεων της Γ.Σ της ένωσης από το 2006 έως το 2010, με τις οποίες κατ' αρχήν τα μέλη του Συλλόγου προτρέπονται να ακολουθήσουν συγκεκριμένη πολιτική αναφορικά με το ύψος των διδάκτρων, και στη συνέχεια καθορίζονται οι τιμές των παρεχόμενων υπηρεσιών (είτε υπό τη μορφή κατωτάτου ποσού είτε υπό τη μορφή της ποσοστιαίας αύξησης ή μείωσης αντίστοιχα των διδάκτρων) αντικατοπτρίζουν με σαφήνεια τη βούληση του Συλλόγου να ρυθμίζει την τιμολογιακή πολιτική των μελών και τη πρόθεση των τελευταίων να συντονίσουν την εν λόγω πολιτική τους και, ως εκ τούτου, παρεμποδίζουν εξ' αντικειμένου τον ανταγωνισμό εντός της οικείας αγοράς. Προς επίτευξη δε ομοιομορφίας ως προς το ύψος των διδάκτρων, με την απόφαση της Γ.Σ της 3/6/2009, παροτρύνονται τα μέλη να προβαίνουν σε επικοινωνία (υπό την έννοια προφανώς της αναφοράς/καταγγελίας) με το Σύλλογο σε περίπτωση διαπίστωσης

φαινομένων προσφοράς χαμηλότερων της προκαθορισμένης από την ένωση αμοιβής διδάκτρων.

322. Εξάλλου, και για ακόμη μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ήτοι ήδη από το 1997, ο Σύλλογος καθόριζε, τόσο το επίπεδο των εκπτώσεων όσο και τις περιπτώσεις στις οποίες χορηγούνται από τα μέλη του εκπτώσεις. Συγκεκριμένα, όπως αναλυτικά εκτίθεται ανωτέρω, οι αποφάσεις των συνεδριάσεων της Γ.Σ. της ένωσης με ημερομηνία α) 26/8/1997 και 27/8/1998 και β) 27/8/2008 και 31/8/2009 περιορίζουν τη δυνατότητα των μελών του Συλλόγου να χορηγούν εκπτώσεις, καθώς αφενός απαγορεύουν τη χορήγηση έκπτωσης στο πρώτο και/ ή στο δεύτερο παιδί (εξαιρέσεις ως προς αυτό οι αποφάσεις του 1997 και του 2009 καθώς και η δημόσια ανακοίνωση του 2010 που προβλέπουν έκπτωση 10% για το δεύτερο παιδί) και ορίζουν συγκεκριμένο ποσοστό έκπτωσης για το τρίτο παιδί και αφετέρου (όπως προκύπτει τουλάχιστον από την επιστολή του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1] και την από 27/8/2008 απόφαση της Γ.Σ. της ένωσης) απαγορεύουν τη χορήγηση εκπτώσεων σε περίπτωση εκμάθησης και δεύτερης ξένης γλώσσας από τον ίδιο σπουδαστή. Από το κείμενο δε της απόφασης του 2008 το οποίο αναφέρεται σε διατήρηση της ισχύς της παλαιότερης απόφασης, σαφώς προκύπτει ότι τα διαλαμβανόμενα στην τελευταία αυτή απόφαση ίσχυαν και τηρούνταν από τα μέλη του Συλλόγου για τη χρονική περίοδο από το 1998 έως το 2008, ενώ εξάλλου από τα αναφερόμενα στην δημόσια ανακοίνωση της 1/9/2010 σαφώς συνάγεται ότι η απόφαση του 2009 ίσχυσε και για το σχολικό έτος 2010-2011. Ενισχυτικό επιχείρημα του δεσμευτικού χαρακτήρα των εν λόγω αποφάσεων και της ακολουθούμενης πολιτικής του Συλλόγου στο θέμα των εκπτώσεων αποτελεί και η προαναφερόμενη επιστολή του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Σ.1] προς το Σύλλογο, του οποίου υπήρξε μέλος, όπου γίνεται ρητή αναφορά σε υφιστάμενη και στο παρελθόν πολιτική εκπτώσεων, ενώ ήδη είχε αποφασισθεί σε Γενική Συνέλευση του 1998 απαγόρευση εκπτώσεων.

323. Συναφώς, προκύπτει ευθέως η συνεπής βούληση του Συλλόγου να καθορίσει συγκεκριμένα ποσοστά εκπτώσεων ή μηδενική έκπτωση σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, πρακτική που οποία καταστρατηγεί την επιχειρηματική ελευθερία εκάστου μέλους να διαμορφώσει ελεύθερα, και κατά τις οικονομικοτεχνικές του ανάγκες, την τιμολογιακή του πολιτική, συντονίζει την τιμολογιακή πρακτική των μελών και συρρικνώνει το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά αναφορικά με τις τιμές.

324. Οι προαναφερόμενες πρακτικές (δίδακτρα και χορηγούμενες εκπτώσεις) σωρευτικά συνιστούν απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, με την έννοια της συνεπούς έκφρασης βούλησης του Συλλόγου Σερρών να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά, και συγκεκριμένα να καθαρίσει συγκεκριμένα επίπεδα αμοιβών και, ως εκ τούτου, συνιστούν παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 3959/2011. Οι πρακτικές αυτές, ακόμη και στο βαθμό που τυχόν δεν εφαρμόσθηκαν ποτέ στην πράξη, δύνανται να επηρεάσουν και να συρρικνώσουν εξ αντικειμένου το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά[223] με την εδραίωση στη

[223] Βλ. αποφάσεις Επιτροπής, 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16, και 78/66/EEC *Cauliflowers*, ΕΕ 1978 L 21/23, παρ. II.1.

συνείδηση των μελών του Συλλόγου της πεποίθησης ότι ο συντονισμός σε επίπεδο τιμών είναι επιτρεπτός.

325. Σε κάθε περίπτωση, οι ισχυρισμοί του Συλλόγου περί ανεφάρμοστων στην πράξη αποφάσεων ή/και έλλειψης συγκεκριμένου μηχανισμού εξαναγκασμού των μελών προς συμμόρφωση[224], προβάλλοναι αλυσιτελώς, καθώς δεν επηρεάζουν την ουσιαστική αξιολόγηση της υπό κρίση συμπεριφοράς ως παράνομης. Και τούτο, διότι – κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία – αποφάσεις περί καθορισμού τιμών κρίνονται ως παραβατικές άνευ ετέρου, εφόσον εξ' αντικειμένου περιορίζουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να απαιτείται να έχουν εφαρμοστεί στην πράξη[225]. Συναφώς, εφόσον μία απόφαση που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού αντίκειται στο άρθρο 1 του ν. 703/1977 ανεξάρτητα από τα αποτελέσματά της, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή της (εν όλω ή εν μέρει) όπως, αντίστοιχα, και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή, ούτε και συνιστούν λόγο απαλλαγής. Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι οι επίμαχες αποφάσεις είχαν δεσμευτικό χαρακτήρα (βλ. Ζ.4.4 ανωτέρω).

326. Επιπλέον, ούτε και απαλλάσσει από την ευθύνη την οποιαδήποτε ένωση επιχειρήσεων η τυχόν έλλειψη πρόθεσης ή/και η τυχόν πεποίθηση των οργάνων της ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο[226]. Στο πλαίσιο αυτό, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, ούτε και απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο (εν προκειμένω, βάσει των αποφάσεων της Γ.Σ. του Συλλόγου) και το εμπλεκόμενο μέρος συμβάλλει με τις ενέργειές του προς το σκοπό αυτό, η απόφαση είναι απαγορευμένη, έστω και αν το εμπλεκόμενο μέρος δεν αποσκοπούσε σε αυτό[227]. Ως εκ τούτου, ο ισχυρισμός του Συλλόγου Σερρών περί έλλειψης πρόθεσης περιορισμού του ανταγωνισμού προβάλλεται αλυσιτελώς[228].

327. Ομοίως, αλυσιτελώς προβάλλεται και το επιχείρημα ότι ο λόγος υιοθέτησης των επίμαχων αποφάσεων της Γ.Σ. έγκειται στην απλή ενημέρωση των μελών, καθώς και στην αποτροπή περιπτώσεων αθέμιτου ανταγωνισμού ή/και φαινομένων κάτω του κόστους[229]. Και τούτο, διότι μια σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους (ενδεχομένως ακόμη και θεμιτούς)

---

224 Βλ. Υπόμνημα Συλ. Σερρών, σελ. 2-3 και 5, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συ. Σερρών, σελ. 2.

225 Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και σχετική ενωσιακή νομολογία), αποφάσεις ΔΕΕ, C-246/86 *Belasco*, σκ. 12-15, και C-123/83 *BNIC κ. Clair*, σκ. 22, αποφάσεις ΓενΔικ, T-7/89 *SA Hercules κ. Επιτροπής*, σκ. 271, T-25/95 κλπ. *Cimenteries κ. Επιτροπής*, σκ. 16, 25 (περίληψης) και 1531, 3921 επ., T-303/02 *Westfalen Gassen κ. Επιτροπής*, σκ. 75, και απόφαση Επιτροπής για την αγορά της μεθυλογλυκαμίνης 2004/104/ΕΚ, ο.π, παρ. 174, 177-179.

226 Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20 (κατά πάγια ενωσιακή και εθνική νομολογία).

227 Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης, απόφαση ΔΕΚ C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679.

228 Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Σερρών, σελ. 3.

229 Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Σερρών, σελ. 3-5 και Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Σερρών, σελ. 2.

σκοπούς[230]. Επομένως, το γεγονός ότι το Δ.Σ. ή η Γ.Σ. του Συλλόγου μπορεί να είχε εύλογες ανησυχίες για περιστατικά αθέμιτου ανταγωνισμού ή/και για την εξέλιξη των ανταγωνιστικών συνθηκών στον ευρύτερο κλάδο – ακόμη κι αν υποτεθεί ότι αυτό θα μπορούσε να στοιχειοθετηθεί με βάση τα στοιχεία του φακέλου, το οποίο ωστόσο δεν προκύπτει εν προκειμένω – δεν αναιρεί τον αντικειμενικά αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα των υπό κρίση αποφάσεών του κατά τα προεκτεθέντα.

Ζ.4.5.2 Ως προς τη συμμετοχή σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας

328. Οι αποφάσεις του Δ.Σ του Συλλόγου της 14/10/2008 και 25/11/2008, αναφορικά με τον αποκλεισμό μεμονωμένων υποψηφίων ή υποψηφίων που προέρχονται από κέντρα ξένων γλωσσών που δεν ανήκουν στο Σύλλογο από τις διεξαγόμενες από το Σύλλογο εξετάσεις γλωσσομάθειας, αποβλέπουν στον προσπορισμό κάποιου ανταγωνιστικού οφέλους στα μέλη του Συλλόγου έναντι των ανταγωνιστών τους, καθώς μόνο οι σπουδαστές αυτών θα μπορούσαν κατά κανόνα να αποκτήσουν τα πιστοποιητικά γλωσσομάθειας διαμέσου των εξετάσεων που διενεργεί κατ' αποκλειστικότητα η Ομοσπονδία, κάποια από τα οποία είναι αναγνωρισμένα από την Πολιτεία. Ο πλήρης, και χωρίς ουδεμία αιτιολόγηση ή κριτήριο, αποκλεισμός με την απόφαση του Οκτωβρίου 2008 όλων των σπουδαστών που ακολουθούν ιδιαίτερα μαθήματα, και στη συνέχεια με την απόφαση του Νοεμβρίου 2008 ο πλήρης αποκλεισμός και όλων των σπουδαστών κέντρων ξένων γλωσσών μη μελών του Συλλόγου δύναται να επηρεάσει τον ανταγωνισμό στην υπό εξέταση σχετική αγορά, καθώς θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη θέση τρίτων κέντρων ξένων γλωσσών σε μειονεκτική θέση, λόγω αφενός της αδυναμίας συμμετοχής των σπουδαστών τους σε μια από τις πλέον γνωστές και αναγνωρισμένες από την Πολιτείας διοργανώσεις εξετάσεων γλωσσομάθειας και αφετέρου της θέσης που κατέχει Σύλλογος (εκπροσώπηση μελών επί του συνόλου των φροντιστηρίων που δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά) σε τοπικό επίπεδο. Οι εν λόγω αποφάσεις δεν συνιστούν απλές παραινέσεις προς την Ομοσπονδία να αρνείται στο μέλλον τις αιτήσεις των ως άνω σπουδαστών να συμμετέχουν στις εν λόγω εξετάσεις αλλά απεναντίας αποτυπώνουν σαφώς τη βούληση του Συλλόγου να αποκλείει εφεξής ως διοργανωτής των σχετικών αποφάσεων τους ως άνω σπουδαστές, χωρίς κανένα αντικειμενικό κριτήριο και δίχως να επικαλείται ουδεμία αιτιολογία.

329. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο Σύλλογος δεν φαίνεται να απέκλεισε κατά τρόπο συστηματικό στην πράξη σπουδαστές που προέρχονταν από κέντρα ξένων γλωσσών μη μέλη του Συλλόγου. Αυτό ισχυρίζεται και ο ίδιος ο Σύλλογος στα υπομνήματά του[231]. Ωστόσο, ανεξαρτήτως της μη εφαρμογής των σχετικών αποφάσεων της Γ.Σ, είναι απαραίτητο να διασφαλισθεί ότι ούτε στο μέλλον ο Σύλλογος δεν θα δύναται, εφόσον διατηρηθεί σε ισχύ η σχετική ρύθμιση, να περιορίσει με αυθαίρετα, μη αντικειμενικά και επιφέροντα διάκριση κριτήρια τη συμμετοχή τρίτων στις εν λόγω εξετάσεις θέτοντας αυτούς

[230] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφΑθ 1026/2007, σκ. 6, καθώς και ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6 & 17. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ C-96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, σκ. 25, C- 45/85 Verband κατά Επιτροπής, 35-42, C-551/03 P, General Motors κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-3173, σκ. 64, απόφαση ΔΕΕ C-209/207, Irish Beef, σκ. 21, και την εκεί παρατιθέμενη σχετική νομολογία.

[231] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Σερρών, σελ. 5.

σε δυσμενή θέση έναντι των μελών[232]. Συναφώς, ακόμη και η μεταγενέστερη υπαναχώρηση από τις ως άνω ειλημμένες αποφάσεις της ένωσης, κατόπιν ενημέρωσης και «διαβούλευσης» με την δευτεροβάθμια οργάνωση, δεν αναιρούν την ανάγκη τέτοιας διασφάλισης στο μέλλον. Ως εκ τούτου, οι ως άνω αποφάσεις του Συλλόγου κρίνεται ότι δύνανται να περιορίσουν εκ του αποτελέσματος τον ανταγωνισμό εισάγοντας διακρίσεις κατά την αποδοχή σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που αυτός διοργανώνει, δυσχεραίνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη λειτουργία του ανταγωνισμού και θέτοντας τα κέντρα ξένων γλωσσών μη μέλη του Συλλόγου σε δυσμενή θέση έναντι των μελών αυτού.

330. Συνεπώς, οι προαναφερόμενες αποφάσεις των καταστατικών οργάνων του Συλλόγου, που φέρουν το χαρακτήρα απόφασης της ένωσης κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού, καταδεικνύουν την αληθινή βούληση αφενός επηρεασμού της τιμολογιακής πρακτικής των μελών του Συλλόγου κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 703/1977, και αφετέρου θέσης σε μειονεκτική θέση των ανταγωνιστών των μελών του μέσω της απόρριψης των αιτήσεων συμμετοχής στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που διοργανώνει των σπουδαστών τους κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο δ του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

Ζ.4.6 Δυνατότητα εξαίρεσης βάσει του αρθρ. 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του αρθρ. 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011

331. Ως προς τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις του Συλλόγου εκτιμώνται τα ακόλουθα:

332. *Καθορισμός διδάκτρων και εκπτώσεων*: Από την έρευνα δεν προκύπτουν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι πληρούνται σωρευτικά οι προβλεπόμενες στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, καθώς σοβαρές (εξ' αντικειμένου) περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις, όπως οι προκείμενες, δεν μπορούν να αξιολογηθούν ως δικαιολογημένες, προκειμένου να διασφαλιστεί η ελάχιστη ποιότητα των επαγγελματικών υπηρεσιών και να προστατευτούν οι καταναλωτές από πλημμελείς υπηρεσίες, καθώς οι τιμές αυτές δεν μπορούν να αποτρέψουν ασυνείδητους επαγγελματίες να προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας, ούτε οδηγούν στην εξάλειψη των οικονομικών κινήτρων των ελεύθερων επαγγελματιών να μειώσουν το κόστος και την ποιότητα[233]. Απεναντίας, οι εν λόγω πρακτικές αξιολογούνται ως σοβαρότατοι περιορισμοί του ανταγωνισμού, καθώς εξαλείφουν μια από τις βασικές παραμέτρους του, τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές, χωρίς να προσπορίζουν οποιοδήποτε όφελος στον καταναλωτή (βλ. ενότητα ΣΤ.4 ανωτέρω). Δεν πρέπει, εξάλλου, κατά την εκτίμηση της δυνατότητας χορήγησης απαλλαγής να παραβλέπεται το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση φέρει χαρακτηριστικά οριζόντιας συμφωνίας αφού συμβάλλει στην υιοθέτηση ομοιόμορφης

---

[232] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Επιτροπής, 75/498/EEC *UNIDI*, ΕΕ 1975 L 228/17, παρ. II.4, 69/90/CEE *Exposition europeenne de la machine-outil*, ΕΕ 1969 L 69/13, παρ. II.2, και 71/337/CEE *CEMATEX*, ΕΕ 1971 L 227/26, παρ. II.4.

[233] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, και Έκθεση Ομάδας Εργασίας του ΟΟΣΑ, *CompetitioninProfessionalServices* (SERIES: ROUNDTABLESONCOMPETITIONPOLICY), DAFFE/CLP(2000)2.

συμπεριφοράς από επαγγελματίες, που είναι ανταγωνιστές μεταξύ τους. Ως εκ τούτου, οι σχετικές του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977.

333. *Απαγόρευση συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας*: Οι εν λόγω αποφάσεις ως περιορισμός του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος θα μπορούσαν κατ' αρχήν να τύχουν απαλλαγής βάσει των προϋποθέσεων του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, εφόσον καταδεικνυόταν από τον εμπλεκόμενο Σύλλογο ότι διασφαλίζουν π.χ. την ορθολογικοποίηση του συστήματος εξετάσεων, την εξοικονόμηση κόστους, ή την αντικειμενική, χωρίς διακρίσεις και με σαφή κριτήρια αποδοχή τρίτων στις εξετάσεις, προσπορίζοντας ταυτόχρονα κάποιο όφελος στον καταναλωτή. Το σχετικό βάρος απόδειξης φέρει ο Σύλλογος κατά τις κείμενες διατάξεις. Ωστόσο, ο Σύλλογος δεν επικαλείται, αλλά ούτε και προκύπτει από οποιοδήποτε άλλο στοιχείο του φακέλου οποιοσδήποτε λόγος που να δικαιολογεί και να επιτρέπει τη χορήγηση εξαίρεσης βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011. Η διατύπωση δε των σχετικών αποφάσεων και ο συνακόλουθος αποκλεισμός είναι απόλυτος, με συνέπεια να μην πληρούται καν το κριτήριο του περιορισμού του ανταγωνισμού στον αναγκαίο βαθμό προκειμένου να προκύψει η αντίστοιχη ωφέλεια.

334. Συμπερασματικά, διαπιστώνεται η από μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών παράβαση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α' του Ν. 703/1977 περί καθορισμού τιμών, ως ίσχυε, από το 1997 έως το 2010, με ιδιαίτερη ένταση τα έτη 2007-2010 λόγω του καθορισμού και του ύψους των διδάκτρων, καθώς και του στοιχείου δ του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977, ως ίσχυε, και του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο δ' του Ν. 3959/2011, για το χρονικό διάστημα από τον Οκτώβριο του 2008 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

Ζ.5 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ[234]

ΜΕΡΟΣ Ι – ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

335. Τα μέλη του Συλλόγου είναι υποχρεωμένα να τηρούν το σύνολο των κανόνων δεοντολογίας που ορίζονται από τον Κανονισμό Δεοντολογίας του Συλλόγου. Όπως επισημαίνεται από το Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς: *«[ο] Κανονισμός Δεοντολογίας του Συλλόγου, που ισχύει μέχρι σήμερα, είναι αυτός που ψηφίστηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 24/10/1998. Κατά τη Γενική Συνέλευση της 1/9/2010 μοιράστηκε στα μέλη προσχέδιο με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις για διαβούλευση. Προφορικά, συμφώνησαν όλα τα μέλη με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, αλλά επιφυλάχθηκαν για περαιτέρω μελέτη αυτού και αποφασίσθηκε να ψηφιστεί σε επόμενη Γενική Συνέλευση, πράγμα που μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει»*[235].

[234] Επισημαίνεται ότι τα ονοματεπώνυμα των φροντιστηριούχων οι οποίοι εμφανίζονται στη συγκεκριμένη ενότητα υπό κωδική ονομασία, παρατίθενται κατ' αντιστοιχία στο Παράρτημα Ι.

[235] Πράγματι, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 1/9/2010 αναφέρεται σχετικά: «[…]».

336. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ψηφισθέντος Κανονισμού Δεοντολογίας: *«[μ]ε τον παρόντα κανονισμό ορίζονται κανόνες δεοντολογίας, που οφείλουν να τηρούν οι φροντιστές - μέλη του Συλλόγου Ιδιοκτητών Φροντιστηρίων Ξένων Γλωσσών Νομού Κιλκίς,…»*. Η τήρησή του είναι δεσμευτική για τα μέλη του Συλλόγου. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 13 του εν ισχύι Κανονισμού ορίζεται: *«[σ]ε περίπτωση παράβασης από το μέλος των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον Κανονισμό αυτό, το Διοικητικό Συμβούλιο προβαίνει εγγράφως σε σύσταση προς το μέλος, προκειμένου αυτό να συμμορφωθεί με τον Κανονισμό. Αν το μέλος δεν συμμορφωθεί, το Δ.Σ. μπορεί να επιβάλλει αιτιολογημένα στο μέλος τις πειθαρχικές ποινές: α) επίπληξη, β) πρόστιμο ίσο με μία ετήσια συνδρομή και γ) αποβολή από το Σύλλογο, σε περίπτωση υποτροπής. Προ της επιβολής οποιασδήποτε ποινής, το μέλος καλείται εγγράφως, να δώσει εξηγήσεις στο Δ.Σ.. Οι ποινές εγκρίνονται υποχρεωτικά από τη Γ.Σ. του Συλλόγου»*[236].

Ζ.5.1 Σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των τιμών και των χορηγούμενων εκπτώσεων

337. Τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν συγκεκριμένες ενέργειες συντονισμού αναφορικά με το επίπεδο των διδάκτρων αλλά και το ύψος των χορηγούμενων εκπτώσεων.

338. Σχετική ρύθμιση περί καθορισμού του επιπέδου των διδάκτρων περιλαμβάνεται στο άρθρο 6 του ισχύοντος Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου, όπου ορίζεται μεταξύ άλλων: *«[τ]ο μέλος εισπράττει δίδακτρα το ύψος των οποίων διασφαλίζει την ομαλή και εκπαιδευτικά αποτελεσματική λειτουργία του φροντιστηρίου. Σε περίπτωση που ο Σύλλογος ορίσει κατώτατο όριο διδάκτρων, το μέλος οφείλει να μην διαμορφώνει τα δίδακτρά του κάτω από το όριο αυτό»*.

339. Συζητήσεις για το θέμα των διδάκτρων ελάμβαναν χώρα σε συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου του Συλλόγου, χωρίς ωστόσο να προκύπτει οτι υιοθετήθηκαν συγκεκριμένες κλίμακες κατώτατων διδάκτρων. Ενδεικτικά:

- Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 29/6/2005 αναφέρεται: «[…]».
- Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 29/8/2006 επισημαίνεται: «[…]».
- Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 24/8/2009 διευκρινίζεται ότι: «[…]».
- Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 1/9/2010 συμφωνήθηκε: «[…]».

[236] Στο άρθρο 17 του Προσχέδιου του Κανονισμού Δεοντολογίας αντίστοιχα, ορίζεται: *«[α]ρμόδιο για την τήρηση του παρόντος Κανονισμού Δεοντολογίας είναι το πειθαρχικό συμβούλιο, το οποίο θα απαρτίζεται από τα μέλη του Δ.Σ., τους αντιπροσώπους και το νομικό σύμβουλο του συλλόγου. Σε περίπτωση που η επιτροπή διαπιστώσει παράβαση του κανονισμού εισηγείται στη Γ.Σ. την επιβολή πειθαρχικών ποινών στους παραβάτες, έγγραφη επίπληξη, πρόστιμο (πολλαπλάσιο της ετήσιας συνδρομής) ή και διαγραφή του μέλους, σύμφωνα με τα άρθρα του καταστατικού»*.

340. Περαιτέρω, στο άρθρο 6 του ισχύοντος Κανονισμού Δεοντολογίας ορίζεται: *«[τ]ο μέλος εισπράττει δίδακτρα το ύψος των οποίων διασφαλίζει την ομαλή και εκπαιδευτικά αποτελεσματική λειτουργία του φροντιστηρίου. Σε περίπτωση που ο Σύλλογος ορίσει κατώτατο όριο διδάκτρων, το μέλος οφείλει να μην διαμορφώνει τα δίδακτρά του κάτω από το όριο αυτό. Εκπτώσεις επιτρέπονται μόνο σε στενούς συγγενείς του μέλους, μόνο στο τρίτο παιδί της οικογένειας (5%) και κυρίως για κοινωνικούς λόγους. Υποτροφίες μπορεί να χορηγούνται μόνο σε άριστους ή άπορους μαθητές. Ο Σύλλογος με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης μπορεί να ορίζει τα ποσά εκπτώσεων αναπροσαρμοζόμενα κατά περίπτωση ή τον αριθμό των χορηγούμενων υποτροφιών»*[237].

341. Εφαρμογή των αναφερόμενων στο Καταστατικό σχετικών άρθρων προκύπτει ήδη από το 2007, όταν σε Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 12/9/2007 αναφέρεται: «[…]».

342. Επίσης, ρυθμιστικού χαρακτήρα οδηγία επί της πολιτικής εκπτώσεων εμπεριέχεται σε ανακοινώσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς περί αποφάσεων που λήφθηκαν κατά τις Συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου[238]. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίστηκαν τρεις σχετικές ανακοινώσεις, από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει ότι αναφέρονται στα έτη φοίτησης 22/9/2008-22/5/2009, 21/9/2009-21/5/2010 και 20/9/2010-20/5/2011. Σε όλες εκ των ανωτέρω ανακοινώσεις ορίζονται τα ακόλουθα περί της πολιτικής των χορηγούμενων εκπτώσεων: *«Δεν γίνεται έκπτωση στα δύο αδέλφια. Έκπτωση στο τρίτο παιδί ή δεύτερη γλώσσα, για τη μικρότερη τάξη 10%. Έκπτωση στο τέταρτο παιδί για τη μικρότερη τάξη 5%. Δεν γίνεται έκπτωση στην εφάπαξ πληρωμή»*. Η συγκεκριμένη εκπτωτική πολιτική επαναλαμβάνεται και στην από 13/9/2010, επιστολή του Συλλόγου προς το τότε μέλος του, [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], στην οποία αναφέρεται: *«[σ]ύμφωνα δε με την από 1/9/2010 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης καθορίστηκαν οι παρεχόμενες από τα κέντρα ξένων γλωσσών εκπτώσεις, ως εξής*: {ακολουθούν οι προαναφερόμενες κλίμακες εκπτώσεων}*»*. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι στα Πρακτικά των επικαλούμενων Συνεδριάσεων δεν αναφέρεται με λεπτομέρεια κάποια σχετική ξεχωριστή απόφαση του Συλλόγου περί συντονισμένης πολιτικής εκπτώσεων.

343. Τέλος, ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς, με το έγγραφό του που φέρει ημερομηνία 27/5/2011 και αριθ. πρωτ. 2731, απευθύνεται στους ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών, και τους ενημερώνει ότι *«το Διοικητικό Συμβούλιο θα στραφεί εναντίον κάθε μέλους (αλλά και τρίτου μη μέλους) προς άρση του είδους αθέμιτου ανταγωνισμού που τυχόν χρησιμοποιεί με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και την κατάθεση τακτικής αγωγής ενώπιον κάθε αρμόδιου Δικαστηρίου, αλλά και θα ζητήσει την ποινική δίωξη κάθε υπαίτιου σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου περί αθέμιτου ανταγωνισμού ... ομόφωνα το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε προς διασφάλιση των επαγγελματικών συμφερόντων όλων, να τηρήσει "σκληρή γραμμή" έναντι όποιου παραβεί τις διατάξεις του Νόμου περί αθέμιτου ανταγωνισμού»*. Τέτοιες πρακτικές που θα αντιμετωπίζονται αυστηρά, κατά τη διακηρυγμένη πάντα γραμμή του

[237] Αντίστοιχα, στο μεταγενέστερο Σχέδιο τροποποιήσεων, περιλαμβάνεται συγκεκριμένο άρθρο με τίτλο «Εκπτώσεις» (βλ. άρθρο 8), χωρίς όμως περιεχόμενο.

[238] Επισημαίνεται ότι τα έγγραφα που περιέχουν τις εν λόγω ανακοινώσεις φέρουν τίτλο «Απόφαση Γενικής Συνέλευσης» και υπογράφονται από την Πρόεδρο και τη Γενική Γραμματέα του Συλλόγου χωρίς να αναφέρουν ημερομηνία λήψης της απόφασης ή σε ποιους απευθύνονται.

Συλλόγου, είναι μεταξύ άλλων «*η καταβολή μειωμένων διδάκτρων αν και δεν συντρέχει κοινωνικός ή οικονομικός λόγος*» και «*η πρόσκληση για εγγραφή με τη λήξη της σχολικής περιόδου προς τους μαθητές άλλων κέντρων ξένων γλωσσών με κίνητρο την καταβολή χαμηλότερων διδάκτρων για την επόμενη περίοδο ή την καταβολή ιδίων διδάκτρων για επόμενες χρονιές κλπ*».

Ζ.5.1.1 Περιπτωσιολογία

α) Περίπτωση της κ. [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1]

344. Σε επιστολή του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς προς την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], ιδιοκτήτρια κέντρου ξένων γλωσσών στο Κιλκίς και τότε μέλος του Συλλόγου, η οποία φέρει αριθ. πρωτ. 2639 και ημερομηνία 13/9/2010, επικαλείται τη συμφωνηθείσα πολιτική εκπτώσεων, την οποία η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1] προφανώς δεν ακολούθησε. Συγκεκριμένα, στην επιστολή, η οποία συντάχθηκε δυνάμει των συμφωνηθέντων στην από 8/9/2010 Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου[239], επισημαίνεται: *«[σ]ύμφωνα δε με την από 1/9/2010 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης καθορίστηκαν οι παρεχόμενες από τα κέντρα ξένων γλωσσών εκπτώσεις, ως εξής: -Δεν γίνεται έκπτωση στα δύο αδέλφια. -Έκπτωση στο τρίτο παιδί ή δεύτερη γλώσσα για τη μικρότερη τάξη 10%. -Έκπτωση στο τέταρτο παιδί για τη μικρότερη τάξη 5%.… Εσείς, σε διαφημιστικό φυλλάδιο του κέντρου σας, παρέχετε έκπτωση 30% σε γερμανικά, γαλλικά, ιταλικά και ισπανικά … Επειδή οι ενέργειές σας αυτές έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τις υποχρεώσεις σας, ως μέλους του Συλλόγου και ειδικότερα με τα οριζόμενα στο Καταστατικό, στον Κανονισμό Δεοντολογίας και με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και θίγουν τα υπόλοιπα μέλη του Συλλόγου. Σας καλούμε διά της παρούσης να διακόψετε άμεσα τις ενέργειές σας αυτές και να μην τις επαναλάβετε στο μέλλον. Άλλως, θα βρεθούμε στη δυσάρεστη θέση να λάβουμε κάθε πρόσφορο μέτρο στα πλαίσια των οριζόμενων και προβλεπόμενων από τον Κανονισμό του Συλλόγου και το νόμο περί αθέμιτου ανταγωνισμού, για την προάσπιση των συμφερόντων των λοιπών μελών του Συλλόγου»*. Επιπλέον, στη συγκεκριμένη επιστολή, ο Σύλλογος κατηγορεί την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1] και για τη δημοσίευση κατάστασης με τους επιτυχόντες μαθητές του φροντιστηρίου της, κατά παράβαση του Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου.

345. Σε μεταγενέστερη επιστολή του Συλλόγου προς την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], με αριθ. πρωτ. 2684 και ημερομηνία 10/1/2011, επανέρχεται στο ανωτέρω ζήτημα, δυνάμει των συμφωνηθέντων στην από 5/1/2011 Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου, αναφέροντας μεταξύ άλλων: *«[κ]ατά το τελευταίο χρονικό διάστημα έχετε προβεί επανειλημμένως σε ενέργειες οι οποίες έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τις υποχρεώσεις σας, ως μέλους του Συλλόγου και ειδικότερα με τα οριζόμενα στο Καταστατικό, στον Κανονισμό Δεοντολογίας και με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και θίγουν τα υπόλοιπα μέλη του Συλλόγου. Ειδικότερα, το Σεπτέμβριο 2010 με δημοσιεύσεις στον τοπικό τύπο προσφέρατε*

---

[239] Απ' ότι προκύπτει από υπ' αριθ. 23 Πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου, ημερομηνίας 8/9/2010: *«*[…]*»*. Το εν λόγω Πρακτικό συλλέχθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που έλαβε χώρα στα γραφεία του Συλλόγου κατά την 23/3/2011 και επισυνάφθηκε στην υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5330/23.8.11 υποβολή στοιχείων εκ μέρους του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς.

εκπτώσεις αντίθετες με την από 1/9/2010 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης ... Καίτοι, σας αποστείλαμε την με αριθ. πρωτ. 2639/13.9.10 επιστολή μας, με την οποία σας καλούσαμε να σταματήσετε στο μέλλον οποιαδήποτε ενέργεια αντιστρατεύεται στα συμφέροντα και στους σκοπούς του Συλλόγου, εσείς προβήκατε εκ νέου σε τέτοιες ενέργειες [...] Επειδή πρωτίστως οι ενέργειές σας αυτές έρχονται σε ευθεία αντίθεση με το έργο του Συλλόγου και των λοιπών μελών και καταδεικνύουν την επιθυμία σας να δράτε αυτοβούλως και εκτός των ορίων και αποφάσεων του Συλλόγου. Επειδή τα ανωτέρω συνιστούν πλέον λόγους αποβολής σας από το Σύλλογο. Σας γνωστοποιούμε διά της παρούσης, ότι το Διοικητικό Συμβούλιο προτίθεται να συζητήσει πρόταση αποβολής σας την Παρασκευή 4 Φεβρουαρίου 2011».

346. Η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], όπως προκύπτει από το υπ' αριθ. 28 Πρακτικό Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου, ημερομηνίας 4/2/2011, δεν προσήλθε για να απολογηθεί, και ακολούθως το Δ.Σ. του Συλλόγου «[…]». Πράγματι, στο πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης της 19/2/2011 καταγράφεται η οριστική αποβολή της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1] από μέλος του Συλλόγου.

347. Σημειωτέον ότι τον Ιούλιο 2011, 15 ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών που δραστηριοποιούνται στην πόλη του Κιλκίς υπέβαλαν αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατά τριών αντίστοιχα ιδιοκτητών φροντιστηρίων ξένων γλωσσών, μεταξύ των οποίων και η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1][240]. Ο βασικός λόγος της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων ήταν η προσφορά δωρεάν μαθημάτων και υπέρογκων εκπτώσεων εκ μέρους των καταγγελλόμενων, η οποία κατά τους προσφεύγοντες αντίκειται στο άρθρο 1 του Ν. 146/1914 περί αθέμιτου ανταγωνισμού. Το Μονομελές Πρωτοδικείο Κιλκίς έκανε δεκτή την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για την περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], αναφορικά με την ενέργεια διαφήμισης παροχής δωρεάν μαθημάτων ξένης γλώσσας, την οποία έκρινε ως αθέμιτη καλυμμένη υποτίμηση[241]. Η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1] αναφέρει σχετικά: *«[τ]ο Μάιο ανάρτησα αφίσα με μείωση των τιμών σε όλες τις τάξεις, μου κοινοποιείται έγγραφό τους, αρ. πρωτ. 2731, όπου αναφέρουν ότι θα προβούν σε ασφαλιστικά μέτρα. Στις 22/7/2011 λαμβάνω αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με θέμα αθέμιτος ανταγωνισμός. Θεωρώ ότι η όλη διαδικασία είναι από μόνη της αθέμιτος ανταγωνισμός, είμαι ένα μεγάλο φροντιστήριο,* […]».

348. Παρόμοια είναι και η περίπτωση του πρώην μέλους, του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς, κυρίας [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.3].

β) Περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.2]

349. Ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς, στην από 12.10.09 επιστολή που απηύθυνε στο μέλος του, [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.2], αναφέρει: *«[έ]πειτα από ανάγνωση του διαφημιστικού σας φυλλαδίου είμαστε υποχρεωμένοι να σας ενημερώσουμε ότι εκφράσεις όπως "ανταγωνιστικές τιμές" και "τμήματα στη μισή τιμή" δεν επιτρέπονται σύμφωνα με το καταστατικό του Συλλόγου περί αθέμιτου ανταγωνισμού και αντίκεινται στους κανόνες δεοντολογίας. Γι' αυτό*

[240] Επίσης, παράλληλα με την [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], κατηγορούνται οι κ.κ. […] και […].

[241] Βλ. υπ' αριθ. 495/2011 Απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κιλκίς.

το λόγο παρακαλείσθε να προβείτε στις ανάλογες ενέργειες για αποφυγή ποινικών διώξεων εκ μέρους συναδέλφων ή άλλων φορέων».

350. Ο Σύλλογος, απαντώντας σε σχετικό ερώτημα της Γ.Δ.Α. αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα, διευκρινίζει: *«[η] επιστολή προς την* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.2] *... ήταν μία απλή σύσταση, κυρίως σχετικά με την προσφορά εκμάθησης ξένης γλώσσας στη μισή τιμή, διότι θεωρήθηκε, ότι κάτι τέτοιο θίγει τα υπόλοιπα μέλη, διότι δημιουργεί σύγχυση στο κοινό σχετικά με την αξία των μαθημάτων εκμάθησης ξένης γλώσσας. Δεν υπήρξε συνέχεια στο θέμα αυτό, ούτε από την πλευρά της* [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.2], *ούτε από την πλευρά του Συλλόγου».*

Ζ.5.2 Σχετικά με τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης

351. Στο άρθρο 8 του εν ισχύι Κανονισμού Δεοντολογίας του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς ορίζεται σχετικά με τη διάρκεια του έτους φοίτησης στα κέντρα ξένων γλωσσών - μέλη του Συλλόγου: *«[ο] Σύλλογος με απόφασή του μπορεί να ορίζει τις ημερομηνίες ενάρξεως – λήξεως των μαθημάτων της χειμερινής και της θερινής περιόδου κάθε σχολικού έτους. Ισχύει από 1 Οκτωβρίου μέχρι και 31 Μαΐου. Το μέλος οφείλει να εφαρμόζει τις αποφάσεις αυτές. Οφείλει επίσης να τηρεί τις αργίες που ορίζει του Υπουργείο Παιδείας για τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών»*[242]. Επίσης, στο άρθρο 2 ορίζεται: «*Τα μέλη οφείλουν να ασκούν το εκπαιδευτικό τους λειτούργημα ευσυνείδητα, αποφεύγοντας κάθε πράξη ανταγωνισμού που αντίκειται στα χρηστά ήθη (...άρνηση προσπάθειας εναρμόνισης προγραμμάτων - σκόπιμη έναρξη μαθημάτων νωρίτερα από αυτήν που προσδιορίζει εκάστοτε η Γενική Συνέλευση - ...) καθώς και κάθε ενέργεια που ζημιώνει ή μειώνει τα άλλα μέλη, το επάγγελμα και γενικά το έργο των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών».*

352. Από την εξέταση των συλλεχθέντων στοιχείων, και ειδικότερα από τα πρακτικά της της Γενικής Συνέλευσης με ημερομηνία 29/6/2005, 31/8/2005, 29/8/2006, 22/8/2007, 28/9/2008, 24/8/2009 και 1/9/2010, προκύπτει συστηματικός κατ’ έτος καθορισμός των ημερομηνιών έναρξης και λήξης των μαθημάτων μεταξύ των μελών του Συλλόγου.

Ζ.5.3 Σχετικά με τον περιορισμό στη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών του Συλλόγου

353. Επισημαίνεται ότι στο άρθρο 5 του εν ισχύι Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου ορίζεται σχετικά με τη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών του: *«[η] διαφήμιση του φροντιστηρίου πρέπει να είναι σοβαρή και αληθινή, να μην είναι παραπλανητική ούτε μειωτική για τα άλλα μέλη και το ασκούμενο στα φροντιστήρια ξένων γλωσσών εκπαιδευτικό λειτούργημα. Δεν είναι επιτρεπτή η διαφήμιση, η παροχή και οι υποσχέσεις για χορήγηση δώρων για μαζικές εκπτώσεις, υποτροφίες, για παρακολουθήσεις μαθημάτων δωρεάν, δωρεάν ταξίδια, για πρόσθετες παροχές κάθε είδους. Δεν είναι επιτρεπτή επίσης η διαφήμιση για συνεργασία με ανύπαρκτα ιδρύματα, σχολεία, φροντιστήρια, εργαστήρια ελευθέρων σπουδών*

---

[242] Εξάλλου, στο άρθρο 5 του μεταγενέστερου Προσχέδιου του εν λόγω Κανονισμού, υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη, η οποία ορίζει: *«[η] διάρκεια των μαθημάτων της χειμερινής περιόδου δεν είναι ποτέ μεγαλύτερη από αυτή των δημοσίων σχολείων. Συγκεκριμένα ορίζεται κάθε χρόνο από τη Γ.Σ. του Συλλόγου».*

του εσωτερικού ή εξωτερικού, καθώς και η κάθε είδους ψευδής ή παραπλανητική διαφήμιση. Ακόμη δεν είναι επιτρεπτή η διαφήμιση στον Τύπο και οι τίτλοι γλωσσομάθειας επιτυχόντων μαθητών σε εξετάσεις αναρτημένοι σε εμφανές σημείο για το κοινό, όταν το φροντιστήριο έχει άμεσα ή έμμεσα πρόσβαση σε δημόσιο χώρο»[243]. Επίσης, στο άρθρο 2 του εν ισχύι Κανονισμού Δεοντολογίας ορίζεται ότι *«συγχαρητήρια για επιτυχίες μαθητών μέσω ΜΜΕ και ευχαριστήρια δωρεών να αποφεύγονται από συναδέλφους ειδικά σε περίοδο εγγραφών».*

354. Ο Σύλλογος προσκόμισε το υπ' αριθ. πρωτ. Φ.17.1/1982 έγγραφο της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχίας Κιλκίς με ημερομηνία 28/5/1987 και θέμα «Διαφήμιση Φροντιστηρίων» με το οποίο η τελευταία κοινοποιεί σε όλα τα φροντιστήρια της Περιφέρειας της το υπ' αριθ. Δ5/2212/20-5-87 έγγραφο του ΥΠΕΠΘ ζητώντας την πιστή εφαρμογή του. Συγκεκριμένα στο έγγραφο αναφέρεται: *«[ε]ν όψει των επικείμενων γενικών εξετάσεών σας υπενθυμίζουμε την παράγρ. 7 της αριθμ.: Δ/34486/14-9-1979 εγκυκλίου σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται η αναγραφή στις διαφημίσεις καθώς και η ανακοίνωση διά του ημερήσιου και περιοδικού τύπου του Ραδιοφώνου και της Τηλεόρασης ποσοστού ή ονοματεπωνύμων των επιτυχόντων από τους φοιτήσαντες στο φροντιστήριο στις πάσης φύσεως εξετάσεις (γενικές εξετάσεις κλπ.). Επίσης δεν επιτρέπεται η κατά οποιονδήποτε τρόπο ανακοίνωση ότι τα θέματα που τέθηκαν στις πάσης φύσεως εξετάσεις ή παρόμοια με αυτά διδάχθηκαν στο φροντιστήριο»*. Η Γ.Δ.Α. δεν διαπίστωσε κατά την έρευνά της την έκδοση παρόμοιων εγκυκλίων οι οποίες να ορίζουν αντίστοιχες ρυθμίσεις σε μεταγενέστερη χρονική περίοδο.

355. Σε εφαρμογή των ανωτέρω, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου με ημερομηνία 28/9/2009[244] επισημαίνεται: «[…]».

Ζ.6.3.1 Περιπτωσιολογία

Α) Περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1]

356. Όπως ήδη έχει αναφερθεί, ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς απηύθυνε την υπ' αριθ. πρωτ. 2639 επιστολή στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], με ημερομηνία 13/9/2010, στην οποία μεταξύ άλλων την κατηγορεί για τη δημοσίευση κατάστασης με τους επιτυχόντες μαθητές του φροντιστηρίου της, κατά παράβαση του Κανονισμού Δεοντολογίας. Συγκεκριμένα, στην επιστολή αναφέρεται ότι *«σύμφωνα με τον Κανονισμό Δεοντολογίας, όπως αυτός τροποποιήθηκε και ισχύει σύμφωνα με τις από 24.10.1998 και 1.9.2010 αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου, δεν επιτρέπεται η ανάρτηση, σε εμφανές σημείο για το κοινό, των ονομάτων των επιτυχόντων μαθητών και των τίτλων γλωσσομάθειας που απέκτησαν […] Περαιτέρω, κατά την κρίσιμη χρονική περίοδο των εγγραφών για το σχολικό*

---

[243] Αντίστοιχα, στο άρθρο 13 του Προσχέδιου του Κανονισμού Δεοντολογίας αναφέρεται σχετικά: *«[ο]ι διαφημιστικές καταχωρήσεις των μελών στα μέσα μαζικής ενημέρωσης θα πρέπει να είναι αληθείς και όχι παραπλανητικές, σύντομες, πληροφοριακές, σύμφωνες με το νόμο και να μην μειώνουν καθ' οιονδήποτε τρόπο το έργο των άλλων συναδέλφων-μελών του συλλόγου. Δεν επιτρέπεται η ανάρτηση πινακίδων φωτεινών ή μη σε άλλα σημεία παρά μόνο στο κτίριο που λειτουργεί το κέντρο ή σε δημόσιους χώρους προβολής του δήμου ή άλλης ιδιωτικής εταιρίας. Συνίσταται στα μέλη μας να συμβουλεύονται το νομικό σύμβουλο του Συλλόγου πριν προβούν σε οποιαδήποτε ενέργεια που αφορά στη διαφήμιση».*

[244] Το εν λόγω Πρακτικό συλλέχθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που διεξήχθη στα γραφεία του Συλλόγου κατά την 23/3/2011.

έτος 2010-2011, δημοσιεύσατε κατάσταση των επιτυχόντων μαθητών του κέντρου σας στις τοπικές εφημερίδες και ειδικότερα: στην Πρώτη Σελίδα (φύλλο 919/9.9.10 σελ. 40), στον Μαχητή (φύλλο 1767/7.9.10 σελ. 28) και στον Χρόνο (φύλλο 680/3.9.10 σελ. 8). Επειδή οι ενέργειές σας αυτές έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τις υποχρεώσεις σας, ως μέλους του Συλλόγου και ειδικότερα με τα οριζόμενα στο Καταστατικό, στον Κανονισμό Δεοντολογίας και με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και θίγουν τα υπόλοιπα μέλη του Συλλόγου. Σας καλούμε διά της παρούσης να διακόψετε άμεσα τις ενέργειές σας αυτές και να μην τις επαναλάβετε στο μέλλον. Άλλως, θα βρεθούμε στη δυσάρεστη θέση να λάβουμε κάθε πρόσφορο μέτρο στα πλαίσια των οριζόμενων και προβλεπόμενων από τον Κανονισμό του Συλλόγου και το νόμο περί αθέμιτου ανταγωνισμού, για την προάσπιση των συμφερόντων των λοιπών μελών του Συλλόγου». Στην υπ’ αριθ. πρωτ. 2684 μεταγενέστερη επιστολή του Συλλόγου προς την η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], με ημερομηνία 10/1/2011, επανέρχεται στο ανωτέρω ζήτημα και αναφέρει: *«[κ]ατά το τελευταίο χρονικό διάστημα έχετε προβεί επανειλημμένως σε ενέργειες οι οποίες έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τις υποχρεώσεις σας, ως μέλους του Συλλόγου και ειδικότερα με τα οριζόμενα στο Καταστατικό, στον Κανονισμό Δεοντολογίας και με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και θίγουν τα υπόλοιπα μέλη του Συλλόγου. Ειδικότερα, ... δημοσιεύσατε κατάσταση των επιτυχόντων μαθητών του φροντιστηρίου σας κατά παράβαση του Κανονισμού Δεοντολογίας. Καίτοι, σας αποστείλαμε την με αριθμ. πρωτ. 2639/13.9.10 επιστολή μας, με την οποία σας καλούσαμε να σταματήσετε στο μέλλον οποιαδήποτε ενέργεια αντιστρατεύεται στα συμφέροντα και στους σκοπούς του Συλλόγου, εσείς προβήκατε εκ νέου σε τέτοιες ενέργειες ... Επειδή πρωτίστως οι ενέργειές σας αυτές έρχονται σε ευθεία αντίθεση με το έργο του Συλλόγου και των λοιπών μελών και καταδεικνύουν την επιθυμία σας να δράτε αυτοβούλως και εκτός των ορίων και αποφάσεων του Συλλόγου. Επειδή τα ανωτέρω συνιστούν πλέον λόγους αποβολής σας από το Σύλλογο. Σας γνωστοποιούμε διά της παρούσης, ότι το Διοικητικό Συμβούλιο προτίθεται να συζητήσει πρόταση αποβολής σας την Παρασκευή 4 Φεβρουαρίου 2011»*.

357. Όπως αναλυτικά αναφέρθηκε και στην Ενότητα Η.6.1.2 «Σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των χορηγούμενων εκπτώσεων» ανωτέρω, η [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], με την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μελών του Συλλόγου, η συνεδρίαση της οποίας έλαβε χώρα κατά την 19/2/2011, αποβλήθηκε από τον εν λόγω Σύλλογο. Μεταξύ των λόγων της αποβολής υπήρξε και η ανωτέρω αναφερθείσα δημοσίευση των επιτυχόντων μαθητών του φροντιστηρίου της συγκεκριμένης ιδιοκτήτριας, όπως δηλώνεται και από το Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς σε υποβολή στοιχείων προς τη Γ.Δ.Α.[245].

Ζ.5.4 Σχετικά με πρακτικές αποκλεισμού ανταγωνιστών

358. Αναφορικά με τη δυνατότητα συμμετοχής τρίτων στις εξετάσεις EDEXCEL και LAAS που διοργανώνει ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς, ως μέλος της Ομοσπονδίας PALSO, ο εν λόγω Σύλλογος βεβαιώνει σε απάντησή του σε σχετικό ερώτημα της Γ.Δ.Α., ότι δεν υφίσταται οποιοσδήποτε περιορισμός. Προς απόδειξη των ισχυρισμών του, ο Σύλλογος αιτήσεις εγγραφής από μεμονωμένους υποψήφιους και υποψήφιους που έχουν φοιτήσει σε άλλα κέντρα ξένων γλωσσών – μη μέλη του Συλλόγου. Το Πρακτικό της Συνεδρίασης του

[245] Πρόκειται για την υπ’ ημ. αριθ. πρωτ. 5330/23.8.11 υποβολή στοιχείων.

Διοικητικού Συμβουλίου με ημερομηνία 19/1/2009 φαίνεται να επιβεβαιώνει τη θέση του Συλλόγου. Σε αυτό αναφέρεται: «[…]».

359. Εντούτοις, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης των μελών του Συλλόγου που έλαβε χώρα κατά την 28/9/2008 επισημαίνεται: […]».

ΜΕΡΟΣ II – ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Ζ.5.5 Επί του ζητήματος της ύπαρξης επιχειρήσεων και της ένωσης επιχειρήσεων

360. Εν προκειμένω, οι ιδιοκτήτες κέντρων ξένων γλωσσών-μέλη του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα, παρέχοντας τις υπηρεσίες τους προς τους πελάτες τους έναντι αμοιβής, αναλαμβάνοντας έτσι τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή. Πληρούν συνεπώς τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, και ως εκ τούτου λογίζονται ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων περί ανταγωνισμού.

361. Επιπλέον, σκοπός του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς, που συνιστά την επαγγελματική οργάνωση των ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών του Νομού Κιλκίς είναι, σύμφωνα με το καταστατικό του, μεταξύ άλλων, η προαγωγή των κοινών οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των εγγεγραμμένων μελών. Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, και ιδίως από τις σχετικές καταστατικές προβλέψεις, οι αποφάσεις του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς κατατείνουν στην υιοθέτηση μιας ενιαίας συμπεριφοράς από τα μέλη του σε συγκεκριμένα ζητήματα, όπως τα δίδακτρα και οι εκπτώσεις, η διάρκεια του έτους φοίτησης και η διαφήμιση, καθορίζοντας τον τρόπο παροχής των σχετικών υπηρεσιών και τον τρόπο άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας των μελών του, και ως εκ τούτου, συνιστούν πράξεις που ρυθμίζουν συγκεκριμένη συμπεριφορά των μελών τους στο πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας των τελευταίων. Συνεπώς πληρούνται οι νομολογιακά τασσόμενες προϋποθέσεις της υπαγωγής του στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011.

Ζ.5.6 Επί του ζητήματος της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

362. Ο Κανονισμός Δεοντολογίας του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς, όπως ισχύει σήμερα, κατόπιν της ψήφισής του στη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου της 24/10/1998, καθώς και οι σχετικές αποφάσεις της Γ.Σ. του Συλλόγου που λήφθηκαν σε εφαρμογή αυτού συνιστούν απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων συνιστά και το Προσχέδιο Κανονισμού Δεοντολογίας, καθώς αποτυπώνει τη βούληση των μελών του Συλλόγου να συνεχίσουν να υιοθετούν συγκεκριμένη συμπεριφορά και να ρυθμίζουν και συντονίζουν από κοινού την τιμολογιακή τους πολιτική καθώς και εκφάνσεις της εμπορικής τους πολιτικής, όπως σαφώς προκύπτει από την ομόφωνη έγκρισή του από τη Γ.Σ. του Συλλόγου την 1/9/2010.

363. Η δεσμευτικότητα των ανωτέρω κειμένων προκύπτει ρητώς:

- από τη νομική φύση του Κανονισμού Δεοντολογίας, ο οποίος επιτάσσει σαφώς την τήρηση των προβλεπομένων στις διατάξεις του υποχρεώσεων (αρ. 1) και απειλεί συγκεκριμένες κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων των μελών (αρ.

13). Ομοίως, ο εγκριθείς την 1/9/2010 Κανονισμός Δεοντολογίας επιβάλει στα μέλη την τήρησή του, ενώ στο άρθρο 17 προβλέπει επίσης την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησης των διατάξεών του από τα μέλη του Συλλόγου.

- από το λεκτικό και το επιτακτικό ύφος των ανακοινώσεων του Συλλόγου προς τα μέλη σχετικά με την πολιτική ιδίως των εκπτώσεων. Έτσι, στις ανακοινώσεις που αναφέρονται στα έτη φοίτησης 22/9/2008-22/5/2009, 21/9/2009-21/5/2010 και 20/9/2010-20/5/2011 και φέρουν τίτλο *«Απόφαση Γενικής Συνέλευσης»* με απόλυτο και μη επιδεχόμενο αντιρρήσεων ύφος καταγράφεται το περιεχόμενο των σχετικών αποφάσεων, ενώ στη σχετική ανακοίνωση της 27/5/2011 γίνεται αναφορά στη τήρηση *«σκληρής γραμμής»* από μέρους του Δ.Σ. έναντι οποιουδήποτε μέλους προβεί σε ενέργειες όπως *«η καταβολή μειωμένων διδάκτρων αν και δεν συντρέχει κοινωνικός ή οικονομικός λόγος»* και *«η πρόσκληση για εγγραφή με τη λήξη της σχολικής περιόδου προς τους μαθητές άλλων κέντρων ξένων γλωσσών με κίνητρο την καταβολή χαμηλότερων διδάκτρων για την επόμενη περίοδο ή την καταβολή ιδίων διδάκτρων για επόμενες χρονιές κλπ».*
- από τις καταφατικές δηλώσεις του Συλλόγου σε ερωτηματολόγια της Γ.Δ.Α. σχετικά με την ισχύ του Κανονισμού Δεοντολογίας, όπως αυτές αναλυτικά παρατίθενται ανωτέρω.
- από τις επιστολές της ένωσης προς μέλη της με τις οποίες διαπιστώνεται αντίθετη προς τις διατάξεις των ως άνω κειμένων συμπεριφορά και απευθύνονται συστάσεις ή απειλούνται κυρώσεις. Έτσι, στην από 12/10/2009 επιστολή του ο Σύλλογος επιπλήττει τη χρήση εκφράσεων *«όπως "ανταγωνιστικές τιμές" και "τμήματα στη μισή τιμή"»*, διότι *«δεν επιτρέπονται σύμφωνα με το καταστατικό του Συλλόγου περί αθέμιτου ανταγωνισμού και αντίκεινται στους κανόνες δεοντολογίας»*, ενώ στις από 13/9/2010 και 10/1/2011 επιστολές του αναφέρεται σαφώς στις υποχρεώσεις που υπέχουν τα μέλη του Συλλόγου βάσει του Καταστατικού, του Κανονισμού Δεοντολογίας και των αποφάσεων των Γ.Σ., η μη τήρηση των οποίων οδηγεί σε επιβολή κυρώσεων.
- από την περιπτωσιολογία λήψης κυρωτικών αποφάσεων κατά μελών του Συλλόγου σχετικά με πρακτικές συγκρουόμενες με τα ως άνω κείμενα.

Ζ.5.7 Αντικείμενο της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων – Περιορισμός του Ανταγωνισμού

364. Όπως προαναφέρθηκε, ο Κανονισμός Δεοντολογίας, καθώς και το προσχέδιο της τροποποιημένης εκδοχής αυτού, σε συνδυασμό με τις σχετικές αποφάσεις της Γ.Σ. και του Δ.Σ. που λήφθηκαν σε εφαρμογή τους, θέτουν όρους και περιορισμούς ως προς ποικίλες πλευρές της παρεχόμενης υπηρεσίας διδασκαλίας ξένων γλωσσών από τα μέλη του Συλλόγου, ενώ ρητά δηλώνεται ο υποχρεωτικός χαρακτήρας των διατάξεών τους, που ενισχύεται και από τις απειλούμενες κυρώσεις σε περίπτωση διαπίστωσης αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Θα πρέπει, επομένως, να αξιολογηθεί, εάν οι εν λόγω διατάξεις, οι οποίες φέρουν τον χαρακτήρα αποφάσεων της υπό κρίση ένωσης επιχειρήσεων, αποβλέπουν στον

επηρεασμό της συναλλακτικής συμπεριφοράς των μελών και/ ή στον περιορισμό του ανταγωνισμού, είτε εκ της φύσεώς τους είτε διά του παραγόμενου αποτελέσματός τους.

365. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, τέτοιο αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα ή/και αποτέλεσμα δεν φαίνεται κατ' αρχήν να έχει (ή να μπορεί να επιφέρει) το άρθρο 8 του Κανονισμού Δεοντολογίας το οποίο προβλέπει τον καθορισμό των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του έτους φοίτησης, τόσο της χειμερινής όσο και της θερινής περιόδου. Και τούτο διότι, η ρύθμιση αυτή φαίνεται να είναι μεμονωμένη, υπό την έννοια ότι ο Σύλλογος δεν καθορίζει βάσει των στοιχείων του φακέλου λοιπές πτυχές της εμπορικής πολιτικής των μελών του που άπτονται της λειτουργίας των επιχειρήσεών τους, και δεν δύναται αυτοτελώς να επηρεάσει καθοριστικά τους όρους ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη αγορά (σε αντιδιαστολή, για παράδειγμα, με το Σύλλογο Ηρακλείου, όπου η αντίστοιχη πρόβλεψη εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ρυθμίσεων που περιορίζουν ασφυκτικά τις παραμέτρους άσκησης εμπορικής πολιτικής των μελών του, πέραν του καθορισμού της τιμολογιακής τους πολιτικής). Στο πλαίσιο αυτό, ο ισχυρισμός της ένωσης περί απόπειρας χρονικής σύμπτωσης του έτους φοίτησης με το αντίστοιχο σχολικό έτος των δημοσίων σχολείων για πρακτικούς λόγους κρίνεται εύλογος υπό τις περιστάσεις, δεν φαίνεται να υποκρύπτει δε σκοπό περαιτέρω ρύθμισης κατά δεσμευτικό τρόπο του είδους, του χρόνου και του τρόπου παροχής των σχετικών υπηρεσιών. Ενδείξεις που να υποδηλώνουν βούληση περαιτέρω ρύθμισης κατά δεσμευτικό τρόπο του είδους, του χρόνου και του τρόπου παροχής των σχετικών υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα, η υποχρέωση του άρθρου 2 (η μη τήρηση της οποίας εκλαμβάνεται από το Σύλλογο ως *«πράξη ανταγωνισμού που αντίκειται στα χρηστά ήθη»*, όπως εξάλλου και *«άρνηση προσπάθειας εναρμόνισης προγραμμάτων»*) καθώς και οι συστάσεις που απευθύνθηκαν στον […], δεν είναι επαρκείς – κατά την κρίση της Επιτροπής – για τη στοιχειοθέτηση περιοριστικού του ανταγωνισμού αποτελέσματος εξ' αυτού του λόγου στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης.

366. Ομοίως, αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα δεν φαίνεται να μπορεί να επιφέρει ούτε η απόφαση της Γ.Σ. του Συλλόγου της 28/9/2008 για το αυξημένο κόστος συμμετοχής, κατά το ποσό των 10 ευρώ, των μεμονωμένων υποψηφίων στις διεξαγόμενες από το Σύλλογο εξετάσεις. Και τούτο, διότι η ως άνω επιβολή επαχθέστερου όρου συμμετοχής των σπουδαστών που προέρχονται από μη μέλη του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που διοργανώνονται από αυτόν για ένα μόνο έτος δεν φαίνεται κατ' αρχήν να περιορίζουν τον ανταγωνισμό, εφόσον το ύψος της εν λόγω συμμετοχής δεν καθορίζεται σε επίπεδα που υπερβαίνουν αισθητά το ύψος της αντίστοιχης συμμετοχής που καταβάλλουν οι σπουδαστές των μελών του Συλλόγου. Ως εκ τούτου, και ελλείψει άλλων στοιχείων διακριτικής μεταχείρισης, δεν πιθανολογείται ότι η εν λόγω απόφαση δυσχεραίνει αισθητά την πρόσβαση των εν λόγω σπουδαστών στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που διοργανώνει ο Σύλλογος, ώστε να στοιχειοθετηθεί περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα εξ' αυτού του λόγου.

367. Διαφορετική, ωστόσο, είναι η αξιολόγηση αναφορικά με καταστατικές ρυθμίσεις που αφορούν στο συντονισμό του επιπέδου τιμών και στον περιορισμό της διαφήμισης, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

Ζ.5.7.1 Ως προς τον καθορισμό τιμών (διδάκτρων και χορηγούμενων εκπτώσεων)

368. Όπως προαναφέρθηκε, το άρθρο 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας προβλέπει την υποχρέωση του μέλους του Συλλόγου να μην αποκλίνει από την κατώτατη οριζόμενη από το Σύλλογο κλίμακα διδάκτρων από πλευράς του Συλλόγου (σε περίπτωση που ο τελευταίος ορίσει τέτοια).

369. Ειδικώς, αναφορικά με τα δίδακτρα, και με βάση τα στοιχεία του φακέλου, ο Σύλλογος δεν φαίνεται να υιοθέτησε σε εφαρμογή της εν λόγω πρόβλεψης κλίμακα κατώτατων διδάκτρων (οι συζητήσεις που λαμβάνουν χώρα στις Γ.Σ. της 29/8/2006 και 24/8/2009 φαίνεται να αφορούν στην επιβολή πλαφόν από την Πολιτεία ως προς τις αυξήσεις των διδάκτρων), ενώ στο άρθρο 7 του Προσχεδίου του Κανονισμού Δεοντολογίας όπως εγκρίθηκε η σχετική ως άνω ρύθμιση έχει απαλειφθεί. Εντούτοις, κατά τη συνεδρίαση της Γ.Σ. της 1/9/2010 αποφασίσθηκε από το Σύλλογο η μη αύξηση των διδάκτρων των μελών του. Ωστόσο, παρά τη μη λήψη περαιτέρω μέτρων και αποφάσεων σε εφαρμογή του άρθρου 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας, με μόνη εξαίρεση την προαναφερόμενη απόφαση του Συλλόγου περί παγώματος των διδάκτρων, η ύπαρξη και μόνο της εν λόγω καταστατικής δυνατότητας, την οποία άσκησε έστω και για μία φορά ο Σύλλογος κατά την προαναφερόμενη συνεδρίασή του, επαρκεί για τη στοιχειοθέτηση εξ αντικειμένου περιορισμού του ανταγωνισμού[246], καθώς η υιοθέτηση και μόνο της εν λόγω ρήτρας και η διατήρησή της σε ισχύ ακόμα κατά τους ισχυρισμούς του Συλλόγου (παρά την έγκριση του Προσχεδίου Κανονισμού) δημιουργεί την πεποίθηση στα μέλη του Συλλόγου, ότι ο συντονισμός για το επίπεδο των διδάκτρων είναι θεμιτός, διαμορφώνει το πλαίσιο για την επίτευξη μιας τέτοιας συνεννόησης και δύναται να λειτουργήσει ως ανάχωμα έναντι στην ποικιλομορφία των αμοιβών που συνεπάγεται η ελεύθερη διαπραγμάτευση αυτών. Ο ισχυρισμός του Συλλόγου περί της μη εφαρμογής της διάταξης για τον καθορισμό κατώτατου ορίου διδάκτρων δεν μπορεί να γίνει δεκτός, αφενός διότι η δεσμευτικότητα των διατάξεων του Κανονισμού προκύπτει σαφώς και από την πρόβλεψη των πειθαρχικών ποινών, και αφετέρου διότι και μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της διάταξης αρκεί για να θεμελιωθεί η αντικειμενικά ενδεχόμενη αντι-ανταγωνιστική φύση της ρύθμισης. Απόδειξη τούτου συνιστά η προαναφερόμενη απόφαση της Γ.Σ. της 1/9/2010 όπου αποφασίζεται το «πάγωμα» των διδάκτρων, σαφής ένδειξη περί της προσπάθειας ανεύρεσης κοινής συντονισμένης πολιτικής στο ζήτημα των τιμών. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο – κατά την κρίση της Επιτροπής – να διασφαλισθεί ότι ούτε υπό το καθεστώς του νέου Κανονισμού Δεοντολογίας, όταν τούτος οριστικοποιηθεί από τα μέλη του Συλλόγου, ο Σύλλογος δεν θα δύναται, μέσω της διατήρησης σε ισχύ σχετικής αντίστοιχης ρύθμισης, να περιορίσει τον ανταγωνισμό μέσω του καθορισμού κατώτατης κλίμακας διδάκτρων[247].

370. Ωστόσο, και παρά τις ενδείξεις περί μη συστηματικής εφαρμογής του άρθρου 6 αναφορικά με τα δίδακτρα (για παράδειγμα, μέσω της υιοθέτησης κλίμακας κατώτατων διδάκτρων, όπως συνέβη σε άλλους Συλλόγους), η βούληση του Συλλόγου να συντονίσει την

[246] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16.

[247] Βλ. αντίστοιχα αποφάσεις Επιτροπής, 75/498/EEC *UNIDI*, ΕΕ 1975 L 228/17, παρ. ΙΙ.4, 69/90/CEE *Exposition europeenne de la machine-outil*, ΕΕ 1969 L 69/13, παρ. ΙΙ.2, και 71/337/CEE *CEMATEX*, ΕΕ 1971 L 227/26, παρ. ΙΙ.4.

τιμολογιακή πολιτική των μελών του προκύπτει με σαφήνεια, τόσο από το τμήμα του άρθρου 6 που αναφέρεται στις χορηγούμενες από τα μέλη του εκπτώσεις όσο και από τις αποφάσεις και επιστολές που ο Σύλλογος κοινοποίησε στα μέλη του σε εφαρμογή της εν λόγω ρύθμισης. Συγκεκριμένα, το άρθρο 6 του Κανονισμού Δεοντολογίας προβλέπει τη δυνατότητα χορήγησης εκπτώσεων μόνο σε συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων (συγγενείς και τρίτο παιδί), και ρητά προκαθορίζει το χορηγούμενο ποσοστό έκπτωσης και τους όρους παροχής. Επιπλέον, παρέχει την εξουσιοδότηση στο όργανο του Συλλόγου, τη Γενική Συνέλευση, όπως διαμορφώνει περαιτέρω με τις αποφάσεις του τυχόν χορηγούμενες εκπτώσεις. Σε εφαρμογή της σχετικής ρύθμισης υιοθετήθηκαν από τη Γ.Σ. του Συλλόγου, όπως ανεπιφύλακτα προκύπτει από σχετικές επιστολές αυτού, συγκεκριμένα ποσοστά εκπτώσεων ανά παιδί αλλά και αναφορικά με τη δεύτερη γλώσσα. Έτσι, όπως σαφώς συνάγεται από τις επιστολές του Συλλόγου αναφορικά με τα έτη φοίτησης 2008-2009, 2009-2010 και 2010-2011, ο Σύλλογος αποφάσισε τη μη χορήγηση εκπτώσεων σε περίπτωση που δύο αδέλφια φοιτούν στο ίδιο κέντρο ξένων γλωσσών, τη χορήγηση έκπτωσης 10% (αναπροσαρμοσμένη από την προβλεπόμενη στον Κανονισμό Δεοντολογίας) εφόσον και το τρίτο παιδί φοιτά στο ίδιο κέντρο ή εφόσον κάποιο παιδί παρακολουθεί μαθήματα και δεύτερης ξένης γλώσσας και μάλιστα μόνο για τη μικρότερη τάξη, τη χορήγηση έκπτωσης 5% για το τέταρτο παιδί και μόνο για τη μικρότερη τάξη (περίπτωση που δεν προβλέπεται στη ρύθμιση του Κανονισμού Δεοντολογίας και προφανώς υιοθετήθηκε με απόφαση της Γ.Σ. του Συλλόγου) και τη μη χορήγηση εκπτώσεων σε περίπτωση εφάπαξ καταβολής του συνόλου των διδάκτρων από τον πελάτη (περίπτωση που επίσης δεν προβλέπεται από τον Κανονισμό Δεοντολογίας και προφανώς υιοθετήθηκε με απόφαση της Γ.Σ. του Συλλόγου). Οι ως άνω αποφάσεις (οι οποίες επαναλαμβάνονται και στην από 13/9/2010 επιστολή του Συλλόγου προς το τότε μέλος του, [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1]), καταφανώς λήφθηκαν σε εφαρμογή της σχετικής καταστατικής ρύθμισης, όπως εξάλλου σαφώς προκύπτει από τις επιστολές που απέστειλε ο Σύλλογος στο προαναφερόμενο πρώην μέλος του, στις οποίες το εγκαλεί για μη τήρηση του Καταστατικού, του Κανονισμού Δεοντολογίας και των αποφάσεων της Γ.Σ. λόγω προσφοράς εκπτώσεων διαφορετικών από τις καθορισμένες με τις ως άνω αποφάσεις. Το ίδιο εξάλλου συνέβη και στην περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.2]. Η βούληση δε του Συλλόγου να εφαρμοστούν πλήρως από τα μέλη του οι σχετικές αποφάσεις προκύπτει τόσο από την επιβολή κυρώσεων στην [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1] όσο και από το ύφος και τη φρασεολογία της από 27.5.2011 επιστολής του Συλλόγου προς τα μέλη του με την οποία ο Σύλλογος απειλεί τα μέλη του με προσφυγή στα δικαστήρια στην περίπτωση που προβαίνουν σε ενέργειες όπως «*η καταβολή μειωμένων διδάκτρων αν και δεν συντρέχει κοινωνικός ή οικονομικός λόγος*» *και* «*η πρόσκληση για εγγραφή με τη λήξη της σχολικής περιόδου προς τους μαθητές άλλων κέντρων ξένων γλωσσών με κίνητρο την καταβολή χαμηλότερων διδάκτρων για την επόμενη περίοδο ή την καταβολή ιδίων διδάκτρων για επόμενες χρονιές κλπ*».

371. Επακόλουθα, καθίσταται σαφής η βούληση θέσπισης ανώτατων ποσοστών εκπτώσεων σε συγκεκριμένες κατηγορίες πελατών και μη χορήγησης εκπτώσεων σε λοιπές περιπτώσεις, η οποία καταστρατηγεί την επιχειρηματική ελευθερία εκάστου μέλους να διαμορφώσει ελεύθερα και κατά τις οικονομικοτεχνικές του ανάγκες την τιμολογιακή του πολιτική,

συντονίζει την τιμολογιακή πρακτική των μελών απειλώντας μάλιστα κυρώσεις σε περίπτωση παρέκκλισης[248] και επηρεάζει κατ' αυτόν τον τρόπο και συρρικνώνει το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά με την εδραίωση στη συνείδηση τόσο των μελών όσο των καταναλωτών προκαθορισμένης εκπτωτικής πολιτικής. Σημειωτέον, ότι η απάλειψη τέτοιου περιεχομένου διάταξης από το εγκριθέν Προσχέδιο του Κανονισμού Δεοντολογίας δεν φαίνεται εν προκειμένω να επηρέασε την πρακτική του Συλλόγου ως προς το θέμα των εκπτώσεων, καθώς τούτος συνεχίζει να απαιτεί από τα μέλη του – και μετά την έγκριση του σχετικού Προσχεδίου – την τήρηση των αποφάσεων που είχαν ήδη ληφθεί αναφορικά με τις εκπτώσεις. Ο περιοριστικός του ανταγωνισμού σκοπός των σχετικών αποφάσεων επιρρωνύεται από τις προαναφερόμενες ανακοινώσεις του Συλλόγου, οι οποίες αποτυπώνουν πέραν κάθε αμφιβολίας τις αποφάσεις που λήφθηκαν από τη Γ.Σ. αλλά και από την αποστολή των προαναφερόμενων επιστολών προς το μέλος του [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], στις οποίες μνημονεύει την από 1/9/2010 απόφαση της Γ.Σ περί καθορισμού εκπτώσεων και καλεί το εν λόγω μέλος να παράσχει εξηγήσεις για την υιοθέτηση αντίθετης προς τις επιταγές του Συλλόγου πολιτικής. Ο σκοπός του Συλλόγου να εφαρμόσει την πολιτική του και να επιτύχει την απαρέγκλιτη τήρηση της απόφασής του, καταδεικνύεται από τα Πρακτικά των συνεδριάσεων της Γ.Σ και του Δ.Σ της ένωσης (και των επιστολών που εστάλησαν δυνάμει αυτών), στα οποία γίνεται μνεία της υπόθεσης της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1] και των λόγων που οδήγησαν το Σύλλογο στην αποβολή της.

372. Με βάση τα ανωτέρω, ο ισχυρισμός του Συλλόγου περί μη ορισμού ποσοστών εκπτώσεων και περί μη επέμβασης στην πολιτική εκπτώσεων των μελών του κρίνεται προφανώς αβάσιμος.

373. Σε κάθε περίπτωση, οι ισχυρισμοί του Συλλόγου περί ανεφάρμοστων στην πράξη αποφάσεων ή/και έλλειψης συγκεκριμένου μηχανισμού εξαναγκασμού των μελών προς συμμόρφωση[249], προβάλλονται αλυσιτελώς, καθώς δεν επηρεάζουν την ουσιαστική αξιολόγηση της υπό κρίση συμπεριφοράς ως παράνομης. Και τούτο, διότι – κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία – αποφάσεις περί καθορισμού τιμών (συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων για τον καθορισμό εκπτώσεων) κρίνονται ως παραβατικές άνευ ετέρου, εφόσον εξ' αντικειμένου περιορίζουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να απαιτείται να έχουν εφαρμοστεί στην πράξη[250]. Συναφώς, εφόσον μία απόφαση που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού αντίκειται στο άρθρο 1 του ν. 703/1977 ανεξάρτητα από τα αποτελέσματά της, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή της (εν όλω ή εν μέρει) όπως, αντίστοιχα, και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή, ούτε και συνιστούν λόγο απαλλαγής.

374. Επιπλέον, ούτε και απαλλάσσει από την ευθύνη την οποιαδήποτε ένωση επιχειρήσεων η τυχόν έλλειψη πρόθεσης ή/και η τυχόν πεποίθηση των οργάνων της ότι ενεργούσαν

[248] Αρ. 13 Κανονισμού Δεοντολογίας και αρ. 17 Προσχεδίου Κανονισμού Δεοντολογίας.

[249] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Κιλκίς, σελ. 3-4.

[250] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και σχετική ενωσιακή νομολογία), αποφάσεις ΔΕΕ, C-246/86 *Belasco*, σκ. 12-15, και C-123/83 *BNIC κ. Clair*, σκ. 22, αποφάσεις ΓενΔικ, T-7/89 *SA Hercules κ. Επιτροπής*, σκ. 271, T-25/95 κλπ. *Cimenteries κ. Επιτροπής*, σκ. 16, 25 (περίληψης) και 1531, 3921 επ., T-303/02 *Westfalen Gassen κ. Επιτροπής*, σκ. 75, και απόφαση Επιτροπής για την αγορά της μεθυλογλυκαμίνης 2004/104/ΕΚ, ο.π, παρ. 174, 177-179.

σύμφωνα με το νόμο[251]. Στο πλαίσιο αυτό, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, ούτε και απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο (εν προκειμένω, βάσει των αποφάσεων της Γ.Σ. του Συλλόγου) και το εμπλεκόμενο μέρος συμβάλλει με τις ενέργειές του προς το σκοπό αυτό, η απόφαση είναι απαγορευμένη, έστω και αν το εμπλεκόμενο μέρος δεν αποσκοπούσε σε αυτό[252]. Ως εκ τούτου, ο ισχυρισμός του Συλλόγου Κιλκίς περί έλλειψης πρόθεσης περιορισμού του ανταγωνισμού προβάλλεται αλυσιτελώς[253].

375. Περαιτέρω, αβασίμως προβάλλεται και το επιχείρημα ότι ο λόγος υιοθέτησης των επίμαχων αποφάσεων της Γ.Σ. για τις εκπτώσεις έγκειται στην αποτροπή περιπτώσεων αθέμιτου ανταγωνισμού[254]. Και τούτο, διότι η γενική επίκληση ότι η προσφορά μεγάλων εκπτώσεων ενδέχεται, κατά περίπτωση, να αντίκειται στις διατάξεις περί αθέμιτου ανταγωνισμού δεν δύναται να δικαιολογήσει τις γενικής εφαρμογής αποφάσεις του Συλλόγου περί χορήγησης εκπτώσεων μόνο σε συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων με προκαθορισμένο ποσοστό έκπτωσης και όρους παροχής. Σημειωτέον, ότι η κρινόμενη υπόθεση δεν αφορά σε προσφυγές του Συλλόγου στα δικαστήρια για την εφαρμογή των επικαλούμενων διατάξεων σύμφωνα με τις κείμενες, νόμιμες διατυπώσεις. Ούτε και είναι η θέση του Συλλόγου να υποκαθιστά την κρίση των δικαστηρίων σε μεμονωμένες περιπτώσεις, εκδίδοντας αποφάσεις γενικής εφαρμογής που καθορίζουν την τομολογιακή πολιτική των μελών του. Εξάλλου, το εν λόγω επιχείρημα προβάλλεται και αλυσιτελώς, δεδομένου ότι μια σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους σκοπούς[255]. Επομένως, το γεγονός ότι το Δ.Σ. ή η Γ.Σ. του Συλλόγου μπορεί να είχε εύλογες ανησυχίες για περιστατικά αθέμιτου ανταγωνισμού – ακόμη κι αν η υπόθεση αυτή μπορούσε να στοιχειοθετηθεί με βάση τα στοιχεία του φακέλου – δεν αναιρεί τον αντικειμενικά αντι-ανταγωνιστικό χαρακτήρα των υπό κρίση αποφάσεών του κατά τα προεκτεθέντα.

Ζ.5.7.2 Ως προς τη διαφήμιση

376. Περιορισμούς έθετε ο Σύλλογος και στη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών, όπως προκύπτει από το άρθρο 5 του Κανονισμού Δεοντολογίας. Κατά την κρίση της Επιτροπής, οι εν λόγω περιορισμοί δεν περιορίζονται στην αποφυγή της παραπλανητικής διαφημιστικής δραστηριότητας, με στόχο την προστασία του καταναλωτή και την αποφυγή δημοσιοποίησης ανακριβών στοιχείων που μπορεί να υπονομεύουν την αξιοπιστία του

---

[251] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20 (κατά πάγια ενωσιακή και εθνική νομολογία).

[252] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης, απόφαση ΔΕΚ C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679.

[253] Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Κιλκίς, σελ. 12.

[254] Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Κιλκίς, σελ. 5-6.

[255] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφΑθ 1026/2007, σκ. 6, καθώς και ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6 & 17. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ C-96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, σκ. 25, C- 45/85 Verband κατά Επιτροπής, 35-42, C-551/03 P, General Motors κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-3173, σκ. 64, απόφαση ΔΕΕ C-209/207, Irish Beef, σκ. 21, και την εκεί παρατιθέμενη σχετική νομολογία.

κλάδου, όπως αβασίμως ισχυρίζεται ο Σύλλογος Κιλκίς[256], αλλά αφορούν στον τρόπο και στο περιεχόμενο των διαφημίσεων εν γένει, κατά τρόπο υπέρμετρα περιοριστικό του ανταγωνισμού (βλ. ενότητα Ζ.5.3 ανωτέρω). Τέτοιες περιοριστικές ρυθμίσεις αφορούν, για παράδειγμα στην πλήρη και χωρίς ουδεμία περαιτέρω αξιολόγηση διαφήμιση στον Τύπο. Περαιτέρω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι σε μια τουλάχιστον περίπτωση, αυτή της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1], ο Σύλλογος της επέβαλε κυρώσεις και για τη διαφήμιση στον Τύπο εκπτώσεων διάφορων από τις συμφωνηθείσες βάσει των αποφάσεων του Συλλόγου. Εν προκειμένω, η συλλήβδην απαγόρευση διαφήμισης στον Τύπο, που είναι ένα από τα κυριότερα μέσα διαφήμισης, ιδιαίτερα σε μικρότερες επαρχιακές πόλεις, αποτρέπει τη διαφήμιση μέσω ενός από τα αποτελεσματικότερα μέσα και, ως εκ τούτου, αποτρέπουν εν τοις πράγμασι την αποτελεσματική άσκηση ανταγωνιστικών πιέσεων από τα αποτελεσματικότερα κέντρα ξένων γλωσσών στα λιγότερα αποτελεσματικά. Τα περιοριστικά αποτελέσματα της εν λόγω απόφασης καταφάσκονται, όταν εξεταστούν και αξιολογηθούν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της εν λόγω αγοράς, ήτοι:

- η πληθώρα των επαγγελματιών που παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες, με συνέπεια να δυσχεραίνεται η επιλογή του καταναλωτή, έτι περισσότερο όταν περιορίζεται υπέρμετρα η κοινοποίηση σε αυτόν πληροφοριών σχετικών με κρίσιμους για την επιλογή του παράγοντες, όπως οι εκπτώσεις επί των διδάκτρων όπως καταδεικνύει η περίπτωση της [ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥΧΟΣ Κ.1] και
- η τάση της συντριπτικής πλειοψηφίας των ελληνικών οικογενειών να προσφεύγουν σε κέντρα ξένων γλωσσών για την εκμάθηση από τα παιδιά τους ξένης γλώσσας.

377. Συνεπώς, εκ των προαναφερθέντων καθίσταται σαφής αφενός η αληθινή βούληση επηρεασμού από το Σύλλογο της τιμολογιακής πρακτικής των μελών του για την παρεχόμενη υπηρεσία διδασκαλίας ξένων γλωσσών, και αφετέρου ο περιορισμός της διαφημιστικής δραστηριότητας των μελών του. Οι διατάξεις των άρθρων 6 και 5 του Κανονισμού Δεοντολογίας σωρευτικά με τις αποφάσεις των καταστατικών οργάνων συνιστούν απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, με την έννοια της συνεπούς έκφρασης βούλησης της ιδίας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά τόσο μέσω της υιοθέτησης συγκεκριμένων επιπέδων αμοιβών κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 3959/2011 όσο και μέσω του περιορισμού της διαφημιστικής τους δραστηριότητας, και άρα της εμπορικής τους πολιτικής κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011.

Ζ.5.8 Δυνατότητα εξαίρεσης βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011

378. Ως προς τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις του Συλλόγου εκτιμώνται τα ακόλουθα:

[256] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Κιλκίς, σελ. 8-9. Βλ. υπ’ ημ. αριθ. πρωτ. 5330/23.8.11 απαντητική επιστολή. Η θέση του Συλλόγου το νομοθετικό έρεισμα του άρθρου 5 είναι το με αριθ. Δ5/2212/20.05.1987 έγγραφο του ΥΠΕΠΘ, σύμφωνα με το οποίο δεν επιτρέπεται η αναγραφή στις διαφημίσεις και η ανακοίνωση στον τύπο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση των ονοματεπώνυμων των επιτυχόντων στις πάσης φύσεως εξετάσεις. Ωστόσο, η δράση του Συλλόγου δεν περιορίστηκε στο θέμα αυτό.

379. *Καθορισμός διδάκτρων και εκπτώσεων*: Από την έρευνα δεν προκύπτουν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι πληρούνται σωρευτικά οι προβλεπόμενες στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, καθώς σοβαρές (εξ' αντικειμένου) περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις, όπως η πρόβλεψη της δυνατότητας ορισμού κατώτατων τιμών ή ο καθορισμός του ύψους της έκπτωσης και των κατηγοριών πελατών στις οποίες αυτές θα χορηγούνται και τέλος η απόφαση παγώματος των διδάκτρων, δεν μπορούν να αξιολογηθούν ως δικαιολογημένες, προκειμένου να διασφαλιστεί η ελάχιστη ποιότητα των επαγγελματικών υπηρεσιών και να προστατευτούν οι καταναλωτές από πλημμελείς υπηρεσίες, καθώς οι τιμές αυτές δεν μπορούν να αποτρέψουν ασυνείδητους επαγγελματίες να προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας, ούτε οδηγούν στην εξάλειψη των οικονομικών κινήτρων των ελεύθερων επαγγελματιών να μειώσουν το κόστος και την ποιότητα[257]. Απεναντίας, οι εν λόγω πρακτικές αξιολογούνται ως σοβαρότατοι περιορισμοί του ανταγωνισμού, καθώς εξαλείφουν μια από τις βασικές παραμέτρους του, τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές, χωρίς να προσπορίζουν οποιοδήποτε όφελος στον καταναλωτή. Δεν πρέπει, εξάλλου, κατά την εκτίμηση της δυνατότητας χορήγησης απαλλαγής να παραβλέπεται το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση φέρει χαρακτηριστικά οριζόντιας συμφωνίας αφού συμβάλλει στην υιοθέτηση ομοιόμορφης συμπεριφοράς από επαγγελματίες, που είναι ανταγωνιστές μεταξύ τους. Ως εκ τούτου η ως άνω απόφαση του Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς δεν πληροί τις προϋποθέσεις εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 και απαγορεύεται ως περιορισμός του ανταγωνισμού.

380. *Περιορισμοί στη διαφήμιση*: Οι εν λόγω περιορισμοί, δεδομένοι ότι συνιστούν εκ του αποτελέσματος περιορισμούς του ανταγωνισμού, θα μπορούσαν κατ' αρχήν να τύχουν απαλλαγής βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011. Ωστόσο, ο απόλυτος και συλλήβδην χαρακτήρας του άρθρου 5 του Κανονισμού Δεοντολογίας δεν δύναται να θεωρηθεί ότι καθιερώνει κάποιον περιορισμό αναφορικά με την παροχή της υπό κρίση υπηρεσίας, ο οποίος είναι αναγκαίος για την επίτευξη του στόχου της αποτροπής των παραπλανητικών διαφημίσεων, στόχος που εξάλλου εξυπηρετείται από την κείμενη εθνική νομοθεσία περί αθέμιτου ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, η ως άνω απόφαση του Συλλόγου δεν πληροί τις προϋποθέσεις εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 και απαγορεύεται ως περιορισμός του ανταγωνισμού.

381. Συμπερασματικά, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, διαπιστώνεται εν προκειμένω η εκ μέρους της ένωσης επιχειρήσεων Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς παράβαση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, λόγω καθορισμού του ύψους των διδάκτρων και επιβολής περιορισμών αναφορικά με τη δυνατότητα των μελών του να διαφημίζονται, για το χρονικό διάστημα από την υιοθέτηση του Κανονισμού Δεοντολογίας (24/10/1998) έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

---

[257] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, και Έκθεση Ομάδας Εργασίας του ΟΟΣΑ, *CompetitioninProfessionalServices* (SERIES: ROUNDTABLESONCOMPETITIONPOLICY), DAFFE/CLP(2000)2.

Ζ.6 ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ – EUROPALSO

ΜΕΡΟΣ Ι – ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

382. Μεταξύ των μελών του Συνδέσμου EUROPALSO δεν έχουν υιοθετηθεί ρυθμιστικού χαρακτήρα κανονισμοί δεοντολογίας. Σύμφωνα με τα υπομνήματα του Συνδέσμου, κατά το έτος 1999 έγινε με πρωτοβουλία μελών μία προκαταρκτική σχετική συζήτηση, χωρίς να προταθεί προς έγκριση από τη Γ.Σ. η σύνταξη και ψήφιση κανονισμού δεοντολογίας. Και τούτο, λόγω ιδίως των αντικρουόμενων συμφερόντων των μελών ανά περιοχή. Υφίσταντο, ωστόσο, καταστατικές ρυθμίσεις αναφορικά με τον καθορισμό τιμών και ορισμένα άλλα ζητήματα εμπορικής πολιτικής των μελών του.

Ζ.6.1 Σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των τιμών (δίδακτρα και χορηγούμενες εκπτώσεις)

383. Στο άρθρο 2 (παρ. η΄) του ισχύοντος Καταστατικού ορίζεται, μεταξύ των σκοπών του Συνδέσμου,: *«[ο] καθορισμός κοινών διδάκτρων και δικαιώματος εγγραφής δι' όλα τα Φροντιστήρια – μέλη»*.

384. Το ισχύον Καταστατικό του Συνδέσμου ψηφίστηκε κατά τη Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης της 20η Απριλίου 1975, δηλαδή σε έτος προγενέστερο του Ν. 703/77 «περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού».

385. Οι προτάσεις τροποποίησης του Καταστατικού που κατατέθηκαν προς ψήφιση στη Γενική Συνέλευση της 27/1/2008 δεν έτυχαν της έγκρισης αυτής *«[…]»*[258]. Στο εν λόγω σχέδιο τροποποιήσεων του Καταστατικού, το οποίο έχει προσκομισθεί στη Γ.Δ.Α. από το Σύνδεσμο[259], έχει πράγματι απαλειφθεί ο όρος περί καθορισμού κατώτατων ορίων διδάκτρων. Ωστόσο, καμία τέτοια τροποποίηση δεν εγκρίθηκε τελικά.

386. Πέραν του Κανονισμού, σε έτερο Σχέδιο Κανονισμού Δεοντολογίας επί του οποίου εμφανίζονται καταγεγραμμένες διορθώσεις - παρατηρήσεις από τους κ.κ. […] και […][260], με την ιδιότητα προφανώς των μελών του Συνδέσμου, προβλεπόταν στο άρθρο 8 περί διδάκτρων: «[…]».

387. Η καταγεγραμμένη επί του σχεδίου πρόταση του […] για το συγκεκριμένο άρθρο είναι η ακόλουθη: «[…]». Η […] διαμόρφωσε τα οριζόμενα στο εν λόγω άρθρο ως ακολούθως: «[…]». Η […] κατέληξε στην ακόλουθη πρόταση επί του Σχεδίου: «[…]». Η κ. […]εμφανίζεται να έχει διαγράψει τους όρους περί ελαχίστων αμοιβών γιατί, όπως αναφέρει, απαγορεύονται από το νόμο.

388. Σημειωτέον ότι οι εν λόγω καταστατικές ρυθμίσεις διακρίνονται σαφώς από τις επιβαλλόμενες από την Πολιτεία ρυθμίσεις πριν το 2003 – 2004 (οι οποίες αφορούσαν,

---

[258] Βλ. σχετ. την υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5343/23.8.11 υποβολή στοιχείων.

[259] Βλ. σχετ. την υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5343/23.8.11 υποβολή στοιχείων.

[260] Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που διενεργήθηκε στα γραφεία του Συνδέσμου στις 23/3/2011, συλλέχθηκαν τρία αντίγραφα του Σχεδίου Κανονισμού Δεοντολογίας τα οποία φέρουν τις εν λόγω χειρόγραφες διορθωτικές παρεμβάσεις.

ούτως ή άλλως, μέγιστες, και όχι καθορισμένες ή/και ελάχιστες τιμές που εμπίπτουν άνευ ετέρου στις απαγορευτικές διατάξεις του νόμου). Και τούτο, διότι η Πολιτεία έθετε απλώς ένα ανώτατο ποσοστό ετήσιας αύξησης που υπολογιζόταν επί των εκάστοτε εφαρμοζόμενων από τα κέντρα ξένων γλωσσών διδάκτρων (παρά τη διάφορη νομοθετική πρόβλεψη). Αντιθέτως, οι κρινόμενες καταστατικές προβλέψεις αφορούσαν σε καθορισμένες τιμές.

389. Περαιτέρω, μεταξύ των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης περιλαμβάνεται και φυλλάδιο του Συνδέσμου με τίτλο «Ο Αγώνας του Συνδέσμου μας»[261], στο οποίο υπάρχει ξεχωριστή θεματική ενότητα με τίτλο «Αύξηση Διδάκτρων», περιέχουσα κυρίως επιστολές και Δελτία Τύπου - Ανακοινώσεις του Συνδέσμου που αναφέρονται στο επίπεδο των διδάκτρων. Πιο αναλυτικά, προκύπτει ότι το Φεβρουάριο του 2009 υπήρξε αντίδραση από μέρους του τελευταίου σε σχέση με *«παράλογους και ψευδείς ισχυρισμούς συγκεκριμένων συνδικαλιστικών φορέων καθηγητών περί αυξήσεως της τάξεως του 30% στα δίδακτρα των κέντρων ξένων γλωσσών»*. Στο ίδιο θέμα αναφέρεται και η Γενική Γραμματέας, κ. […], κατά την από 31/3/2009 Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου[262]. Όπως διατείνεται ο Σύνδεσμος[263], σε μία προσπάθεια αντιμετώπισης του ανωτέρω ζητήματος, ελήφθη και η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Απριλίου 2009 περί της δέσμευσης των μελών για αύξηση των διδάκτρων για το έτος φοίτησης 2009 – 2010 της τάξεως του 0-5%. Σχετικές είναι και οι ακόλουθες ανακοινώσεις του Συνδέσμου σχετικά με τις συζητήσεις ως προς τη διαμόρφωση των διδάκτρων με αφορμή τα συμβάντα του 2009:

- Υπ’ αριθ. πρωτ. 16049/25/2009 Δελτίο Τύπου με ημερομηνία 26/2/2009: *«[σ]τη Γενική Συνέλευση της 5/4/2009 ο Σύνδεσμος θα προτείνει αυξήσεις 3-4% και για το 2009-2010. Είμαστε σίγουροι όμως πως πολλά κέντρα ξένων γλωσσών θα παγώσουν τις τιμές και ίσως κάνουν και ειδικές προσφορές»*[264].
- Υπ’ αριθ. πρωτ. 16183/25/2009 Δελτίο Τύπου με ημερομηνία 6/4/2009: *«[η] Γενική Συνέλευση του Πανελλήνιου Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών, την Κυριακή 5 Απριλίου 2009, αναγνωρίζοντας την οικονομική δυσχέρεια που μαστίζει την ελληνική κοινωνία αποφάσισε και συστήνει στα μέλη της η αύξηση των διδάκτρων για τη σχολική χρονιά 2009-2010 να κυμανθεί από μηδενική βάση έως 5%. Στη Γενική Συνέλευση επίσης τονίστηκε ότι τα μέλη ως επί το πλείστον έχουν πολύ μικρές επιχειρήσεις οι οποίες αγωνίζονται, όπως κάθε εργαζόμενος, για την επιβίωσή τους και τη διατήρηση του προσωπικού που απασχολούν. Σε έρευνα δε που διεξήχθη για τις αυξήσεις διδάκτρων που έγιναν, για το σχολικό έτος 2008 - 2009 διαπιστώθηκε ότι αυτές, κατά μέσο όρο, δεν υπερέβησαν το 5%»*[265].

---

[261] […].

[262] Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Πρακτικό της Συνεδρίασης, το οποίο προσκόμισε ο Σύνδεσμος με το υπ’ ημ. αριθ. πρωτ. 5343/23.8.11 έγγραφό του, […].

[263] Βλ. Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 18 επ, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 7 επ.

[264] Επισημαίνεται ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου έστειλε την υπ’ αριθ. πρωτ. 16177/5κ/2009 της 3/4/2009 επιστολή στον Υφυπουργό Ανάπτυξης, κ. Γεώργιο Βλάχο, η οποία είχε το ίδιο περιεχόμενο με το ανωτέρω Δελτίο Τύπου.

[265] Σημειωτέον ότι σε σχετικό αίτημα της Γ.Δ.Α., ο Σύνδεσμος δήλωσε ότι δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα Πρακτικά για την ανωτέρω αναφερόμενη από 5/4/2009 Γενική Συνέλευσή του.

- Υπ' αριθ. πρωτ. 16487/25/2009 Δελτίο Τύπου με ημερομηνία 28/8/2009 και θέμα «Δίδακτρα κέντρων ξένων γλωσσών έτους 2009 - 2010»: *«[τ]ο Διοικητικό Συμβούλιο του Πανελλήνιου Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών θέλει να διαβεβαιώσει την κοινή γνώμη ότι αφενός μεν η οικονομική δυσπραγία ... αφετέρου δε ο έντονος ανταγωνισμός που υπάρχει σε πολύ υψηλό βαθμό στον κλάδο μας, σε κάθε συνοικία, θα κρατήσουν τα δίδακτρα και φέτος σε χαμηλά επίπεδα. Το σχολικό έτος 2009-2010 πολλά από τα κέντρα ξένων γλωσσών θα κάνουν σχεδόν μηδενικές αυξήσεις. Όσοι δε προχωρήσουν σε αυξήσεις δεν θα υπερβούν το 4-5%...»*. Το Δελτίο Τύπου εκδόθηκε δυνάμει των συμφωνηθέντων στην από 27/8/2009 Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου, στα Πρακτικά της οποίας αναφέρεται: «[…]». Επισημαίνεται ότι τα ανωτέρω καταγεγραμμένα αποσπάσματα έχουν καταχωρηθεί στο σχετικό Πρακτικό ως συνδικαλιστικά θέματα.

390. Πέραν των ανωτέρω στοιχείων αναφορικά με το επίπεδο των διδάκτρων, δεν προέκυψαν στοιχεία από το φάκελο που να κατατείνουν σε συντονισμένη συμπεριφορά μεταξύ των μελών του Συνδέσμου αναφορικά με την εφαρμοζόμενη πολιτική των χορηγούμενων εκπτώσεων προς πελάτες.

391. Επισημαίνεται, για λόγους πληρότητας, ότι στο προαναφερθέν Σχέδιο Κανονισμού Δεοντολογίας, επί του οποίου εμφανίζονται καταγεγραμμένες διορθώσεις - παρατηρήσεις από τους κ.κ. […] και […], με την ιδιότητα προφανώς των μελών του Συνδέσμου, προβλεπόταν στο άρθρο 9 περί εκπτώσεων: «[…]». Οι κ.κ. […] και […] διαμόρφωσαν το προτελευταίο πεδίο του εν λόγω άρθρου ως ακολούθως: «[…]», ενώ επιπροσθέτως ο […] διέγραψε το τελευταίο πεδίο. Πρόκειται, ωστόσο, για ένα Σχέδιο Κανονισμού το οποίο δεν τέθηκε εν τέλει σε ισχύ/εφαρμογή κατά τα προεκτεθέντα.

Ζ.6.2 Σχετικά με τη συντονισμένη συμπεριφορά έναντι των πελατών

392. […] […][266].

Ζ.6.3 Σχετικά με πρακτικές αποκλεισμού ανταγωνιστών

Η.6.3.1 Πρακτικές σε επίπεδο ανταγωνιστικών κέντρων ξένων γλωσσών

393. Στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 22/11/2000 συζητήθηκε, μεταξύ άλλων, το θέμα της ίδρυσης από το […] κέντρου ξένων γλωσσών σε ιδιωτικό σχολείο, με σκοπό να καθοριστούν οι ενέργειες του Συνδέσμου έναντι της ανωτέρω κίνησης. Σε συνέχεια του ιδίου ζητήματος, στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου που έλαβε χώρα στις 31/1/2001[267] επισημαίνεται: «[…]».

394. Επιπρόσθετα, με βάση τα καταγεγραμμένα στο Πρακτικό της Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της 8/5/2001 διαφαίνεται ότι η στάση του Συνδέσμου είναι αντίθετη με τη δραστηριοποίηση των μελών στο πλαίσιο αλυσίδων κέντρων ξένων γλωσσών.

---

[266] Το συγκεκριμένο φυλλάδιο συλλέχθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που έλαβε χώρα στα γραφεία του Συνδέσμου στις 23/3/2011.

[267] Το συγκεκριμένο Πρακτικό περιλαμβάνεται στα ηλεκτρονικά αρχεία που συνέλλεξαν τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Συνδέσμου στις 23/3/2011.

Συγκεκριμένα στο Πρακτικό αναφέρεται: «[…]». Στην εν λόγω συνεδρίαση, οι περισσότεροι σύμβουλοι του Δ.Σ. συμφώνησαν με τις θέσεις της Προέδρου. Το ίδιο ζήτημα συζητήθηκε και στη Συνεδρίαση του Δ.Σ. της 21/2/2002, με αφορμή την ανάγκη της άμεσης εγγραφής νέων μελών.

395. Ωστόσο, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, και όπως επιβεβαίωσαν και οι ίδιες οι αλυσίδες κέντρων ξένων γλωσσών[268], οι μαθητές τους δύνανται να συμμετέχουν στις εξετάσεις που διενεργεί ο Σύνδεσμος EUROPALSO, εφόσον οι ίδιοι το επιθυμούν, ενώ δεν προέκυψαν άλλες ενδείξεις διακριτικής μεταχείρισης σε όφελος των υποψηφίων που έχουν φοιτήσει σε κέντρα ξένων γλωσσών μέλη του Συνδέσμου. […], δεν υφίσταται καταστατική ρύθμιση του Συνδέσμου EUROPALSO στην κατεύθυνση του αποκλεισμού από τις εξετάσεις του σπουδαστών από μη μέλη του Συνδέσμου. Επιπλέον, από τις απαντήσεις από μέρους των αλυσίδων, δεν προκύπτουν σοβαρές δυσχέρειες στη λειτουργία τους που τυχόν να οφείλεται στη συντονισμένη δράση του Συνδέσμου, πλην τυχόν επιφυλάξεων ως προς την αποδοχή ή μη μελών (ειδικότερα, περί της δυνατότητας συμμετοχής των κέντρων ξένων γλωσσών που ανήκουν σε δίκτυο αλυσίδας στο εν λόγω συνδικαλιστικό όργανο ή και το αντίστροφο, δηλαδή, της δυνατότητας δραστηριοποίησης εγγεγραμμένου μέλους του Συνδέσμου στο δίκτυο αλυσίδας) – στοιχεία, ωστόσο, που δεν δύναται να στοιχειοθετήσουν παραβάσεις των διατάξεων του ανταγωνισμού στην προκειμένη περίπτωση.

396. Όπως εξάλλου διευκρινίζει και ο ίδιος ο Σύνδεσμος αναφορικά με τη δυνατότητα συμμετοχής μεμονωμένων υποψηφίων ή υποψηφίων προερχόμενων από κέντρα ξένων γλωσσών που δεν είναι μέλη του Συνδέσμου: *«μέχρι πρόσφατα γίνονταν αποδεκτές απευθείας μέσω του Συνδέσμου συμμετοχές από Κ.Ξ.Γ. μέλη και Κ.Ξ.Γ. μη μέλη του Συνδέσμου σε όλες τις εξετάσεις που διεξάγει ο Σύνδεσμος, με μοναδική εξαίρεση αυτών του Cambridge Esol. Στις αναγνωρισμένες εξετάσεις ESB/UCLAN, γίνονταν επίσης δεκτές απευθείας μέσω του Συνδέσμου συμμετοχές μεμονωμένων υποψηφίων, με την καταβολή ενός πρόσθετου τέλους 20 Ευρώ, προκειμένου να καλύπτονται τα επιπλέον έξοδα που προκύπτουν από τη διαχείριση: α. των στοιχείων τους (επιπρόσθετη απασχόληση προσωπικού) και β. των ατομικών αποστολών δελτίων, αποτελεσμάτων και πτυχίων τους (συστημένες επιστολές)»* [269].

Ζ.6.3.2 Πρακτικές σε επίπεδο ανταγωνιστικών πιστοποιητικών γλωσσομάθειας

397. Στο άρθρο 7 παρ. γ του Καταστατικού του Συνδέσμου, το οποίο όπως αναφέρθηκε ψηφίσθηκε στη Γενική Συνέλευση της 20/4/1975 περιλαμβάνεται όρος ο οποίος απαγορεύει στα μέλη τη συνεργασία με οποιοδήποτε οργανισμό για τη διεξαγωγή εξετάσεων στο εκπαιδευτήριό του ή ακόμη και την οποιαδήποτε εξάρτηση του μέλους από οργανισμό, εκτός εάν το μέλος έχει λάβει την έγγραφη άδεια του Διοικητικού Συμβουλίου. Συγκεκριμένα, ορίζεται: *«[α]παγορεύεται η σύμβασις ή σύμπραξις μέλους μεθ' οιουδήποτε οργανισμού διά τη διεξαγωγήν εξετάσεων εις το εκπαιδευτήριον του μέλους ως και η καθ'*

[268] Η Γ.Δ.Α., απηύθυνε συγκεκριμένα ερωτηματολόγια στις αλυσίδες κέντρων ξένων γλωσσών «ΑΛΥΣΙΔΑ 1», «ΑΛΥΣΙΔΑ 5», «ΑΛΥΣΙΔΑ 2», «ΑΛΥΣΙΔΑ 4» και «ΑΛΥΣΙΔΑ 3» προκειμένου να διερευνήσει κυρίως δυσκολίες ή εμπόδια που ενδεχομένως δυσχεραίνουν τη λειτουργία τους και μπορεί να οφείλονται στη δραστηριοποίηση του Πανελλήνιου Συνδέσμου Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών EUROPALSO.

[269] Σύμφωνα με την υπ' ημ. αριθ. πρωτ. 5681/12.9.11 υποβολή στοιχείων εκ μέρους του Συνδέσμου.

οιονδήποτε τρόπον εξάρτησις του μέλους εκ τίνος οργανισμού, εκτός κατόπιν ειδικής εγγράφου άδειας του Διοικητικού Συμβουλίου».

ΜΕΡΟΣ ΙΙ – ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Ζ.6.4 Επί του ζητήματος της ύπαρξης επιχειρήσεων και της ένωσης επιχειρήσεων

398. Εν προκειμένω, οι ιδιοκτήτες φροντιστηρίων ξένων γλωσσών-μέλη του Συνδέσμου Europalso διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα, παρέχοντας τις υπηρεσίες τους προς τους πελάτες τους έναντι αμοιβής, αναλαμβάνοντας έτσι τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή. Πληρούν συνεπώς τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, και ως εκ τούτου λογίζονται ως επιχειρήσεις κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού.

399. Επιπλέον, σκοπός του Συνδέσμου Europalso, που συνιστά την πρωτοβάθμια επαγγελματική οργάνωση των ιδιοκτητών κέντρων ξένων γλωσσών σε πανελλαδική κλίμακα είναι, σύμφωνα με το καταστατικό του, μεταξύ άλλων, η προαγωγή των κοινών οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των εγγεγραμμένων μελών. Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, και ιδίως από τις σχετικές καταστατικές προβλέψεις αλλά και τις αποφάσεις των καταστατικών οργάνων, οι αποφάσεις του Συνδέσμου, κατατείνουν στην υιοθέτηση μιας ενιαίας συμπεριφοράς από τα μέλη του σε συγκεκριμένα ζητήματα, καθορίζοντας τον τρόπο παροχής των σχετικών υπηρεσιών και εν μέρει τον τρόπο άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας των μελών τους, και ως εκ τούτου, συνιστούν πράξεις που ρυθμίζουν συγκεκριμένη συμπεριφορά των μελών τους στο πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας των τελευταίων. Επιπροσθέτως, οι κανόνες περί διεξαγωγής εξετάσεων αφορούν σε οικονομική δραστηριότητα του ίδιου του Συνδέσμου, ο οποίος διοργανώνει τις εξετάσεις και χορηγεί πιστοποιητικά γλωσσομάθειας, δραστηριότητα οικονομικής φύσης από την οποία εισπράττει και σχετικά έσοδα. Συνεπώς, πληρούνται οι νομολογιακά τασσόμενες προϋποθέσεις της υπαγωγής του στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011.

Ζ.6.5 Επί του ζητήματος της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

400. Το Καταστατικό του Συνδέσμου Europalso, όπως ισχύει σήμερα, καθώς και οι αποφάσεις των αργάνων του Συλλόγου που εκτίθενται ανωτέρω συνιστούν σωρευτικά απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011. Η αξιολόγηση δε αυτή ισχύει και για τις αποφάσεις εκείνες των καταστατικών οργάνων του Συνδέσμου που απευθύνουν συστάσεις προς τα μέλη του, καθώς τούτες φαίνεται να αποτυπώνουν τη βούληση των μελών του Συνδέσμου να συντονίσουν τη συμπεριφορά τους ως προς συγκεκριμένα ζητήματα, ιδίως αναφορικά με το ύψος των αυξήσεων των διδάκτρων.

401. Η δεσμευτικότητα του Καταστατικού αλλά και των ανωτέρω αποφάσεων προκύπτει ρητώς:

- από τη νομική φύση του εν λόγω κειμένου,
- από τη δημοσιοποίηση στους καταναλωτές μέσω επιστολών, φυλλαδίων και δελτίων τύπου της ειλημμένης τον Απρίλιο του 2009 απόφασης της Γ.Σ. του Συνδέσμου περί

ανώτατου ποσοστού αύξησης των διδάκτρων. Η εν λόγω ευρεία δημοσιοποίηση του ανώτατου ποσοστού αύξησης καταδεικνύει ότι η εν λόγω απόφαση εξέφραζε και αποτύπωνε τη συλλογική βούληση των μελών του Συνδέσμου για συντονισμό της πρακτικής τους στο συγκεκριμένο θέμα. Επίσης, μια τέτοια δημοσιοποίηση κατέστησε εν τοις πράγμασι εξαιρετικά δυσχερή την όποια απόκλιση μέλους του Συνδέσμου από τις συμφωνηθείσες αυξήσεις.

402. Αντιθέτως, κατά την κρίση της Επιτροπής, το συλλεχθέν σχέδιο Κανονισμού Δεοντολογίας που συντάχθηκε το 1999, αν και φαίνεται να αποτυπώνει την αντίληψη του Συνδέσμου (μελών του Δ.Σ.) για το σκοπό και τον τρόπο λειτουργίας του την περίοδο εκείνη, δεν συνιστά απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, καθώς δεν φαίνεται να εγκρίθηκε ή να υιοθετήθηκε με οποιοδήποτε τρόπο από το Σύνδεσμο, το δε κείμενο που συλλέχθηκε στον επιτόπιο έλεγχο έχει το χαρακτήρα προσχεδίου, και όχι μιας τελικής μορφής των προτεινόμενων προς έγκριση ρυθμίσεων.

Ζ.6.6 Αντικείμενο της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων- Περιορισμός του Ανταγωνισμού

403. Όπως προαναφέρθηκε, το Καταστατικό του Συνδέσμου περιλαμβάνει όρους αναφορικά με την τιμολογιακή και εν γένει εμπορική πολιτική των μελών του Συλλόγου. Θα πρέπει, επομένως, να αξιολογηθεί εάν οι εν λόγω ρυθμίσεις, οι οποίες φέρουν τον χαρακτήρα αποφάσεων της υπό κρίση ένωσης επιχειρήσεων, αποβλέπουν στον επηρεασμό της συναλλακτικής συμπεριφοράς των μελών ή/και στον περιορισμό του ανταγωνισμού, είτε εκ της φύσεώς τους, είτε διά του παραγόμενου αποτελέσματός τους

404. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, τέτοιο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα δεν φαίνεται να μπορεί να επιφέρει, εν προκειμένω, η επιβολή της αγοράς βιβλίων Europlaso ως προϋπόθεση συμμετοχής στο Σύνδεσμο (πιθανός περιορισμός εκ του αποτελέσματος). Και τούτο, διότι τέτοιες υποχρεώσεις πίστης έναντι της ένωσης δεν πιθανολογείται ότι μπορούν να οδηγήσουν σε αισθητό αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα, δεδομένου του περιορισμένου εύρους της υποχρέωσης (μικρός αριθμός βιβλίων), της μη επιβολής εμμέσως περαιτέρω υποχρεώσεων σε τρίτους (μη επιβολή υποχρεώσεων σε μαθητές), της μη θέσης τρίτων (ανταγωνιστών εκδοτών) σε μειονεκτική θέση, αφενός λόγω και της θέσης που κατέχει στην αγορά ο Σύνδεσμος και αφετέρου λόγω της πρόβλεψης εναλλακτικών προϋποθέσεων σε περίπτωση αδυναμίας των υποψήφιων μελών να εκπληρώσουν τη συγκεκριμένη προϋπόθεση.

405. Ομοίως, κατά την κρίση της Επιτροπής, και όπως βασίμως υποστηρίζει ο Σύνδεσμος, αντι-ανταγωνιστικό σκοπό ή αποτέλεσμα δεν φαίνεται να έχουν ή να μπορούν να επιφέρουν στις συγκεκριμένες περιστάσεις οι συνεννοήσεις μεταξύ των μελών του Συνδέσμου, τόσο αναφορικά με την ίδρυση από το […] κέντρου ξένων γλωσσών […], όσο και αναφορικά με τη δημιουργία αλυσίδων κέντρων ξένων γλωσσών. Στην πρώτη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι οι εν λόγω συζητήσεις οδήγησαν σε οποιαδήποτε απόφαση για τη λήψη περαιτέρω μέτρων ή κάποιας ενέργειας από τη μεριά του Συνδέσμου που θα απέβλεπαν σε συντονισμένη δράση έναντι του […] με πιθανά αντι-ανταγωνιστικά

αποτελέσματα σε τοπικό επίπεδο. Στη δεύτερη περίπτωση, αντίστοιχα, από τα καταγεγραμμένα πρακτικά προκύπτουν ουσιαστικά οι ανησυχίες των μελών του Συνδέσμου έναντι του νέου φαινομένου της ίδρυσης αλυσίδων κέντρων ξένων γλωσσών και της επίδρασης που το φαινόμενο αυτό έχει ήδη στην εμπορική πολιτική των μελών του Συνδέσμου, χωρίς ωστόσο οι εν λόγω συνεννοήσεις να οδηγήσουν στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης για συντονισμένα μέτρα αποκλεισμού ή άλλα έναντι των εν λόγω αλυσίδων ή ακόμα και έναντι των μελών του Συνδέσμου. Ως εκ τούτου, και ελλείψει άλλων στοιχείων για συντονισμένες πρακτικές αποκλεισμού ανταγωνιστών ή/και διακριτικής μεταχείρισης, δεν πιθανολογείται ότι οι εν λόγω συνεννοήσεις θα μπορούσαν να επιφέρουν περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα σε τοπικό επίπεδο εξ' αυτού του λόγου.

406. Εξάλλου, δικαιολογημένο κρίνεται από τα μέλη της Επιτροπής και το ύψος της διαφοροποίησης των 20 Ευρώ, ως επιπρόσθετο τέλος συμμετοχής τρίτων στις εξετάσεις γλωσσομάθειας του Συνδέσμου, δεδομένου ιδίως του αυξημένου κόστους διαχείρισης των αιτήσεων που ανέκυπτε την περίοδο πριν την αναβάθμιση του μηχανογραφικού συστήματος του Συνδέσμου, η οποία κατά δήλωση του Συνδέσμου, ολοκληρώνεται οπότε και δεν θα δικαιολογείται πλέον από άποψη στοιχείων κόστους η επιβολή της ως άνω επιπρόσθετης επιβάρυνσης. Συνεπώς, ελλείψει άλλων στοιχείων διακριτικής μεταχείρισης, δεν πιθανολογείται ότι η εν λόγω διαφοροποίηση δυσχεραίνει αισθητά την πρόσβαση των εν λόγω σπουδαστών στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που διοργανώνει ο Σύνδεσμος, ώστε να στοιχειοθετηθεί περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα εξ' αυτού του λόγου.

407. Τέλος, ως αναγκαία και ανάλογη με τους σκοπούς του Συνδέσμου αξιολογείται – κατά την κρίση της Επιτροπής – και η ρήτρα του άρθρου 7 παρ. γ του Καταστατικού του Συνδέσμου, στο βαθμό που απαγορεύει στα μέλη τη διεξαγωγή εξετάσεων σε συνεργασία με φορέα ανταγωνιζόμενο το Σύνδεσμο. Και τούτο, διότι η επιβολή απαγόρευσης διοργάνωσης ανταγωνιστικών εξετάσεων από τα ίδια τα μέλη μέλη του Συνδέσμου φαίνεται να εξυπηρετεί στο αναγκαίο μέτρο, και κατά τρόπο αναλογικό, το σκοπό αυτού που συνίσταται στην απονομή αναγνωρισμένων πτυχίων σε συνέχεια διεξαγωγής εξετάσεων, και την εύρυθμη λειτουργία του. Ελλείψει άλλων στοιχείων για συντονισμένες πρακτικές αποκλεισμού ανταγωνιστών ή/και διακριτικής μεταχείρισης, δεν πιθανολογείται ότι η εν λόγω ρήτρα μπορεί να επιφέρει περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα σε τοπικό επίπεδο εξ' αυτού του λόγου

408. Διαφορετική, ωστόσο, είναι η αξιολόγηση αναφορικά με καταστατικές ρυθμίσεις που αφορούν στον καθορισμό του επιπέδου τιμών, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

Ζ.6.6.1 Ως προς τα δίδακτρα

409. Όπως προαναφέρθηκε, το άρθρο 2 στοιχείο η΄ του ισχύοντος Καταστατικού αναφέρει ως σκοπό του Συνδέσμου τον καθορισμό κοινών διδάκτρων και δικαιώματος εγγραφής για όλα τα μέλη του Συλλόγου. Η θέσπιση και μόνο τέτοιου είδους και με αυτό το περιεχόμενο όρου σε ένα νομικά δεσμευτικό για τα μέλη του Συνδέσμου κείμενο, που αποσκοπεί εξ αντικειμένου στην παρεμπόδιση του ανταγωνισμού εντός της οικείας αγοράς επαρκεί για τη

στοιχειοθέτηση εξ αντικειμένου περιορισμού του ανταγωνισμού[270], ακόμα και αν δεν ακολουθήθηκε από τη λήψη περαιτέρω μέτρων σε εφαρμογή του. Εφόσον, το αντικείμενο της υπό εξέταση απόφασης είναι προφανές, εκ μόνης της διατύπωσης της διάταξης, συνάγεται το συμπέρασμα ότι δύναται να επιφέρει αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα, δίχως να κρίνεται απαραίτητη η επιμέρους εξέταση της επίδρασης στην αγορά ή η ζημία προς τον καταναλωτή ή η εφαρμογή αυτής στην πράξη. Εξάλλου, η θέσπιση και μόνο της εν λόγω καταστατικής ρύθμισης δύναται να επηρεάσει και συρρικνώσει εξ' αντικειμένου το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, με την εδραίωση στη συνείδηση των μελών του Συλλόγου της πεποίθησης ότι ο συντονισμός σε επίπεδο τιμών είναι επιτρεπτός[271].

410. Ως εκ τούτου, τα αντεπιχειρήματα του Συνδέσμου περί ανενεργών διατάξεων και μη εφαρμογής του καταστατικού εν τοις πράγμασι[272] ή/και έλλειψης συγκεκριμένου μηχανισμού εξαναγκασμού των μελών προς συμμόρφωση[273], προβάλλονται αλυσιτελώς, καθώς δεν επηρεάζουν την ουσιαστική αξιολόγηση της υπό κρίση συμπεριφοράς ως παράνομης. Και τούτο, διότι – κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία – αποφάσεις περί καθορισμού τιμών (συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων για τον καθορισμό εκπτώσεων) κρίνονται ως παραβατικές άνευ ετέρου, εφόσον εξ' αντικειμένου περιορίζουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να απαιτείται να έχουν εφαρμοστεί στην πράξη[274]. Συναφώς, εφόσον μία απόφαση που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού αντίκειται στο άρθρο 1 του ν. 703/1977 ανεξάρτητα από τα αποτελέσματά της, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή της (εν όλω ή εν μέρει) όπως, αντίστοιχα, και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή, ούτε και συνιστούν λόγο απαλλαγής. Εξάλλου, η υιοθέτηση και μόνο της εν λόγω ρήτρας δημιουργεί την πεποίθηση στα μέλη του Συνδέσμου ότι ο συντονισμός για το επίπεδο των διδάκτρων είναι θεμιτός, διαμορφώνει το πλαίσιο για την επίτευξη μιας τέτοιας συνεννόησης και δύναται να λειτουργήσει ως ανάχωμα έναντι στην ποικιλομορφία των αμοιβών που συνεπάγεται η ελεύθερη διαπραγμάτευση αυτών. Εν προκειμένω δε, το ενδεχόμενο αυτό επιβεβαιώνεται και από τις ακόλουθες ενδείξεις:

---

[270] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Ε.Ε., 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16.

[271] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Επιτροπής, 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16, και 78/66/EEC *Cauliflowers*, ΕΕ 1978 L 21/23, παρ. II.1.

[272] Βλ. ενδεικτικά Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 24 επ, Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 4 επ, καθώς και υπ' αρ.πρωτ. 5343/23.8.2011 απαντητική επιστολή, όπου ο Σύνδεσμος υποστηρίζει: *«[ο] αναφερόμενος στο άρθρο 2 παρ. η΄ (όγδοος κατά σειρά) Καταστατικού "καθορισμός κοινών διδάκτρων και δικαιώματος εγγραφής για τα φροντιστήρια-μέλη" περιέχεται μεν στο Καταστατικό του Συνδέσμου (1975), δεν αποτελεί ωστόσο εν ισχύι σκοπό του Συνδέσμου κατά την ισχύουσα από μακρού νομοθεσία, αλλά και ουδέποτε επιδιώχθηκε στην πράξη μέχρι σήμερα, δεδομένου ότι ο καθορισμός ποσού διδάκτρων και δικαιώματος εγγραφής καθορίζεται αποκλειστικά και μόνο από καθένα από τα μέλη μας ξεχωριστά και όχι από το Σύνδεσμο… Μετά το 1975 ο Σύνδεσμος δεν προέβη σε τροποποίηση Καταστατικού. …»*.

[273] Βλ. Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 33επ.

[274] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και σχετική ενωσιακή νομολογία), αποφάσεις ΔΕΕ, C-246/86 *Belasco*, σκ. 12-15, και C-123/83 *BNIC κ. Clair*, σκ. 22, αποφάσεις ΓενΔικ, T-7/89 *SA Hercules κ. Επιτροπής*, σκ. 271, T-25/95 κλπ. *Cimenteries κ. Επιτροπής*, σκ. 16, 25 (περίληψης) και 1531, 3921 επ., T-303/02 *Westfalen Gassen κ. Επιτροπής*, σκ. 75, και απόφαση Επιτροπής για την αγορά της μεθυλογλυκαμίνης 2004/104/ΕΚ, ο.π, παρ. 174, 177-179.

- το άρθρο 8 του Σχεδίου Κανονισμού Δεοντολογίας, το οποίο συντάχθηκε το 1999, και το οποίο συνιστά τη λεπτομερέστερη, από άποψη καταγραφής τιμών και όρων, ρύθμιση στο φάκελο της αυτεπάγγελτης έρευνας, αλλά και από το άρθρο 9 του ίδιου σχεδίοι αναφορικά με τις περιπτώσεις χορήγησης εκπτώσεων. Η πρόταση αυτή καταδεικνύει τον αρχικό έστω σκοπό του Συνδέσμου, ο οποίος συμβαδίζει και με τα προβλεπόμενα στο Καταστατικό, να συντονίσει δηλαδή την επιχειρηματική δραστηριότητα των μελών του ως προς το συγκεκριμένο θέμα. Σε κάθε περίπτωση, τα εν λόγω εσωτερικά έγγραφα δεν επιβεβαιώνουν τους ισχυρισμούς του Συνδέσμου περί δήθεν αχρησίας της παλαιότερης καταστατικής ρύθμισης.
- την απόφαση της Γ.Σ. του Συνδέσμου του Απριλίου 2009 περί σύστασης προς τα μέλη του Συνδέσμου για αυξήσεις των διδάκτρων της τάξεως του 0-5% για το έτος φοίτησης 2009 – 2010. Ακόμη κι αν η συγκυρία στην οποία ελήφθησαν από το Σύνδεσμο οι επίμαχες δράσεις του 2009 συνεκτιμηθεί ως ιδιαίτερη, όπως άλλωστε υποστηρίζει στα υπομνήματά του και ο ίδιος ο Σύνδεσμος[275], εν λόγω απόφαση καταδεικνύει την ανάγκη διασφάλισης ότι ούτε και στο μέλλον ο Σύνδεσμος δεν θα δύναται, εφόσον διατηρηθεί σε ισχύ η σχετική ρύθμιση, να περιορίσει τον ανταγωνισμό μέσω του καθορισμού του επιπέδου των διδάκτρων.[276] Στο ίδιο συμπέρασμα κατατείνει εξάλλου και η συζήτηση που έλαβε χώρα κατά τη συνεδρίαση του Δ.Σ. της 17/6/2010, κατά την οποία φαίνεται να συζητήθηκαν ζητήματα όπως η δωρεάν προσφορά των μαθημάτων της τάξης Α΄ Junior, έστω και αν εν τέλει δεν πιθανολογείται, βάσει των στοιχείων του φακέλου, ότι λήφθηκε κάποια σχετική απόφαση.
- την ευρύτατη δημοσιοποίηση μέσω τουλάχιστον τριών δελτίων τύπου της εν λόγω απόφασης (σύστασης) περί αύξησης των διδάκτρων σε συγκεκριμένα επίπεδα. Βεβαίως, όπως ευλόγως ισχυρίζεται ο Σύνδεσμος, η σχετική δημοσιοποίηση στοιχείων ειδικώς αναφορικά με τους μέσους όρους τιμών ή αυξήσεων του κλάδου ή των μελών του, εφόσον τούτες έχουν ήδη αποφασισθεί ανεξάρτητα από κάθε ένα από τα μέλη του, καθώς και η εν γένει προάσπιση της φήμης και του κύρους των μελών του όταν κυκλοφορούν παραπλανητικοί ισχυρισμοί, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει αυτοτελώς στις απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011. Ωστόσο, και πέραν των αναφορών σε μέσους όρους τιμών που συνοδεύουν τις εν λόγω ανακοινώσεις, η προαναγγελία στο κοινό λήψης απόφασης για τις αυξήσεις των διδάκτρων (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 16049/25/2009 Δελτίο Τύπου με ημερομηνία 26/2/2009), η εν συνεχεία λήψη απόφασης περί σύστασης στα μέλη του Συνδέσμου αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα και, εν τέλει, κοινοποίηση αυτής και σε τρίτους, για οποιονδήποτε λόγο και με οποιοδήποτε κίνητρο, συνιστά τυπικό

[275] Σύμφωνα με το Σύνδεσμο, οι επίμαχες αποφάσεις και ανακοινώσεις του 2009 ελήφθησαν υπό ιδιαίτερες περιστάσεις, δεδομένης της παραπληροφόρησης για την πολιτική των μελών του και τη συνακόλουθη ανάγκη υπεράσπισης της υπόληψής τους και ενημέρωσης του κοινού εν γένει: βλ. Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 18 επ και Συμπληρωματικό Υπόμνημα, σελ. 7 επ.

[276] Βλ. αντίστοιχα αποφάσεις Επιτροπής, 75/498/EEC *UNIDI*, EE 1975 L 228/17, παρ. II.4, 69/90/CEE *Exposition europeenne de la machine-outil*, EE 1969 L 69/13, παρ. II.2, και 71/337/CEE *CEMATEX*, EE 1971 L 227/26, παρ. II.4.

παράδειγμα απόφασης ένωσης επιχείρησης κατά τις κείμενες διατάξεις, ανεξαρτήτως του εάν οι σχετικές συστάσεις ακολουθήθηκαν εν τέλει από τα μέλη του Συνδέσμου στην πράξη[277].

411. Εξάλλου, ο Σύνδεσμος είχε τη δυνατότητα όλα τα προηγούμενα έτη, και εφόσον πίστευε ότι η νομοθεσία δεν δικαιολογεί πλέον τη διατήρηση της σχετικής καταστατικής ρύθμισης περί καθορισμού διδάκτρων, να προβεί σε κατάργηση αυτής. Η δε υιοθέτηση του άρθρου 2 του Καταστατικού σε χρόνο προγενέστερο της υιοθέτησης του Ν. 703/1977 δεν αναιρεί τον παραβατικό του χαρακτήρα, εφόσον διατηρήθηκε επί σειρά ετών και έως σήμερα. Ούτε και η απόπειρα τροποποίησης των επίμαχων καταστατικών ρυθμίσεων το 2008, σε χρόνο, δηλαδή, προγενέστερο της αυτεπάγγελτης έρευνας, επιδρά στην ουσιαστική αξιολόγηση της κρινόμενης υπόθεσης, παρά τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς του Συνδέσμου[278]. Και τούτο, διότι καμία τέτοια τροποποίηση δεν έγινε εν τέλει.

412. Επιπλέον, ούτε και απαλλάσσει από την ευθύνη την οποιαδήποτε ένωση επιχειρήσεων η τυχόν έλλειψη πρόθεσης ή/και η τυχόν πεποίθηση των οργάνων της ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο[279]. Στο πλαίσιο αυτό, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, ούτε και απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο (εν προκειμένω, βάσει των εξεταζόμενων καταστατικών ρυθμίσεων) και το εμπλεκόμενο μέρος συμβάλλει με τις ενέργειές του προς το σκοπό αυτό, η απόφαση είναι απαγορευμένη, έστω και αν το εμπλεκόμενο μέρος δεν αποσκοπούσε σε αυτό[280]. Ως εκ τούτου, ο ισχυρισμός του Συνδέσμου περί έλλειψης πρόθεσης περιορισμού του ανταγωνισμού προβάλλεται αλυσιτελώς[281].

413. Συνεπώς, εκ των προαναφερθέντων, προκύπτει ότι η καταστατική πρόβλεψη του άρθρου 2 αντίκειται στα άρθρα 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, δεδομένου ότι καταδεικνύει τη συνεπή βούληση επηρεασμού από το Σύνδεσμο της τιμολογιακής πρακτικής των μελών του μέσω της πρότασης καθορισμού τιμών για την παρεχόμενη υπηρεσία διδασκαλίας ξένων γλωσσών. Η θέσπιση και μόνο της εν λόγω καταστατικής ρύθμισης δύναται να επηρεάσει και συρρικνώσει εξ' αντικειμένου το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, με την εδραίωση στη συνείδηση των μελών του Συλλόγου της πεποίθησης ότι ο συντονισμός σε επίπεδο τιμών είναι επιτρεπτός[282]. Επιπροσθέτως, η διατήρηση σε ισχύ της εν λόγω ρύθμισης ενέχει πάντοτε τον κίνδυνο παροχής

[277] Ο Σύνδεσμος ισχυρίζεται ότι ούτε και οι εν λόγω συστάσεις εφαρμόστηκαν στην πράξη από τα μέλη: βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 11-12.

[278] Βλ. Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 15. Ο εν λόγω ισχυρισμός θα μπορούσε ενδεχομένως να ληφθεί υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση κατά το στάδιο επιμέτρησης του προστίμου (εφόσον είχε προκριθεί, εν προκείμενω, η επιβολή χρηματικής κύρωσης), όχι ωστόσο στο στάδιο ουσιαστικής αξιολόγησης της κρινόμενης ρήτρας.

[279] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20 (κατά πάγια ενωσιακή και εθνική νομολογία).

[280] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε κοινοτική νομολογία. Βλ. επίσης, απόφαση ΔΕΚ C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679.

[281] Βλ. Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συνδέσμου, σελ. 13-14.

[282] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Επιτροπής, 70/333/CEE *A.S.P.A.*, ΕΕ 1970 L 148/9, παρ. 15-16, και 78/66/EEC *Cauliflowers*, ΕΕ 1978 L 21/23, παρ. II.1.

νομιμοποίησης σε αποφάσεις, όπως αυτή της Γ.Σ. του Απριλίου 2009, η οποία και αυτοτελώς εξεταζόμενη συνιστά παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/1977, καθώς περιορίζει εξ αντικειμένου την ελευθερία των ιδιοκτητών φροντιστηρίων ξένων γλωσσών προς διαπραγμάτευση της αμοιβής τους για την παρεχόμενη υπηρεσία, περιορίζοντας τις ανταγωνιστικές πιέσεις που δύνανται να ασκήσουν οι αποτελεσματικότερες για τους σκοπούς της παρούσης επιχειρήσεις στις λιγότερο αποτελεσματικές.

Ζ.6.7 Δυνατότητα εξαίρεσης βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011

414. Από την έρευνα δεν προκύπτουν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι πληρούνται σωρευτικά οι προβλεπόμενες στο άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, καθώς σοβαρές (εξ' αντικειμένου) περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις, όπως η πρόβλεψη της δυνατότητας καθορισμού από μια ένωση των διδάκτρων και η λήψη απόφασης περί συγκεκριμένων αυξήσεων στα δίδακτρα δεν μπορούν να αξιολογηθούν ως δικαιολογημένες, προκειμένου να διασφαλιστεί η ελάχιστη ποιότητα των επαγγελματικών υπηρεσιών και να προστατευτούν οι καταναλωτές από πλημμελείς υπηρεσίες, καθώς οι τιμές αυτές δεν μπορούν να αποτρέψουν ασυνείδητους επαγγελματίες να προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας, ούτε οδηγούν στην εξάλειψη των οικονομικών κινήτρων των ελεύθερων επαγγελματιών να μειώσουν το κόστος και την ποιότητα[283]. Απεναντίας, οι εν λόγω πρακτικές αξιολογούνται ως σοβαρότατοι περιορισμοί του ανταγωνισμού, καθώς εξαλείφουν μια από τις βασικές παραμέτρους του, τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές, χωρίς να προσπορίζουν οποιοδήποτε όφελος στον καταναλωτή. Δεν πρέπει, εξάλλου, κατά την εκτίμηση της δυνατότητας χορήγησης απαλλαγής να παραβλέπεται το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση φέρει χαρακτηριστικά οριζόντιας συμφωνίας αφού συμβάλλει στην υιοθέτηση ομοιόμορφης συμπεριφοράς από επαγγελματίες, που είναι ανταγωνιστές μεταξύ τους. Ως εκ τούτου, η ως άνω απόφαση του Συνδέσμου δεν πληροί τις προϋποθέσεις εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 και απαγορεύεται ως περιορισμός του ανταγωνισμού.

415. Συμπερασματικά, με βάση την ως άνω έρευνα, διαπιστώνεται η από μέρους της ένωσης επιχειρήσεων Συνδέσμου Europalso παράβαση της διάταξης του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 αναφορικά με τον καθορισμό τιμών, για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία θέσπισης του νόμου 703/1977 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

416. Ωστόσο, οι ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης περίπτωσης, και ιδίως το γεγονός ότι η επίμαχη καταστατική πρόβλεψη υιοθετήθηκε πριν τη θέση σε ισχύ του Ν.703/77, διακρίνει επαρκώς το Σύνδεσμο Europalso από του υπόλοιπους Συλλόγους που εξετάστηκαν στην παρούσα αυτεπάγγελτη έρευνα, κατά τρόπο που να δικαιολογείται η διαφορετική

[283] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, και Έκθεση Ομάδας Εργασίας του ΟΟΣΑ, *CompetitioninProfessionalServices* (SERIES: ROUNDTABLESONCOMPETITIONPOLICY), DAFFE/CLP(2000)2.

αντιμετώπισή του αναφορικά με το ζήτημα των επιβαλλόμενων κυρώσεων (βλ. ενότητα Η κατωτέρω).

Η. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

417. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011 «περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού» (πρώην άρθρο 9 του ν. 703/77), εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού διαπιστώσει, μετά από σχετική έρευνα, παράβαση των άρθρων 1 (απαγορευμένες συμπράξεις) και 2 (κατάχτηση δεσπόζουσας θέσης), μπορεί με απόφασή της να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή στις ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 2α του Ν. 3959/2011 το πρόστιμο που επιβάλλεται μπορεί να φτάσει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση, ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης. Επιπλέον, το άρθρο 25 παρ. 3 του ιδίου νόμου ορίζει ότι όταν η παράβαση που διέπραξε η ένωση επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να ανέρχεται μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών της, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση, ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο[284].

418. Οι εν λόγω διατάξεις, παρόλο που θέτουν τα ίδια ουσιαστικά κριτήρια υπολογισμού του προστίμου σε σχέση με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, εντούτοις προβλέπουν χαμηλότερο ανώτατο όριο προστίμου (διορθωτικό πλαφόν), όταν με βάση τα κριτήρια της ανακοίνωσης το πρόστιμο υπερβαίνει το ως άνω ποσό, σε σχέση με τις προϊσχύουσες διατάξεις του άρθρου 9 του ν. 703/1977[285]. Στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, η εφαρμογή των διατάξεων του ν. 3959/2011 είναι ευνοϊκότερες για την εμπλεκόμενη ένωση επιχειρήσεων σε σχέση με το προγενέστερο καθεστώς και, ως εκ τούτου, κρίνεται αρμόζον να εφαρμοστούν στην κρινόμενη υπόθεση[286].

419. Κατά την άσκηση της ανωτέρω αρμοδιότητας για την επιβολή προστίμων, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά το νόμο ανώτατου ορίου) για τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, εν ανάγκη κινούμενη

---

[284] Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003, άρθρο 5 αναφορικά με τις εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών-μελών για την επιβολή προστίμων, καθώς και άρθρο 23 αναφορικά με τις αντίστοιχες εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

[285] Επισημαίνεται ότι η τροποποίηση του ως άνω ανώτατου ορίου προστίμου δεν μεταβάλλει τα κριτήρια της ανακοίνωσης, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί και ερμηνευτεί στην πρακτική της Επιτροπής, αλλά και στην ενωσιακή νομολογία, ούτε και οδηγεί σε επιβολή επιεικέστερων προστίμων εν γένει – αλλά απλώς λειτουργεί διορθωτικά ως πλαφόν σε αυτά, όταν με βάση τα κριτήρια της ανακοίνωσης (και ιδίως τη σοβαρότητα σε συνδυασμό με τη διάρκεια της παράβασης) το τελικό διαμορφούμενο ποσό υπερβαίνει το ως άνω μέγιστο ποσό. Το προϊσχύον άρθρο 9 παρ. 2 του Ν.703/77 προέβλεπε ανώτατο όριο προστίμου (διορθωτικό πλαφόν) 15%.

[286] Βλ. ΣτΕ 4256/2001 και ΣτΕ 418/2005. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ C-201/09 και C-216/09 *ArcelorMittal Luxembourg SA κατά Επιτροπής* (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), όπου στην σκ.54 διευκρινίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «*…η νομική βάση με την οποία παρέχεται στο θεσμικό όργανο της Ένωσης η εξουσία εκδόσεως πράξεως πρέπει να ισχύει κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως αυτής*».

και αυστηρότερα της προηγούμενης τυχόν πρακτικής της. Συναφώς, δεν υφίσταται παράβαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της μη αναδρομικότητας, είτε (α) όταν η αρχή ανταγωνισμού μέσω κατευθυντήριων γραμμών αποφασίζει να κινηθεί σε αυστηρότερο, σε σχέση με το παρελθόν, τρόπο, είτε (β) όταν πράττει τούτο επί ατομικής βάσης, σε σύγκριση δε ατομικά προς άλλες περιπτώσεις. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που εμπλέκονται σε διοικητική διαδικασία που μπορεί να καταλήξει στην επιβολή προστίμου δεν μπορούν να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο γεγονός ότι η Επιτροπή δεν θα υπερβεί το ύψος των προστίμων το οποίο εφάρμοζε προηγουμένως[287].

420. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12.05.2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων, η Επιτροπή «…*καθορίζει το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. ...εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές περιστάσεις*». Το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής:

(α) ορίζεται ποσοστό ύψους μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα που αφορούν στην παράβαση με κριτήριο τη σοβαρότητα αυτής, και

(β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά[288].

Προκειμένου δε να αξιολογηθεί η σοβαρότητα μίας παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει, ιδίως, υπόψη της το είδος της παράβασης, τα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος της κάθε επιχείρησης στη σχετική αγορά, το οικονομικό όφελος που αποκόμισε ο παραβάτης, την οικονομική δύναμη της επιχείρησης που παραβιάζει τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς (βλ. παρ. 10-11). Αντίστοιχα προβλέπονται και στις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή προστίμων κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 (βλ. σχετικά ΕΕ αριθ. C 210 της 1/9/2006).

Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται ή να μειώνεται, αναλόγως εάν συντρέχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις[289].

---

[287] βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010 σκ. 26, όπου και σχετικές παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία – ειδικότερα ΔΕΚ συνεκδ. υποθέσεις C-189/02P, C-202/02P, C-205/08P έως C-208/02P Dansk Rørihdustri κ.αλ. σκ. 11, 202, 216-219, 222-224 & 227-231. Βλ. σχετ. και ΠΕΚ Tate & Lyle κατά Επιτροπής σκ. 146, ΠΕΚ Τ-109/02 Bolloré SA κατά Επιτροπής σκ. 377, καθώς και ΠΕΚ Τ-38/02 Groupe Danone κατά Επιτροπής σκ. 154 & 167 επ. Παρομοίως, το επιχείρημα ότι το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να υπερβαίνει το ενδεχόμενο όφελος από την παραβατική συμπεριφορά μιας επιχείρησης, καθώς και τα ετήσια φορολογητέα καθαρά κέρδη της, προβάλλεται αλυσιτελώς, αφού σε κάθε περίπτωση το επιβαλλόμενο πρόστιμο έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα και δεν συνδέεται με το ύψος του παράνομου κέρδους που αποκόμισε η επιχείρηση από την παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, ούτε με τα καθαρά κέρδη και τις φορολογικές υποχρεώσεις των παραβατών: βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 2094/2007, σκ. 12 και εκεί παρατιθέμενη πάγια ενωσιακή νομολογία.

[288] Βλ. http://www.epant.gr/nomothesia.php?Lang=gr&id=253, παρ. 6, 7 και 8.

[289] Όπως ανωτέρω, παρ. 21 και 13-14 της Ανακοίνωσης.

Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, οριζόντιες συμφωνίες ή αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν, άμεσα ή έμμεσα, καθορισμό τιμών (εν προκειμένω, δίδακτρα ή/και χορηγούμενες εκπτώσεις) θεωρούνται ως ιδιαίτερα σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού και επισύουν αυστηρά πρόστιμα.

421. Σημειωτέον ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού δύναται να αποκλίνει από τη γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπεται στην σχετική Ανακοίνωση της 12.05.2006, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν. Περαιτέρω, είναι επιτρεπτός ο κατ΄ αυτοδέσμευση της διοίκησης προσδιορισμός από αυτήν των κριτηρίων που σκοπεύει να εφαρμόσει στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της εξουσίας. Στην Επιτροπή εναπόκειται να ακολουθήσει τη μέθοδο υπολογισμού του ύψους του προστίμου με την οποία αυτοδεσμεύτηκε, ενώ επιτρέπεται η απόκλιση από τα ούτως τεθέντα κριτήρια, λόγω συντρεχουσών ιδιαίτερων περιστάσεων σε συγκεκριμένη περίπτωση (είτε επί το αυστηρότερο, είτε επί το ηπιότερο) – απόκλιση, ωστόσο, που θα πρέπει να δικαιολογείται ειδικώς[290]. Εν προκειμένω, δεν συντρέχει τέτοια ανάγκη, δεδομένου ότι η Επιτροπή εφαρμόζει, στην κρινόμενη υπόθεση, τη μεθοδολογία της ανακοίνωσής της ως προς τον υπολογισμό των προστίμων.

422. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα σχετικά με τις επιβαλλόμενες κυρώσεις για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις ανά Σύλλογο:

Η.1 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

423. Αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές του εν λόγω Συλλόγου:

- *Φύση των παραβάσεων*: Ο Σύλλογος προέβη στον καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του, και ειδικότερα στον καθορισμό των όρων περί παροχής εκπτώσεων και των κατώτατων τιμών διδάκτρων, παράβαση η οποία συνιστά πρόδηλη εξ' αντικειμένου παράβαση του άρθρου 1 Ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του Ν. 3959/2011). Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, οι αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν σε άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών (εν προκειμένω, διδάκτρων και χορηγούμενων εκπτώσεων) κρίνονται ως ιδιαίτερα σοβαρές. Περαιτέρω, οι αποφάσεις του Συλλόγου αναφορικά με τις λοιπές παραμέτρους της εμπορικής πολιτικής των μελών του συνιστούν περιορισμό του ανταγωνισμού που εμπίπτει, επίσης, στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του Ν. 3959/2011). Κατά την κρίση της Επιτροπής, οι προαναφερόμενες παραβάσεις του Συλλόγου Ηρακλείου διακρίνονται ιδιαιτέρως, τόσο για το εύρος όσο και για την έντασή τους, σε σχέση με τις αντίστοιχες (και επίσης σοβαρές) παραβάσεις που διαπιστώθηκαν για τους άλλους Συλλόγους.
- *Πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά*: Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά σαφή παράβαση και σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, ο οποίος από τη φύση του θεωρείται ότι έχει αντίκτυπο στην αγορά. Πολλώ δε μάλλον, όταν τα

[290] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 2265/2010 σκ. 46, ΔΕφΑθ 559/2010 σκ. 26 και ΔΕφΑθ 2891/2009 σκ. 29, όπου και σχετικές παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν με σαφήνεια ότι η εν λόγω περιοριστική του ανταγωνισμού πρακτική του Συλλόγου Ηρακλείου εφαρμόστηκε με αυστηρότητα και στην πράξη (επισύροντας ακόμη και πειθαρχικές ποινές στα μέλη που απέκλιναν από αυτή). Ως προς τον καθορισμό των λοιπών παραμέτρων του ανταγωνισμού, ο πραγματικός ή δυνητικός αντίκτυπος του στην αγορά δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς. Ωστόσο, δύναται να επιφέρει αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα στην αγορά, μέσω της εξάλειψης οποιουδήποτε ανταγωνισμού μεταξύ των μελών του Συλλόγου στις λοιπές πέραν των τιμών παραμέτρους που καθορίζουν την εμπορική πολιτική τους, όπως εξάλλου καταδεικνύεται και από την εφαρμογή στην πράξη των σχετικών αποφάσεων του Συλλόγου.

- *Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες*: Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το οικονομικό όφελος που απεκόμισε ο Σύλλογος και τα μέλη του από τις εν λόγω πρακτικές.
- *Οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων μερών*: ο Σύλλογος κατέχει σημαντική οικονομική δύναμη και μεγάλο μερίδιο σε επίπεδο νομού Ηρακλείου, δεδομένου και του συγκριτικά μεγάλου αριθμού των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών που συμμετέχουν σε αυτόν.
- *Έκταση της γεωγραφικής αγοράς*: Η συγκεκριμένες πρακτικές εκτείνονται στο νομό Ηρακλείου, ήτοι σε συγκριτικά μικρό μέρος της ελληνικής επικράτειας.
- *Διάρκεια των παραβάσεων*: Οι ως άνω παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 αναφορικά με τον προαναφερόμενο καθορισμό τιμών (διδάκτρων και εκπτώσεων), καθώς και τον προαναφερόμενο καθορισμό των λοιπών παραμέτρων του ανταγωνισμού καταλαμβάνουν το χρονικό διάστημα από την υιοθέτηση του πρώτου Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου (8/9/2000) έως και την 20/3/2011, οπότε και τροποποιήθηκε ο Κανονισμός του 2007.

424. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά πλειοψηφία, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τη διαπιστωθείσα παράβαση του Συλλόγου Ηρακλείου ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από 8/9/2000 έως 20/3/2011.

425. Δύο μέλη της Επιτροπής, ο Δημήτριος Λουκάς και η Εμμανουέλα Τρούλη, εξέφρασαν διαφορετική άποψη μόνον προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στην επιμέτρηση του προστίμου. Κατά την άποψή τους, ο Σύλλογος Ηρακλείου υπέπεσε πράγματι σε σοβαρή παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77, κατά τα προεκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, με το οποίο και συντάσσονται πλήρως ως προς όλες τις επιμέρους διαπιστώσεις και τα συμπεράσματά του, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής αυστηρού προστίμου για τη διαπιστωθείσα αυτή παράβαση. Κρίνουν, ωστόσο, ότι το ποσοστό επί του κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου θα μπορούσε να προσδιορισθεί και σε χαμηλότερο επίπεδο, δεδομένου ότι ο επιμερισμός του προστίμου στα μέλη θα διασφάλιζε επαρκώς, στις ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης και λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής συγκυρίας, τον αποτρεπτικό του χαρακτήρα.

426. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Συλλόγου Ηρακλείου στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

Έτος	Ετήσια Έσοδα Μελών (€)[291]	Ποσοστό επί των Εσόδων	Βασικό Ποσό Προστίμου (€)
2000 (δ΄τρίμηνο)	[…]	[…]%	[…]
2001	[…]		[…]
2002	[…]		[…]
2003	[…]		[…]
2004	[…]		[…]
2005	[…]		[…]
2006	[…]		[…]
2007	[…]		[…]
2008	[…]		[…]
2009	[…]		[…]
2010	[…]		[…]
2011 (α΄τρίμηνο)	[…]		[…]
Σύνολο			[…]

Επιβαρυντικές περιστάσεις

427. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Ηρακλείου.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

428. Στα υπομνήματά του[292], ο Σύλλογος Ηρακλείου επικαλείται την έμπρακτη μεταστροφή της νέας Διοίκησης του Συλλόγου και την οικειοθελή παύση της διαπιστωθείσας παράβασης

[291] Με βάση τη συλλογή στοιχείων από τα ίδια τα μέλη (απευθείας ή δια μέσω του Συλλόγου). Ως προς το έτος 2011, για το οποίο δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία, ελήφθη υπόψη ο χαμηλότερος ετήσιος κύκλος εργασιών των μελών του Συλλόγου στην περίοδο της διαπιστωθείσας παράβασης. Για τα δε έτη 2000 και 2011 έγινε αναγωγή της ως αξίας του κύκλου εργασιών σε μηνιαία βάση.

[292] Βλ. Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 4-5 και Συμπληρωματικό Υπόμνημα Συλ. Ηρακλείου, σελ. 1-3.

πριν την 20/3/2011, δηλαδή, σε χρόνο προγενέστερο του επιτόπιου ελέγχου, και σε κάθε περίπτωση από τον Ιανουάριο του ίδιου χρόνου (2 μήνες πριν)[293].

429. Κατά την κρίση της Επιτροπής, παρόλο που οι εν λόγω ισχυρισμοί δεν συνιστούν εφ' αυτού ελαφρυντικές περιστάσεις, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν πράγματι ότι η νέα διοίκηση του Συλλόγου Ηρακλείου επέδειξε ιδιαίτερη προθυμία και συνέπεια αναφορικά με τη συλλογή στοιχείων για τον κύκλο εργασιών των μελών του και, ως εκ τούτου, συνεργάστηκε αποτελεσματικά με τη Γ.Δ.Α. κατά το στάδιο της έρευνας, διευκολύνοντας με τις ενέργειές της τη διοικητική διαδικασία ιδίως ως προς το σκέλος της συλλογής των σχετικών στοιχείων. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση του προαναφερόμενου βασικού προστίμου (€[…]) σε ποσοστό […]%.

430. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σύλλογο Ηρακλείου διαμορφώνεται σε €378.902[294] […].

Η.2 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

431. Αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές του εν λόγω Συλλόγου:

- *Φύση των παραβάσεων*: Ο Σύλλογος προέβη στον καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του, υπό την έννοια του καθορισμού των όρων περί παροχής εκπτώσεων και των κατώτατων τιμών διδάκτρων, παράβαση η οποία συνιστά πρόδηλη εξ' αντικειμένου παράβαση του άρθρου 1 Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, οι αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών κρίνονται ως ιδιαίτερα σοβαρές. Περαιτέρω, η ρήτρα μη συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που περιλαμβάνεται στις καταστατικές του προβλέψεις συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος που εμπίπτει, επίσης, στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.
- *Πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά*: Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά σαφή παράβαση και σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, ο οποίος από τη φύση του τεκμαίρεται ότι έχει αντίκτυπο στην αγορά. Ο πραγματικός ή δυνητικός αντίκτυπος του έτερου περιορισμού (ρήτρα μη συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας) δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς.
- *Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες*: Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το οικονομικό όφελος που απεκόμισε ο Σύλλογος και τα μέλη του από τις εν λόγω πρακτικές.

---

[293] Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ενότητα Ζ.1.9), ο ισχυρισμός αυτός, ακόμη κι αν είναι αληθής, δεν επιδρά στη διάρκεια της παράβασης, δεδομένου ότι ο Κανονισμός Δεοντολογίας τροποποιήθηκε εν τέλει στις 20/3/2011 και, ως εκ τούτου, ήταν σε ισχύ έως τότε.

[294] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

- *Οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων μερών*: ο Σύλλογος κατέχει σημαντική οικονομική δύναμη και μεγάλο μερίδιο στο επίπεδο των νομών που δραστηριοποιείται, δεδομένου του συγκριτικά μεγάλου αριθμού των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών που συμμετέχουν σε αυτόν.
- *Έκταση της γεωγραφικής αγοράς*: Σε σχέση με τη γεωγραφική έκταση της παράβασης, αυτή εκτείνεται σε περιοχές της Βόρειας Ελλάδας, ήτοι σε σημαντικό μέρος της ελληνικής επικράτειας.
- *Διάρκεια των παραβάσεων*: Οι παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 αναφορικά και με τις δύο προαναφερόμενες επιμέρους πρακτικές καταλαμβάνουν το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία υιοθέτησης του Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου (4/9/1993) έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

432. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά πλειοψηφία, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τη διαπιστωθείσα παράβαση του Συλλόγου Βόρειας Ελλάδας ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από 4/9/1993 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

433. Δύο μέλη της Επιτροπής, ο Δημήτριος Λουκάς και η Εμμανουέλα Τρούλη, εξέφρασαν διαφορετική άποψη μόνον προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στην επιμέτρηση του προστίμου. Κατά την άποψή τους, ο Σύλλογος Βόρειας Ελλάδας υπέπεσε πράγματι σε σοβαρή παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77, κατά τα προεκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, με το οποίο και συντάσσονται πλήρως ως προς όλες τις επιμέρους διαπιστώσεις και τα συμπεράσματά του, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής προστίμου για τη διαπιστωθείσα αυτή παράβαση. Κρίνουν, ωστόσο, ότι το ποσοστό επί του κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου θα έπρεπε να προσδιορισθεί σε χαμηλότερο επίπεδο, δεδομένου ότι ο επιμερισμός του προστίμου στα μέλη θα διασφάλιζε επαρκώς, στις ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης και λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής συγκυρίας, τον αποτρεπτικό του χαρακτήρα.

434. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Συλλόγου Βόρειας Ελλάδας στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

Έτος	Ετήσια Έσοδα Μελών (€)[295]	Ποσοστό επί των Εσόδων	Βασικό Ποσό Προστίμου (€)
1993 (δ’ τρίμηνο)	[…]	[…]%	[…]
1994	[…]		[…]
1995	[…]		[…]
1996	[…]		[…]
1997	[…]		[…]
1998	[…]		[…]
1999	[…]		[…]
2000	[…]		[…]
2001	[…]		[…]
2002	[…]		[…]
2003	[…]		[…]
2004	[…]		[…]
2005	[…]		[…]
2006	[…]		[…]
2007	[…]		[…]
2008	[…]		[…]
2009	[…]		[…]
2010	[…]		[…]
2011	[…]		[…]
Σύνολο			**267.084**

Επιβαρυντικές περιστάσεις

435. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

436. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες ελαφρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Βόρειας Ελλάδας.

437. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σύλλογο Βόρειας Ελλάδας διαμορφώνεται σε €267.084[296].

---

[295] Με βάση τη συλλογή στοιχείων από τα ίδια τα μέλη (απευθείας ή δια μέσω του Συλλόγου). Ως προς τα έτη 1993 – 2004 και 2011, για τα οποία δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία, ελήφθη υπόψη ο χαμηλότερος ετήσιος κύκλος εργασιών των μελών του Συλλόγου στην περίοδο της διαπιστωθείσας παράβασης. Για το δε έτος 1993 έγινε αναγωγή της ως άνω αξίας σε μηνιαία βάση.

[296] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η

Η.3 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

438. Αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές του εν λόγω Συλλόγου:

- *Φύση των παραβάσεων*: Ο Σύλλογος προέβη στον καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του, και ειδικότερα στον καθορισμό των όρων περί παροχής εκπτώσεων και των κατώτατων τιμών διδάκτρων, παράβαση η οποία συνιστά πρόδηλη εξ' αντικειμένου παράβαση του άρθρου 1 Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, οι αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών κρίνονται ως ιδιαίτερα σοβαρές.
- *Πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά*: Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά σαφή παράβαση και σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, ο οποίος από τη φύση του τεκμαίρεται ότι έχει αντίκτυπο στην αγορά.
- *Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες*: Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το οικονομικό όφελος που απεκόμισε ο Σύλλογος και τα μέλη του από τις εν λόγω πρακτικές.
- *Οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων μερών*: ο Σύλλογος κατέχει σημαντική οικονομική δύναμη και μεγάλο μερίδιο σε επίπεδο νομού, δεδομένου του συγκριτικά μεγάλου αριθμού των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών που συμμετέχουν σε αυτόν.
- *Έκταση της γεωγραφικής αγοράς*: Όσον αφορά στη γεωγραφική έκταση της παράβασης, αυτή εκτείνεται στο νομό Χανίων, ήτοι σε συγκριτικά μικρό μέρος της ελληνικής επικράτειας.
- *Διάρκεια των παραβάσεων*: Οι ως άνω παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 αναφορικά με τον προαναφερόμενο καθορισμό τιμών (διδάκτρων και εκπτώσεων) καταλαμβάνουν το χρονικό διάστημα από την υιοθέτηση του πρώτου Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου (17/10/1991) έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

439. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά πλειοψηφία, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τη διαπιστωθείσα παράβαση του Συλλόγου Χανίων ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από 17/10/1991 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

440. Δύο μέλη της Επιτροπής, ο Δημήτριος Λουκάς και η Εμμανουέλα Τρούλη, εξέφρασαν διαφορετική άποψη μόνον προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στην επιμέτρηση του προστίμου. Κατά την άποψή τους, ο Σύλλογος Χανίων υπέπεσε πράγματι σε σοβαρή παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77, κατά τα προεκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, με το οποίο και συντάσσονται πλήρως ως προς όλες τις επιμέρους διαπιστώσεις και τα συμπεράσματά του, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής προστίμου για τη διαπιστωθείσα

παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

αυτή παράβαση. Κρίνουν, ωστόσο, ότι το ποσοστό επί του κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου θα έπρεπε να προσδιορισθεί σε χαμηλότερο επίπεδο, δεδομένου ότι ο επιμερισμός του προστίμου στα μέλη θα διασφάλιζε επαρκώς, στις ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης και λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής συγκυρίας, τον αποτρεπτικό του χαρακτήρα.

441. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Συλλόγου Χανίων στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

Έτος	Ετήσια Έσοδα Μελών (€)[297]	Ποσοστό επί των Εσόδων	Βασικό Ποσό Προστίμου (€)
1991 (δύο μήνες)	[…]	[…]%	[…]
1992	[…]		[…]
1993	[…]		[…]
1994	[…]		[…]
1995	[…]		[…]
1996	[…]		[…]
1997	[…]		[…]
1998	[…]		[…]
1999	[…]		[…]
2000	[…]		[…]
2001	[…]		[…]
2002	[…]		[…]
2003	[…]		[…]
2004	[…]		[…]
2005	[…]		[…]
2006	[…]		[…]
2007	[…]		[…]
2008	[…]		[…]
2009	[…]		[…]
2010	[…]		[…]
2011	[…]		[…]
Σύνολο			[…]

Επιβαρυντικές περιστάσεις

442. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Χανίων.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

[297] Με βάση τη συλλογή στοιχείων από τα ίδια τα μέλη (απευθείας ή δια μέσω του Συλλόγου). Ως προς τα έτη 1991 – 2005 και 2011, για τα οποίο δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία, ελήφθη υπόψη ο χαμηλότερος ετήσιος κύκλος εργασιών των μελών του Συλλόγου στην περίοδο της διαπιστωθείσας παράβασης. Για το δε έτος 1991 έγινε αναγωγή της ως άνω αξίας σε μηνιαία βάση.

443. Κατά την κρίση της Επιτροπής, ως ελαφρυντική περίσταση θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη εν προκειμένω ότι ο εν λόγω Σύλλογος υπέδειξε ιδιαίτερη προθυμία και συνέπεια αναφορικά με τη συλλογή στοιχείων για τον κύκλο εργασιών των μελών του και, ως εκ τούτου, συνεργάστηκε ιδιαιτέρως αποτελεσματικά με τη Γ.Δ.Α. κατά το στάδιο της έρευνας, διευκολύνοντας τη διαδικασία ως προς το σκέλος της συλλογής των σχετικών στοιχείων. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση του προαναφερόμενου βασικού προστίμου (€[…]) σε ποσοστό […]%.

444. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σύλλογο Χανίων διαμορφώνεται σε €83.037[298] […].

Η.4 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ

445. Αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές του εν λόγω Συλλόγου:

- *Φύση των παραβάσεων*: Ο Σύλλογος προέβη στον καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του, κυρίως υπό την έννοια του καθορισμού των όρων περί παροχής εκπτώσεων, παράβαση η οποία συνιστά πρόδηλη εξ' αντικειμένου παράβαση του άρθρου 1 Ν. 703/77. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, οι αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών κρίνονται ως ιδιαίτερα σοβαρές. Περαιτέρω, η ρήτρα μη συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας που περιλαμβάνεται στις αποφάσεις των καταστατικών του οργάνων συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος που εμπίπτει, επίσης, στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.
- *Πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά*: Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά σαφή παράβαση και σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, ο οποίος από τη φύση του θεωρείται ότι έχει αντίκτυπο στην αγορά. Ο πραγματικός ή δυνητικός αντίκτυπος του έτερου περιορισμού (ρήτρα μη συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας) δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς.
- *Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες*: Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το οικονομικό όφελος που απεκόμισε ο Σύλλογος και τα μέλη του από τις εν λόγω πρακτικές.
- *Οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων μερών*: ο Σύλλογος κατέχει σημαντική οικονομική δύναμη και μεγάλο μερίδιο σε επίπεδο νομού, δεδομένου του συγκριτικά μεγάλου αριθμού των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών που συμμετέχουν σε αυτόν.

---

[298] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

- *Έκταση της γεωγραφικής αγοράς*: Όσον αφορά στη γεωγραφική έκταση της παράβασης, αυτή εκτείνεται στο νομό Σερρών, ήτοι σε συγκριτικά μικρό μέρος της ελληνικής επικράτειας.
- *Διάρκεια των παραβάσεων*: Η παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 αναφορικά με τον καθορισμό τιμών καταλαμβάνει το χρονικό διάστημα από 26/8/1997 έως και 1/9/2010, με ιδιαίτερη ένταση τα έτη 2007-2010 λόγω του καθορισμού και του ύψους των διδάκτρων. Η παράβαση αναφορικά με τη ρήτρα μη συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας εκτείνεται από 14/10/2008 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

446. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά πλειοψηφία, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τη διαπιστωθείσα παράβαση του Συλλόγου Σερρών ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από 26/8/1997 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

447. Δύο μέλη της Επιτροπής, ο Δημήτριος Λουκάς και η Εμμανουέλα Τρούλη, εξέφρασαν διαφορετική άποψη μόνον προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στην επιμέτρηση του προστίμου. Κατά την άποψή τους, ο Σύλλογος Σερρών υπέπεσε πράγματι σε σοβαρή παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77, κατά τα προεκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, με το οποίο και συντάσσονται πλήρως ως προς όλες τις επιμέρους διαπιστώσεις και τα συμπεράσματά του, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής προστίμου για τη διαπιστωθείσα αυτή παράβαση. Κρίνουν, ωστόσο, ότι το ποσοστό επί του κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου θα έπρεπε να προσδιορισθεί σε χαμηλότερο επίπεδο, δεδομένου ότι ο επιμερισμός του προστίμου στα μέλη θα διασφάλιζε επαρκώς, στις ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης και λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής συγκυρίας, τον αποτρεπτικό του χαρακτήρα.

448. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Συλλόγου Σερρών στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

Έτος	Ετήσια Έσοδα Μελών (€)[299]	Ποσοστό επί των Εσόδων	Βασικό Ποσό Προστίμου (€)
1997 (τέσσερις μήνες)	[…]		[…]
1998	[…]		[…]
1999	[…]		[…]
2000	[…]		[…]

[299] Με βάση τη συλλογή στοιχείων από τα ίδια τα μέλη (απευθείας ή δια μέσω του Συλλόγου). Ως προς τα έτη 1997 – 2004 και 2011, για τα οποίο δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία, ελήφθη υπόψη ο χαμηλότερος ετήσιος κύκλος εργασιών των μελών του Συλλόγου στην περίοδο της διαπιστωθείσας παράβασης. Για το δε έτος 1997 έγινε αναγωγή της ως άνω αξίας σε μηνιαία βάση.

2001	[…]	[…]%	[…]
2002	[…]		[…]
2003	[…]		[…]
2004	[…]		[…]
2005	[…]		[…]
2006	[…]		[…]
2007	[…]		[…]
2008	[…]		[…]
2009	[…]		[…]
2010	[…]		[…]
2011	[…]		[…]
Σύνολο			**85.229**

Επιβαρυντικές περιστάσεις

449. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Σερρών.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

450. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες ελαφρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Σερρών.

451. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σύλλογο Σερρών διαμορφώνεται σε €85.229[300].

Η.5 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ

452. Αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές του εν λόγω Συλλόγου:

- *Φύση των παραβάσεων*: Ο Σύλλογος προέβη στον καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του, και ειδικότερα στον καθορισμό των όρων περί παροχής εκπτώσεων και των κατώτατων τιμών διδάκτρων, παράβαση η οποία συνιστά πρόδηλη εξ’ αντικειμένου παράβαση του άρθρου 1 Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, οι αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών κρίνονται ως ιδιαίτερα σοβαρές. Περαιτέρω, οι αποφάσεις του Συλλόγου ιδίως αναφορικά με τους περιορισμούς στη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών του, συνιστούν περιορισμό του ανταγωνισμού που εμπίπτει, επίσης, στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.

- *Πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά*: Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά σαφή παράβαση και σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, ο οποίος από τη φύση του θεωρείται ότι έχει αντίκτυπο στην αγορά. Πολλώ δε μάλλον, όταν τα

[300] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν η εν λόγω περιοριστική του ανταγωνισμού πρακτική εφαρμόστηκε και στην πράξη (όπως υποδηλώνουν οι απειλές επιβολής πειθαρχικών ποινών στα μέλη που απέκλιναν από αυτή). Ως προς τους περιορισμούς στη διαφημιστική δραστηριότητα των μελών του Συλλόγου, ο πραγματικός ή δυνητικός αντίκτυπος τους στην αγορά δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς. Ωστόσο, αποτρέπει εν τοις πράγμασι την αποτελεσματική άσκηση ανταγωνιστικών πιέσεων από τα αποτελεσματικότερα κέντρα ξένων γλωσσών στα λιγότερα αποτελεσματικά μέσω της διαφήμισης .

- *Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες*: Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το οικονομικό όφελος που απεκόμισε ο Σύλλογος και τα μέλη του από τις εν λόγω πρακτικές.
- *Οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων μερών*: ο Σύλλογος κατέχει σημαντική οικονομική δύναμη και μεγάλο μερίδιο σε επίπεδο νομού, δεδομένου του συγκριτικά μεγάλου αριθμού των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών που συμμετέχουν σε αυτόν.
- *Έκταση της γεωγραφικής αγοράς*: Όσον αφορά στη γεωγραφική έκταση της παράβασης, αυτή εκτείνεται στο νομό Κιλκίς, ήτοι σε συγκριτικά μικρό μέρος της ελληνικής επικράτειας.
- *Διάρκεια των παραβάσεων*: Οι ως άνω παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011 καταλαμβάνουν το χρονικό διάστημα από την υιοθέτηση του πρώτου Κανονισμού Δεοντολογίας του Συλλόγου (24/10/1998) έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

453. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά πλειοψηφία, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τη διαπιστωθείσα παράβαση του Συλλόγου Κιλκίς ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ’ έτος και για τη χρονική περίοδο από 24/10/1998 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

454. Δύο μέλη της Επιτροπής, ο Δημήτριος Λουκάς και η Εμμανουέλα Τρούλη, εξέφρασαν διαφορετική άποψη μόνον προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στην επιμέτρηση του προστίμου. Κατά την άποψή τους, ο Σύλλογος Κιλκίς υπέπεσε πράγματι σε σοβαρή παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77, κατά τα προεκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, με το οποίο και συντάσσονται πλήρως ως προς όλες τις επιμέρους διαπιστώσεις και τα συμπεράσματά του, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής αυστηρού προστίμου για τη διαπιστωθείσα αυτή παράβαση. Κρίνουν, ωστόσο, ότι το ποσοστό επί του κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου θα έπρεπε να προσδιορισθεί σε χαμηλότερο επίπεδο, δεδομένου ότι ο επιμερισμός του προστίμου στα μέλη θα διασφάλιζε επαρκώς, στις ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης και λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής συγκυρίας, τον αποτρεπτικό του χαρακτήρα.

455. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Συλλόγου Κιλκίς στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

Έτος	Ετήσια Έσοδα Μελών (€)[301]	Ποσοστό επί των Εσόδων	Βασικό Ποσό Προστίμου (€)
[…]	[…]	[…]%	[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
[…]	[…]		[…]
Σύνολο			**41.104**

Επιβαρυντικές περιστάσεις

456. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Κιλκίς.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

457. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες ελαφρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Κιλκίς.

458. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σύλλογο Κιλκίς διαμορφώνεται σε €41.104[302].

Η.6 ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ - EUROPALSO

459. Αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές του εν λόγω Συνδέσμου:

- Ο Σύνδεσμος προέβη στον καθορισμό τιμών μεταξύ των μελών του, και ειδικότερα στον καθορισμό των κατώτατων τιμών διδάκτρων, γεγονός που συνιστά σαφή

[301] Με βάση τη συλλογή στοιχείων από τα ίδια τα μέλη (απευθείας ή δια μέσω του Συλλόγου). Ως προς τα έτη 1998 – 2004 και 2011, για τα οποία δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία, ελήφθη υπόψη ο χαμηλότερος ετήσιος κύκλος εργασιών των μελών του Συλλόγου στην περίοδο της διαπιστωθείσας παράβασης. Για το δε έτος 1998 έγινε αναγωγή της ως άνω αξίας σε μηνιαία βάση.

[302] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

παράβαση των διατάξεων του ανταγωνισμού. Η διαπιστωθείσα αυτή παράβαση εκτείνεται στο χρονικό διάστημα από την ημερομηνία θέσπισης του νόμου 703/1977 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

- Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, ειδικές περιστάσεις, και ιδίως το γεγονός ότι η επίμαχη καταστατική πρόβλεψη υιοθετήθηκε κάποια χρόνια πριν τη θέση σε ισχύ της νομοθεσίας για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού στην Ελλάδα (Ν. 703/77), καθώς και επικουρικώς ότι η διαπιστωθείσα παράβαση είχε συγκριτικά με άλλους Συλλόγους πιο περιορισμένο εύρος και ένταση, διακρίνουν επαρκώς το Σύνδεσμο Europalso από του υπόλοιπους Συλλόγους που εξετάστηκαν στην παρούσα αυτεπάγγελτη έρευνα, κατά τρόπο που να δικαιολογείται η διαφορετική αντιμετώπισή στο θέμα των επιβαλλόμενων κυρώσεων.

460. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή κρίνει, κατά πλειοψηφία, ότι μπορεί απευθυνθεί, κατ' εξαίρεση και στις ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, μόνον σύσταση στο Σύνδεσμο Europalso.

461. Δύο μέλη της Επιτροπής, ο Δημήτριος Κυριτσάκης και ο Δημήτριος Δανηλάτος, εξέφρασαν διαφορετική άποψη μόνον προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στην επιβαλλόμενη κύρωση. Κατά την άποψή τους, δεν δικαιολογείται, εν προκειμένω, καμία διαφορετική αντιμετώπιση του Συνδέσμου Europalso, παρά το γεγονός ότι η επίμαχη καταστατική ρήτρα είχε υιοθετηθεί πριν τη θέση σε ισχύ του Ν. 703/77 και ότι η διαπιστωθείσα παράβαση είχε συγκριτικά περιορισμένο εύρος και ένταση. Και τούτο, διότι ο (άμεσος ή έμμεσος) καθορισμός τιμών αξιολογείται άνευ ετέρου ως σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού κατά τις κείμενες διατάξεις του Ν. 703/77, στις οποίες όφειλε και ο Σύνδεσμος άνευ άλλου να συμμορφωθεί, αφού ο σχετικός νόμος καταλάμβανε αδιακρίτως όλες τις περιπτώσεις και επιχειρήσεις. Επομένως, και εκείνες που, ενώ πριν την έναρξη εφαρμογής του νόμου δεν είχαν περιορισμούς, από την έναρξη εφαρμογής του όφειλαν άνευ άλλου να συμμορφωθούν προς τις επιταγές του, κάτι που δεν έπραξε ο συγκεκριμένος Σύνδεσμος. Έπρεπε, επομένως, να επιβληθεί πρόστιμο προκειμένου να διασφαλιστεί ο αποτρεπτικός χαρακτήρας της επιβαλλόμενης κύρωσης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Α. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια **αποφάσισε ομοφώνως** και σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

1. **Διαπιστώνει** ότι ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Νομού Ηρακλείου παραβίασε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του Ν. 703/1977, αναφορικά με τον καθορισμό τιμών (διδάκτρων και εκπτώσεων), καθώς και τον καθορισμό των λοιπών παραμέτρων του ανταγωνισμού, για το χρονικό διάστημα από 8/9/2000 έως και 20/3/2011.

2. **Διαπιστώνει** ότι ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Βόρειας Ελλάδας παραβίασε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, αναφορικά με τον καθορισμό τιμών (διδάκτρων και εκπτώσεων),

καθώς και τη ρήτρα απαγόρευσης συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας, για το χρονικό διάστημα από 4/9/1993 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

3. **Διαπιστώνει** ότι ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Νομού Χανίων παραβίασε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, αναφορικά με τον καθορισμό τιμών (διδάκτρων και εκπτώσεων), για το χρονικό διάστημα από 17/10/1991 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.
4. **Διαπιστώνει** ότι ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Σερρών παραβίασε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, αναφορικά με τον καθορισμό τιμών (διδάκτρων και εκπτώσεων), καθώς και τη ρήτρα απαγόρευσης συμμετοχής σπουδαστών μη μελών του Συλλόγου στις εξετάσεις γλωσσομάθειας, για το χρονικό διάστημα από 26/8/1997 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011 (26/8/1997 έως 1/9/2010 για τον καθορισμό διδάκτρων και 14/10/2008 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011 για τη ρήτρα απαγόρευσης συμμετοχής σπουδαστών).
5. **Διαπιστώνει** ότι ο Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ. Νομού Κιλκίς παραβίασε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, αναφορικά με τον καθορισμό τιμών (διδάκτρων και εκπτώσεων), καθώς και τον περιορισμό της διαφήμισης, για το χρονικό διάστημα από 24/10/1998 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.
6. **Διαπιστώνει** ότι ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ι.Κ.Ξ.Γ (Europalso) παραβίασε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του Ν. 703/1977 και του Ν. 3959/2011, αναφορικά με τον καθορισμό τιμών, για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία θέσπισης του Νόμου 703/1977 έως τουλάχιστον το τέλος του 2011.

Β. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια **αποφάσισε κατά πλειοψηφία** και σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

1. **Επιβάλει** πρόστιμο στον Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Νομού Ηρακλείου ύψους τριακοσίων εβδομήντα οχτώ χιλιάδων εννιακοσίων δύο ευρώ (€ 378.902) για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/77.
2. **Επιβάλει** πρόστιμο στον Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Βόρειας Ελλάδας ύψους διακοσίων εξήντα επτά χιλιάδων ογδόντα τεσσάρων ευρώ (€ 267.084) για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.
3. **Επιβάλει** πρόστιμο στον Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Νομού Χανίων ύψους ευρώ ογδόντα τριών χιλιάδων τριάντα επτά ευρώ (€ 83.037) για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.
4. **Επιβάλει** πρόστιμο στον Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Νομού Σερρών ύψους ογδόντα πέντε χιλιάδων διακοσίων είκοσι εννέα ευρώ (€ 85.229) για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.

5. **Επιβάλει** πρόστιμο στον Σ.Ι.Κ.Ξ.Γ Νομού Κιλκίς ύψους σαράντα μία χιλιάδων εκατόν τεσσάρων ευρώ (€ 41.104) για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.

6. **Απευθύνει** σύσταση στον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Ι.Κ.Ξ.Γ (Europalso) για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 703/77 και του Ν. 3959/2011.

Γ. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια **αποφάσισε ομοφώνως** και σε φανερή ψηφοφορία να αποδεχθεί, δυνάμει του άρθρου 25 παρ. 6 του ν. 3959/2011, τις επικαιροποιημένες δεσμεύσεις που προτάθηκαν από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών («PALSO») αναφορικά με την τροποποίηση του όρου 7 παρ. 2 του Καταστατικού της Ομοσπονδίας, όπως αυτές περιγράφονται στο ως άνω σκεπτικό, και να καταστήσει αυτές υποχρεωτικές για την εν λόγω ένωση επιχειρήσεων. Σε περίπτωση παράλειψης συμμόρφωσης με τις ως άνω αναληφθείσες δεσμεύσεις, επιβάλλονται τα πρόστιμα που προβλέπονται στο άρθρο 25 παρ. 1 περιπτ. δ) και στ) και παρ. 2 περιπτ. α) και β) του ν. 3959/2011.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΚΩΔΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.1

[…]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.2

[…]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.3

[…]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.4

[…]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.5

[…]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.6

[…]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.7

[…]

Η απόφαση εκδόθηκε την 18η Δεκεμβρίου 2012.
Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΤΣΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004